

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 14:14:11)

Poštovane kolege poslanici, članovi Vlade, počinjemo sa radom.

Otvaram Šestu sjednicu Drugog redovnog jesenjeg zasijedanja u 2018.godini Skupštine Crne Gore 26. saziva.

Podsjećam da sam sazvao Skupštinu na ovu sjednicu saglasno Poslovniku Skupštine i dogovoru u Kolegijumu predsjednika Skupštine i za dnevni red predložili jednu tačku i to - Predlog Rezolucije povodom stogodišnjice Podgoričke skupštine.

Prelazimo na utvrđivanje dnevnog reda.

Predlog dnevnog reda imate u sazivu, a da bismo utvrdili dnevni red dozvolite da vas obavijestim o predlozima za dopunu predloženog dnevnog reda.

Poslanici Ranko Krivokapić, Raško Konjević i Draginja Vuksanović-Stanković, predložili su da se na dnevni red stave Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o akcizama, Predlog zakona o izmjenama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica i Predlog zakona o izmjeni Zakona o radu.

Imam najavu da će i Andrija Mandić u ime Demokratskog fronta da izloži svoj predlog rezolucije, kao dopunu dnevnog reda i ja sad predlažem da pređemo na obrazloženje, izjašnjavanje o predlozima za dopunu predloženog dnevnog reda.

Evo dobio sam informaciju da poslanici Ranko Krivokapić, Raško Konjević i Draginja Vuksanović-Stanković odustaju od svojih predloga za dopunu dnevnog reda. Znači, nema potrebe da se o tome izjašnjavamo i onda dajem riječ poslaniku Andriji Mandiću da obrazloži svoj predlog za dopunu dnevnog reda. Izvolite.

ANDRIJA MANDIĆ (29.11.18 14:15:32)

Poštovane dame i gospodo, građani Crne Gore,

Evo vidite kako je veliko interesovanje za današnje zasijedanje Skupštine Crne Gore. Tu se nalazi gotovo i kompletna Vlada, važna je tema i dobro je da svi danas imamo priliku da popričamo o našoj prošlosti, jer ako imamo različite poglede vezano za budućnost bar ne bi smjeli da lažemo oko prošlosti.

Danas ćemo izaći svi sa onim što mislimo da je bila prava istorija Crne Gore, a u tom kontekstu Demokratski front je i predložio i skupštinsku proceduru stavio predlog rezolucij - nikada više 1916.godina kojom se osuđuje kapitulacija Kraljevine Crne Gore u Prvom svjetskom ratu.

Ovdje se nalazi jedan tekst rezolucije koju predlažemo, a kojom bi se morala utvrditi istorijska istina da ne bi bilo onakve 1918. godine da nije bilo sramotne kapitulacije 1916.godine. Svima nama ili većini nas koji sjedimo u ovom parlamentu preci su pripadali Vojsci Kraljevine Crne Gore. Mi se veoma ponosimo sa tim precima, posebno se ponosimo sa onim slavnim bitkama koje su se vodile u I i II Balkanskom ratu, kao i gotovo prve dvije godine Prvog svjetskog rata a sve u skladu sa proglasom i odlukom Vlade tadašnje Kraljevine Crne Gore i njenog suverena Nikole I koji je pozvao Crnogorce odnosno tadašnje građane Crne Goji su svi bili Srbi, pozvao ih da po treći put slijede dva stara srpska kralja njega i Petra Karađorđevića u velikoj bici za srpstvo i za oslobođenje naše braće koji se nalaze zapadno od granica Srbije i Crne Gore.

Evo, poštovani građani,

Mislim da je veoma značajno da objedinimo rasprave vezano za ove dvije rezolucije, a onda će se izjašnjavati Skupština Crne Gore onako kako bude procjenjivala. Svi se mi stidimo ili bar mi koji pripadamo Demokratskom frontu na odluke tadašnjeg kralja Nikole i Vlade Crne Gore da položi oružlje, a to nije bila slaba vojska nego veoma moćna vojska naoružana sa najboljim puškama, sa najboljom artiljerijom, imala vrlo jasne ratne ciljeve, imala pouzdane saveznike - Srbiju i Rusiju, mogla da ostupi ta naša vojska, kao što je ostupila i srbijanska vojska, ali političke igre i izdaja koja se desila 1916. godine dovela je Crnu Goru da se nađe u sramotnom položaju.

Prvi put u dugoj istoriji Crne Gore desilo se da na vojnom polju zatajimo i dugo smo to mi krili, nekako postoje uvijek neke porodične tajne tako smo mi ovdje u Crnoj Gori krili tu '916.godinu, ali vrijeme je ovdje kada hoćete da vršite reviziju istorije, kada pokušavate da promijenite '918. i njene odluke i Odluke Velike skupštine srpskog naroda u Crnoj Gori da pred

svim građanima Crne Gore otvorimo i pošteno popričamo o '916. godini i izdaji dinastije, tadašnje Vlade i rukovodstva tadašnje Crne Gore koja je izdala svoj narod, svoju vojsku, izdala svoju državu. Svi su to oficiri i vojnici završili u nekim logorima, tamo su ih mučili, mnogi se nijesu vratili, a '918. je bila samo posljedica jer se požnjelo ono što se i posijalo '916. godine. Hvala vam.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 14:19:24)

Hvala poslaniče Mandiću.

Sad stavljam na glasanje predlog poslanika Andrije Mandića da se na dnevni red stavi Predlog rezolucije nikad više 1916.

Izvolite kolega.

Hvala vam.

Glasalo je 58 poslanika, 17 za, protiv 39, dva uzdržana.

Konstatujem da Skupština nije prihvatila predlog.

Pošto smo čuli da su poslanici SDP-a odustali od svojih predloga za dopunu dnevnog reda sad stavljam Predlog dnevnog reda na usvajanje. Izvolite.

Hvala vam.

Glasalo je 58 poslanika, četrdesetdva za, protiv 16, nije bilo uzdržanih. Objavljujem da je za sjednicu usvojen predloženi dnevni red iz saziva bez predloženih dopuna.

Poštovane kolege, prelazimo na raspravu o Predlogu rezolucije povodom 100. godišnjice Podgoričke skupštine. Podsjećam da su Predlog rezolucije podnijela 42 poslanika parlamentarne većine.

Za predstavnika predlagača određen je Branimir Gvozdenović. Izvjestioci odbora su Danijel Živković Zakonodavnog odbora i Andrija Nikolić Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu.

Prije nego što, molim vas kolege samo bez dobacivanja, prije nego što pređemo na raspravu, želim da vas obavijestim kolege poslanici da smo imali nekoliko sjednica kolegijuma na kojima smo dogovarali način rada. Poslije uvodnog izlaganja obratiće se u ime klubova poslanika određeni broj poslanika i nakon njih predstavnik Vlade. Tih do 10 minuta neće ulaziti u raspored vremena, a dogovorili smo se da šest sati raspravlja u proceduri vladajuća većina 210, a opozija 150 minuta.

Ukoliko uvodničari, da bih vam sada odmah precizno rekao, budu prekoračili tih svojih 10 minuta, naredno njihovo prekoračenje se oduzima od vremena kluba iz kojeg su. Naravno, vrijeme će se precizno se naravno daje, pri tome se to ne oduzima od vremena onoga koji je tražio repliku, nego se to vrijeme namiruje iz vremena onog kluba koji je izazvao repliku.

Na kraju rasprave, imaćemo po pet minuta završnih riječi i nakon toga izjašnjavanje o rezoluciji. Ja se nadam da ćemo se pridržavati, molim za jednu korektnu, demokratsku, otvorenu raspravu. Pitam da li predstavnik predlagača želi dati dopunsko obrazloženje? Želi.

Izvolite, kolega Gvozdenoviću.

BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 14:22:59)

Uvažene kolege i kolegice, poslanici, uvaženi članovi Vlade, poštovane građanke i građani Crne Gore,

Pred nama je danas veoma važan politički dokument, čija je svrha, između ostalog, da ukaže na istorijsku nepravdu nanijetu Crnoj Gori prije 100 godina, kao i na posledice te nepravde.

Smatrajući da se Skupština Crne Gore kao nosilac izvornog legitimiteta u reprezentovanju građana mora odrediti prema svim bitnim pitanjima koja su od značaja za političku stabilnost i demokratski prosperitet države DPS je zajedno sa koalicionim partnerima Skupštini predložila rezoluciju povodom stogodišnjice takozvane Podgoričke skupštine.

Podgorička skupština - njene odluke i njihove porazne posledice svakako spadaju u ovaj problemski korpus. Naime, svjedoci smo činjenice da se zanemarivanjem nelagalnosti i neligitimnosti Podgoričke skupštine, a povodom njene stogodišnjice danas pokušava dovesti u pitanje temelj državnog ustrojstva Crne Gore, njen suverenitet i njena nezavisnost. Ovom

rezolucijom želimo da istorijske fakte stavimo ponovo u prvi plan. U odnosu na opasnu politikantsku zloupotrebu jednog teškog perioda naše prošlosti koji je rezultirao gubitkom državnosti i nasiljem nad slobodnom voljom naših građana. Da bismo potvrdili opredijeljenost ka prevazilaženju unutrašnjih podjela, ali ka unapređenju dobrih međudržavnih odnosa u regionu, u tekstu Prijedloga rezolucije nismo dublje elaborirali lokalne, spoljno političke motive, koji su u formi Podgoričke skupštine omogućili perfidnu zloupotrebu projužnoslovenskih osjećanja, građana Crne Gore u tom periodu.

Evidentne ideološke podjele crnogorskog društva, nažalost predstavljaju ozbiljan i očigledno otporan faktor koji usporava progres i demokratski razvitak naše države. I po intenzitetu i po ukorijenjenosti te podjele prevazilaze standardni politički pluralitet koji se inače u civilizacijski i demokratski razvijenim državama smatra idejnim bogatstvom, intelektualnim resursom društva. Podjele opstaju na određenim istorijskim utemeljenjima i njihovoj interpretaciji suprotstavljenih strana. Kada se istorijski fakti o tim simboličkim događajima odrede interpretacijama, podjele se dodatno naglašavaju, a objektivnost u sagledavanju činjenica gubi bitku sa individualnim i kolektivnim emocijama. Takva atmosfera, dalje omogućava da racionalno političko djelovanje ustukne pred politikanstvom i da se prostor za manipulisanje emocijama proširi.

Međunarodno priznavanje suvereniteta i nezavisnosti na Berlinskom kongresu 1878. godine, otvorilo je vrata suštinskom i formalno pravnom uobličenju državnosti Crne Gore, uz oslanjanje na nasleđe dotadašnjeg više vjekovnog državnog kontinuiteta, ali i na moderna državotvorna načela. Sve do balkanskih ratova 1912. godine, Crna Gora je uspješno gradila sve institucionalne fragmente savremene države onog vremena i unapređivala svoj međunarodni ugled i prepoznatljivost.

Ustavom iz 1905. godine, naša država se formalizuje kao parlamentarna knjaževina, a nešto kasnije kao Kraljevina Crna Gora. Naravno, iz današnje vizure možemo imati i objektivniji kritički osvrt na postulate tadašnjeg legislativnog okvira Crne Gore. No, u komparativnom smislu, pravno uređenje države nije ni u jednom značajnijem segmentu odstupalo od uređenja drugih evropskih država. Ratni naponi u toku balkanskih ratova, a posebno stradanje Crne Gore u velikom ratu, oslabili su potencijal Crne Gore kao cjeline, ali i sposobnosti njene političke elite, uključujući vladajuću dinastiju da anticipira buduće događaje.

U velikom ratu Crna Gora je vojnički iskrvarila u stremljenju da budućoj savezničkoj pobjedi pruži doprinos koji nadilazi njene objektivne mogućnosti. Tako oslabljena Crna Gora ostaje lak plijen nekih globalnih ali i parcijalnih geo strateških i političkih interesa, do potpunog zanemarivanja njene objektivne državnosti i posebno njene nesumnjive pripadnosti pobjedničkoj strani u Velikom ratu. U takvom kontekstu Podgorička skupština predstavlja formalizaciju ukidanja državnosti Crne Gore.

Sagledavanje činjenica koje su u ovom događaju danas poznate jasno ukazuju na apsolutni nelegitimitet Podgoričke skupštine dakle i njenih odluka. No, to saznanje ne može ublažiti posledice koje su te odluke imale, ne samo po pitanju diskontinuiteta državnosti nego i u domenu pojedinačnog i kolektivnog stradanja građana Crne Gore.

Sve što je prethodilo Podgoričkoj skupštini, uključujući izbor takozvanih poslanika odvijalo se u neregularnoj atmosferi, ali uvijen u plašt nesumnjive opredijeljenosti naroda Crne Gore za južnoslavenske integracije. Naime, taj naboj ka balkanskom jedinstvu Južnih Slovena i u Crnoj Gori bio je jasan, nesporan i dominantan, ali je politički sagledavan u dva integrativna modaliteta. Ujediniti se da drugim srodnim narodima na federalnom principu, unoseći i zadržavajući državnost Crne Gore ili se pripojiti Srbiji i bez crnogorske državne atribucije, slijediti integrativnu zamisao Srbije.

Podgorička skupština je pokušavala da nepostojeći legitimitet izgradi na izjednačavanju dva pomenuta modela, odnosno na prećutkivanju i zanemarivanju razlika između te dvije opcije, izvlačeći na površinu isključivo pomenutu težnju naroda Crne Gore da do južno slovenske integracije dođe.

Imajući na stolu ovaj i sve druge istorijske fakte, danas je lako razumjeti o kakvoj manipulaciji se tada radilo. Tada, te 1918. godine to sigurno nije bilo jednostavno. Zato ne treba svu personalnu krivicu pripisivati ni onima koji su kao poslanici takozvane Podgoričke skupštine glasali za njene fatalne odluke. Uvijek je jutro pametnije od večeri i tek istorijska distanca omogućava pravi sud. No, to nikako ne smije biti opravdanje da se pred činjenicama žmuri.

Danas, 100 godina kasnije imamo i pravo i obavezu da se odredimo prema takozvanoj Podgoričkoj skupštini onako kao činjenice govore, posebno znajući da žmurenje pred njima može imati ozbiljne posledice po državu Crne Gore, koja je u periodu od 1941 -1945. i konačno 2006.godine obnovljena. Svjedoci smo, dakle, da je Podgoričkom skupštinom zloupotrijebljena poslijeratna atmosfera, južnoslovenska integrativna pretenzija naroda Crne Gore. Zbog toga se, pored ostalog, o budućnosti Crne Gore odlučivalo bez njenih legitimnih i legalnih predstavnika. Bez obzira na sve razumijevanje koje kao aktuelna vlast pokazujemo prema različitim stavovima o istorijskim događajima i prema generalno drugačijim stavovima u društvu teško je razumjeti namjere onih koji ovakav tragičan događaj, iz ne tako davne istorije, danas slave.

Šta se zapravo slavi? Nestanak države koja je do tada opstajala uprkos brojnim izazovima i nedaćama. Znala je, međutim i tadašnja Crna Gora, odnosno oni koji su o njenoj sudbini odlučivali sa pozicije sa koje nisu to mogli raditi da kasnije prizna grešku i previsoku cijenu do koje je ta greška dovela. Nakon Podgoričke skupštine pobjednika nije bilo. Svi su izgubili, izgubila je Crna Gora. Ukazivanje na tu istorijsku grešku osnovni je motiv Predloga rezolucije koju su 42 poslanika predložila Skupštini Crne Gore. To i ništa drugo. Konstatovati Rezoluciju ... ovog saziva Skupštine a onda ostaviti istoriji i istoričarima da dalje istražuju ovu tešku epohu naše istorije i okrenuti se budućnosti, ne dozvoljavajući onima kojima crnogorske podjele trebaju da uporište konstruišu na nepravdi i na istorijskim neistinama.

Čovjek je često u različitim, nejasnim okolnostima prinuđen da se opredjeljuje i da bira stranu. To nerijetko čini bez dovoljno informacija, poveden emocijama, a ne razumom, ponekad tek protok vremena pokaže da li je njegova odluka bila ispravna. Kako god, svaka pojedinačna odluka i procjena kakva god bila ostavlja prostor čovjeku da očuva svoju čast i dostojanstvo, da se ne ogriješi o drugoga, da ne ide ispred, ...(Prekid)... moralnosti, tek svjesno zanemarivanje načela ljudskosti u bilo kakvim okolnostima možemo i moramo osuditi. Sve ostalo treba razumjeti kao pravo na sopstvenu odluku, pa i na sopstvenu zabludu i grešku. Društvo koje uspije da ovo razumije i prihvati biće sposobnije da se ujedinjuje oko onoga što nazivamo zajedničkim ciljem i da na svoja pokoljenja ne prenosi naše pračedovske podjele, a Crna Gora želi da bude takvo društvo. Ne treba sumnjati, Crna Gora ima snage da svoje podjele ostavi za sobom na korist naše a posebno u prilog budućih generacija. Do tada, do momenta kada ćemo svi sa zadovoljstvom konstatovati našu snagu i spremnost da podjele ostavimo iza nas ovdje u ovom domu, treba da zrelo i sa uvažavanjem razgovaramo o svemu što nas dijeli vođeni samo mišlju da Crnu Goru učinimo boljom.

Crna Gora više nije samo tačka na mapi koja je sa velikim žrtvama uspijevala da vjekovima unazad odolijeva različitim izazovima. Crna Gora je danas uvažena država sa atribucijom značajnog partnera čitavog demokratskog svijeta, danas je Crna Gora zahvaljujući, prije svega, mudroj, odgovornoj i vizionarskoj politici nesrazmjeno veličini teritorije i broju stanovnika pita mnogo više nego što joj prostorni i mnogi drugi kapaciteti po toj logici dozvoljavaju. Takav status, naravno ima svoju cijenu, ali nam daje garanciju da se o Crnoj Gori više nikad neće odlučivati bez Crne Gore.

Prije sto godina Crna Gora tog doba je svoju sudbinu vezala za sudbinu bratskih naroda i pod tim geslom stupila u rat, danas je trenutak da naša generacija sudbinu Crne Gore veže samo za Crnu Goru. U prilog tome govori činjenica da se o takvoj Crnoj Gori referendumski ishod 2006. godine bio bespogovorno priznat u cijeloj međunarodnoj zajednici i ako taj rezultat nije bio saglasan očekivanjima i prognozama mnogih država.

Kad god je moguće uvažavaćemo interese drugih, posebno nama bliskih i prijateljskih država, ali će nam interesi Crne Gore uvijek biti primaran i predstavljati ključni kriterijum odlučivanja. Ne želimo da ponovimo greške koje su imale katastrofalnu cijenu. Nećemo da u ime epskih ciljeva i u ime pohvala našem heroizmu žrtvujemo crnogorsku mladost, sopstveni opstanak i opstanak države. Nećemo sami sebi biti najveći neprijatelji, robovi našeg pamćenja i zlopamćenja, nećemo dopustiti zloupotrebu našeg tradicionalnog ponosa. Crna Gora mora uvijek biti okrenuta prvo sebi i svojim bitkama, ...(Prekid)... bitke danas vode razumom a ne strašću, promišljanjem, a ne emocijom, integracijama sa savremenim svijetom, a ne izolacijom.

Dakle, uvaženi građani Crne Gore, uvaženi poslanici, uvaženi članovi Vlade, ovom Rezolucijom mi ne težimo jedoumlju niti težimo da bilo koga dovedemo poznaniju prava, odnosno na našu ideološku platformu. Upravo suprotno, hoćemo da naše razlike budu resurs i

bogatstvo, a ne da ostanu so naših podjela.

Uvažene kolege i kolegice, uvaženi poslanici, ne postoje dvije Crne Gore nego samo jedna ova naša jedina, ova koju svi mi ovdje u parlamentu predstavljamo. Na svima nama je da je uz sve naše razlike učinimo ...(Prekid)... Hvala.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 14:37:01)

Hvala i Vama, poslaniče Gvozdenoviću. Vi ste imali pet minuta prekoračenja i to će se oduzeti od nastupa kluba.

Bilježio sam precizno, provjerićemo, naravno ima ko vodi računa o tome. Deset minuta su uvodna izlaganja, sve iznad toga se oduzima od vremena za klub. Pet puta je bilo produženje po minut. I inače kad nastavite sa diskusijama kasnije ja ću vas samo podsjećati da je prošlo deset minuta, vi možete dodati koliko god na uštrb vašeg kluba jer ćemo u jednom trenutku kad istekne vrijeme predviđeno za raspravu o Rezoluciji prekinuti raspravu.

Sada u ime poslanika Demokratskog fronta uvodno izlaganje ima poslanik Slaven Radunović.

SLAVEN RADUNOVIĆ (29.11.18 14:38:04)

Zahvaljujem gospodine predsjedavajući.

Evo došla je i ova tema na dnevni red, voljom većine, voljom onih koji imaju i te kako razloga da traže ovakvu rezoluciju, sa jedne strane da bi skrenuli pažnju naravno sa svakodnevnih zaduženja i raznoraznih marifetluka koje rade crnogorskoj ekonomiji, i crnogorskoj mladosti, ali i sa druge strane da bi prikriili da su oni dio režima koji je učinio najveće izdaje koje od vremena 918. je iko u Crnoj Gori napravio. Znači, kad bi danas dedovi onih koji danas su predložili ovu rezoluciju znali šta i o čemu raspravlja Skupština Crne Gore prevrtali bi se u grobu, ali mi koji smo vaši savremenici nismo iznenađeni. Mi znamo da ste vi na sve spremni. Sreća u svemu je što su neke stvari zapisani u genetskom kodu. Vi možete ovakvim rezolucijama sa prostom većinom i da tražite da ova Skupština izglasa da je zemlja ravna, možete da je noć svijetla, a dan mračan, možete šta god hoćete. Juče sam vam rekao i na Odboru za politički sistem, zbog toga će ovaj papir, ova Rezolucija biti vrijedan koliko i toalet papir u budućnosti.

To vam je gospodo tako, vi možete da vičete au i ae i ai i šta god hoćete i sve samoglasnike da koristite. Predložiti Rezoluciju gdje pravite falsifikat u samom naslovu da bi ste sakrili činjenicu ko je tada živio u Crnoj Gori pa onda pozivajući se u samoj Rezoluciji na AVNOJ kao na legalni organ za donošenje odluka a sve da bi se osporila legalnost Podgoričkoj skupštini jasno govori kakvi su vam ciljevi. Znači, Skupština se zvala Velika skupština srpskog naroda u Crnoj Gori. Podgorička skupština je kolokvijalni naziv i to se koristi da bi bilo skraćena verzija. Ali vi danas i ako ste dali ovakav značaj ovoj tački i ako je došla kompletna Vlada nijeste mogli da napišete čak ni tu činjenicu želeći da sakrijete pravu pozadinu toga zbog čega vi ovo donosite.

Između ostalog, naveli ste da je jedan od razloga zbog čega ste ovu rezoluciju dali na glasanje, što ste bili iziritirani proslavama oslobođenja i ujedinjenja i između ostalog to ste naveli, ona je u Budvi koja se tako, gdje se tako sramno slavila Podgorička skupština.

E pošto vidim da većina Vas ne zna ni osnovne stvari da vas naučim. Znači, u Budvi se slavilo i proslavljao ujedinjenje Boke sa Srbijom i dalje sa Jugoslavijom, jer Boka nije ni pripadala Crnoj Gori, niti je imala delegate na Podgoričkoj skupštini i ako su ovdje mnogi pjenili o tome. Znači, Boku je i njenu odluku da pristupi Srbiji prenio doktor Božo Vukotić, poslednji izabrani predstavnik naroda iz Boke u parlamentu monarhije prethodne Habsburške i on je ovlašćen od strane narodnih zborova da to uradi i to nikakve veze nema s Podgoričkom skupštinom, ali dobro to je jedan dio priče.

Drugi dio priče, je da se pozivate na činjenicu da su odluke Podgoričke skupštine već ukinute AVNOJ-em, pričamo o partijskom kongresu u toku rata gdje su neki komesari poslali svoje predstavnike da o nečemu odlučuju i to vam je dovoljno legalno, a nije vam legalna Podgorička skupština čije su odluke podržali, ovo sad pričam zbog mlađih generacija koje nijesu

toliko upoznate sa svim ovim. Svih šest predsjednika Vlade Kraljevine Crne Gore od 1905. od kada postoji Ustav do rata, svih šest i Lazar Mijušković, i Marko Radulović, i Aleksandar Radović, i Lazar Tomanović, i Mitar Martinović, i serdar Janko Vukotić i većina poslanika predratne Skupštine svi su to podržali. Jer šta je poenta? Poenta je da se pričom o legalnosti skrene pažnja sa onog najvažnijeg, da se omladini današnjoj pošalje poruka kako je ta odluka bila siledžijska i protivno volji naroda. Ne, 95% svih građana a tako i predaka ljudi koji ovdje sjede su bili za ujedinjenje u raznim formama. Nekima je teže padalo to da Nikola poslije toliko decenija vladavine bude, ne bude nosilac te srpske krune za koju se toliko borio, nekima to uopšte nije smetalo. Ali o tome da li da bude ujedinjenje ili ne i da li su svi ljudi bili Srbi i čekali da se vjekovna želja naroda Crne Gore i onih ostalih koji nijesu pripadali staroj Crnoj Gori, a u tom momentu nakon pobjede u Prvom balkanskom i u Drugom ratu jesu da se ta ideja i ta želja ispuni. Nijesu to mogli da dočekaju koliko su to znate svi učili i u školama i koliko se to u guslama pjevalo, to je jednostavno zapisano svakome od nas, kao što rekoh u genetskom kodu i možete Vi sada da promijenite šta hoćete, ali to će kratko da traje. Mijenja se. Ovo je samo kap soli u moru istorije ovaj događaj koji je danas. Bitna je i simbolika. Danas je 29.novembar godišnjica zasijedanja AVNOJ-a, hoćete da potvrdite odluke AVNOJ-a, toliko o zapadnim vrijednostima i o zapadnoj civilizaciji o kojoj stremite.

Znači, odluke jednopartijskog kongresa, nije ovo prvi put da se simbolika koristi na ovaj način. 12.jula 2004.godine, na Petrovdan, Ranko Krivokapić, tada predsjednik Skupštine, je ispunio svoju veliku želju i na godišnjicu Petrovdanske skupštine organizovao bez prisustva opozicije sjednicu na koju su doneseni simboli Crne Gore, ove današnje Crne Gore. On je tada, zajedno sa Vama ostalima, 12.jula ukinuo trobojku kao što je uradila italijanska vlast uključujući i one naše nesrećnike koji su 12.jula bili tamo i tamo i kod Ranka Krivokapića bio je prisutan jedan čovjek, taj čovjek se zove Sekula Drljević. Sekula Drljević je bio aktivni učesnik Petrovdanske skupštine i pasivni na Rankovoj Petrovdanskoj skupštini kada je postao, ušao u istoriju jer se njegovi stihovi pjevaju kad se crnogorska himna pjeva. Ta simbolika nije slučajna. Ali naša omladina, vaša djeca, moja djeca, naši potomci budući, imaju u krvi ono što trebaju da imaju, ne možete im srpstvo izbrisati koliko god da se trudite, ne možete samo je pitanje kad će da im se ponovo probudi. Bilo je ovakvih pokušaja. 12.jul je trajao jedan dan, ovaj Rankov 12.jul traje nešto duže. Crna Gora može da bude suverena i niko od nas nema problem sa tim, ali Crnu Goru ne možete da pravite antisrpskom, ovo je jedan od tih poteza. Danas, oni najpametniji među Vama ovo rade iz drugog razloga, da bi prikriili lopovluk, a oni manje pametni to rade iz razloga da bi neke strasti niske zadovoljili prateći vratolomije Mila Đukanovića i njegove promjene i kad su identitetska pitanja u pitanju i kad je politika u pitanju. Promijenice se on ponovo i vi ćete se ponovo za njim promijeniti, ja u to u opšte ne sumnjam.

Meni je danas mnogo lako da pričam, jer uz mene je dok ovo pričam i vladika Rade, i svi likovi iz njegovog Gorskog vijenca, i kralj Nikola do momenta dok nije napustio Crnu Goru. Čitav život je pjevao o srpstvu i jedinstvu, uz mene je i hajduk Veljko, i Karađorđe, i car Lazar, i Obilića poljana natopljena krvlju i znojem ...(Prekid)..... koji su se nadali Obilića medalji kad se vrate, i svi oni bajoneti na Skadru, svi su oni uz mene, a uz Vas koji ste ovo predložili su Sekula Drljević, crnogorska kulturna mreža, Milovan Đilas u svom najgorem izdanju i zato ćete tako i da prođete.

Samo na kraju, još jedna poruka onoj našoj djeci koja očekuju kod da im se dešifruje kada dođe vrijeme, poruka od najmoćnijeg Srbina u smislu svih vremena cara Dušana koji kaže: "Ja nijesam čovjek, ja sam vuk, ja ne govorim, ne pišem, ja zavijam i ne zavijam zato što me strah, i ne zavijam zato što sam zbunjen, zavijam da bi me čopor moj čuje, zavijam da bi me čuli vukovi, zavijam da bi čula vučica, zavijam da bi me čuli vučići, a kad se okupi čopor moj bojte se psi".

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 14:49:14)

Minut i deset sekundi prekoračenja. Vi ste prozivali poslanika Krivokapića. Netipična su uvodna izlaganja ali moram dati repliku.
Izvolite.

RANKO KRIVOKAPIĆ (29.11.18 14:49:29)

Hvala vam.

12.jula 1941. kvislinzi, ponavljam kvislinzi zajedno, zajedno sa..(Prekid) ...srpskim u Crnoj Gori Joanikijem Lipovcem, sa četničkim vojvodom, posle Bajom Stanišićem, su proglašavali tu državu. Kao što vidite to je bila vaša skupština. Na toj skupštini nije bilo ovih Crnogoraca koje ja predstavljam. Ovo su crveni Crnogorci, a to su bili kao i vi sluge i jedne i druge nacije bilo da su se pisali Crnogorci, Srbi ili neki drugi - kvislinzi i tu završam.

Sliku ću vam dati da je uokvirite da se možete zavijati više, da više zavijate po čitav dan. Mogu li sada da pređem da govorim?

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 14:50:14)

Hvala Vam. Prije Vas će govoriti predstavnik Kluba DPS-a jer je Branimir... ne ovo je bila replika.... Molim Vas ovdje smo rekli ...
... čitav dan, samo ću podsjetiti na ona pravila koja smo dogovorili. Ovih dva minuta koje je Krivokapić iskoristio za repliku se uzima iz fonda Demokratskog fronta.

Sada ima riječ u ime Poslaničkog kluba Demokratske partije socijalista Dragutin Papović. Izvolite.

DRAGUTIN PAPOVIĆ (29.11.18 14:51:00)

Uvažene dame i gospodo,

S obzirom da ova Rezolucija ima dominantno istorijski sadržaj neophodno je ukazati na dešavanja koja su dovela do Podgoričke skupštine kao i na događaje na koje je Podgorička skupština imala direktan uticaj.

Na kraju Prvog svjetskog rata 1918.g. Kraljevina Crna Gora je bila nezavisna međunarodno priznata država sa pravnim poretom zasnovanim na Ustavu iz 1905.g. Ona je 1914.g. ušla u Prvi svjetski rat na strani sila Antante.Od 1916.g. bila je pod austrougarskom okupacijom, a kralj Nikola I i Crnogorska vlada su bili u emigraciji u Parizu. U oktobru 1918.g. Austrougarska i ostale članice centralnih sila su bile pred porazom. Samoorganizovani crnogorski odredi su krajem oktobra 1918.g. gotovo u potpunosti samostalno oslobodili Crnu Goru.

Vlada Kraljevine Srbije je još krajem 1916.g. formirala plan za pripajanje Crne Gore, a srpske trupe su poslate u jesen 1918.g. da to sprovedu. Podršku ovoj akciji srpske vlade pružila je francuska vojska. Sa srpskim trupama u Crnu Goru su stigli povjerenici srpske vlade sa zadatkom da sazovu Skupštinu koja će usvojiti unaprijed pripremljene odluke o zbacivanju kralja Nikole i o ujedinjenju, odnosno pripajanju Crne Gore Srbiji. Karakter srpske okupacione vlasti eksplicitno je opisao načelnik srpske vrhovne komande, vojvoda Živojin Mišić koji je komandatu srpskih trupa u Crnoj Gori pukovniku Dragutinu Milutinoviću naredio, citiram: "Nastojte najenergičnije i svim sredstvima da se na teritoriji koju je naša vojska okupirala uguši svaka agitacija, pa ma od koga dolazila. Za ovo vam stoje na raspoloženju sva sredstva kojima možete raspolagati bez ikakvog predznanja", kraj citata. Pored toga srpska komanda je u Crnoj Gori uvela policijski čas, ukinula slobodu kretanja, tukla one koji su se izjašnjavali kao Crnogorci, hapsila i sudila po kratkom postupku. Srpski istoričar i pravnik Lazar Vrkatić u knjizi "Pojam i biće srpske nacije" o ovome kaže, citiram: "Šta bi to bilo drugo nego okupacija. Ta okupacija je bila stroža nego austrijska", kraj citata.

Srpska Vlada je formirala Centralni izvršni odbor za ujedinjenje Srbije i Crne Gore kojim je rukovodio Svetozar Tomić, činovnik Ministarstva inostranih djela Srbije zadužen za vođenje politike prema Crnoj Gori, državljanin Srbije. Centralni izvršni odbor je propisao pravila za biranje poslanika u Beranama 7. novembra, time je počeo državni prevrat s ciljem da se mimo pravnog poretka Crne Gore i njenih legitimnih državnih organa i mimo volje crnogorskih građana izvrši promjena ustavno-pravnog poretka. Izbori su sprovedeni 17. i 19. novembra na javnim zborovima

bez biračkih spiskova, identifikacionih dokumenata, biračkih odbora i zapisnika. Izbori su bili posredni jer su na ovim javnim zborovima birani povjerenici koji su potom 21. novembra odredili tzv. poslanike za tzv. Skupštinu. Izabrano je 169 poslanika od kojih je Skupštini prisustvovalo 160. Održavanje samozvane Skupštine zakazano u Podgorici i zasijedala je od 24. do 29. novembra, a glavne odluke usvojila na sjednicama 26. i 29. novembra, a najglavnije su bile da se kralj Nikola I Petrović Njegoš i njegova dinastija zbace sa crnogorskog prijestola, a da se Crna Gora ujedini sa Srbijom u jednu državu pod dinastijom Karađorđevića.

Odluke Podgoričke skupštine su bile protivne pravnom poretku, odnosno protivne Ustavu i zakonima Kraljevine Crne Gore. To ne potvrđuje samo Ustav već nekoliko učesnika, odnosno tzv. poslanika Podgoričke skupštine. Recimo učesnik Janko Spasojević je izjavio da je citiram: "Izveden državni prevrat mirnim putem". Marko Savićević saopštava: "Dosada je bila mirna revolucija, a od sada može biti i krvava". Ljubo Glomazić je naveo: "Mi smo revolucionarna Skupština koja zakone sprovodi silom", a Milosav Raičević je eksplicitno konstatovao: "Mi smo ovdje skupljeni mimo zakona".

Podgorička skupština je nelagalno, nelegitimno i nečasno izvršila smjenu vlasti i ukidanje crnogorske države iako je proklemovano ujedinjenje sa Srbijom radilo se u stvari o pripajanju Crne Gore Srbiji. To su potvrdili predstavnici srpske vlasti kao i Izvršni odbor Podgoričke skupštine. Komandant srpskih trupa pukovnik Milutinović je 12. decembra naveo da je, citiram: "Crna Gora sada sastavni dio Kraljevine Srbije". Izvršni odbor Podgoričke skupštine u pismu srpskoj vladi tri dana nakon završetka rada Skupštine navodi da se ujedinjenje Crne Gore i Srbije ostvaruje prelaženjem crnogorske teritorije pod srpsku vlast.

Kralj Nikola i crnogorska Vlada su intenzivnom diplomatskom komunikacijom pokušali da spriječe pravno nasilje, ali u tome nijesu uspjeli. Potom su se odlučili da ustankom promijene stanje koje je uvela Podgorička skupština. Organizovali su Ustanak koji je počeo 4. januara 1919. godine, odnosno Božićni ustanak. Kako bi svijetu pokazali da Crna Gora ne miri se sa okupacijom i ukidanjem države u ovom ustanku je učestvovalo oko 4.000 Crnogoraca. Razloge ustanka je objasnio sveštenik Stevo Drecun u pismu crnogorskom mitropolitu Mitrofanu Banu koji je srpskim vlastima otkrio pripremu ustanka. U pismu Drecuna je navedeno: pročitao sam da se o velikome radi da se izvede neki preokret u zemlji. Cilj je ultimatum Srbijancima da napuste Crnu Goru, proklamovanje nezavisnosti Crne Gore u granicama do ovoga rata i saziv narodne Skupštine prema Ustavu na Cetinje koja će donijeti rješenje hoće li i pod kojim uslovima stupiti Crna Gora u jugoslovensku zajednicu. Većina naroda izgleda da je nezadovoljna sa odlukama Podgoričke skupštine zato što je Crna Gora pripojena Srbiji, a nije kao zasebna članica ušla u jugoslovensku zajednicu. Na Badnji dan kralj Nikola i Crnogorska vlada su izdali proglas u kome su osudili odluke Podgoričke skupštine i politiku Srbije. Naveli su da su za ravnopravno ujedinjenje, a kralj Nikola je poručio Crna Gora je Crnogoraca. Ustanak je ugušen, ali se iz njega razvio komitski pokret čija je parola bila: "Za pravo, čast i slobodu Crne Gore". Pokret je ugušen 1929.g. a srpska, odnosno Vojska Kraljevine Srba, Hrvata, Slovenaca i njeni pomagači iz Crne Gore su tokom borbi protiv komita počinili brojne zločine. Spaljeno je hiljade domova, komiti su proganjani, ubijani i zatvarani, a njihove porodice su ispaštale. Mnogi protivnici odluka Podgoričke skupštine su zbog ovog terora morali da napuste Crnu Goru. Iako kralj Nikola, ustanici i komite nijesu uspjeli da ponište odluke Podgoričke skupštine njihova diplomatska politička i oružana borba je imala veliki značaj za razvoj crnogorske državnosti i identiteta tokom XX vijeka.

Na osnovu odluka Podgoričke skupštine Sv. Sinod Crnogorske crkve je 16. decembra 1918.g. na sjednici bez potrebnog foruma usvojio odluku da se autokefalna crnogorska crkva ujedini sa autokefalnom pravoslavnom crkvom u Srbiji i da tako ujedinjena pristupi Srpskoj pravoslavnoj crkvi. To je bilo suprotno Ustavu iz 1905.g. i suprotno Ustavu Sv. Sinoda za Knjaževinu Crnu Goru iz 1903. godine prema kome Sv. Sinod nije imao pravo da odlučuje o ovom pitanju, a za bilo kakvu odluku Sv. Sinoda bilo je neophodno kraljevo odobrenje. Kralj Nikola to nije odobrio pa su na osnovu nelegalnih odluka Podgoričke skupštine i odluke Sv. Sinoda o pripajanju Crnogorske crkve Srpskoj pravoslavnoj bile nelegalne.

Odluke Podgoričke skupštine su sprovedene jer su to prećutno omogućile velike sile koje su Crnoj Gori od početka 1918.godine garantovale da će biti obnovljena. Uprkos tome one su vodile dvostruku politiku. No kako bi se uvjerile u situaciju u Crnoj Gori poslale su svoje delegate u Crnu Goru. Američki izaslanik potpukovnik Šemar Majers i britanski grof Džon Frensis Čarls

Desalis su u toku 1919.g. boravili u Crnoj Gori. Britanski grof Salis je zaključio da su izbori za Podgoričku skupštinu bili nezakonito izvršeni pod presijom, da je Podgorička skupština bila nedemokratska i da je Božićni ustanak izraz nezadovoljstva odlukama Podgoričke skupštine i da u Crnoj Gori treba organizovati slobodne izbore. O ovom izvještaju se raspravljalo 1920.g. u Gornjem domu Britanskog parlamenta, a Herbet Džon Glestons sin čuvenog britanskog premijera Viljama Glestona je tokom rasprave u Gornjem domu izjavio: "Nema sumnje da je Crna Gora umjesto saveznicima prišla silama centralne osovine i borila se protiv nas, ona ne bi mogla biti tretirana gore nego što je tokom poslednjih godinu i po dana". Odluke i posledice Podgoričke skupštine kao što smo naveli u Rezoluciji su bile na snazi do Drugog svjetskog rata kada su odlukama Zavnoa, Casnoa, AVNOJ-a u stvari poništene, faktički poništene i kada je na bazi svih posleratnih ustava kako crnogorskih tako i jugoslovenskih ta odluka sankcionisana i Crna Gora povratila svoju državnost. Na bazi ovih prava Crna Gora je na referendumu 21. maja 2006. godine obnovila nezavisnost. Na ovom referendumu je prije svega i konačno ostvareno pravo koje su 1918.g. tražili kralj Nikola, Crnogorska vlada i učesnici Božićnog ustanka da crnogorski građani sami odluče o državno - pravnom statusu Crne Gore. Na osnovu odluke građana na referendumu Skupština Crne Gore je usvojila Odluku o proglašenju nezavisnosti Republike Crne Gore 3. juna 2006. godine. U članu 1 ove odluke navedeno je da je Republika Crna Gora nezavisna država sa punim međunarodno-pravnim subjektivitetom u okviru njenih postojećih granica. Tako je Crna Gora obnovila državnost koju je imala do Podgoričke skupštine. Iako su odluke Podgoričke skupštine ukinute u Crnoj Gori i van postoje nacionalističke snage čiji se politički i ideološki programi i ciljevi baziraju na odlukama Podgoričke skupštine. Svjesni značaja tragičnih posljedica, koje su za Crnu Goru i njene vitalne državne i nacionalne interese imali odluke Podgoričke skupštine i uočavajući da postoje ozbiljne političke snage koje se bore za ponovno ukidanje crnogorske državnosti i nezavisnosti Demokratska partija socijalista je sa koalicionim partnerima predložila Skupštini Crne Gore, da usvoji ovu Rezoluciju.

Ovom Rezolucijom je izražena preporuka za sve državne nosioce najvažnijih državnih funkcija da u svome radu štite ustavni poredak nezavisne Crne Gore i jačaju građanski i demokratski karakter crnogorskog društva.

To je neophodno, kako niko ne bi mogao da ugrozi crnogorsku državu, kao što je to urađeno 1918. godine. Završna poruka ove Rezolucije, da na osnovu objektivno sagledane prošlosti moramo raditi u korist bolje budućnosti.

Hvala vam na pažnji.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 15:01:32)

Hvala i vama poslaniče Papoviću.

Sada u ime Kluba Socijaldemokratske partije poslanik Ranko Krivokapić. Izvolite.

RANKO KRIVOKAPIĆ (29.11.18 15:01:40)

Hvala vam.

Jedna od boljih i gorih stvari u istoriji je da se svako vraća da uzme ono što mu se sviđa iz istorije. I ja ću uzeti onaj bolji dio, nadam se, da čestitam 29.novembar dan kada je nastala najbolja država svih južnih Slovena u njihovoj istoriji.

Država kad su svi Srbi živjeli u jednoj državi, država kad je Hrvatska dobila svoje granice, država kad je Slovenija dobila svoje granice, država kad je Bosna i Hercegovina dobila svoje granice, država kad je Makedonija dobila svoje granice i država kad je Crna Gora vratila svoje granice i kad su afirmisani svi nacionalni identiteti i kulturno, i istorijski, i što je najvažnije, najbolji ekonomsko socijalni period u životu tih naroda. I to je datum za istorijsku pouku, za istorijsko mjerenje, koliko su sve ove druge u međuvremenu obnovljene kao naša ili nastale poslije 1000 godina kao neke druge države, otišli naprijed ili otišli nazad, razbijanjem te države. I zato na toj pouci danas, na tom dobru danas bi trebali da imamo razmišljanje i o 1918.godini.

Kad sam dobio čast u ovom parlamentu, stavili smo ploču Petra Prvog na ulaz, povodom

Zakonika crnogorskog i brdskog i ključne riječi na toj ploči stoje , a to mi je bio i motiv - Prestade zavada među nama, dođe mir i blagostanje.

Iako je teško naći kod Petra Prvoga nježne riječi, a nije mu bilo lako jer je stalno morao sa istim i sličnim problemima , kako god se nacionalno izjašnjavali, da se rva, znao je što je put za Crnu Goru. Prestanak zavade, mir, onda dolazi blagostanje.

Istorijski događaji jesu tu da se ne mogu izbjeći, pogotovo kad postoji takva suprotnost kao što je 1918.godina. Ali nećete naći ili mi nijesmo našli, da ukidanje neke države, mimo ustava te države, mimo zakona te države, pod tuđom vojskom, slobodna volja ili pravičan čin. I desila se u međunarodno pravnom smislu 18.godine, najklasičnija, nasilna aneksija jedne države.

Voljeli to ili ne voljeli, smatrali to opravdano ili neopravdano, to možemo raspravljati. Ali to, se desilo Crnoj Gori. Zašto su se njeni sinovi, djelimično da ne pričamo o broju koji je to, okrenuli protiv svoje države. E to je pouka koja nas treba voditi u ovom vremenu. U bilo kojem vremenu, u ovom, u onom, u bilo kojoj zemlji, Crnoj Gori, Francuskoj, okreću se njeni, ponekad i najbolji, sinovi protiv te države. Odgovor je neđe svuda sličan. Nepravda, nedostatak u nekom vremenu demokratije, drugom vremenu reda, razvoja, pravičnosti, rađaju to okretanje i onda druge gravitacije, rode to zlo u svakoj državi.

Evo da nam bude lakše, kolega Vukoviću nastavite da pišete onaj Ustav iz 1992.godine.

Da vam bude lakše, da uzmemo Francusku. Peten heroj iz Prvog svjetskog rata, maršal izvojevao je najveće pobjede za Francusku. Otišao je u kvislinge 1941.godine. Isti čovjek, nije manja ni hrabrost kod tog čovjeka, ali zablude odvedu na stranputicu. Na nama je da vidimo kako da država ne bude u stanju da vodi na stranputice njene sinove i šćeri. Na stranputice se okreću protiv svoje države - 18. treba da da tu pouku. I ako tu pouku izvučemo ona vrijedi ove rasprave, a ako budemo ratovali što su pobijedili oni a ne mi, ili mi, a ne oni onda ove rasprave samo vode zavadi i neće biti ni mira, ni blagostanja u Crnoj Gori. Biće dublja zavada i biće gore građanima Crne Gore.

Znamo da Crna Gora, kao najmanja među jugoslovenskim narodima, je uvijek imala i najveće muke da napravi dobru državu, državu koja okuplja. Kralj Nikola je propuštio da lojalnost kruni pretvori u pripadanje državi. Moja lojalnost kruni kao car junaka, a nije napravio državu pravde, reda i što bi Petar Prvi rekao ikakvog blagostanja. Glavari su živjeli od zelenašenja, on se ljuljao između velikosrpstva i crnogorstva, dao je komandu nad svojom vojskom tuđem pukovniku, dugovali smo, imali deficite u budžetu, Rusi su nam dali topove da bismo dali komandu pukovniku Pešiću i sve je to dovelo do toga da su, kao što smo čuli, i premijeri i ministri, oni koji su najviše dobili od države, satrli svoju državu. Za to nema opravdanja.

Može država biti i ovakva i onakva, postoje granice koje se ne smiju preći. Kao što u kući ne okrećete se protiv najbližih ako vam se ne sviđaju, ako se ne slažete, ne rušite kuću, tražite načina da to riješite. I nema opravdanja za odluku o poništenju države Crne Gore kod onih koji hoće da izađu iz emocija, zabluda i brinu o tome kako da prave budućnost Crne Gore. Ovđe su nas izabrali da pravimo budućnost Crne Gore. Mi prošlost nećemo riješiti, a budućnost možemo zajedno praviti, a ne možete napraviti ni jednoj državi budućnost time što ćete reći da je dobro bilo ukinuti državu Crnu Goru i zločinima odbraniti njeno takvo rješenje.

U isto vrijeme je održana velika narodna Skupština Vojvodine pod istim nazivom, po istom modelu. Iako je u Vojvodini živjelo tada više Njemaca nego u Crnoj Gori sad građana. Više je bilo Folksdojčera u Vojvodini 2018.godine, nego u Crnoj Gori sad svih nas zajedno, kako god se izjašnjavali, nije bilo ni Božićnjeg ustanka i nije bilo ratovanja 10 godina. Zašto je onda bilo u Crnoj Gori 10 godina borbe poslije sve borbe koje je Crna Gora imala? Velji rat u Crnoj Gori znači nešto drugo, nešto i u Evropi. Velji rat u Crnoj Gori znači Vučji do, a ovdje treba napisati i Prvi svjetski rat jer mi imamo svoj velji rat, ne malo važan. Zašto? Pitat ćemo se zašto se to desilo u Crnoj Gori? Odgovori postoje. Odgovori su i da je što sam već rekao 12.jula bila kvislinška skupština u kojoj je bio i srpski mitropolit i ovi probuđeni Crnogorci nepravdom. I ove je 12. jula ćerala neka nepravda, ali su pogriješili. Kao što je i ove 18. ćerala neka nepravda, ali uz tuđu vojsku kao i one 12.jula 1941.godine. S tuđom vojskom se ne pravi svoja država, niđe pa ni u Crnoj Gori ili najmanje u Crnoj Gori. Na krvi svojih rođaka i braće se ne pravi slobodna država. Niđe, a najmanje u Crnoj Gori. I dajte da makar dođemo dokle je stigao Petar Prvi dva vijeka i po prije nas. Dajte da prekinemo zavadu, neka svako doživljava 1918. godinu kako misli u privatnosti, a ne može u javnosti biti opravdanja za ukidanje države Crne Gore. Za nju su ginuli isti ovi koji su

je ukidali, to je tačno, i njihove porodice, ali ne može biti borba za državu đe nestane država.

Nadam se da ćemo istorijske pouke naučiti barem u jednom dijelu. Nećemo zatvoriti sve danas. One traju. Godina 1992. je bila samo put istih grešaka iz 1918. godine. Opet je velikodržavlje nadvladalo u Crnoj Gori. Opet je nemoć male Crne Gore da se odupre bila na političkoj sceni. Ali, treba reći, ako nečije dobro poništava njegovo loše to je dobro. To je u istoriji i politici suštinski važno. Dobro 2006. do 2018. poništava loše koje je DPS napravio 1992. godine i to je smisao politike. To im daje jednako prava kao svim onim sužnjima 1990. godine koji su peli zastavu ispred Skupštine Crne Gore da imaju pravo na tu državu i da imaju pravo na zahvalnost te države, naravno, za istorijsku pouku koja treba da služi svima.

Crna Gora je, uvjeren sam sada, opet sa saveznicima, ali i tada smo bili sa saveznicima. I tada smo bili mimo našeg egzistencijalnog interesa uvučeni u Prvi svjetski rat. Nismo htjeli ostati neutralni. Je li to neko zaboravio? Ginuli smo za našu braću iz Srbije. Srpska vojska se povukla i Srbija je imala milion ubijenih civila u prvom svjetskom ratu. Ostavila je na milost i nemilost Srbiju ... (Prekid)..klanjima, biću vrlo precizan, zločine koje Crna Gora nije viđela tokom Prvog svjetskog rata tog obima i tog broja. Niko nije rekao da treba zbog toga ukinuti srpsku državu. Niko nije rekao da je austrijska okupacija, formalno potpisana ili nepotpisana, Srbije bila teža nego okupacija Crne Gore.

I da naučimo nešto iz elementarnih stvari. Neđe pravna nauka je stvari definisala podnosiocima rezolucije 916. Kapitulacija je akt, kapitulacija oružanih snaga ne države, čitavih oružanih snaga ili dijela države. Uputiću vas na referentne rečnike od engleskog preko hrvatskog do srpskog da to pročitate. Akt kapitulacije crnogorske vojske nije bio akt kapitulacije države. To je elementarna stvar u međunarodnom pravu, naći ćete je u svakom rečniku.

Prema tome, nemojmo da podmećemo državi, namučenoj, ugaženoj, porušenoj, i ono što nije učinjela. Dovoljno je bilo grešaka kralja Nikole, ne morate mu dodavati. Učinite bar onoliko koliko je on učinio za tu državu do početka 20. vijeka i svi ćemo biti u ovoj državi i srećni, i zadovoljni, i slobodniji, nadam se i bolji. Hvala.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 15:14:12)

Hvala i vama.

Sada, u ime Poslaničkog kluba Bošnjačke stranke, FORCA, DUA i Albanske alternative i HGI-a, poslanik Ervin Ibrahimović. Izvolite.

ERVIN IBRAHIMOVIĆ (29.11.18 15:14:25)

Uvaženi potpredsjednici Vlade, poštovani ministri, članovi Vlade, drage kolegice i kolege poslanici, poštovani građani, draga dijasporo,

Bošnjačka stranka podržava donošenje rezolucije povodom 100-godišnjice Podgoričke skupštine. Smatramo da mnogo istorijskih argumenata govori u prilog podsjećanju na nelegitimnost njenog održavanja i nelegalnost njenih odluka. Nestanak Crne Gore 1918. godine bio je zapravo početak stvaranja jedne državne tvorevine koja je po svojoj biti bila i nedemokratska i asimilatorska. U toj državi, troimenoj Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, kasnije samo sakrivenoj pod imenom Jugoslavija, krila se autoritarna monarhija i nedemokratski režim u čijem nazivu i institucijama nije bilo mjesta za najmanje četiri balkanska naroda, Bošnjake, Crnogorce, Albance, Makedonce. Bošnjački narod je na ponižavajući način svrstavan u vjersku grupaciju s imenima musliman, muhamedanac itd. lišen svakog prava na etničku posebnost ili jezik. Čak je i sjedište vjerske zajednice iseljeno iz Sarajeva u Beograd. Da ne govorim o nečuvenoj pljački i otimačini vakufske imovine agrarnim reformama kojima je osiromašena i ponižena bošnjačka elita. To je period i najvećeg egzodusa Bošnjaka iz Crne Gore i Sandžaka. Podsjetimo da se genocid u Šahovićima, novembra 1924. godine, upravo dogodio pod punom upravom i uz znanje nekih rukovodećih struktura režima novonastale Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. Prisjetimo se, takođe, kako su u toj državi prošli Makedonci, takođe lišeni svih narodnih ili državnih prava. Ili da su Albanci na Kosovu bili izloženi nepamćenom kontinuiranom

teroru.

Crna Gora, iako je izašla iz Prvog svjetskog rata kao pobjednica, nestala je u versajskom mirovnom dogovoru. Održavanje nelegitimne Podgoričke skupštine bilo je samo formalni čin dovršetka istorijske nepravde prema maloj balkanskoj državi. Zajedno s njenim nestankom srušen je i kakav takav institucionalni odnos koji je država Crna Gora gradila prema muslimanima Bošnjacima i drugim manjinama tog vremena. O tome bjelodano svjedoči i samo održavanje Podgoričke skupštine. Birana je na povjereničkom principu, uz prisustvo vojne uprave, a u njenom sazivu nisu bili pozvani niti su mogli učestvovati njeni legitimni ni Ustavom postavljeni poslanici. Izdvojiću muftiju crnogorskih muslimana, Murtezu Karađuzovića. Ne dugo nakon ove skupštine crnogorsko muftijstvo je ukinuto, ingerencije preseljene u Beograd. Ilustrativan je i podatak da je muftija efendija Karađuzović prijevremeno penzionisan zbog njegove lojalnosti Crnoj Gori. Da ne govorim o tome da je i deceniju nakon toga trajao oružani otpor, komitovan je ostatak oficira i vojnika Kraljevine Crne Gore među kojima je bio značajan broj Bošnjaka muslimana.

Ovo su samo neki od podataka koji ukazuju na to da nestanak Crne Gore i odluke Podgoričke skupštine nijesu prihvaćene niti voljno niti kao izraz narodnog opredjeljenja, pogotovo ne Bošnjaka, kako se to pokušava prikazati u nekim istorijskim udžbenicima. Pogotovo ono što je nakon toga uslijedilo, progon, teror i politički pritisci učinili su da se može reći da je novonastala Kraljevina SHS bila prinudna uprava u kojoj nije bilo ni etničkih ni građanskih sloboda. Sigurno zbog toga i bez bilo kakvog žaljenja dočekan je njen nastanak i slom 1941. godine. Opštenarodni ustanak i antifašistički pokret u Drugom svjetskom ratu nije bio podstaknut žalom za Kraljevinom SHS ili Jugoslavijom iako su neki ostaci njene vojske svrstani kao saradnici okupatora. Taj ustanak je bio zapravo iskaz potrebe za borbom za oslobođenje, izgradnjom države ravnopravnih građana, naroda i republika. Nastavkom takve države, odlukom Avnoja 1943. godine iako pod novim komunističkim režimom ipak je uspostavljena ravnopravnost i naroda i novih republika.

Crna Gora je stvaranjem Narodne Republike Jugoslavije ponovo vraćena na istorijsku mapu, kao Bosna i Hercegovina i Makedonija. Zapravo je taj događaj označio kraj odlukama Podgoričke skupštine. Raspadom zajedničke Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije početkom 90-ih, usled jačanja nacionalizma i velikodržavnih projekata, počelo je rastakanje i destrukcija te države. Znamo da je trebalo Crnoj Gori više od deceniju da izabere svoj put. Nepravedan rat i velikodržavni projekat, stvaranje velike Srbije bio je u svojoj biti potpomognut crnogorskim učešćima u tim dešavanjima. Na sreću i naše države i njenih građana sredinom 90-ih aktuelno crnogorsko rukovodstvo uvidjelo je pogubnost tog projekta. Napravljena je distanca od Miloševićevog režima, izbjegnuti sukobi u samoj Crnoj Gori i, što je najvažnije, očuvan je multietnički sklad i stabilnost među njenim građanima.

Crna Gora je na tekovinama tog nasleđa, na lojalnosti njenih građana i posebno manjinskih naroda obnovila svoju nezavisnost i krenula putem demokratskog razvoja. Dakle, referendum i povrat državnosti Crne Gore 2006. godine kao i ...

.. integracije u bezbjednosno NATO savez i napredovanje na evropskom putu, dobrosusjedski odnosi i regionalna stabilnost sigurno su značajno ubrzani činjenicom da bolje od svih na Balkanu ova država prepoznaje i valorizuje svoju građansku opredijeljenost i demokratsko uvažavanje potreba manjinskih naroda sa svojom posebnosću i učešćem u institucijama.

Na kraju slobodno se može reći da je današnja savremena Crna Gora demokratski odgovor na nepravdu koja se desila 1918. godine. Današnja institucionalna i društvena realnost Crne Gore je odgovor na ponižavanje njenih institucija tokom i nakon Podgoričke skupštine. Sve su to više nego realni razlozi zbog čega je ovom rezolucijom i kroz parlament potrebno iskazati kritički odnos i demokratsku dinstancu prema Podgoričkoj skupštini i njenim nelegitimnim odlukama 1918. godine. Zahvaljujem.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 15:21:40)

Hvala poslaniče Ibrahimoviću.

Sada u ime Kluba SNP - DEMOS, riječ ima poslanik Miodrag Lekić. Izvolite.

Uvaženi predsjedniče, kolege poslanici, uvaženi članovi Vlade,

Ja ću pokušati da dam eventualno dam jedan doprinos dedramatizovanju ove teme. Ona je maksimalno dramatiovana jednim patosom iza kojeg se kriju mnogi elementi koji imaju svoje uzroke u sadašnjem trenutku Crne Gore. Ja mislim da ova tema koja se ovako dramatično reprodukuje, uvažavajući njenu objektivnu dramatičnost 1918. da ona proističe iz 2018. godine. Ona ima upotrebnu vrijednost političku, a o tome ću nešto kasnije reći, mislim da se uključim i oko pojedinosti kad smo već ušli u temu rekonstrukcije istorije koja je vrlo riskantna.

Kažu da na građi istorijskoj treba da piše "oprezno koristi". Moguće su zloupotrebe, ima ih puno u istoriji. Naime, postoji pristup samoposluge. Znači, prema istorijskog građi sistemom samoposluge uzimamo ono što mi se sviđa, što treba da opravda moju apriornu tezu i ne uzimam ono što mi se ne sviđa. To je problem historiografije, pa makar neki nakrcali silne fusnote i stvarali privid istorijske nauke, nažalost i istorijska nauka je nekad obučena u političku nošnju i služi politici. Dakle, želio bih da smanjim ovu dramatičnost, neću uspjeti, mislim da ću biti u manjini, ja mislim da ću biti u manjini što ću predložiti da se ova rezulucija povuče. Ne za to, predsjedniče Skupštine, za to što se ne slažem sa određenim elementima te rezolucije, ona ima svoje negativne strane po odjek u Crnoj Gori jer se njime podubljuju podjele i mislim da kod nekih autora je to bio i cilj. Dakle, ne mislim da svi ovdje prisutni to misle ali očigledno je da treba da se ovaj projekat koji je mislim najuspješniji u posljednjih nekoliko decenija, projekat podjela u Crnoj Gori, da se on nastavi i da on ima svoju funkciju, da se skrenu teme sa ove godine, sa realnosti u Crnoj Gori koja je bremenita kriminalizacijom društva, nepravnom državom itd. sad bih mogao da čitam dokumenta međunarodnih organizacija.

Dakle, vidite, negdje krajem 19. vijeka Hercegovina, lider Jevreja je pokrenuo ideju obnove jevrejske države, starija je malo od Crne Gore, a pauza je trajala znate koliko, 19 vjekova. I pratio sam, ja sam pasioniran istorijom, ne misleći da uopšte dociram ovdje, i zamolio bih sve da malo spustimo intonaciju poučavanja, dakle taj skup sionistički koji nije negativan termin iako je tretiran neko vrijeme kao negativan, nije bio toliko dramatičan. Ja mislim da je Crna Gora, recimo nestala a mi ovdje neko ilegalno društvo, ja mislim da bi trebalo da podignemo atmosferu i da tražimo, vrlo temperamentno, određene ispravke istorije. Crna Gora postoji, na nogama je, postoji odavno, nije otišla u vasionu i nepravdama koje su bile, ona ima kontinuitet i 100 godina nije tako ni mnogo. Zašto mi, naravno, govoriću ja i od 918. što mislim, kad smo već uzeli temu, ali zašto mi ne bi napravili pokušaj jedne rekapitulacije tog vijeka od 1914. odnosno 18. do 2018. To čine druge zemlje. Navešću primjer Čehoslovačke, odnosno Češke repulike. Evo imam ispred sebe, mogao bi da dokumentujem krajem oktobra je bio veliki skup u Pragu. Zakazao ga je predsjednik Češke Zeman, došlo je rukovodstvo najviše državno iz Slovačke, bila je vojna parada. Znači nije bio neki marginalni skup, vojna parada, bila je kiša. Pražani su došli da izraze omaž Čehoslovačkoj koja je trajala kao Crna Gora. 918. metež poslije I svjetskog rata, odluke Versajske konferencije, formirana je Čehoslovačka i to nije bila pjesma, to je bila poezija, traumatična istorija. U jednom periodu Česi, ne malom nego nekoliko decenija, četiri decenije su propatili, imali istorijsku involuciju na svim planovima ekonomskom, političkom, kulturnom, bili su pod presijom Sovjetskog Saveza, dakle ne slave oni velike uspjehe. .... jedan respekt prema istorije. A mi u Crnoj Gori smo mali, svi smo rođaci, zatežemo, natežemo i odmah da vam kažem uz vrlo precizne stavove o 918. pokušavam da imam razumijevanje za sve učesnike. Dakle, mislim da ponovim, nešto sam skromno pisao ovdje, u Italiji da je bilo dileme, dakle ja mislim da je Crnoj Gori napravljena velika nepravda 918. i mogao bih to da obrazložim i prema kralju Nikoli, naravno.

Međutim, mora se shvatiti i kontekst, i metež istorije, i demon istorije, istorija je nekad demon pomjera ljude, utiče na njihove sudbine, utiče na tragičnost ishoda pojedinačnih, svi imamo ovdje u ovom sastavu neke priče porodične je li tako gdje su tragične posljedice. Dakle, u tom metežu tri rata Crna Gora je u I balkanskom ratu, II balkanskom ratu, nastavlja se I svjetski rat, naravno da uz te propagande silne, evo naveo je gospodin Radunović koji znameniti, da upotrijebim tu crnogorski vokabular, ljudi su zagovarali ujedinjenje, nisu beznačajni. Jedan podatak ima da u decembru 1918. na Cetinju u dva dana ima, postoje dva sastanka, jedan je Plamenac, Krsto Popović itd. planiraju pobunu i sjutradan su tamo Mitar Martinović, serdar Vukotić, velika imena, oni zastupaju drugo. Dakle, Krsto Popović i zelenaši traže da se izbače

srpske trupe iz Crne Gore, ovi generali Mitar Martinović i to su velika imena crnogorske istorije, školovani ljudi traže da se izbace italijanske trupe. Možete misliti jednog Crnogorca neđe u nekom selu ili gradu sa takvim informacijama, dezinformacijama, propagandama, koju je imao moć da donese sud, itd. Živimo danas u mogućnostima velikih manipulacija ali i tada. Tako da ja bih se založio za jedan stepen tolerancije prema protagonistima, učesnicima, dešavaju se i greške, dešavaju se i fatalne greške, tako da vraćam se na temu istorije i motivacije za ovu rezoluciju.

Dakle, dobro je da raspravimo istoriju, postoje mali problemi, mi smo narod sa najviše istorije po glavi stanovnika. Mi imamo više istorije nego geografije. Čerčil je govorio da na Balkanu se više istorije nego što ljudi na Balkanu mogu da psihološki konzumiraju, to je malo cinična, pretjerana izjava ali eto i ona se vrti u literaturi. Moram reći da mi se ipak čini da je nepotrebno forsirana ova rezolucija. Ona je imala, pratio sam u štampi, neke primarne oblike da se donesu neke odluke pravne i td. Malo se igramo, malo se pretjeruje. Ako hoćemo da gledamo formalno pravno, tačno 12. jula kad je proglašena nezavisna Crna Gora na Petrovdan na Cetinju uz zvuke đovinece, himne, tada su poništene, ako ćemo da uzmemo pravni aspekt Podgoričke skupštine.

Dalje, Podgorička skupština je u knjizi jednoj najkompleksnijoj, najbogatijoj, jednog srpskog historičara kojem se daju neke zamjerke da nije baš objektivan, sklon sam i da podijelim to, ali bez sumnje vrlo temeljan sa ogromnom građom itd. Živojinović kaže: "Niko na Versajskoj konferenciji nije uzimao u obzir Podgoričku skupštinu i njene zaključke, ona uopšte nije tretirana". Tako da ovdje forsiramo, pošto mi ističe vrijeme a sigurno ću se još uključiti, inače ovaj period talijanske okupacije, a prije toga proglašenja ipak nezavisne Crne Gore, ima svoje vrlo zanimljive detalje. Macolini taj predstavnik diplomatski koji je bio prije vojne uprave, Italijani su htjeli da bude jedna ... varijanta da ne iritira Crnogorce misleći da su tamo lojalisti dominantna snaga. On je pripremao skupštinu, vidio da mu otkazuju Petar Plamenac, političari razni i održavaju skupštinu, proglašavaju nezavisnu Crnu Goru, sutradan je ustanak, on piše telegram Rimu i kaže, ukapirao čovjek poslije mjesec dana, kaže: "Ovdje je teško, ovdje su crveni, zeleni i bijeli": Crveni komunisti, bijeli bjelaši, zeleni zelenaši. Iz Rima mu javljaju - vraćaj se, dolazi Pircio Biroli i kreće vojna uprava.

Otvorila se nova stranica tragična, ima ih mnogo, nije 918. Mi smo otvorili II svjetski rat, otvarajući temu večeras, odnosno danas. I tamo ima mnogo dimenzija narodnooslobodilačka, antifašistička, ali i građanski rat. Nismo li to otvorili? Predlažem da malo tonom racionalnim, smirenim pokušamo da raspravimo istoriju. Moja želja, moj napor da mi ako možemo, ne danas, ne vjerujem da ćemo moći danas, da izvučemo pouke iz istorije da mi proglasimo da je ovo bila naša zajednička pobjeda, koliko god ovo šokantno djeluje, ne 18. nego istorija ili pravac, odnosno put od 18. do 2018. To rade civilizovani narodi, rekoh za Čehoslovačku, rade i drugi. Ja sam donio velike knjige, čitao sam što se dešava u drugim državama, svi ka tome idu. Ovdje imamo pokušaj da se proture neke stvari, da se ....(Prekid)... moram reći jako liči interpretacija istorije na bazi promjene partijske linije, hoću reći zaokret partijske linije je često ovdje i ovoj stranci motiv. Neću sad da čitam, imam i to što je izjavljivao vaš predsjednik stranke o svemu ovome. Ja mislim da je prevazišao kolege s desne strane o interpretacijama, o glorifikaciji 918. Dakle dobar ukus govori da i vi ne forsirate ovu dramatičnost, ovu superiornost moralnu, ova proizvodnja izdajnika, mislim suda, itd.

Predsjedniče, imam utisak da sam prošao vrijeme, a želim da se uključim vrlo aktivno oko detalja koji će biti predmet rasprave.

Ja predlažem da vi povučete ovu rezoluciju, ne kao nečiji poraz nego kao izraz ....(Prekid)... da mi u nekom boljem trenutku, a nešto smo otvorili neke razgovore i dijalog, nešto pokušavamo da popravimo politički sistem, izborni sistem. Dajte da malo odložimo pa da se ovdje sastanemo, ovako ne mrko poprijeko da se gledamo i da jedni druge učimo istoriju nego da dođemo do pouka koje mogu biti u zajedničkom interesu. Hvala.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 15:35:25)

Jeste prekoračili tri i po minuta, to će se oduzeti od vašeg kluba kasnije naravno i svakako ćete imati pravo da učestvujete u diskusiji.

Sada riječ u ime Kluba Socijaldemokrata i Liberalne partije ima Ivan Brajović.

Poštovane kolege poslanici, članovi Vlade, uvaženi građani Crne Gore,

U trenutku kada cio svijet obilježava stogodišnjicu okončanja I svjetskog rata, Crna Gora se tom slavlju pridružuje sa podijeljenim osjećanjima - ponosa zbog doprinosa male države velikoj pobjedi i jakog osjećanja nepravde zbog događaja koji su uslijedili. Iako smo dali ogroman doprinos pobjedi država Antante, naša Crna Gora je u decembru 1918. anektirana i ukinuta.

Od 1918. do 2018. godine, u tih sto godina, Crna Gora je prešla dug put. Od zemlje kojoj je ukinuta državnost, zemlje u kojoj je počeo prvi opštenarodni ustanak protiv fašizma u Evropi, do zemlje koja je na demokratskom referendumu, olovkom, ponovo osvojila svoju slobodu. Tako smo preuzeli odgovornost za sopstvenu sudbinu i opet postali nezavisna, međunarodno priznata država, a prošle godine i punopravna NATO članica.

Zbog toga je dužnost Skupštine Crne Gore da se jasno odredi prema ovom važnom istorijskom događaju koji je i dalje tinjajući uzrok nekih podjela u našem društvu.

Predlog Rezolucije koji je danas pred vama u cilju prevazilaženja podjela u crnogorskom društvu, u svojoj suštini ima duboko humanu i snažnu društveno-političku, državno-pravnu i identitetsku poruku i cilj. Jer zlupotreba nekih neslavnih događaja, kao i otvaranje zaraslih rana i raspirivanje međunacionalne mržnje, ne donosi ništa dobro našem društvu. Građani uporno na referendumu i svim izborima do sada pokazuju opredjeljenje za evropski i put ka razvijenim zapadnim demokratijama.

Činjenica je da je istorija kompetentnija od politike da da svoj sud, kao što je i činjenica da crnogorsko društvo ima obavezu da jednom zauvijek stane na kraj populizmu. Stoga ćemo ovom Rezolucijom potvrditi ono za što se bori i istrajava moderna i progresivna Crna Gora, a što joj je neslavnom takozvanom „skupštinom“ bilo oduzeto. Tada je oduzeta naša, prije svega državotvorna, politička, kulturna, ekonomska i identitetska suština. To ističu i crnogorski i drugi vodeći istoričari XX i XXI vijeka.

Današnja Crna Gora ne želi, niti može da prihvati retrogradno čitanje istorije. Današnja Crna Gora drži se prave istorije i činjenica. Jedino tako mi smo svoji i na svome, i jedino tako možemo biti dio evroatlantskih i evropskih integracija. Crna Gora je danas državotvorni organizam koji živi za sebe, obnavljajući se iz sopstvenih mogućnosti i potencijala koji nijesu mali. Crna Gora se hrabro bori da opstane i preživi gradeći svoje mjesto pod suncem u XXI vijeku. Nije to mjesto svakome toplo i udobno, ali jeste slobodno. Država Crna Gora nastoji da stvori uslove za svakog čovjeka da od njegovog rada i pregalaštva zavisi njegov život i egzistencija. Na državi je da stvori uslove, a na pojedincu da ih iskoristi.

Zato nemamo pravo na sulude i nepotrebne bitke. Nemamo pravo na mračne i neoprostive ratove. Naše pravo je vjera u sopstvene sposobnosti, ideje i vizije. Naše jedino pravo je demokratija koju stvaramo, koju živimo i koju ostavljamo u amanet budućim generacijama Crne Gore. Zbog toga je ova Rezolucija bila neophodna da bi se stvari nazvale pravim imenom – da izdaja nema nijedan drugi oblik osim ropstva, te da naša domovina nema nijedno drugačije ime osim Crna Gora, i da nijedna prošlost ne može zamijeniti budućnost.

Zato ćemo prošlost ostaviti istorijskim čitankama i muzejima, a budućnost novim generacijama, slobodoumnim i otriježnjenim od mitomanije i zabluda, spremnim da pišu nove stranice istorije na čast njihovim i našim pokoljenjima.

U slavu naših predaka i njihove žrtve, Crna Gora je nezavisna država, kreator svoje sudbine i partner najmoćnijim državama na svijetu. Crna Gora je miritelj među onima koji još nijesu prepoznali suštinu odnosa kako među pojedincima, tako i među državama. A to je dijalog koji se temelji na međusobnom poštovanju i toleranciji. Zato je drugo ime ove Rezolucije – dijalog.

Dijalog između vremena i generacija. Između istorije i paraistorije. Dijalog koji se temelji na činjenicama, a ne na zabludama. Dijalog koji je duboko ukorijenjen u savremenoj crnogorskoj demokratiji i koji ne egzistira na isključivostima, već na suživotu različitih nacija, vjera i kultura. Dijalog koji se temelji na antifašističkom nasljeđu. Dijalog koji zaslužuje demokratsku, intelektualnu, političku, identitetsku, pravnu i svaku drugu civilizovanu posvećenost savremene Crne Gore. Jer je to naša jedina zaloga – svoji na svome, u svoje i u ime Crne Gore – zauvijek.

Ako se pitamo, a pojedini su se pitali, zašto o tome razgovaramo danas - zato što je od ovog događaja prošlo 100 godina i zato što mi danas, u ovom sastavu crnogorske Skupštine dajemo politički stav i dajemo vrijednosni sud o tom događaju.

Miodrag Vuković i ja smo, prije više od 10 godina, u ovom parlamentu pripremili i podnijeli

sličan akt i o njemu se nije raspravljalo tada. A ja mislim da je bolje bilo da se o njemu raspravljalo ne prije 10 nego prije 20 godina, kao što je bolje da o njemu razgovaramo danas, a ne za 10 ili 20 godina.

Mi, poslije 100 godina, možemo i imamo pravo da saopštimo stav i da kažemo svoje mišljenje. Da podsjetim i na ovom mjestu da je prošlo i 140 godina od Berlinskog kongresa 1878. I kada pogledate to vrijeme, jedne opet siromašne i male države kakva je bila Crna Gora, u tih nepunih 40 godina do početka II svjetskog rata Crna Gora, potrošena dugim svojim vojevanjima, uradila je ogromne iskorake i kada je u pitanju pravo i zakonodavstvo te male države i kada je u pitanju infrastruktura, kada je u pitanju kultura i svakojaki napredak. I poslije tih 30 i nešto godina mi smo bili i mali i siromašni, ali zaista se mnogo postiglo. Da ne govorim i o prvom letu koji se desio u Crnoj Gori malo poslije pronalazaženja i početka avijacije i gradnji prvih puteva u Crnoj Gori i tako dalje. I zato mislim da je u redu što danas razgovaramo o ovome.

S druge strane, dosadašnja rasprava, ja se nadam i rasprava posad, pokazuje da smo apsolutno spremni da o tome govorimo argumentovano, civilizovano, neopterećeno i ja mislim da je to dobro. Jer kao poslanici crnogorskog parlamenta, izabrani od strane građana Crne Gore, mi jedni jedini, sem predsjednika države još, moramo dobro da vodimo računa o tome što govorimo, jer to neko sluša. Ne sluša vjerovatno onoliko ljudi koliko mi mislimo i očekujemo, ali slušaju građani Crne Gore i ponekad kreiraju svoj stav, zavisno od onoga što mi ovdje kažemo. Tako da te tenzije i neke neprimjerene riječi nikako ne bi trebali trošiti ovdje da se oni prenose na njih.

I druga poruka kojom završavam je da, koliko god se naravno ne slažemo po mnogim pitanjima pa ni o ovom iz crnogorske istorije, ili o mnogim pitanjima iz crnogorske sadašnjosti, pozivam vas da razmislimo o tome da sve naše političke razlike, svi naši politički stavovi su toliko minorni ako ih kompariramo sa našom državom Crnom Gorom. I zato, što god da govorimo, da imamo svijest da je država svakako iznad toga i da te naše razlike kojih će biti, a dobro je da ih bude ubuduće, prevlađujemo ili istrajavamo na njima, ali da nikada u tom smislu i na taj način ne ugrožavamo državu. Hvala vam.

U ime Posebnog kluba poslanika poslanik Goran Radonjić. Izvolite.

GORAN RADONJIĆ (29.11.18 15:45:02)

Zahvaljujem.

Na početku ove Rezolucije koja je, moram reći, užasna i po načinu i na koji se servirala, a i po posljedicama stoji da se ona donosi u cilju citiram - prevazilaženja podjela u crnogorskom društvu i u namjeri da se, pa opet citat - doprinese boljem međusobnom razumijevanju i osavremenjavanju odnosa Crne Gore i Republike Srbije.

Dakle, sami ovi izrazi, poštovani građani, govore o suštini kako same Rezolucije, tako i vlasti sadašnje, a i na žalost karaktera našeg društva.

Dakle, hipokrizija. Očigledno je da ništa od ovoga nije istina, naprotiv sasvim je suprotno ono što se ovdje piše od onoga što je istina. Najzad, zapitajte se sami kad ste čuli da se ova rezolucija pojavljuje i kad ste o njoj razgovarali u porodici i sa svojim prijateljima i na poslu da li je ona doprinijela toleranciji, dijalogu, razumijevanju ili je kod vas stvorila potrebu, želju, nekad i trpljenje, svađe, ljutnje, mržnje čak.

Cilj vlasti i obaveza vlasti jeste da radi ono o čemu nam govori u izbornim kampanjama. Da pruža ruku, da radi na pomirenju, da radi za dobro svih građana, a njen pravi karakter vidimo sada.

Dakle hipokrizija je i kada se ovdje zaklinje stalno u Ustav u kome piše da je crkva odvojena od države i da je slobodna da vrši svoje poslove, a onda se političkom odlukom raspravlja o odlukama crkve. Šta više govori se o tome, da li je ona legalna ili nije neka crkvena odluka.

Na drugoj strani sama ideja da se o istorijskim istinama raspravlja u parlamentu, govori o bizarnosti našeg političkog života kao i nedostatku elementarnih akademskih i naučnih sloboda. Nama mediji ne služe da raspravljaju ljudi koji su pozvani o istoriji, nego nam služe za najogoljeniju propagandu.

Skupština opet služi da navodno donosi neke pomirljive stavove čija posljedica nije to, nego

je posljedica pojačanja tenzija.

Dakle, u svakoj oblasti je tako, pa tako i u ovoj Rezoluciji. Sveti Avgustin kaže zakon koji nije pravedan nije zakon e pa to važi i za odluke i za rezolucije. Ovo je samo po imenu rezolucija i odluka u stvari nije ništa. I ništa se neće dogoditi, niti će se neko promijeniti niti će naš identitet biti različit niti ćemo išta drugačije misliti osim što ćemo da istripimo jednu kampanju, jedan talas mržnje koji na žalost ne da se ne smanjuje, nego se samo povećava. Jer, ovo je dio jednog opšteg projekta promjene identiteta, promjene onoga što mi jesmo, što Crna Gora jeste, što je bila i što treba da bude, kreiranje nečega što je sasvim suprotno svemu tome. Ali, neće ovo stati, ali nećemo bogami ni mi odustati. Izdržali smo zulum i turske imperije koja je bila mnogo veća i trajnija i izgledala nego ova dosadašnja vlast.

Prema tome, da kažem i ja nešto što je važno. Narod je bio za ujedinjenje i vojska koja je bila prisutna ovdje nije bila okupatorska, nego oslobodilačka vojska. U njoj su bili naši preci, između ostalog i moj pradjed. Pradjedovi mnogih ljudi koji žive danas i koji su živjeli na teritoriji Crne Gore i oni nijesu bili niti su ikako mogli biti okupatori, nego su mnogi od njih kao taj moj pradjed došli iz Argentine na Solunski front da se bore za slobodu. Nijesu kalkulirali i nijesu se rukovodili evroatlantskim integracijama tada te vrste sa Austrougarskom i Njemačkom, nego su znali što je pravda i što je sloboda i što je naša tradicija.

Dakle, nije mnogima ovdje lako. Mnogi od vas su glasali na referendumu sasvim drugačije. Mnogi od vas ste govorili sasvim drugačije, podržavali Miloševića, mrzjeli šah zbog šahovnice. Nije lako da se to izbriše i ne može se izbrisati. Zato nama i treba ovakva atmosfera, upiranje prstom u izdajnike kao i što se i tada mnogo puta ranije upiralo, mnogi od vas da ne zaboravimo i to bili su u jednopartijskom sistemu, gradili ga i prozivali ga za izdaju svakoga ko je rušio samoupravni socijalizam. Lijepa je bila zajednička država, lijepa kad je trebalo tamo zaraditi, sticati privilegije, kada je trebalo ostvarivati, školovati se, a sada od jednom da nas ubijedite da 100 godina je bila zabluda. Ne, nije bilo tako.

Dakle, mnogi od vas, počevši od lidera vašeg i upravo ima isti put kao što ga je imao Sekula Drljević. Čuli smo gdje je bio 1918. ali bogami ne možete nas i nećemo prihvatiti da nas ubijedite da u našem životu kao i u narednom životu ne postoji ni jedna konstanta. Može da se radi tako kao Sekula Drljević i sasvim je logično da vi nama naćete himnu koju pravi on. Ali ne iz doba kada je mislio ovako kako je mislio 1918.godine, nego iz vremena kada je bio saradnik fašista, kada je bio zločinac.

Dakle, naša je dužnost da tome pružimo otpor, da kažemo da to nije istina, da naš život pojedinca, zajednice, naroda ima konstate i ima konstate kojima se mi možemo dičiti. Tim konstatama naučili su nas Petar Prvi, Petar Drugi, sve ono što su pisali, sve ono što su radili kao da su znali da će možda doći ovakva opasnost. Nije slučajno Njegoš pisao Gorski vijenac i posvetio ga tome kome ga je posvetio. Nije slučajno tražio da bude sahranjen u kapeli na Lovćenu, da ga stalno vidimo i nijesu slučajno naši neprijatelji Austrougari po okupaciji odmah išli da sruše tu crkvu, zato što je ona tu da nam kaže ko smo, da ne zaboravimo ko smo. Nije slučajno i nije uzalud radio Stefan Mitrov Ljubiša, nije Marko Miljanov.

Šta smo mi danas dočekali da podgorička vlast trenutno kaže - mrak je zato što žali nad ujedinjenjem. I neka je. Mrak je dugo u Podgorici, ali se u tom mraku još više vidi skulptura onoga ko stoji ispred te zgrade, a to je Marko Miljanov koji kaže - umirem kao Srbin nesrećan i nezadovoljan. Nesrećan i nezadovoljan što nije dočekao ujedinjenje. Neka je mrak i biće još dugo mrak, ali će u njemu da svijetle takvi primjeri kojih se moramo sjećati. Obilića poljana je tu da nas podsjeti ko smo bili i ko treba da budemo. Na žalost, danas imamo ljude koji bi najradije da izmijene njeno ime. Mijenjajte kada vas je zapalo. Imate većinu. Mijenjajte. Ali, bogami, neće to dugo trajati. Nije ni moglo da traje nikad kada je bila nepravda, pa neće ni sada.

Konstanta je i kralj Nikola. Uprkos svemu kralj Nikola je konstanta, on je pjevao da će naći duši pokoj kada ne bude Srbin više rob. On je u tako tragičnoj i tužnoj situaciji ipak na onaj svijet otišao s trobojkom. Kada mu je otvoren grob našla se trobojka tamo. Da, trobojka. Nju treba da čuvamo i nju treba da volimo kao što su je voljele generacije i generacije naših predaka. Ne može ona biti neprijateljska bez obzira na karakter sadašnje vlasti. Konstanta je najzad velika, jedna od najsvjetlijih u našoj istoriji, 13. jul 1941. godine. To je i dato kada smo se ujedinili, ponovo ujedinili. Jer, 12. jula je bilo nešto što je bilo kvislinško ponašanje. Tada je govoren fašistički poklič e viva, sutradan je bilo narodno izjašnjavanje. Je li ono bilo legitimno, je li sprovedeno po proceduri?

Jeste. Narod je, bez obzira na to kako su se opredjeljivali, šta su mislili o ideologiji, koju kapu su kasnije ponijeli, da li je to bila petokraka, da li je to bila kraljeva oznaka, jedna konstanta je bila ista, bili su za zajedničku državu. Kao što su bili i mnogi oni koji nijesu pošli uopšte u taj ustanak zbog neke ideologije niti su o njoj znali išta, ali su znali da kada dođu tuđe trupe i kada dođe tuđi jezik da nameću i da ukidaju trobojku da se zna šta treba da se uradi.

Na žalost, tu je konstanta i Mihailo Lalić koji je tražio da bude uvršten u istoriju srpske književnosti. Konstanta je i Pekić, konstantna je i Lubarda koga treba da se sjetimo ne samo po njegovom ličnom opredjeljenju šta je po naciji nego i po njegovim slikama, po Kosovskom boju, po Guslaru. To su konstante prema kojima moramo uvijek da se opredjeljujemo i prema kojima treba da pravimo najkrupnije izbore. Na čijoj je sada strani vlast. Posle 100 godina ni Austrija, ni Mađarska, ni Njemačka više nisu na strani na koju vi prelazite sada. Nevjerovatno je da vi žalite zbog ujedinjenja, a ne što su nam srušili kapelu na Lovćenu, ne što su nam ukinuli ćirilicu kada su nas okupirali 1916. godine, ne što su proganjali našu istoriju, proganjali naš identitet nego žalite za 1918. godinom. Da ne biste sada vi bili na drugoj strani, da nam nije možda žao nekima od nas i Mojokovačke bitke. Ne. To je naš ponos i jedan od najvećih u našoj istoriji.

Da kažem na kraju, mislio sam da tako zaključim, da će ova rezolucija ostati nešto čega će se naši potomci i istorija stidjeti, možda čak da će u nekoj ne predalekoj budućnosti, jedan broj istih ovih ljudi predložiti neku novu rezoluciju gdje će nam reći da je sve ovo bilo pogrešno i da je zapravo prava istina drugo. Međutim, bliži sam mišljenju sasvim drugačijem. Cio ovaj period biće jedna fusnota u nekoj budućoj istoriji, jedan mračni period, čak bez imena, samo će biti opisan time da je postojala jedna marionetska vlast koja je pokušala da uništi sve ono što Crna Gora jeste, što treba da bude i što će, naravno, opet biti. Hvala.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 15:54:17)

Hvala i vama.

Sada kako smo iscrpili kolege koji govore u ime klubova, dajem riječ predstavniku Vlade. Potpredsjednik Vlade, gospodin Pažin. Izvolite.

ZORAN PAŽIN (29.11.18 15:54:28)

Poštovani predsjedniče, uvažene dame i gospodo poslanici,

Zahvaljujem u ime 41. Vlade Crne Gore na prilici da prisustvujemo i uzmemo učešća u raspravi koja opterećuje crnogorsko društvo, na temu koja nije samo istorijska tema, imajući u vidu da ona i danas svojim mračnim i sumornim teretom opterećuje crnogorsko društvo. Zadatak svih nas koji učestvujemo u javnom životu jeste da ne dozvolimo da ova tema bude opterećenje i za našu zajedničku budućnost.

Poštovane dame i gospodo, rezolucija koja je predmet današnje rasprave usmjerena je protiv aktuelnih pokušaja da se unizi crnogorski državni identitet zloupotrebom jednog tragičnog događaja u crnogorskoj istoriji. Pravi smisao ove rezolucije zato ne treba tražiti u domenu formalnog prava već u domenu moralne odgovornosti i obaveze da se zaštiti građanski i državni identitet Crne Gore. Riječ je o simboličkom činu koji u vremenu, kao što je ovo ima svoju punu opravdanost i predstavlja odraz zrelosti društva u zaključivanju jednog pitanja koje ne treba da bude ostavljeno kao opterećenje budućim generacijama.

Vjerujem da je svakome u Crnoj Gori jasno da odluke nelegitimne i nezakonite Podgoričke skupštine danas ne proizvode nikakvo pravno dejstvo. Prvi razlog za to je univerzalno pravno načelo da iz neprava ne može proisteci pravo. Dakle, događaj koji nije bio ni legitiman ni zasnovan na pravu ne može imati ni valjane pravne posledice. Drugi, suštinski razlog jeste da su se o poništenju odluke tzv. Podgoričke skupštine najprije pobrinuli Crnogorci svih vjera i nacija kada su u jeku Drugog svjetskog rata po crnogorskim vrletima i vrletima Jugoslavije ginuli za antifašističke ideale slobode, pravde, jednakosti i solidarnosti, udarajući temelje savremenoj građanskoj državi. Na ovom moralnom nasleđu građanska Crna Gora se devedesetih godina prošlog vijeka još jednom izdigla iznad mraka velikonacionalnog bezumlja da bi naša generacija na majskom

referendumu 2006. godine vrijednosti građanske Crne Gore trajno ugradila duboko u temelje obnovljene državnosti. Dakle, Crna Gora se više puta jasno odredila prema odlukama i navodnom nasleđu ovog neustavnog i nezakonitog skupa.

Međutim, ono o čemu se današnja rezolucija vrednosno određuje jesu aktuelni pokušaji razaranja crnogorskog državnog i građanskog tkiva, zastupanjem političke doktrine koja u nelegalnim odlukama Podgoričke skupštine nalazi svoje utemeljenje. Ova retrogradna politika zagovara doktrinu po kojoj se identitet jedne etničke i vjerske zajednice želi nametnuti kao jedini pravi identitet čitave Crne Gore, ne čak ni kao države već kao geografske oblasti koja sve svoje vrijednosti crpi upravo iz identiteta ove navodno superiorne etničke i vjerske zajednice. Jasno je da inspiratori ovakve politike danas ne žele dobro ni Crnoj Gori ni okruženju. Jasno je da ovakav politički stav koji je više nego ogoljen u nedavnim javnim manifestacijama na kojima se slavilo nasleđe Podgoričke skupštine predstavlja negiranje građanskog bića naše države kao najveće vrijednosti savremenog crnogorskog društva.

Negiranjem crnogorskog građanskog, a time i državnog identiteta ne samo da se negiraju svi istorijski uspjesi Crne Gore već se podrivaju i svi sadašnji i budući naponi Crnogoraca svih vjera i nacija u izgradnji pravednog, bezbjednog i prosperitetnog društva. S druge strane, izgrađen državni identitet odraz je civilizacijske zrelosti jednog društva i odlika svih stabilnih razvijenih demokratija dok je insistiranje na suprotstavljenim vjerskim i etničkim identitetima najčešće karakteristika retrogradnih politika i konfliktnih društava. Jasno je, dakle, da je izgradnja snažnog državnog identiteta u kojem su različitosti bogatstvo, a ne izvor netrpeljivosti i tenzija magistralni put napretka crnogorskog društva. Današnjoj generaciji crnogorskih građana pripala je dužnost da napravi presudan emancipatorski korak koji je uslov društvenog jedinstva koje nam je danas prijeko potrebno ne radi obračuna s istorijskim nepravdama već zarad napretka i bolje budućnosti generacija koje dolaze.

Rezolucija o Podgoričkoj skupštini koju je predložila vladajuća koalicija je korak u tom pravcu. Sazrelo je vrijeme da u Crnoj Gori jednom za sva vremena utemeljimo crnogorski državni identitet. Sviđalo se to nekome ili ne, cio svijet danas državljane Crne Gore zove Crnogorcima kao što državljane Njemačke zovu Njemcima, a državljane Francuske Francuzima. Vrijeme je da i mi u Crnoj Gori s ponosom prihvatimo identitet po kojem nas cio svijet prepoznaje. Ovo ni u kom slučaju ne znači odricanje od bogatstva kulturne, etničke i vjerske različitosti crnogorskog društva. Naprotiv. Ovo bogatstvo je definišući element državnog identiteta Crne Gore. Zato je nesporno da država ima obavezu da podrži afirmaciju posebnog identiteta i vrijednosti različitih kulturnih, etničkih i vjerskih zajednica kao bogatstva Crne Gore, ali samo ukoliko se time ne unižavaju vrijednosti drugih zajednica i zajednički crnogorski državni identitet. Pravo je svakog u Crnoj Gori da njeguje i javno ispoljava identitet svoje zajednice, ali niko nema pravo da na primjer zbog svog crnogorskog, srpskog, bošnjačkog, muslimanskog, albanskog, hrvatskog ili drugog etničkog identiteta očekuje više prava od bilo koga drugog u crnogorskom društvu. Crna Gora koju smo izborili 21. maja 2006. godine na sreću nije takva država. Niko danas nije pozvaniji od vas narodnih poslanika da date doprinos punoj afirmaciji crnogorskog građanskog društva i punom utemeljenju državnog identiteta Crne Gore.

Samo snažan državni identitet može da objedini sve različitosti crnogorskog društva i da generiše zajedništvo i energiju koja nam je danas potrebna u nastojanjima da budućim generacijama ostavimo bezbjedniju i prosperitetniju Crnu Goru, Crnu Goru koja ne brine o svom mjestu u svijetu i nema dilema o svom državnom identitetu. Vlada zbog toga podržava ovu rezoluciju kao značajan, simboličan doprinos ostvarenju ovog cilja.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 16:01:53)

Hvala vam, potpredsjedniče.

Sada poštovane kolege, nastavljamo sa diskusijom. Od ovog trenutka teče onaj vremenski period za koji smo rekli šest sati rasprave. Malo je potrošeno u ovom dijelu zaista, DPS pet minuta, Front tri minuta, SDP dva i po minuta i SNP-Demos tri i po minuta.

Prvi govornik je poslanik Petar Ivanović. Ja vas neću upozoravati na vrijeme, vi imate dogovor unutar klubova koliko ćete govoriti, znate kad se ispuni, ... znate kad istekne rok koji je

za svaki klub opredijeljen, neće više moći sem završna riječ koja je van ove kvote.
Posle kolege Petra Ivanovića, riječ ima Budimir Aleksić. Izvolite.

PETAR IVANOVIĆ (29.11.18 16:02:39)

Zahvaljujem.

Poštovani građani Crne Gore, uvaženi predsjedavajući, kolege poslanici, članovi Vlade,

Prva učenja na osnovu kojih formiramo norme ponašanja i standarde koji nas prate tokom života daju nam roditelji, nakon toga učitelj i profesori. Pripadam generaciji koja iz knjiga istorije u osnovnoj i srednjoj školi nije saznala mnogo o dokumentima koji drugačije osvijetljavaju događaje s kraja Prvog svjetskog rata. Ipak, tokom školovanja u Sjedinjenim Američkim Državama bio sam u prilici da upoznam stare crnogorske porodice od kojih sam čuo drugačije verzije događaja od onih o kojima sam prethodno učio. Ovom prilikom im odajem priznanje i izražavam zahvalnost što su mi omogućili da mislim na drugačiji način, dali uvid u dokumenta koja su posjedovali i uputili me u istorijsku građu kongresne biblioteke SAD-a. Jedan od takvih dokumenata je i Izvještaj grofa de Salisa od 21. avgusta 1919. godine. Grof de Salis je bio zvanični predstavnik Britanije u anglo američkoj komisiji koja je formirana sa ciljem da istraži okupaciju Crne Gore od Srbije.

Njegov izvještaj metodološki kredibilan, otkriva niz detalja koji su od izuzetne važnosti za razumijevanje konteksta u kojem je sazvana i održana Skupština i otvara niz pitanja koja nisu izgubila svoj značaj u decenijama koje su slijedile. Dopustite da pročitam izvod iz izvještaja upravo radi pouka i ne radi dobrog i lošeg ukusa, već radi istine. Cilj misije je bio da se utvrde okolnosti koje su postale u vrijeme održavanja izbora. U granicama svojih mogućnosti trebao sam da utvrdim istinsku želju naroda oko budućeg statusa Crne Gore.

Evidentno je da su Srbijanci čvrsto držali zemlju i namjeravali da tako nastave. Divizija srbijanskih trupa okupirala je glavna mjesta u zemlji. Protivnici inkorporiranja zemlje u Srbiju bili su u bijegu ili u zatvoru. Zatvori su puni. Zemlja ubrzano postaje druga Makedonija. Ne može biti govora o slobodnom iznošenju mišljenja. Izbori su održani i Skupština je odlučivala pod bajonetima srbijanske vojske. Srbijanci su zamijenili Crnogorce u državnoj administraciji i posebno u školama. Izbori ni na koji način nisu bili legalni. Zasijedanje nije sazvano od bilo kog kompetentnog ili priznatog tijela. Izbori su se dogodili 19. novembra, a pet dana kasnije delegati sreli u Podgorici. Ovi datumi potvrđuju mišljenje oficira američke obavještajne službe koji je ubrzo nakog izbora sproveo istragu i zaključio da su izbori bili sprovedeni, a nikako održani.

Jedan od ostavljenih prigovora odnosio se na oficire koji su se vraćali iz internata u Mađarskoj, a koji su različitim izgovorima bili zadržani u Beogradu. Kada su stigli do Crne Gore, izbori su već bili završeni, a oficiri pozvani da polože zakletvu novom režimu. Sistem po kojem su izbori održani, potpuno je nepoznat u ovoj državi. Zasijedanje nije održano u zgradi Skupštine na Cetinju, već u zgradi italijanskog monopola duvana u Podgorici.

Mnogi su ukazivali na to da je procedura bila nepravilna. Očevidac koga procjenjujem kao kredibilnog i objektivnog, opisao je proceduru kao farsu. Učesnici su pušili, pričali i vikali kao u kafani. Nije bilo glasanja. Odluke su proglašene da su donijete jednoglasno. Svako ko je pokušao da se usprotivi, bio je nadjačan. Moj izvor je dodao da su delegati s novcem bili prisutni, da su bili smješteni u njegovoj kući, otvoreno aludirajući na novac koji mu je bio na raspolaganju. Prema navodima Srbije odluke su dočekane s entuzijazmom od strane cijelog naroda, ali u roku od mjesec dana one su isprovocirale zapanjujuće proteste: "Oko 4.000 ljudi, mnogi bez oružja, opreme i drugih potrepština i u sred zime opkolili su Cetinje, ali su bili pobijeđeni artiljerijom i rafalnom paljbom srbijanske vojske". Kraj citata.

Lord Sajdeman je u Gornjem domu tražio da dobije Izvještaj grofa de Salisa. Na komentar da ako Izvještaj bude objavljen, biće objavljena imena svjedoka koji su dokaze dali grofu de Salisu na zalog najstrože tajne odgovorio je: " Pa može li onda postojati jasnijeg priznanja onoga što se događa u Crnoj Gori"? Aleksandar Devine u knjizi Izmučena nacija, Molitva za Crnu Goru napisao je: " Činjenica je da Izvještaj grofa de Salisa sadrži tako optužujuću optužnicu srbijanske vladavine, da bi njegovo objavljivanje odmah izazvalo miješanje, a miješanje nije odgovaralo našoj politici prema francuskoj Vladi."

Rolaj tri je u januaru 1919. godine zajedno sa kapetanom Brusom kao izaslanik Vlade

SAD-a doputovao u Crnu Goru sa zadatkom da izvide situaciju o zbivanjima u Crnoj Gori poslednjih mjeseci 1918. godine.

U izjavi za Newyork Times kažu proveli smo preko šest nedjelja i sproveli detaljno ispitvanje velikog dijela zemlje. Poslije najširih mogućih izvještaja bili smo toliko pažljivi da dobijemo obavještenje od obje strane i da zaključimo da je Crna Gora bila nasilno anektirana. Izbori su izvršeni u prisustvu srbijanskih trupa. Ko je bio poznat kao protivnik Sbrijancima, zabranjeno mu je da učestvuje u glasanju. Svi oni koji nisu htjeli primiti srbijansku okupaciju rastjerani su po planinama, upravo na vrh bajoneta i pod prijetnjom smrti.

"Posjetili smo tamnicu u Nikšiću i Podgorici, gdje su svi crnogorski prvaci koje su Srbijanci mogli uhvatiti bili uhapšeni, ni zbog kakvog drugog razloga osim zbog lojalnosti prema svojoj zemlji. Prisustvo srbijanske vojske kroz čitavu zemlju kao i kod hapšenja njihovih prvaka veoma je ozlojedilo crnogorski narod, a provalija između njih i Srbije svakodnevno postaje veća". Kraj citata.

U aprilu 1920. godine Newyork Times objavljuje Srbi uhapsili de Salisa. Grof de Salis bivši britanski ambasador u Crnoj Gori, kasnije posebni izaslanik u Vatikanu, uhapšen je i zatvoren od strane Srba tokom vršenja misije istrage za svoju Vladu. Evropa zna što se dešava u Crnoj Gori, ali ostaje ravnodušna dok je predsjednik Vilson veliki zagovornik malih naroda uporno začepio uši.

Češće su se civilizacije primicale istorijskim vododjelnicama nego što su ih prelazile. Svaki prelazak neminovno ostavlja dubok trag podjela. A kada prilikom prelaska istorijskih vododjelnica pomoć pruže drugi, onda to istorija pamti i vraća. Pamti kao što se pamte riječi lorda GLedstona izrečenih u Gornjem domu britanskog Parlamenta. Crna Gora ne bi mogla biti tretirana gore da se borila na strani centralnih sila. Pamti kao što se pamte riječi američkog publiciste Vitni Vorena u predgovoru knjige " Crna Gora zločin mirovne konferencije". Utvrđivanje istine obaveza je naučna i ljudska, da se ne dogodi da balkanska laž prođe kao istina, čime bi se potkopala sopstvena sloboda. Pamti, jer nije riječ o nekom pukom istorijskom događaju, već o nastojanju da se utvrdi istina o istorijskim i civilizacijskim pravima, o suštini, sudbini državnosti, crnogoskom narodu i njegovoj samobitnosti, o nelegalnom i neligitimnom odnosu iskazanom prema njemu, a kako će to istorija vratiti onima koji su ovaj događaj organizovali i onima koji su ga pomogli, prepuštam istoričarima da pomno prate, čini mi se imaće i što.

Teško bi bilo shvatiti i tu misteriju istorije, da se jedan narod dobrovoljno odrekao tekovine svojih krvavih napora od više vjekova, uništio svoju državu koja je imala veliki istorijski sadržaj, a da se ne pronikne u suštinu, u kontekst vremena u kako i zašto.

Znamo da rezolucija o Podgoričkoj skupštini ne može promijeniti istoriju, vratiti izgubljene živote ili ubrzati naš ekonomski razvoj, ali može pomoći boljem razumijevanju korijena današnjih podjela i vratiti naš dug crnogorskoj istoriji. Zato je naša obaveza ne samo istorijski, pravno već i moralno utemeljena. Ona je utemeljena na činjenicama da je odlukama takozvane Podgoričke skupštine ukinuta suverena i međunarodno priznata država koja je imala svoj Ustav, Narodnu skupštinu, svoju Vladu i svoj pravni poredak.

Sve tadašnje savezničke sile imale su u Crnoj Gori svoja diplomatska predstavništva, a šta se desilo nakon toga? U novu Jugoslaviju nastalu na tekovinama narodnooslobodilačke borbe, Crna Gora je ušla kao najmanje razvijena republika. Nije li to najbolja potvrda oduzetih 25 godina svima, 25 godina kojima su srušene iluzije i lažna obećanja napravile razdor koji traje do današnjeg dana. Ima li ikog ko sumnja da smo pod tuđom čizmom bila ona bratska, prijateljska ili neprijateljska i išli naprijed brže i bolje dok kao slobodni građani, kao slobodna Crna Gora poštujući tradiciju i istoriju svih nas koji čuvamo imena, obraz i duh naših predaka. Hvala.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 16:10:51)

Hvala Vama.

Sada riječ ima Budimir Aleksić, a neka se pripremi Danijel Živković.
Izvolite.

BUDIMIR ALEKSIĆ (29.11.18 16:10:59)

Poštovani građani,

Ja ću ukazati na nekoliko aspekata povodom ove Rezolucije. Prvi aspekt jesu motivi. Zašto ova vlast donosi ovu Rezoluciju, šta je cilj, šta je krajnji cilj, zašto ovo sada rade? Jasno je da je smisao i cilj izazivanje nacionalne i vjerske mržnje i netrpeljivosti prema Srbima u Crnoj Gori, prema srpskom narodu uopšte i prema državi Srbiji. Dakle, ova vlast nastoji da dokaže da su Srbi rušilački i remetilački faktor na Balkanu, da su, kako je to napisao jedan dukljanski akademik, vjekovima vodili protiv svih svojih susjeda surove i krvave osvajačke ratove. To je teza koju je plasirao ustaški ideolog Ivo Pilar i na toj tezi evo već 20 godina gradi svoju politiku i ideologiju Demokratska partija socijalista. Dakle, u pitanju je, poštovani građani, jedan model srpske krivice koji je ovdje uspostavljen prije dvadesetak godina nakon zaokreta Demokratske partije socijalista i njene politike, koji se emituje preko medija, preko kulturnih ustanova, naučnih institucija, obrazovnog sistema i tako dalje. Dakle, to je ušlo u javni prostor, da je Srbija od Stefana Nemanje do Aleksandra Vučića neprestano u kontinuitetu imala agresivne, imperijalne pretenzije prema Crnoj Gori i da to ne prestaje do dana današnjeg. To je jedan cilj.

Drugi cilj je i drugi razlog zašto ovo rade, sekundarni razlog, ovo je bio primarni, jeste da se skrene pažnja sa teške ekonomsko-socijalne situacije. Svak zna da je Crna Gora zemlja bez ekonomije, državni budžet se puni švercom narkotika i švercom cigareta, poskupljuje PDV-e, većina roba i usluga u prodavnicama, poskupljuju sve vrste goriva, poskupljuju prevoz u Podgorici. Sve teže i teže se živi i onda treba narodu plasirati bavljenje historijom i lažni crnogorski patriotizam, a iza tog patriotizma i navodne borbe za svetinju crnogorske državnosti krije se brutalna pljačka, jer ova vlast vrši poharu 30 godina i sve su poharali, ostala je još privatna i crkvena imovina. Vidjeli smo kad su donijeli Zakon o eksproprijaciji da imaju jasnu namjeru da pljačkaju i otimaju imovinu građanima, a najavljuju Zakon o vjerskim zajednicama, kako bi opljačkali i oteli crkvenu imovinu i sve u duhu svojih ideoloških predaka u kožnim mantilima od 1945.godine pa napijed.

Treći aspekt ovog problema je, ko donosi ovu Rezoluciju, ko je predlaže i obrazlaže? Dakle, ista ona vlast, ista ona partija, ista ona parlamentarna većina koja je 1992.godine čak i po cijenu međunarodnih sankcija i rata donijela odluku da živi zajedno sa Srbijom. Dakle, isti ljudi. Evo gospodo Miško Vuković u istorijskim zapisima 1997.godine povodom pet godina Savezne Republike Jugoslavije Podgoričku skupštinu i njene odluke uznosi, takoreći, do nebeskih visina. Opširan stručni tekst na osam stranica, a onda njegov sadašnji kolega, gospodin Papović, kritikuje ga u časopisu Matice crnogorske, analiza pisanje ovih zapisa i kaže: te godine je, veli, objavljeno nekoliko indikativnih radova, među prvima to je članak Miška Vukovića gdje je on, kaže gospodin Papović, imao pozitivan stav o ujedinjenju iz 1918. i o Podgoričkoj skupštini. On je, veli, negirao državotvornu tradiciju ostalim jugoslovenskim narodima i republikama. Za Hrvatsku je tvrdio kako u prethodnom periodu nikada nije bila država i da Hrvati nijesu imali ni posebnost, ni nacionalnu slobodu, pa ni ostalo za punu državnu afirmaciju. Slično je, veli Papović, tvrdio i za Sloveniju, Bosnu i Hercegovinu i Makedoniju negirajući im državotvorni identitet. Vuković je, kaže gospodin Papović, crnogorski referendum od 01.marta 1992. smatrao demokratskim činom, a SRJ kao državu u koju su srpski i crnogorski narod ušli zbog, pa ga citira, Miška Vukovića, - "zajedničkog porijekla, jezika, kulture, vjere, tradicije i ekonomskih interesa".

Dakle, ljudi koji su ovo pisali, konkretno Vuković, a njegov kolega ga tada godinama nakon toga snažno kritikovao, dok je uvaženi kolega bio opzicionar, a sad su u istim poslaničkim klupama, snažno kritikovao te njegove stavove. Prema tome, ako sam ja izdajnik što imam ovakav odnos prema Podgoričkoj skupštini onda me toj izdaji naučio Miško Vuković. Ja sam čitao i upijao ovaj njegov stručni i naučni rad u kome on glorifikuje odluke Podgoričke skupštine. Sad ja ne znam gdje će se oni zaokrenuti u narednih 10 godina, kad se promijene međunarodni ...(Prekid).... Poštovani građani, evo 90% njih ovdje među nama da opet gradimo srpsko duhovno, kulturno, nacionalno jedinstvo na bazi ove rečenice gospodina Vukovića, da nas veže zajednička istorija, zajedničko porijeklo, zajednička krv, zajednička vjera, zajednička tradicija, sve nam je zajedničko. To je sve tačno što je on tada govorio i zabilježio i dobro analizirao, dao jednu sliku toga rada.

Dakle, poštovani građani, ukazaću još samo na jedan aspekt, a to je da se ne lažemo, mi znamo, makar posle ove rasprave i ovoga danas što je ovdje jasno saopšteno, znamo gdje smo. Dakle, ja nemam iluzija, neko je prije pomenuo da su razlike među nama minorne, da su naši stavovi minorni, pa sve to za dobro Crne Gore i tako dalje. Ne. Razlike među nama, između nas i

vas, između vašeg naroda i našeg naroda su nepremostive. One neće, u to vas uvjeravam, biti neutralisane do kraja svijeta i vijeka, do drugog Hristovog dolaska i strašnog Hristovog suda. Prije će se pomiriti, odnosno, prije će nestati razlike između Jevreja i Arapa, između Srba i Albanaca, između Kurda i Turaka, nego između nas i vas. Vi tome snažno doprinosite, to ste vi izabrali, to nije naš izbor. Mi govorimo da smo jedan narod, govorimo sve ovo što je gospodin Vuković nekad govorio, ali vi kažete ne, mi smo različiti narodi, vi ste okupatori, vi ste, eksponenti jedne imperijalne politike, vi ste neprijatelji države, vi ste najveće zlo na Balkanu. Kad je tako, uvažena gospodo i bivša braćo, neka vam bude. Zahvaljujem.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 16:17:45)

Hvala.

Želite li komentar?

Proceduralno, izvolite.

NIKOLA RAKOČEVIĆ (29.11.18 16:17:58)

Zahvaljujem.

Miško Vuković nije tu iz veoma opravdanih razloga. Nije mjera lijepog ukusa da se pominje u negativnom kontekstu kad nije tu, ali je već pomenut. Vrlo je negativno. Nije vas on naučio izdaji. On vas nije naučio.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 16:18:16)

Kolege samo vas molim da ne dobacujete.

NIKOLA RAKOČEVIĆ (29.11.18 16:18:22)

Dakle, mislim da je zaslužio Miško Vuković kaznenu repliku, nije tu, ja molim predsjedavajući sto da mu omogućite repliku kad dođe, a ubrzo dolazi. Zahvaljujem.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 16:18:35)

Proceduralno, možete Vi proceduralno, uzimam vam vrijeme svakako. Možete svaki dan proceduralno, njemu sam naravno isto uzeo. Izvolite, samo proceduru.

BUDIMIR ALEKSIĆ (29.11.18 16:18:42)

Ja Vas molim, kao dobrog poznavaoca Poslovnika, da mi kažete šta je negativno bilo ovdje u odnosu na gospodina Vukovića. Ja sam donio i pokazao njegov rad i citirao njegovog kolegu koji je analizirao u nekoliko rečenica taj rad. Jesam li ja nešto slagao? Jesam li mu nešto pripisao što on nije kazao u ovom radu? Uostalom pitajte kolegu vašeg iz kluba da li sam ja nešto slagao, poturio mu, podmetnuo, falsifikovao. Ako je to tačno, onda ste Vi u pravu, ali ako nije tačno, molim predsjednika da mi ukaže šta je negativno, gdje sam ga pomenuo negativno. Naprotiv, bilo je afirmativno.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 16:19:29)

Slušajte, molim vas, samo da ne bi zadržavali vrijeme, ovdje Vi niste od mene čuli da ću ja da dam nekome repliku. Imali ste zahtjev prema kojem ćemo vidjeti kako da se odnosimo. Ono što je bilo negativno u Vašoj priči svakako je bila ta priča mi se nikada izmiriti nećemo, ali to je naš način govora.

Danijel Živković ima riječ, a neka se pripremi Veljko Vasiljević.

DANIJEL ŽIVKOVIĆ (29.11.18 16:19:58)

Hvala uvaženi predsjedniče Brajoviću.

Uvažene kolegice i kolege, poštovani predstavnici Vlade, uvaženi građani,

Velike borbe za slobodu upisale su Crnu Goru zlatnim slovima u svjetsku istoriju kao zemlju čiji je narod vjekovima odolijevao na agresivne pretenzije velikih sila, koje su bez obzira na svoju nadmoć ostajale poražene od hrabrog balkanskog naroda iz brda povrh mora. Ipak svi vjekovi borbe bačeni su u pepeo istorije odlukom nelegalne i nelegitimne "Podgorične skupštine" u Crnoj Gori koja je održana u Podgorici od 26. do 29. novembra 1918. godine. Sudbinu nestanka države podijelila je i Autokefalna crnogorska crkva koja je ugašena i pripojena u sastav Srpske pravoslavne crkve. Ukazom regenta kralja Aleksandra I Karađorđevića, a sve kao posledica Podgoričke skupštine. Ukidanjem autokefalne Crnogorske crkve nestalo je jedno od glavnih obilježja državnog ustrojstva. Očuvati stvarnu nezavisnost crkvenog uređenja i kulturnu posebnost tokom vjekova nije bio jednostavan zadatak posebno u složenim međucrkvanim odnosima i propisanim kanonskim pravilima. No ipak crnogorski arhipastiri i vladari znali su kako se gradi država i uređuju crkveni odnosi što se videlo nakon ukidanja Pečke patrijaršije 1766. godine. I prije ovog događaja faktički od kraja XVII vijeka Cetinjska mitropolija se počinje računati autokefalnom jer je imala sve elemente crkvene nezavisnosti u odnosu na bilo koju drugu pomjesnu crkvu. To se posebno očitavalo kroz samostalan izbor mitropolita koji su birani na opštenarodnom crnogorskom zboru, a nakon toga su izabrani i sebi određivali prejemnika, odnosno nasljednika što je bila odlika spoljašnje nezavisnosti. Pošto je Pečka patrijaršija ukinuta i pripojena carigradskoj napravljen je protokol u kojem su popisane mitropolije koje su bile pod jurisdikcijom pečkog patrijarha, ali među njima nije bilo cetinjske što je još jedan dokaz koji govori u prilog njenoj autokefalnosti. U izgradnji crkvene infrastrukture posebnu ulogu odigrala je vladarska porodica Petrović Njegoš. Njihov svjetovni profil bio je mnogo jači u odnosu na duhovni čime crnogorski mitropoliti postaju i njeni vladari. Ovo je bila manifestacija političke i državne nezavisnosti Crne Gore. Crnogorske mitropolite birao je narod preko predstavnika na opštem zboru, a kasnije ga je određivao njegov prethodnik dok su ga predstavnici naroda potvrđivali. Razdvajanjem duhovne od svjetovne vlasti i proglašenjem Crne Gore za Knjaževinu 1852. godine označen je kraj jedne epohe gdje crkva počinje da gubi državničku i političku ulogu. Time se vraća izvorno vjeri, očuvanju tradicije i njegovanju vrijednosti pravoslavnog života. Ono što je karakteristično za period 1852 - 1912. godina jeste institucionalna gradnja crkvene arhitekture čime pravoslavna crkva u Crnoj Gori svojim položajem i karakterom postaje državna crkva pod kontrolom vladara. Autokefalnost pravoslavne crkve u Crnoj Gori konstatovana je i najvišim pravnim aktima crnogorske države. Pvi član Ustava Sv. Sinoda u Knjaževini Crnoj Gori iz 1903. godine konstatuje da u Crnoj Gori postoji autokefalna pravoslavna mitropolija. Sv. Sinod bio je najviši organ crkvene vlasti koji je upravljao pitanjima bogoslužjenja, hrišćanskog morala i bavio se izgradnjom upravne crkvene infrastrukture. Sv. Sinod činili su: arhiepiskop cetinjski, episkop zahumsko raški, arhimadrit cetinjski, arhimadrit ostroški, tri protoprezvitera i sinodski sekretar koji nije imao pravo glasa.

Ustav Knjaževine Crne Gore koji je stupio na snagu 1905. godine konstatuje u članu 40 da je Crnogorska crkva autokefalana. Ovim je pravoslavna vjeroispovjest dobila status državne vjere u Knjaževini Crnoj Gori dok se mitropolit Crnogorske pravoslavne crkve, muftija crnogorskih Muslimana i poglavar Rimokatoličke crkve dobili status poslanika po položaju u Narodnoj skupštini. Već 1909. godine stupio je na snagu Zakon o parohijskom sveštenstvu kao zakonodavna platforma kojim je riješeno pitanje djelovanja Pravoslavne crkve u Crnoj Gori.

Ono što potvrđuje status Autokefalne crnogorske crkve jesu priznanja od strane Vaseljenske patrijaršije i Ruske crkve. U sintagmi pravoslavnih crkava Vaseljenske patrijaršije iz 1885. godine pod rednim brojem 9...(Prekid)... upisana je Autokefalna crnogorska crkva. U diptihu

Ruske crkve iz 1850. godine uvrštena je Crnogorska mitropolija kao autokefalna crkva.

Dr Nikodin Milaš kanonist i crkveni velikodostojnik Srpske pravoslavne crkve u svojoj knjizi "Pravoslavno crkveno pravo" ističe, citiram: "Po katalogu Carigradske patrijaršije izdanom u aprilu 1855. godine postojale su sledeće pomjesne crkve sa svojom samostalnom upravom autokefalne. Prva je Carigradska, slijede Aleksandrijska, Antiohijska, Jerusalimska, Kiparska, Ruska, Karlovačka, Sinajska, na devetom mjestu Crnogorska i deseta crkva u Kraljevini Grčkoj".

Sav trud i vjekovno zalaganje, mukotrpa borba na očuvanju bića crnogorske države poništen je odlukama nelegalne i neligitimne Podgoričke skupštine. Sudbina jedne države, crkve i naroda stali su u tri dana 1918. godine. Tragedija koju je doživio crnogorski narod ostaće upisana u istoriji kao najsramniji čin koji je za sobom ostavio nesagledive posledice. Sve što je urađeno kroz normativnu aktivnost u cilju obezbjeđivanja opravdanosti spajanja Crnogorske crkve Srpskoj pravoslavnoj crkvi bilo je nelegalno i suprotno svim važećim propisima koji su uređivali oblast crkvenog prava Crne Gore. Tako je Sv. Sinod Crnogorske crkve na sjednici održanoj 16. decembra 1918. godine odlučio da se nezavisno Srpsko pravoslavna sveta crkva u Crnoj Gori ujedini sa Autokefalnom pravoslavnom crkvom u Kraljevini Srbiji što je predstavljalo političku odluku.

Sv. sinod po Ustavu koji je najveći crkveni organ nije imao pravo o ovoj stvari da raspravlja, a kamo li da odlučuje. Osim toga po članu 23 Ustava Sv. sinoda da bi odluke bile punovažne bilo je potrebno da sjednici prisustvuju predsjednik i bar još tri člana od kojih dva člana po pravu jedan po izboru. U rješenju nedostaju potpisi arhimandrita cetinjskog Milana Medenice, arhimandrita ostroškog Leontija Ninkovića i tri protoprezvitera koji su bili članovi po izboru što čini odluku iz 1918. godine nezakonitom. Takođe, rješenje je potpisano od strane Gavriela Dožića, pečkog mitropolita od 1913. godine koji nije mogao biti član Sv. sinoda jer ga Ustav i ne poznaje. Kralj Aleksandar je već 17. juna 1920. godine donio Ukaz o ujedinjenju svih pravoslavnih crkvenih oblasti i stvaranja autokefalne ujedinjene Srpske pravoslavne crkve Kraljevstva SHS dok je Tomos dobijen od strane patrijarha Vaseljenske patrijaršije Melentija IV Metaksakisa 1922. godine čime je Crnogorska crkva i formalno prestala da postoji kao nezavisna autokefalna vjerska institucija.

Crkva kao institucija je igrala značajnu ulogu u životu Crne Gore. Sama činjenica da su vladari iz porodice Petrović Njegoš bili i svjetovne i duhovne vođe, radili u interesu Crne Gore i njenih vladara, a posebno u borbi za slobodu protiv onih koji su pretendovali na državnu teritoriju. Duhovne vođe su imali veliki uticaj na crnogorski vjerni narod što je bilo neophodno kako bi se obezbijedilo jedinstvo i sačuvala postojana crnogorska sloboda i nezavisnost. Odlukom o ukidanju crkve raskinuto je sveto jedinstvo između kralja, klira i naroda čime je ugašena osobenost i posebnost crnogorske države. Time je i ideja o velikoj državi južnoslovenskih naroda izgrađena na tragediji Crne Gore. Zahvaljujem.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 16:28:32)

Hvala vam.

Sada riječ ima Veljko Vasiljević, a neka se pripremi poslanik Obrad Stanišić. Izvolite.

VELJKO VASILJEVIĆ (29.11.18 16:28:40)

Hvala predsjedavajući, odnosno predsjedniče Skupštine.

Uvaženi kolege poslanici, gospodo iz Vlade, građani Crne Gore,

Neću obraćati pažnju na razne vrste istorija jer se svaka istorija piše uz cigaretu sa lijepom maštom i ne sa baš tako lijepim namjerama. Naročito je to piskaranje od strane savremenih pseudoistoričara zastupljeno. Ja ću više pažnje obratiti na jedan logički i etički aspekt kao i dalji uticaj ove tzv. Rezolucije. Svakako naravno po prirodi stvari nikad više ni jučerašnjega dana ni današnjega evo za nekoliko sata ni 2018. godine ni 2016.g. ni 1941.g. ubrzo ni 2018.g. ali po ko zna koji put svjedočimo licemjerju vladajuće koalicije, poštovani građani, kada tvrde da tzv. Rezolucija se donosi u cilju prevazilaženja podjela i pomirenja među građanima Crne Gore što vidite i sami po današnjoj diskusijama nije tačno.

Da nije potencijalno opasne anticrnogorske pozadine ove komične Rezolucije ona bi zahtijevala samo jedan sarkastičan komentar. Zamislite, poštovani građani, vjerovatno poučeni pravilima sa Svjetskog prvenstva u fudbalu pokušava se uvesti var tehnologije na istorijske događaje. Sada mi treba sa led televizora iz ovih kožnih fotelja da određujemo poziciju naših dedova i prađedova iz 1918. godine. Zamislite sad, sadašnji pripadnici, kako kažu "crnogorskog društva", ne kažu Crnogorci jer u Crnoj Gori ima i Dukljanaca, Montenegrinaca ima i nas Crnogoraca proglašavaju svoje pretke nesposobnim i izdajnicima ili šta već o nima misle to samo oni znaju. Sve i da su odluke naših predaka bile pogrešne one su se desile proizvele su određene istorijske uticaje i posledice, promjene doveli su do avnojevske granice Crne Gore. Sadašnje granice Crne Gore, ne zaboravite da su avnojevske, koje su isto nastale na Skupštini koja je bila da su bili poslanici odnosno delegati sa levorima za pas. I sada je evo Crna Gora nezavisna država, suverena, članica je NATO-a. Slažem se sa gospodinom potpredsjednikom Skupštine Gvozdenovićem da Crna Gora jeste jedna i da treba da je učinimo što boljom. Međutim, treba da znamo da su odluke Podgoričke skupštine nastale u jednom istorijskom vihoru, da su ih donijeli poslednji crnogorski ratnici i da je to vrijeme kada su nastale nekolike kraljevine i carevine na teritoriji sadašnje Evrope. Zašto sam kao potomak crnogorskog ratnika sa Skadra protiv ove rezolucije? Ne vidim da je današnja Skupština zajedno sa nama svima koji smo ovdje uključujući mene naravno, kao skup niti bolja niti pametnija, niti poštenija od naših predaka. Niti smo mi kao pojedinci, niko od nas, prekaljeni u vjekovnoj turskoj okupaciji u oslobodilačkim ratovima u slavnoj 12. i 13. godini, u slavnoj Mojkovačkoj bici, otpora austrijskoj okupaciji i oslobođenju. Neka ta njihova odluka ostane u tom istorijskom kontekstu, mi imamo danas većih problema u Crnoj Gori, a to je ekonomija, to su još drugi razni problemi koje vi pokušavate da sakrijete donošenjem novih podjela, pokušavate da unesete i da povampirite podjele koje su bile iz 2006.godine, nakon referenduma koji je završen proglašenjem Nezavisne države Crne Gore i koja je sada istorijska činjenica.

Dakle, nije bilo potrebe za ovakvim nebuloznim rezolucijama i još sam protiv ovoga rješenja zato što više volim da sam građanin nego da sam podanik. Crna Gora treba da bude država svih građana, da bude građanska, a ne da se petlja u njihova građanska uvjerenja i da pravi podanike. Ali vašoj vlasti trebaju podanici i zato se o svemu ovome radi. Zato se instalira ova var tehnologija na istorijski događaj i vrši se istraga predaka. Vi ste sa nekolike vaše odluke u posljednje vrijeme obrukali žive u Crnoj Gori, sa ovakvim odlukama i sa ovakvom pričom istinitom ili ne istinitom kakva god da je vi brukate i naše mrtve, odnosno naše pretke. Ova takozvana rezolucija dakle poštovani građani ima za cilj da dijeli građane, da suspenduje slobodu mišljenja i govora, da nauku učini sluškinjom politike kao što je to učinila preko novokomponovane povijesti i povjesničara, da se na grobu crnogorske istorije nametne dukljanizacija kao proces promjene crnogorskog identiteta i od crnogorskog izvornog pravoslavnog identiteta da se krene ka unijatskom i katoličkom sa atributima evropskih devijacija i ljudskih devijacija, a ne sa atributima ljudskih i evropskih vrijednosti.

Hvala predsjedniče Skupštine.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 16:33:35)

Hvala vama.

Sada riječ ima Obrad Mišo Stanišić, a neka se pripremi Milun Zogović.

OBRAD MIŠO STANIŠIĆ (29.11.18 16:33:44)

Hvala Vam gospodine predsjedniče. Uvaženi članovi Vlade, kolegice i kolege poslanici, poštovani građani,

Danas se po prvi put u ovom domu govori o jednom vremenu i datumu koje je sa mape Evrope i svijeta izbrisalo jednu zemlju i jedan narod koji su vjekovima predstavljali jedinu zublju slobode u ovom dijelu Evrope. Crna Gora kao stara država učestvuje u svim dešavanjima skoro pet vjekova u svim istorijskim događajima i na Balkanu, posebno početkom XX vijeka u

balkanskim ratovima, a i ako ničim izazvana solidarišući se sa bratskom Srbijom objavljuje i ulazi u rat protiv austrougarske imperije. Crnogorska zajedno sa srpskom vojskom učestvuje u svim ratnim operacijama od Drine do Mojkovca. Na Mojkovcu, januara odnosno Božića 2016.godine, dešava se nešto što istorija nije zabilježila, da se jedna država, jedan narod i jedna vojska žrtvuje za spas druge države, naroda i druge vojske. U toj epopeji, koja je ravna termopilskoj, crnogorski junaci dočekuju i prave istorijsku kosturnicu od elitne austrougarske jedinice, mnogo brojnije i naoružanije, odnose pobjedu i bratskoj srpskoj vojsci obezbjeđuju ostupnicu preko Albanije za Grčku. Crnogorska vojska nakon toga i ako vojno poražena ne ide nikud i ne polaže oružje okupatoru već kroz komitski pokret i dalje pruža snažan otpor braneći crnogorsku nejač i sirotinju sve do konačnog oslobođenja i ako danas kvazi političari i kvazi istoričari žele da prikažu da je to uradila srpska vojska sa saveznicima. To su uradili časni komiti.

Ona je istina, mislim na srpsku vojsku odmorivši se pod grčkim maslinjacima ušetala u Crnu Goru i njeno primorje bez opaljenog metka. Na žalost u skrivenoj strani istorije crnogorski komiti ponižavajuće nazvani odmetnicima bili su prvo zaboravljeni, preskočeni ili zvjerski sramočeni poput dželata nad njihovim leševima, a bez njihove ustaničke gvođenosti Crna Gora i njena istorija bila bi nezamisliva sve do današnjih dana. Crnogorski uvjereni da su se srpstvu odužili na Mojkovcu svoje pregrijane ... misleći da će nadugo odložiti i da će ravnopravno sa ostalim ući u zajedničku državu južnih Slovena i time ostvariti svoju staru ideju.

Međutim, desila se mračna nelegitimna i na vrat i na nos organizovana takozvana Podgorička skupština, čije su odluke najmračnija strana balkanske istorije. Unuk Aleksandar, rođen na Cetinju, podizan u dedovom krilu kao siročić jer je bez majke ostao sa nepunih šest godina, skida dedovu krunu sa glave, baca je pod noge, a dedu, crnogorskom suverenu zabranjuje da se ikada živ vrati u Crnu Goru, o komfiskaciji dedove imovine da i ne govorim. Takav odnos unuka prema dedu nije zapamćen od kad je roda i poroda. Starog Nikolu, čuvenog evropskog tasta prijateljstvo sa Karađorđevićima skupo košta, uzeli su mu sve što je stekao za vladavine nepunih šest decenija i vladavine njegovih Petrovića 160 godina prije toga. Odluke takozvane Podgoričke skupštine su "zahvalnost" Crnoj Gori i Crnogorcima za žrtvu na Mojkovcu. Bratski, mimo braću, nema što. Da nije bilo Mojkovca pitanje je čija bi stolica u Versaju 1919.godine bila prazna. Odgovor na podgoričko pravno nasilje, opet daju ko će drugi do crnogorski komiti, i na Božić tačno prije tri godine opet uzimaju oružje sa kojim su branili braću na Mojkovcu da se od te iste braće brane. O okupaciji najbolje govore Ivan Bulatović, komandir Božo Bulatović, poručnik, M.Bulatović, R.Bulatović zemljoradnici, koji 26.jula 1920. godine pišu izbjegličkoj Vladi i kažu sledeće, citiram: "Robstvo pod Austrougarskom spram ovog pod Srbijom je prijatna uspomena", kraj citata. Ovi i ostali rovački vitezovi su iz revolta prema odlukama takozvane Podgoričke skupštine ne pokoravajući se osvajaču organizovali Rovačku republiku koja je trajala 72 dana. Skupo ih je koštala, ali su sačuvali čast i slavu plemena rovačkoga. Decenijska komitska borba podnijela je pet hiljada komitskih života i na hiljade domova i ognjišta je zapaljeno. Komitska epopeja, a pogotovo njen period iz treće decenije prošlog vijeka povratila je crnogorsko ime i oružje za koje je u Balkanskom i Prvom svjetskom ratu učinjeno sve da se slomi slava tog oružja i crnogorske istorije, da Crnogorci ostanu bez svog oreola, bez nacionalnog habitusa, komiti, nepokolebljivi borci, ostavili su potomcima svoje žrtve kao poslednji amanet i opomenu uvjereni da voskresenja ne biva bez smrti.

Još nešto je ostalo unuku da dekretom 1920.godine ukine, a to je Crnogorska pravoslavna crkva, čak se išlo i dotle da se Crnogorcima na crnogorskim kapama zabrane stara obilježja i postavi krst sa četira ocila kojeg do tada niđe na kapama crnogorskim nije bilo. I dan danas u crnogorskim svetinjama činodejstvuju sveštenici koji negiraju i crnogorsku državu, i crnogorsku naciju i Crnogorsku crkvu. Nekada su se u tim našim svetinjama donosile odluke kako da se brani Crna Gora i njena sloboda. A danas se u njima negira sve što ima crnogorski predznak, i koju planovi kako da se to i ostvari. Nikada se to više neće desiti i uvjeren sam da će Crnogorci uz pomoć Boga i sada slave Crnojevića i Petrovića i ovu nepravdu ispraviti na najbolji mogući način.

Poštovani građani, uvažene kolegice i kolege, Crna Gora i njena sloboda nemaju cijenu. Na to nas istorija stalno opominje. Jer ako je ona učiteljica života onda mi u Crnoj Gori imali bi smo šta da naučimo i imamo šta da učimo. Zato, okupimo se svi oko naše Crne Gore i njenih, a ne tuđih interesa i neka je vječna Crna Gora.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 16:40:12)

Hvala.

Sada riječ ima poslanik Milun Zogović, a neka se pripremi poslanik Predrag Sekulić.

MILUN ZOGOVIĆ (29.11.18 16:40:22)

Poštovani građani,

Dokument koji je predložen... Samo mi vrijeme zaustavite ako možete dok se ne dogovorite.

Poštovani građani, dokument koji je predložen zakonodavnom organu je pod naslovom Rezolucija povodom stogodišnjice Podgoričke skupštine. Predlog potpisuju 42 poslanika i oni će svoj predlog usvojiti. Svršenom poslu mane nema. Tako se uobičajeno kaže, ali ima i poslova koji su više mana nego posao, a takav je i ovaj vaš predlog. Podgorička skupština nikada nije postojala, ni kao neki skup u varoši Podgorica.

Pošto će ovaj dokument neko nekada procjenjivati potrebno je primijeniti tačan naziv Velika narodna skupština srpskog naroda u Crnoj Gori, a njena odluka donijeta na sjednici 13. novembra sa dopunom 15. novembra 1918. godine, po gregorijanskom kalendaru od 24. do 28. novembra. Predlog bi morao da prati cijeli tekst napadnute odluke, pa bi se moglo pošteno verzirati šta je zlo u njoj. Ovako kako je sročena Rezolucija o negiranju odluke može se osjetiti strah od vampira kojeg treba probosti glogovim kolcem poslije 100 godina. Ovo nije šala jer se desetak godina namnožilo mnogo publikacija sa prokletstvom odluke iz novembra 1918. godine, što znači da ovogodišnje svečanosti povodom oslobođenja i ujedinjenja jugoslovenskih naroda nijesu jedini povod za predloženu rezoluciju. Povratno dejstvo predložene rezolucije kao opšteg pravnog akta proteže se na sve pravne poretke tokom 100 godina u državi Jugoslaviji u kojoj je bila Crna Gora zaključno do uspostavljanja samostalnosti 2006. godine.

Predlagači su uvjereni da ima nedostataka u mnogim pravnim aktima navedenim u završnoj tački Predloga rezolucije pa svemu daju punu pravnu važnost tek potvrdom ovom rezolucijom. Sadržaj predloga glasi da je odluka u novembru 2018. godine bez volje građana, bez pravnog osnova državni prevrat, obespravljeno Crne Gore kao članice Antante i pobjedničke države sa prisajedinjenjem Srbiji, zatim svrgavanje kralja i dinastije, što znači da je država Jugoslavija i Crna Gora u njoj stvorena iz neprava. Klasično pravilo je da se iz neprava ne može stvarati pravo, time se osporava sve što je postojalo i što je promijenjeno u proteklih 100 godina. Federalizam, ustanovljen aktima organa Narodnooslobodilačke borbe je napušten. Republika koja sadrži pojam "narod" ustanovljena u Narodnooslobodilačkoj borbi i do 2007. godine izostavljena je u današnjem ustavu, održan je samo geografski naziv Crna Gora. Monarhija se predloženom rezolucijom obnavlja. Slijedi samo još proglašenje kralja, predlagači možda znaju ili će iznaći takvu osobu.

Netačni iskazi zahtijevaju poseban pojedinačan odgovor.

1. Skupština nije konstituisana na osnovu volje građana.

Nije tačno. U ratnim okolnostima saveznici su bili saglasni da Jugosloveni u Austrougarskoj stvore jednu državu sa Srbijom i Crnom Gorom zavisno od želje samog stanovništva i stanja u nekom narodu. Velika ideja oslobođenja i ujedinjenja postojala je tokom cijelog 19. vijeka i to je opšte poznato.

2. Nelegalnost Skupštine proizvodi ništavost svih odluka, stoji u Predlogu.

Naprotiv, proklamovano pravo naroda na samoopredjeljenje čini legitimnim samoopredjeljenje naroda u Crnoj Gori gdje je dvije godine prije toga prestao pravni poredak i uveden okupatorski. Oslobođenjem od okupacije oslobođen je i narod.

3. Prevrat - Odluka od Skupštine je rezultat nacionalno oslobodilačkih težnji narodna revolucija, a takvi prelomi ne trpe procedure nego revolucionarnu silu.

U datim okolnostima postojala je revolucionarna situacija za oslobođenje i ujedinjenje jugoslovenskih naroda kao ostvarenje velike ideje čiji su nosioci bili najveći umovi jugoslovenskih naroda.

4. Crna Gora članica Antante. Antanta je odbrambeni savez Francuske, Rusije i Velike Britanije pred svjetski rat. Crna Gora pobjednička država nije bila.

Akt o polaganju oružja u ime Vlade Crne Gore potpisali su brigadir Jovo Bećir i komandir Petar Lompar.

Nije istina da je Skupština odlučila da prisajedini Srbiji Crnu Goru. Odluka glasi: "Ujedini, stupi u zajedničku otadžbinu".

5. Nasilna detronizacija kralja i dinastije nije istina. Kralj je svojevremeno 19. januara 1916. godine iz Podgorice preko Skadra otišao preko mora. Zatim su tekle kombinacije da opstane dinastija kao pokrajina u okupatorskoj imperiji, ali su propali sa porazom imperije.

6. Ukidanje autokefalnosti crnogorske crkve. Niko nije pominjao niti je o tome moglo biti riječi u odluci Skupštine, te je ovaj iskaz u Predlogu nova izmišljotina.

Ali, da ne oduzimam više vremena, moram prekinuti.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 16:46:03)

Hvala vam.

Za komentar se javila... Da li ste se prijavili za komentar?

Dragutin Papović, komentar. Izvolite.

Čekajte, rekli smo da predlagač uvijek može da se javi, ali smo se juče dogovorili da i komentar predlagača ide na užrbu, u ovom slučaju, vremena DPS-a. Ako se ja javim kao komentar i to je na račun vremena Socijaldemokrata.

Na vaš račun.

Može, replika je drugačije, može naravno.

Ne mora da odgovara.

Komentar.

DRAGUTIN PAPOVIĆ (29.11.18 16:46:53)

Komentar.

Dakle, gospodine predsjedniče,

Ovdje se od početka pominje jedna teza da je okupacijom Crne Gore od strane Austrougarske faktički prekinut jedan državni legitimitet, odnosno da je ona time prestala da postoji kao država, a da je kralj Nikola prestao da bude legalni legitimni vladar, odnosno da on od tada više nije vladar i da stoga ne može da traži pravo 1918. godine.

Poslanik, odnosno učesnik Podgoričke skupštine Ljubo Glomazić kaže, citiram: "Da prva tačka dnevnog reda bude - Zbacivanje dinastije kralja Nikole Petrovića sa prestola crnogorskog, jer dok je on na prestolu ne može biti ujedinjenja. Kralj Nikola je još vladalac Crne Gore".

Kraj citata. To kaže poslanik Podgoričke skupštine. Dakle, njima je jasno da je kralj Nikola 26. novembra 1918. godine još uvijek vladar Crne Gore i da je Crna Gora međunarodno priznata država, jer da nije tako čemu Podgorička skupština, čemu simulacija nekog pravnog, odnosno demokratske procedure. Onda bi se to izvelo kao 912. kad su preuzeli od Turaka Makedoniju. Dakle, jednostavno vojska pripoji teritoriju. Ovdje oni znaju da je kralj Nikola, sami priznaju još vladar Crne Gore a da je Crna Gora država. Prema tome, nema nikakve dileme da je 1916. godine Austrougarska okupirala Crnu Goru ali da je okupacija vojno i privremeno stanje a ne pravno stanje i da prema međunarodnom pravu od Haške konvencije 1907. godine okupator nema pravo da mijenja državno ustrojstvo okupirane države. A simbol da je Austrija to poštovala je državna zastava koja se sve vrijeme austrijske okupacije viorila na dvoru kralja Nikole na Cetinju. Austrougarska nikada nije anektirala Crnu Goru, okupirala da, anektirala nikada. I dakle, njeni predstavnici su tokom čitavog vremena okupacije govorili da će se državni poredak riješiti na kraju, odnosno u skladu sa međunarodnim pravom. To je istina.

Takođe je istina vezano za kapitulaciju Crne Gore, navodnu kapitulaciju Crne Gore 1916. Nije kapitulirala država, nije bilo akta o kapitulaciji već je bila Odluka o polaganju oružja. Vojska je raspuštena jer je završila svoju ulogu, odnosno završila je svoj zadatak koji joj je nametnula

srpska vrhovna komanda i kada više nije bila u stanju da se bori sa daleko nadmoćnijim neprijateljem, odnosno austrougarskom vojskom, raspuštena je kući da ljudi uzalud ne ginu.

I moram se osvrnuti na njihovu predloženu navodnu rezoluciju o navodnoj kapitulaciji Crne Gore 1916. godine, najveći besmisleni dokument koji je ova skupština dobila. Poništenje akta koji nikada nije nastao. I umjesto da oni ponude taj akt o kapitulaciji Crne Gore, šta su ponudili u prilogu ove rezolucije. Ponudili su objavu rata koju je potpisao kralj Nikola 1914. godine. Dakle, ne mogu elementarnu stvar da urade. Nema akta kapitulacije Crne Gore.

Prema Ustavu za Knjaževinu Crnu Goru 1905. godine članom 7 je predviđeno da kralj Nikola jedini, odnosno vladar, ima pravo da objavi rat i da potpiše mir. I ovo je, što ste stavili kao prilog, objava rata tačno. Dakle, kralj Nikola je u skladu sa ..... iz 905. objavio rat Austrougarskoj 1914., ali nemate akt o navodnoj kapitulaciji koje je potpisao kralj Nikola. Jedino je on imao pravo prema tadašnjem Ustavu da to uradi.

Dakle, ovo su jasni dokazi o falsifikatima, o istorijskim nepreciznostima, podmetanjima kojima se služi gospoda sa ove strane.

Hvala vam.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 16:50:58)

Pravo na komentar ima poslanik Milun Zogović. Izvolite.

MILUN ZOGOVIĆ (29.11.18 16:51:02)

Poštovani građani, teško je odgovoriti onome ko okupaciju Austrougarske doživljava ne kao okupaciju nego kao oslobođenje. 11.januara Vlada je odlučila da traži pregovore o primirju, što predstavlja ovlašćenje za potpisivanje akta o polaganju oružja.

Poštovani građani, 9. maja 1945. pa nije Hitler potpisao kapitulaciju Njemačke, pa nije kralj Nikola potpisao kapitulaciju Crne Gore, ali po ovlašćenju Vlade je neko potpisao akt o polaganju oružja i o kakvom kontinuitetu vi govorite. Kralj van zemlje. Crnogorci položili oružje, a postoji kontinuitet. Da nastavim dalje.

Pod sedam, faktički ponišene odluke Skupštine u narodnooslobodilačkoj borbi nije istina. Borba za oslobođenje od okupatora i njegovih pomagača bila je jedinstveni jugoslovenski oslobodilački pokret. Ukinute odlukama organa narodnooslobodilačke borbe nijesu jer je postupkom projektovan budući razvoj te se priznaje komadanje Jugoslavije, a ona će biti uređena na federativnom principu, što je urađeno 1945.godine Ustavom FNRJ januara 1946.godine, gdje su iskazane šest narodnih republika i grb sa pet buktinja, kao simbol pet ujedinjenih naroda. Dok će se granice između republika urediti aktom Savezne Skupštine koji nikada nije donijet.

Tome su dodati i referendum i deklaracija o samostalnosti iz 2006.godine, pri čemu je izostavljen referendum o Federaciji Srbije i Crne Gore iz 1992.godine. Sve se to potvrđuje i ovom Rezolucijom, što je zamisao predlagača da je u svemu bilo defekta, a ovim se daje konačno rješenje. Ni bog sami ne zna šta se krije iza ovako neskromnog poduhvata.

Još jednom, poštovani građani, teško je razmijeniti argumente za ljude za koje je okupacija prirodno stanje, a ne sloboda. I koji ovdje hoće da tvrde da Austrougarska nije okupirala Crnu Goru, nego da je srpska vojska kada je oslobodila Crnu Goru zapravo izvršila akt okupacije. Zbog čega ta srpska vojska poslije oslobađanja Crne Gore nije na Cetinju postavila okupacionog guvernera nego je nastavila kontinuitet izgradnje crnogorskih institucija, jer crnogorsku državnost nije tada niko dovodio u pitanje, ali je te godine nestala i Crna Gora i Srbija zbog stvaranja Jugoslavije. I nije mi jasno, kako vi gospodo promovirate sve ono što je valjalo i dobro što je donijela Jugoslavija Crnoj Gori, a potirete prve korake ka ujedinjenju... (Prekid)... Jugoslavije .

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 16:54:04)

Hvala vam.

Samo da kažem zbog ubrzavanja nema potrebe za ispravkom navoda. Apsolutno svima je jasno, koji su slušali, da poslanik Papović nije afirmativno govorio o okupaciji, nego je konstatovao da je austrijska vojska svakako okupirala Crnu Goru.

Sada riječ ima poslanik Predrag ...

Molim vas, vi možete da trošite vaše vrijeme, evo odustaje.

Ovo mi je najlakše vođenje sjednice, imat ćemo prolazna vremena koliko ste potrošili i kad bude to 360 minuta zaista nemam nikakvih problema s tim.

Predrag Sekulić sada ima riječ, a neka se pripremi poslanica Draginja Vuksanović-Stanković.

Izvolite.

PREDRAG SEKULIĆ (29.11.18 16:54:52)

Hvala vam gospodine predsjedniče.

Uvaženi predstavnici Vlade Crne Gore, poštovane kolegice i kolege,

Dozvolite prije svega da iskažem veliko poštovanje prema svim žrtvama Velikog rata, civilnim i vojnim bez obzira kojoj su zaraćenoj strani su pripadali i za koju su se zastavu borili. Posebno poštovanje želim da iskažem prema više hiljada ubijenih i utamničenih, koji su se poslije završetka Velikoga rata borili za pravo, čast i slobodu Crne Gore. U proteklih 100 godina Crna Gora je vidjela puno toga i lijepoga, i ružnog.

Istorijsko sjećanje velikim narodima služi da ne bi ponavljali greške, a crnogorski narod jeste veliki ne brojčano, ali jeste po svojim idejama, svojim idealima, po svemu onome zašto su se borili u svojoj dugoj istoriji.

Kažem, još jedanput služi nam istorija da ne bi ponavljali greške a Podgorička skupština je bila upravo to. Velika istorijska greška, greška koja je ugasila dinastiju Petrovića, istina, privremeno izbrisala ime Crne Gore sa mape država svijeta.

Koje su sve nesrećne okolnosti dovele do te velike i tragične istorijske greške i nepravde. Da li snovi ostarelog kralja kao onaj što je bio u Skadru i Prizrenu, da li njegovo povjerenje u unuka koji je dio djetinjstva proveo na Cetinju, ali kome je ipak hegemonistička politika Nikole Pašića bila bliža. Da li odnos velikih sila prema maloj Crnoj Gori, u ovom trenutku, čini mi se da je manje važno.

Činjenica je, da je crnogorskom vojskom u odsudnim trenucima komandovao izvanjac pukovnik Petar Pešić, ...srpske komande. On nije poznavao Crnu Goru, nije poznavao njen krš, njenu vojsku, izmučenu nakon dva balkanska rata. Ali je znao, istorijska dokumenta to jasno pokazuju, da crnogorska vojska nakon što odbrani odstupnicu srpskoj na Mojkovcu mora da bude raspuštena. Nije se smjelo dozvoliti da se crnogorska vrhovna komanda sa crnogorskom vojskom povuče preko Albanije za Grčku. Nikoli Pašiću i kralju Aleksandru politički ciljevi Srbije bili su važniji od Crne Gore i njene vojske. Srpska kruna za te ciljeve nije žalila ni ... novac, sa druge strane, nažalost, dobrovoljaca za sprovođenje njihove nečasne zamisli bilo je dovoljno. Istina, djelovi crnogorske vojske koji su ostali nastavili su svoju borbu protiv austrougarskih trupa kroz komitski pokret. Čuvajući tako slavu crnogorskog oružja u jesen 1918.godine, komiti su oslobodili najveći dio Crne Gore, o čemu takođe govore nesporni istorijski podaci.

Nažalost, umjesto priznanja počele su političke igre srpskoga dvora. Nakon okupacije od strane srpskih trupa, protivno važećem crnogorskom Ustavu iz 1905.godine, za kratko vrijeme organizovan je skup pristalica prisajedinjenju. Izraz ujedinjenje nije prikladan za ono što je urađeno na Podgoričkoj skupštini i usvojene su odluke koje su poslate iz Srbije.

Po nekim svjedočenjima ove odluke napisane su mnogo ranije. Čekao se samo pogodan trenutak da one budu i sprovedene. Srpska vojska ima naređenje da nastavi najenergičnije i svim sredstvima da se na teritoriji koju je okupirala uguši svaka agitacija pa ma od koga dolazilo. Uz to svim sredstvima znamo koja su to sredstva koja to vojska kaže.

Prvo, okupirana pa zatim na sam način pripojena Srbiji, do tada međunarodno-priznata Kraljevina Crna Gora prestala je da postoji. Ugašena je najstarija dinastija na Balkanu Petrovići, koji su na tron Crne Gore bili 221 godinu. Uslijedile su godine bolesti, gladi, terora, političkog i svakog drugog progona svih onih koji su spominjali ime Crne Gore. Dekretom je ukinuta i

crnogorska pravoslavna crkva. Od ratnih reparacija koje su pripadale Crnoj Gori, razvijani su drugi djelovi Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca.

Nažalost cijena koju je platila Crna Gora bila je previsoka, čak i ako bi se mjerila bratskom ljubavlju koju je gajila u vrijeme dok je bila jedina slobodna država južnih Slovena. Cilj ove Rezolucije, poštovane kolegice i kolege, jedan čitavi vijek kasnije je da nas podsjeti i opomene kako ne bi pravili slične greške. Istorijska nepravda je ispravljena, odlukama AVNOJ-a 29.novembra 1943.godine, ali i odlukom građana Crne Gore 21. maja 2006.godine. Ali ostala je naša obaveza prema onoj Crnoj Gori čiji je jedini grijeh bio, reklo bi se, neizmjerne bratske ljubav. Dio opozicionih partija u Crnoj Gori i danas baštini ono što su bile odluke Podgoričke skupštine. To je dio njihovog političkog programa, čuli smo to i tokom ove rasprave i bez obzira na istorijske činjenice, njihovi politički stavovi su neće promijeniti. No i pored takvog djelovanja Crna Gora se vratila sebi, poštovana kao nezavisna međunarodno priznata država, bez otvorenih pitanja sa svojim susjedima.

Primjer zajedničkog suživota, ...(Prekid)... jedina država bivše SFRJ čiju su nezavisnost snažno podržali i manjinski narodi koji žive u njoj. Rekao bih da je to nasleđe dinastije Petrovića. To je najveći kapital i zalog za budućnost. Po prvi put u svojoj istoriji Crna Gora je do kraja posvećena sebi i svojim državnim interesima za dobrobit svojih građana.

Rezolucija koja se nalazi pred nama, samo je podsjećanje što se može desiti, ako interese drugih stavljamo ispred interesa Crne Gore i svih njenih građana.

Ali isto tako i dug prema svima onima koji su za pravo, slobodu i čast Crne Gore kojima je to bilo važnije od života.

Hvala.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 17:00:36)

Hvala vama, poslaniče Sekuliću.

Sada riječ ima poslanica Draginja Vuksanović Stanković, a neka se pripremi poslanik Andrija Popović.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ STANKOVIĆ (29.11.18 17:00:45)

Poštovani građani Crne Gore, poštovana Skupštino, poštovani predstavnici Vlade,

Današnji odnos prema ovoj temi mora biti prožet istorijom i činjenicama o nečemu što iz današnje perspektive ne možemo ni shvatiti ni razumjeti na način na koji se shvatalo i razumijevalo prije 100 godina. Zbog toga su ove teme uvijek zanimljive za istoričare i ljude koji njima prilaze s naučnog aspekta, lične potrebe ne da se nekom politički dopadnu ili ubiraju političke poene već da ukažu na prave istorijske činjenice. Zato je uvijek pri analizi bilo kojeg pitanja od istorijskog značaja dobro konsultovati ljude od struke i pročitati ono što su u ovom konkretnom pitanju pisali ljudi kroz istoriju iz tog perioda, pogotovo ukoliko su oni lišeni bilo kakve emotivne ili nacionalne veze s Crnom Gorom. Tako smo svjedoci brojnih tekstova u štampi tadašnje Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, ali i brojnih listova u inostranstvu, u Sjedinjenim Američkim Državama, Italiji, Britaniji, Belgiji i mnogim drugim, u kojima se govori o teškom stanju crnogorskog naroda i borbi koja se razvila posle odluke nelegalne Podgoričke skupštine.

Tzv. Podgorička skupština donijela je, dakle, 26. novembra 1918. godine, suprotno Ustavu i zakonima tadašnje međunarodno priznate države Crne Gore, odluku o aneksiji pripajanju Crne Gore Srbiji i to je učinjeno bez pravnog legaliteta i legitimiteta. Bila je to neustavna i nezakonita, suprotno pravilima međunarodnog prava, odluka donijeta od strane neovlašćenih privatnih fizičkih lica. Bila je to protivna odluka o bespravnom uništavanju nezavisne Kraljevine Crne Gore o čemu je posebnu studiju napisao i objavio čuveni srpski pravnik prof. dr Živojin Perić 1940. godine pod naslovom "Crna Gora u jugoslovenskoj federaciji", časopis Ekonomist, a u kojoj je dokazao da je država Crna Gora tada bila žrtva vojnog osvajanja i aneksije usled premoći vojske Kraljevine Srbije nakon čega je na tzv. Podgoričkoj skupštini uslijedilo bespravno i nelegitimno uništenje nezavisne crnogorske države. To su fakti oko kojih nema i ne može biti spora.

Nešto je nastalo na nepravdi i tužno je završilo svoje bitisanje, posle samo 22 godine turbulencija, atentata, diktature i loših međunacionalnih odnosa. Jugoslovenski narodi su tada bili željni zajedničkog života sa svojom istorodnom braćom, ali je na žalost ta želja ubrzo kompromitovana željom jedne dinansije, jedne političke strukture za dominacijom u toj zajednici. Da se razumijemo, crnogorski narod je, iako najmanji jugoslovenski, bio izuzetno privržen ideji zajedničke jugoslovenske države i još od Njegoša i ostalih Petrovića snažno podržavao borbu drugih naroda za autonomiju i slobodu u sudaru s velikim i moćnim carevima Turskom i Austrougarskom i crnogorski narod je za tu borbu dao hiljade života, dao cvijet svoje mladosti od Vučijeg dola do krvavog Božića na Mojkovcu. Borba crnogorskog naroda i njegovog cara junaka je bila ugušena dešavanjima iz 1918. godine kada su doživjeli da vojska Kraljevine Srbije kojoj je samo dvije godine prije crnogorska vojska branila odstupnicu na Bojnoj njivi, u Loševini, Razvršju, organizuje skupštinu na kojoj će biti donijeta odluka o gašenju crnogorske države, o ukidanju crnogorske dinastije Petrovića i protjerivanju kralja i Vlade, kao i faktičkom diskontinuitetu sadržanim viševjekovnim trajanjem naše domovine.

Danas se opet bavimo ovim pitanjem uglavnom ne iz želje da uradimo nešto dobro za današnje građane Crne Gore nego da se odnosimo prema onima koji odavno nijesu među nama. Danas se umjesto pitanja četvrte digitalne revolucije rezultate na PISA testiranju naših đaka, ulaganjem u naučne ustanove ili visina minimalne zarade, kriznim porezima i boljim uslovima za naše penzionere i radnike, bavimo temama od prije vijek. Bez nade da će bilo ko ko o ovim pitanjima misli suprotno promijeniti svoje mišljenje, svoje izlaganje danas ću završiti riječima onih i porukom kojima je Crna Gora bila u srcu i puni emocija što osjećam i ja danas. Postojeće Crna Gora dok je Lovćena nad nama, dok je mora pod Barom i Kotorom, dok je sunca i dok je Grahovca. Nek je vječna Crna Gora. Hvala.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 17:06:14)

Hvala, poslanice.

Za komentar se javio poslanik Dragutin Papović. Izvolite.

DRAGUTIN PAPOVIĆ (29.11.18 17:06:22)

Za komentar sam se javio jer su pomenuti pravni, zakonski, ustavni principi prilikom onoga što se desilo na Podgoričkoj skupštini 1918. godine. Dakle, jasno je da je to protivno crnogorskim zakonima i Ustavu, da su čak i učesnici Podgoričke skupštine sami to priznali. Ono što se u mnogim debatama, izlaganjima, naučnim raspravama zaboravljalo da je to akt koji je nelegalan i neustavan i s aspekta Ustava tadašnje Kraljevine Srbije. Ustav Kraljevine Srbije iz 1903. godine ne prepoznaje mogućnost pripajanja, ujedinjenja, proširenja teritorije, dakle samo prepoznaje mogućnost razmjene teritorije. Kralj Aleksandar je svojom odlukom prekršio Ustav Kraljevine Srbije, izvršio ustavni udar, a potom, jer je promijenio karakter svoje države, državni udar.

Delegacija Podgoričke skupštine koja je poslata u Beograd da izvijesti srpske vlasti o ovim odlukama stigla je 17. decembra. Kada je saopštila odluke Podgoričke skupštine kralj Aleksandar je rekao primam to s velikim oduševljenjem. To je bila sva pravna procedura koju je sprovela bilo koja instanca vlasti u Srbiji prema onome što su odluke Podgoričke skupštine. Dakle, potpuno i sa stanovišta tadašnjeg srpskog Ustava i srpskih zakona nelegalan i nelegitiman čin. Nemate nikakav pravni osnov.

U Srbiji je trebalo da se, prije svega, raspišu izbori za novu ustavotvornu skupštinu, da se izmijeni Ustav, da se omogući ta procedura. Isto je urađeno i kada je delegacija Narodnog vijeća stigla 1. decembra 1918. godine u Beograd iz Zagreba i u adresi kralju Aleksandru navodi - naša je želja da se ujedinimo u jednu državu sa Srbijom i Crnom Gorom. Narodno vijeće iz Zagreba pominje Crnu Goru. U odgovoru na tu adresu kralj Aleksandar kaže - proglašavam kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca, dakle ne pominje Crnu Goru, naglašava kraljevstvo, odnosno već proglašava monarhiju suprotno onome što je bio prethodni dogovor, a to je da će se karakter buduće države urediti na bazi odluka ustavotvorne skupštine dvotrećinskom, odnosno

kvalifikovanom većinom. Kralj Aleksandar je donio niz, evo pravnicima su tu, nepravdnih, odnosno protivustavnih, protivzakonskih, nelegalnih odluka kojima je čitav postupak ujedinjenja stvaranja zajedničke države 1918. godine bio nelegalan. Ovo nije bila država koja je izabrala svog monarha već monarh koji je nizom nelegalnih postupaka, tačnije ustavnim i državnim udarom stvorio takvu državu. Samo treba reći na kraju, kao što je rekao Valtazar Bogišić, ono što se grbo rodi vrijeme ne ispravi. Hvala.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 17:09:24)

Hvala vama.

Ne želi odgovor na komentar poslanica Vuksanović Stanković.

Molim vas, nemojte da dobacujete. Poslaniče Đukanoviću, ovim što je koristio pravo kao predlagač koristio je svoje vrijeme kluba.

Sada riječ ima poslanik Andrija Popović, a neka se pripremi poslanik Nebojša Medojević.

ANDRIJA POPOVIĆ (29.11.18 17:09:57)

Zahvaljujem, predsjedniče.

Poštovana Skupštino, uvažene građanke i građani Crne Gore, crnogorske dijaspora, poštovani predstavnici i predstavnice Vlade,

Navršilo se 100 godina od kada je odlukama tzv. Podgoričke skupštine 1918. godine okupirana, ugašena i razvaljena crnogorska država, svrgnuta dinastija Petrović Njegoš, a Crna Gora pripojena Srbiji. Božićni ustanak 1919. godine nije bio samo početak otpora toj agresiji na Crnu Goru nakon Prvog svjetskog rata već pokazatelj crnogorskog ponosa u odbrani časti slobodarske Crne Gore. Da nije bilo upravo tog ustanka i uopšte otpora crnogorskih komita, predvođenih generalnom Radomirom Vešovićem, Krstom Zrnovim Popovićem, dr Sekulom Drljevićem, ko zna da li bi se Crna Gora ikad izborila za obnovu državnosti nakon skoro jednog vijeka. Na hiljadugodišnjim temeljima iste crnogorski partizanski borci 1945. sagradiće ponovo crnogorsku državu ravnopravnu sa republikama ostalih južnoslovenskih naroda.

2006. voljom crnogorskih građana, građanki, povraćena je puna nezavisnost i konačno ispunjen san na čije se ostvarenje čekalo tolike decenije. Međutim, i pored odbranjenih tekovina te duge borbe za vlastitu slobodu, osjećaj gorčine zbog poraza i poniženja koje smo doživjeli 1918. ne prestaje da nas napušta. Ovo tim više što je to poniženje i ropstvo snašlo ovu malu zemlju i njen narod koji je tada uz ogromne žrtve u rat ničim izazvan ušao tada iz najplemenitijih pobuda da bi pomogao odbranu bratske Srbije. U tom svom činjenju fratricida država Srbija biće legitimisana vjerolomnom politikom pojedinih velikih sila saveznica. Tu našu gorčinu i tu našu ranu iznova provociraju i otvaraju pristalice politike podaništva bratskoj Srbiji koji ni nakon referenduma 2006. ne prestaju osporavati bukvalno sve odluke kojima su tokom ovih 100 godina de jure i de fakto anulirane odluke Podgoričke skupštine. Tako 26. novembar 1918. postaje datum koji nije, kako neki misle, rodno mjesto naših podjela, već mnogo više, datum koji ih je ozvaničio i datum od kojeg prodaja Crne Gore postaje legitiman čin i tolerisan politički pravac. Ovo ne prirodno stanje koje ne bi bilo moguće ni u jednoj elementarno uređenoj zemlji, konstantno nas vuče za kaput, vraća unazad i od nas izričito zahtijeva da se prema tom datumu eksplicitno odredimo. Tim više što na tom mjestu ubistva Crne Gore njihovi ideološki potomci žele napraviti kult na kome se ne bi samo nadahnjivali, već pomoću kog bi za takav akt regrutovali neke buduće naraštaje.

Skupština Crne Gore djelimično je 2011. ispravila jednu od odluka Podgoričke skupštine koja je preživjela i proizvodila pravno dejstvo a odnosila se na položaj prava dinastije Petrović Njegoš za razmišljanje uz sve ustavne prepreke zašto dinastiji Petrović Njegoš ne vratiti posljednje oduzeto pravo, pravo na monarha koje bi imalo deklarativni oblik poput ujedinjenog kraljevstva Danske, Holandije, Monaka, Crnoj Gori bi dalo dodatni ugled u svijetu.

I kao da je najava velike proslave stogodišnjice Podgoričke skupštine bila ona kap koja je prelila čašu i natjerala vladajuće partije da razmisle što im je činjeti u vezi s tom skardnom manifestacijom. Inicijativa o zvaničnom aktu poništenja, procesuiranom u Skupštini Crne Gore je

protekla od crnogorskih liberala prije 20 godina od velikog Liberalnog saveza a prije četiri godine od Liberalne partije, ali dugo nije bilo podrške od partnera koji poštuju i vole Crnu Goru čija je jedina majka. Ipak, napokon se stvorilo raspoloženje da se neka vrsta te inicijative nađe u proceduri.

Ono što nas u LP kao jednog od predlagača Rezolucije u ovom trenutku vještine mogućeg najviše brine odnosi se na činjenicu da je ova rezolucija pravno neobavezujuća...(Prekid).... lišen sankcije i kao takav nesposoban da reguliše bilo koji društveni odnos a kamoli da zaustavi ili ukloni posljedice činjenja političkih i drugih organizacija koje se nalaze u pozadini pripreme ove i ovakvih proslava. Iz tog razloga crnogorski liberali smatraju da savremeni trenutak zahtijeva nešto drugo, poseban zakon koji je Liberalna partija pripremila, koji bi predstavljao jasan stav države po ovom i sličnim pitanjima i trajno uredio i prevenirao ove i ovakve situacije.

Malo ću skratiti, gospodine predsjedniče,

Takozvana Podgorička skupština samo je rezultat jednog dugotrajnog političkog odnosa prema Crnoj Gori koji je kralj Nikola, koji je uglavnom dobro vodio Crnu Goru, decenijama na prijestolu bio 61 godinu. U njegovim poznim godinama nije mogao ili nije htio da vidi, postao je žrtva sopstvene trgovine i kompromisa. Iz ovog tragičnog događaja, iz 1918. godine trebamo da naučimo mnogo. Istorija je učiteljica života i vjerujem da ista upravo ovih nedjelja zatvara jedan krug i stavlja nas pred izazov. Podgorička skupština i svi događaji koji su iz nje proizašli, dugo vremena su stavljeni u drugi plan. Najviše zablude da je moguća koegzistencija sa pobornicima ideologije zatiranja Crne Gore te straha što će reći oni koji misle suprotno. Mišljenja svakako mogu biti različita ali činjenice ne. U svakoj zemlji neđe se mora povući linija između dozvoljenog pluralizma, mišljenja i zagovaranja, ideologija suprotnih ustavu, odnosno ideologija koje predstavljaju opasnost po nezavisnost, suverenost i ustavno uređenje države.

Svoju samobitnost i pravo na slobodu i postojanje narod Crne Gore svih vjera i nacija ne mora dokazivati nikom, ma koliko brojčano bio mali. Crna Gora je jedna od država i to najstarijih na evropskim prostorima. Sad kao suverena država, članica NATO-a na pragu ulaska u Evropsku uniju vrijeme je da pokaže da to zaista jeste država.

Na kraju, poštovane građanke i građani Crne Gore i dijaspora, braćo i sestre, istorija naše Crne Gore je imala i puno ružnih lica, ovo je jedno od njih, vrijeme je da se okrenemo budućnosti i evropeizaciji u kojoj politički ideološki protivnici ne smiju biti i najveći neprijatelji. Ne smijemo se mrzjeti jer mržnja je prvi korak ka bratoubilačkom nasilju. Nikad više, dame i gospodo, braćo i sestre, kao 20-ih, 40-ih, 90-ih godina prošlog vijeka ne dižimo ruke jedni na druge, ne prolijevajmo našu izmiješanu krv sramno i bespotrebno.

Ne strahu i mržnji, ljubav ljudi. Zahvaljujem.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 17:18:24)

Hvala.

Sada riječ ima poslanik Nebojša Medojević, a neka se pripremi poslanik Miloš Nikolić.

NEBOJŠA MEDOJEVIĆ (29.11.18 17:18:32)

Poštovani građani Crne Gore,

Važna tema ne zbog toga što ćemo mi nešto promijeniti u istorijskim faktima. Što se desilo 1918. godine mi nismo danas u situaciji da promišljamo kao naši preci. Treba samo uzeti u obzir da su tada u tim važnim svjetskim turbulencijama, ne samo naša dinastija nestala, nego je nestalo šest najvećih evropskih dinastija habsburška, ruska, ne znam njemačka. Znači radi se o jednom velikom turbulentnom svjetskom, globalnom procesu u kojem se, na žalost, Crna Gora nije snašla. Zašto se Crna Gora nije snašla? Zato što je svoju sudbinu vezala za sudbinu svoga autokrate. Nikad Crna Gora nije imala svijest kao recimo Češka i mnoge ozbiljne kulturne države, nacije, da nije interes predsjednika DPS-a ili kralja Nikole interes Crne Gore. Nije država jednako njen autokrata. Crna Gora je 1918. platila tu cijenu jer je sudbinu svoju stavila u ruke jednog autokrate koji je odlučio da napusti Crnu Goru i da usput ponese nekih sedam miliona dolara narodnih para.

Imao je tajne račune u banci u Trstu.

Ja sam sticajem okolnosti bio jedan od onih ljudi koji su 90-ih godina dok ste vi kolege iz DPS-a svi pjevali srpske pjesme i slavili nacionalne projekte, ja sam tada vrlo tugovao zbog sudbine kralja Nikole i nas nekolicina, manjina, 12 -13% u Crnoj Gori je 91. bilo za nezavisnu Crnu Goru, vi niste bili za nezavisnu Crnu Goru. Znači dosta je problematično da ste 92. godine suprotno volji međunarodne zajednice, uz sankcije međunarodne zajednice, razbili Jugoslaviju, razbili pokret Anta Markovića koji je nudio ovo sve što sad vi nama nudite, ali tad je nudio to Ante Marković, ali vi ste nogama i rukama protiv interesa Crne Gore, protiv interesa građana i niste obnovili crnogorsku nezavisnost. Tad je bio trenutak, 1918. godina je bila jedan istorijski trenutak, tada se odlučivalo, mi nismo bili za stolom. Zašto nismo bili za stolom? Zato što je kralj Nikola ponio pare i otišao da živi, znate gdje? On nije otišao da se zamonaši, nije živio u nekim brvnarama. Ja sam lično otišao da se uvjerim u Antibu u kojim je to uslovima živio kralj Nikola dok je patio za Crnom Gorom. To je jedna ozbiljna vila sa pogledom na more, sa privatnim vezom za jahtu, tamo je kralj Nikola patio sa sedam miliona dolara koje je u današnjoj vrijednosti sigurno 50 i 60 miliona dolara. Šta treba mi sad da radimo? Mi treba da izvučemo lekciju iz te situacije. Nije Crna Gora kralj Nikola. Mi ga poštujemo, njegovu istorijsku ulogu, ali u jednom trenutku njemu je bio preči njegov lični interes, lična bezbjednost nego interes Crne Gore. Pobjegao je iz Crne Gore, ponio pare i tim parama luksuzno živio u Francuskoj, nije otišao nigdje u neki manastir, nije otišao nigdje u neke planine, nije se krio, živio je kraljevskim životom sa parama koje je opljačkao od crnogorske sirotinje. Kad sam ja vidio u Antibu tu vilu sa pogledom na more u tom trenutku sam ja shvatio šta je Crna Gora.

Ljudi, moramo izvući lekciju. Ne smije sudbina kralja Nikole i kralja Mila da bude sudbina Crne Gore. Šta ako Milo Đukanović sada ode u Dubai gdje mu je biznis, gdje mu je banka, gdje mu je građevinska firma, ko da napusti, ne sad sa 70 miliona sad sa milijardama eura. Šta će se desiti ovdje? Vi iz DPS-a koji sada predlažete ovu deklaraciju biće redovi ispred Nove srpske demokratije da se vratite na fabrička podešavanja i da budete opet Srbi, zato što niste bili Crnogorci kad je to istorija tražila od vas 1992. ste trebali da budete Crnogorci. Niste bili, sad nemate pravo da budete suverenisti i da predlažete ovu deklaraciju. Što je niste predložili 1992. gospodine Gvozdenoviću, zašto? To je pitanje.

Postoje trenuci, postoje momenti kada se donose neke važne odluke. Vi sad predlažete nešto iz ugla jedne političke grupacije koja nije naučila lekcije iz istorije. Zaboravio sam da vam kažem, kad bude red u prijam za Novu srpsku demokratiju mi smo se dogovorili ja ću vas primati, intervjuisati i reći ovaj može, ovaj ne može, zbog objektivnosti, jer ćete vi svi potrčati, pa će opet. Ja sam Crnogorac bio kad je to značilo žrtvu, kad je to značilo hapšenje, kad je to značilo progon. Zašto? Zato što sam vjerovao u Crnu Goru, ja volim Crnu Goru, ne volim vlast, nego volim Crnu Goru.

Vi ste Crnogorci kad to donosi profit. Znači, kad vam donosi profit ste Crnogorci, kad to treba da donese žrtvu onda niste Crnogorci, onda ne kažete nikad više 1918. Znači da govorim istinu. Sada treba da vidimo koje lekcije da izvučemo iz ove situacije. Šta ako Đukanović ode, ponese pare i šta mi treba da se bijemo zbog njegovih para, zbog njegovih milijardi? Država Crna Gora se zasniva na dogovoru njenih građana i političkih elita i društvenih elita. Mi moramo da napravimo ..(Prekid)... o državnom uređenju. Taj društveni dogovor ima opterećenje, vi ste 20 godina krali ovu državu, 30 godina, pljačkali ste ovu državu, prvo kao veliko Srbi, sad kao veliko Crnogorci. Ko zna šta ćete biti sutra. Sad ste više soroševci nego Crnogorci. Je li to poniženje za državu Crnu Goru, kolege? Da mi ne možemo da definišemo naš strateški interes nego sve što je interes lažne države Kosovo i interes je Crne Gore. Zašto je ljudi interes? Ima li neki razlog, imate li neku definiciju? Ja znam zašto. Zato što se najveći dio cigareta i narkotika koji se švercuje preko Crne Gore prodaje albanskim švercerima. Znači, nama danas strateške odluke države Crne Gore, da ih me pominjem imenom, mogu imenom da ih pomenem svakog švercera cigareta i u Crnoj Gori i na Kosovu i kuda ide ta trasa. Da li je to sramota? Će vam je u uvodnom elaboratu, pa neće valjda šverceri cigareta i narkotika i ljudi da definišu istorijske tokove u Crnoj Gori.

Dajmo da se vratimo ovim osnovnim fundamentalnim pitanjima i da vidimo šta je to što mi treba kao današnja generacija da dogovorimo, a to je demokratija, to je novi suverenizam. Šta je novi suverenizam? Da se građani pitaju u fer i slobodnoj proceduri. Vi bježite od referendumu za NATO, vi bježite od referendumu recimo za priznanje lažne države Kosovo, vi bježite od

referenduma za uvođenje sankcija Rusiji. U Švajcarskoj je prije nekoliko dana organizovan referendum, da li kravamo da se režu rogovi ili ne. Bio je referendum da li da se sijeku rogovi ili ne. Znači, mi treba ovdje da promoviramo novi suverenizam, da se građani pitaju, da nema neprijatelja u Crnoj Gori, da smo svi mi ovdje sudbinom vezani za ovu Crnu Goru i Crnogorci, i Srbi, i Bošnjaci, i Albanci, i Hrvati, to je naša država, ali ne može biti naša država ako vi uvodite ideološku podjelu ko je za DPS i vlast on je patriota a mi smo izdajnici. Ljudi ja sam rekao negdje, ja sam 30 godina izdajnik. Moje kolege su malo bile patriote od 1990. do 1998. ja 30 godina izdajnik. Kad je bilo muka biti Crnogorac, ja sam bio Crnogorac. Nisam nešto vas primijetio u tim redovima, izuzev nekoliko ovdje ljudi, niste nešto mahali crnogorskom zastavom 1991. i 1992. Nisti bili protiv napada na Dubrovnik, niste bili protiv rata i protiv zločina u Sarajevu, ja sam organizovao mirovne proteste i palio svijeće i tugovao nad žrtvama Sarajeva, a sada Bošnjaci podržavaju zločince ovdje. Ja sam protestovao protiv progona lidera SDA, a vi sjedite danas u njihovoj Vladi i pričate nam o evropskim integracijama, o interesu bošnjačkog naroda.

Ne smije interes i vlast da bude temelj pravljenja države, nego dogovor. Dogovor podrazumijeva da ne mijenjamo istoriju. Crna Gora je, tu da pomenem Živka Andrijaševića, utemeljenje u ovoj priči i u vašoj i u našoj je u kralju Nikoli, to je rekao Živko Andrijašević nisam ja. Legitimitet ima i ova priča protiv Podgoričke skupštine, ali i priča za Podgoričku skupštinu. Sve je to isti legitimitet. Živko Andrijašević je rekao, i ako nisam neki njegov veliki fan zbog bliskosti sa režimom, da je sva istorija Crne Gore brojevi 55 - 45, klatno. Kao što sam znao 90-ih godina da Crna Gora ne može da bude anticrnogorska, pa to je nenormalno, a vi ste iz DPS-a gurali da bude anticrnogorska, proganjali ste Crnogorce, proganjali ste manjine, hapsili, šikanirali, išli ste na dubrovačko ratište, ubijali ste ljude. Tako sad ne može da bude antisrpska. To je 55 - 45. Mi moramo da neđemo balans. Nemojte to klatno, jer kad ga previše povučete u jednu stranu, što je rekao, takođe, jedan za mene sporni čovjek, Milovan Đilas, ako ga previše povučete u jednu stranu on kad se vrati inercijom obriše sve. Nemojmo stalno da počinjemo, nemojmo stalno da imamo izdajnike, stalno neprijatelje, dajte da napravimo jedan presjek, ovo je 2018.godina, da dogovorimo temelje naše države, da dogovorimo unutrašnje odnose, da to bude demokratija, da to bude slobodno izražena volja građana, da to bude pravna država, da to bude depolitizovana policija, da otvorimo dosije Udbe, da vidimo ko je špijun Udbe, da napravimo lustraciju, reizbor sudija. Nemojte da nam sudije ucijenjene, kriminalne i korumpirane proganjaju slobodne ljude u Crnoj Gori i da ovdje neko ko je došao iz Šibenika, da sad on meni drži predavanje o crnogorskom patriotizmu. Vjerujte, kao što priča ministar Pažin, ovo u nekadašnjoj Crnoj Gori izazvao bi ga na dvoboj. Ovo što on meni iz Šibenika prča da sam ja izdajnik Crne Gore. ....(Prekid)... on je došao iz Šibenika ovdje da utvrđuje mjeru patriotizma države Crne Gore. Ovo je naša zajednička sramota. Mi smo svi ovdje naši, svako je dobrodošao iz Šibenika, iz Sarajeva, iz Beograda, iz Luksemburga, ali da on u ime Vlade ovdje drži govor i mjeri crnogorski patriotizam, e to je poraz svih nas ovdje u Crnoj Gori.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 17:29:43)

Poslaniče Medojeviću, stvarno ste zaradili repliku. Pomenuli ste naravno, pričali ste o krađi, pričali ste o zločinima i ima dosta elemenata. Molim vas .

Imate pravo na kaznenu repliku, ali vi želite proceduru, je li? Izvolite.

NIKOLA RAKOČEVIĆ (29.11.18 17:30:12)

Prvo procedura da ne bi bilo bilo kakve zabune da je ovdje neko ugrožen proceduralno ili tako dalje. Siguran sam da imamo makar pet kaznenih replika na ovo izlaganje. Jedna od njih je da će navodno poslanički Klub i DPS ukupno, a pročitajte Poslovnik, ako se navodi negativni odnose na klub ili na partiju imamo pravo na kaznenu repliku. Vi ste kazali da ćemo mi navodno da se vratimo na neka fabrička podešavanja i da smo ubijali, da ipak ne citiram. Jasno je valjda svima ovdje da je ovo kaznena replika, dakle vrlo kratko kaznena replika.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 17:30:52)

Molim Vas, samo molim poslanike da se smire da nastavimo sa radom. Ja određujem ovdje da li je replika kaznena ili ne. Apsolutno je kaznena replika i imate pravo na repliku. Izvolite.

NIKOLA RAKOČEVIĆ (29.11.18 17:31:11)

Zahvaljujem.

Vrlo kratko, naravno neću u maniru Medojevića ja vrijeđati, on je sa suprotne strane. Na kraju krajevu ovu rezoluciju koju imamo pred nama koja upravo ima za cilj da na neki način pokuša da sve sabere, da pozove nas na zajedničko razumijevanje bez obzira na razlike koje postoje među nama. To je i Medojević kazao na kraju svog izlaganja, ali ne znam da li je čuo sebe, da li je čuo šta je prethodno prije nego što je pozvao na pomirenje i na razgovor i na dijalog kazao, kako je izvrijeđao sve one koji stoje preko puta. Kako očekujete da bilo ko ozbiljno shvati vaš narativ povodom pomirenja ako prethodno izvrijeđate? Naravno ja neću samo da ne bih ... Izvinjavam se samo da završim. Dakle, ja neću zbog toga što bih kontrarepliku izazvao ili zato što bih ovdje pravio bilo kakve tenzije, nego prije svega zbog vaspitanja neću na isti način odgovarati na zaista gnusne uvrede koje smo čuli i potpuno neutemeljenu istinu, a ja se naravno zaista pitam da li iko vjeruje Medojeviću na bilo čemu što izgovori, a posebno onome što nema nikakvog utemeljenja u logici i u istini, i zaista se zbog toga neću ni baviti time, ni ja personalno ni klub kojeg je izvrijeđao, ni poštene ljude koji šede ođe koji predstavljaju Demokratsku partiju socijalista na svim nivoima. Ali vjerujte kad izađete na ulicu, kad sretnete ljude koji su vaši rođaci itd, koji su članovi Demokratske partije socijalista, a vjerujte mi da to nije elementarno korektno prema tim ljudima jer nas sve stavljate u isti koš, a ne treba nikoga jer su to sve od prvog do poslednjeg poštene ljudi koji rade u interesu ove države.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 17:33:03)

Hvala vam.

Znači, kaznena i to se vrijeme oduzima vama i vrlo precizno.

Sada ima riječ poslanik Miloš Nikolić, a nakon njega poslanik Milan Knežević. Izvolite.

SLAVEN RADUNOVIĆ (29.11.18 17:33:18)

Inače mladi gospodin nije se pozvao ni na šta, zašto ste Vi mislili da je dobio repliku. Znači, Medojević je samo pričao o prošlosti potpuno jasno može pobjeda da se prelista DPS-a.

Ja hoću nešto drugo da kažem kad sam se javio.

Izvinite.

Upravo mi je stigla poruka koju sam provjerio još iz dva izvora.

Znači, prije sat i po vremena slate su poruke iz Glavnog grada Podgorice, sekretariatima da se funkcioneri okupljaju u pet sati ispred spomenika Petru I vezano za neki skup protiv Podgoričke skupštine. Samo toliko da se zna kako funkcionišu ova država, provjerio sam iz dva izvora. Molim i Vas da provjerite da ne bude da ovo nije tačno. Znači, pozivani su. Imam ime osobe koja je pozivala u ime onoga ko je to tražio. Znači, pazite samo što ćete da radite .

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 17:34:13)

Samo polako.

Prvo, ovo nije proceduralno reagovanje. Vi ste čuli neku informaciju pa shvatio sam da

ste i Vi pozivali da se okupljaju neki skupovi ili tako nešto.

Slušajte, vrlo precizno saopštavam kako i zašto se ima pravo na kaznenu repliku, imalo se ovdje i još neki ljudi su mogli da traže kaznenu repliku ali neću da podučavam.

Sada dajem riječ poslaniku Milošu Nikoliću, a neka se pripremi Milan Knežević.
Izvolite.

MILOŠ NIKOLIĆ (29.11.18 17:34:49)

Hvala vam poštovani predsjedniče, poštovane kolegice i kolege, poštovani predstavnici Vlade, poštovani građani,

Rezolucija koja je pred nama danas ima karakter jedne od onih tema koje se smatraju istorijskim i koje vazda u svim vremenima izazivaju pažnju i polemiku. Jednom od odluka Podgoričke skupštine precizirano je da je ovakva odluka donešena na osnovu tri principa-istorijskog, ekonomskog i političkog. Često smo ovih dana suočavani sa pitanjem zašto danas nakon 100 godina Demokratska partija socijalista sa svojim koalicionim partnerima aktuelizuje ovo pitanje. Rekao bih da je nas danas, 100 godina kasnije, vodio dominantno jedan princip, princip neophodnosti da se zauzme pravičan stav u odnosu na ono što su istorijske činjenice, a istorijske činjenice kažu da su odluke Podgoričke skupštine nelegalne, nelegitimne i da su imale dramatične posledice u odnosu na ono što su vitalni interesi države Crne Gore. Nelegalnost proističe iz činjenice da se odlukama Podgoričke skupštine dramatično krši, tada važeći pravilni sistem Crne Gore, a dominantno Ustav iz 1905. to potvrđuje jedan od najvećih srpskih pravnik Živojin Perić, koji je u svojoj knjizi Crna Gora u jugoslovenskoj federaciji kaže- Međutim, kada god ima mogućnosti da se jedno stanje stvoreno nezakonitim, neustavnim putem otkloni bez nasilja pravnici su na prvom mjestu obavezni da to učine. To je baš slučaj sa odlukom Podgoričke velike skupštine. Treba jednostavno da se ta odluka odbaci i negira kao nešto što nije ni bilo, i radeći tako ne vrši se nikakvo nasilje ni prema kome. Ne priznati jedan nelegalan akt i ne izvršiti ga kada kao ovdje ima za to mogućnosti bez ikakve upotrebe sile i pravno dozvoljenih radnji, to je dužnost svih onih u čijim rukama se nalazi zaštita prava i zakonitosti. A zatim dodaje - Danas kada se radi o ispravkama politički ne malih grešaka počinjenih kod nas za ovih 20 godina postojanja Jugoslavije, imao bi da se revidira takođe i državno pravni status Crne Gore, i da se njoj na prvom mjestu da položaj polu suverene države u suverenoj jugoslovenskoj državi i da se na taj način prema Crnoj Gori ispravi jedna nepravda. Toliko o legalitetu.

Legitimitet je kategorija koja se tumači kao uporište akta u volji naroda, a legalitet vlast je garantovana kada građani dobrovoljno prihvataju zakone i pokoravaju im se. Koliki je bio legitimitet vlasti najbolje govori svijetli događaj Božićnog ustanka u kojem su se Crnogorci borili za pravo, čast i slobodu Crne Gore. Nesporno je sa aspekta narodne volje da je postojala volja građana Crne Gore, za jednim širim južno slovenskim ujedinjenjem. Ponavljam ujedinjenjem, a ne prisajedinjenjem što je faktičkom okupacijom i učinjeno prema Crnoj Gori. A da li je 1918.godine bilo riječi o ujedinjenju ili prisajedinjenju najbolje govori skup koji je održan prije nekoliko dana u Vojvodini, a koji je organizovalo tijelo sa nazivom Odbor za obeležavanje sto godišnjice prisajedinjenja Vojvodine Kraljevini Srbiji. Vojvodina je dakle kao i Crna Gora prisajedinjena Srbiji i nikakvog legitimiteta u tome nije bilo. Kakve su bile posledice Podgoričke skupštine po vitalne interese države Crne Gore i njenih građana najbolje pokazuju sledeći podaci. Tokom 1920.godine, prema službenim evidencijama gladije u Crnoj Gori oko 35 hiljada ljudi. Seljaštvo je preko 75% crnogorske populacije, područje Crne Gore ima tek 0,3% poljoprivredne proizvodnje Jugoslavije, a ukupna zaduženja crnogorskih seljaka su 7,1% svih takvih zaduženja u državi. Crnogorci sa oko 2,5% ukupne populacije Jugoslovenske kraljevine imaju svega 0,10% svih radnih mjesta. Od ukupnog broja fabrika 0,52% se nalazi u Crnoj Gori. Vrijednost industrijske proizvodnje Crne Gore dostiže samo 15,5% jugoslovenskog prosjeka, a nacionalni dohodak u Crnoj Gori jedva 31%.

Godine 1931.godine u Crnoj Gori većina stanovništva je još uvijek nepismena 56,1%. Vrijednost crnogorskog perpera svedena je sa četiri na jedan dinar, a od jedne milijarde primljenih crnogorskih ratnih reparacija Crnoj Gori dato svega 82 miliona. Podignuto je više žandarmerijskih kasarni nego školskih zgrada, poljoprivrednih stanica i bolnica, a o dramatičnom

stanju u Crnoj Gori možemo čitati u članku beogradskog lista Politika. Citiram - Usled nemaštine koja je sve veća moralo je popustiti zdravlje ovog naroda, ljekari na Cetinju ukazuju ozbiljno na problem tuberkuloze u staroj Crnoj Gori gdje ta bolest bila poznata samo u nekoliko porodica i bila unešena spolja. Školska djeca su veoma slabo razvijena, mada mnoga od te djece moraju da pješaće kilometar od kuće do škole a u njihovim torbama nađeno je veoma malo hrane. Šta je rešenje? Treba provesti žičanu ogradu od Bara preko Rumije na Skadarsko jezero, dalje krajem doline Zete do Nikšića, a odatle preko Bileće do blizu Dubrovnika. Iz tako ograđane Crne Gore deportovati stanovništvo u Metohiju i druge krajeve, pa od nje stvoriti zvjerinjak u kome bi, pošto bi se uradili putevi, podigli hoteli engleski lordovi lovili divljač. To dakle piše Politika tog vremena. ... (Prekid).... kolona roblja, seljaci polu goli, polu bos. Kreći, Crnogorci su krivi jer misle da je Crna Gora njihova Crna Gora. Svezana Crna Gora ide preko Crne Gore, prašnjavi drum, tvrdi drum Crne Gore za porobljene Crnogorce. Korača, korača svezana Crna Gora preko Crne Gore, žandari viču, žandare ostravljuje miris krvi, bije kundak, bodež bode. Kolona korača preko prosute vode, žedne vode, kolona korača preko prosute krvi, žedne krvi, žedne kvri.

I na samom kraju Rezolucija koju ćemo usvojiti u crnogorskom Parlamentu jeste put i doprinos pomirenju koje se može graditi samo prihvatanjem onoga što su nesporne istorijske činjenice i istine ma koliko teške one bile i za to na osnovu navedenog, s pravom jasno poručujem - Nikad više 1918. Zahvaljujem.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 17:40:50)

Hvala poslaniče Nikoliću.
Proceduralno poslanik Vučurović. Izvolite.

JOVAN VUČUROVIĆ (29.11.18 17:40:56)

Ja gospodine Brajoviću, ozbiljno sumnjam da vi pokušavate da izazovete sukobe u Crnoj Gori. Vi i gospodin Gvozdenović, gospodin Duško Marković i ostali. Kad majke protestuju ovdje tu su barikade, tu su rešetke, sad neki likovi, ne znam, koje je Udba vjerovatno pokupila i ovi ne znam kako da ih nazovem, sa zelenim zastavama koji ne vide da su tu trobojke po toj zelenoj zastavi, nazivaju nas fašistima ovdje. Naravno nas ne mogu preplašiti, jer nas ništa ne može preplašiti, ali gdje su iste mjere bezbjednosti kao kad su majke. Dakle, majke su snažnije od ovih likova tu, naravno, jer majke imaju ideju. Ali, ovo je jedna okupljena neka tu, ne znam kako bi ih nazvao, što je Udba tu pokupila. Nema veze oni imaju pravo da iskažu svoje mišljenje, ja poštujem to pravo njihovo, ali čini mi se da vi imate veliku odgovornost za ono što se može desiti. Da vam kažem sad. Samo se pripazite, samo se pripazite.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 17:41:50)

Kolega Vučuroviću, molim vas sklonite prst, budite pristojni.

A drugo da vam kažem .... prijatnije su to. Slušajte sad ovako, ovo nije proceduralna primjedba, a ne vidim da je iko ugrožen ovdje niti da iko pokušava da uđe u parlament.

Slušajte, vi ćete voditi računa o tome, ja svakako ne donosim odluku ni o ograđivanju Skupštine ni bilo čemu. Ja se samo staram ovdje o funkcionisanju skupštine i nemojte da dižete nikakve tenzije.

Riječ ima poslanik Milan Knežević, a neka se za riječ pripremi Miodrag Vuković.

Ovako, poslaniče Medojević, vi nemojte da dobacujete s mjesta.

Izvolite poslanik Radunović.

SLAVEN RADUNOVIĆ (29.11.18 17:43:13)

.. fronta da se dobije informacija iz Ministarstva unutrašnjih poslova zašto zgrada Skupštine nije obezbijeđena prilikom ovog skupa koji je najavljen i koji je, vidim pokušavaju da bude vrlo bučan, ima ne znam nekakvu pirotehniku i slično, a kad dođu pet, deset ili 50 majki da se žale na svoju nepravdu onda su ovuda okolo policajci, kornjače i ograde. Znači tražimo službenu informaciju iz Ministarstva unutrašnjih poslova. Da li je razlog zato što je MUP i s jedne i s druge strane ograde, tj. trotoara ili ima neki drugi ili možda više vjeruju ovim ljudima da neće da naprave nešto nego majkama. Šta je razlog molim vas da dobijemo informaciju službenu.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 17:43:58)

Proceduralno poslanik Rakočević.

NIKOLA RAKOČEVIĆ (29.11.18 17:44:02)

Evo ja samo da pomognem ovoj raspravi, Dakle, evo imao sam prilike da vidim ispred je apsolutno sve mirno. Ljudi dolaze, okupljaju se sasvim legitimno, prijavljen skup. I još jedna stvar, dakle nema nikakvog prostora za tenzijama, dajte da nastavimo raspravu dalje, a uz to, naravno, pozivam sve građane da se pridruže ljudima koji se tu okupljaju i sasvim legitimno proslavljaju ....

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 17:44:38)

Hvala.

Molim vas samo ... Da vas zamolim nešto, nemojte da pričate o pomirenju, miru, ne znam o demokratiji a da svojim postupcima to ne radimo. Vi ste tražili pitanje i naravno da treba da dobijemo informaciju. A procjenu stepena ugroženosti i bezbjednosti to radi nadležni organ i oni će to da...

Jeste li vi htjeli poslaniče Radunoviću? Ovo se oduzima od svih vas, proceduralno. Izvolite.

GORAN RADONJIĆ (29.11.18 17:45:12)

Samo bih htio da se pridružim u ime našeg kluba i u ime stranke koju predstavljam, dakle Ujedinjene Crne Gore i ja protestujem zbog ovakvog način ponašanja. Ja sam bio na mitinzima majki, veoma mirnim i dostojanstvenim i nikad nije bilo potrebe da budu sa vizirima policajci pa su bili. Ovdje se vodi vrlo žestoka rasprava o temi koja nas dijeli kao društvo. Taj skup je najavljen da će da se završi ovdje, prema tome red je da se obezbijedi mnogo jačim mjerama nego što je kada su u pitanju majke. A ovo pozivanje nije isto kao kada pozivaju funkcioneri glavnog grada po službenoj liniji svoje zaposlene. To je stvar koja je zabranjena zakonom i koji ste zakon ovdje imali o državnoj službi, gdje ste ga eksplicitno zabranili. Zahvaljujem.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 17:46:15)

Nastavljamo sa diskusijom.

Poslanik Knežević ima riječ, neka se pripremi Andrija Nikolić.

MILAN KNEŽEVIĆ (29.11.18 17:46:28)

Moja crna i sve crnija goro, nema većeg besmisla i žrtve nego tvoje za zavjet zaludnji. Strašno li je što te više nema a još strašnije što i sad postojiš.

Matija Bečkoviću, srećan ti rođendan, a kukala ti majka i tebi i polovini Crne Gore sa

ovakvom parlamentarnom većinom, sa ovakvom rezolucijom koja predstavlja kulminaciju nezapamćene antisrpske histerije u kojoj se najavljuje progon Mitropolije crnogorsko primorske, u kojoj se najavljuje rušenje crkava, u kojoj se najavljuju kazne svakome ko ne bude želio da pjeva stihove ratnog zločinca Sekule Drljevića, u kojoj se najavljuju kazne svakome ko ne bude spreman da govori crnogorskim jezikom koji na Cetinju ima 32 slova, a u Nikšiću ima 30 slova, kojoj se najavljuju kazne svakome ko kaže da je Kosovo i Metohija sastavni dio Republike Srbije, u kojoj se najavljuju kazne svakome ko kaže da je anticnogorska politika to što je režim glasao za učlanjenje Kosova u Interpol, za učlanjenje Kosova u UNESCO i koji je glasao za priznanje terorističke UČK-a tvorevine. Eto, ovo je ta rezolucija, ovo je ta Crna Gora i dobro je rekao Matija Bečković- Strašno li je što je više nema, a još strašnije što i sad postoji.

Dok čitavi svijet slavi završetak I svjetskog rata, crnogorski režim je odlučio da kroz rezoluciju parlamentarne većine poništi odluke Versajskog mirovnog sporazuma, da poništi rezultate I svjetskog rata i da nas vrati u 1916. godinu kada je crnogorski kralj pobjegao preko Plavnice za Italiju, pa onda za Francusku, kada su potpisali kapitulaciju i pristali da postanu sastavni dio Austrougarske. I u tome je, gospodo Crnogorci, Srbi, Albanci, Muslimani, Bošnjaci, Aškalije, Romi i Egipćani jedina istina. Kralja Nikolu nisu protjerali Srbi, niti crnogorski Srbi, nego su ga protjerali Austrougari i Crna Gora je prestala da postoji 1916. godine. Ali mi ovdje dolazimo do jedne institucionalne i mentalne perverzije. Ovdje se žali za Austrougarima, ovdje se žali za periodom iz 1916. godine. Ovdje se promovirše kapitulacija, izdaja i sluganstvo kao osnovni standard života, to je potvrda i ovom sluganstvu trenutno u NATO savezu gdje se hvalite da ste 29. članica NATO pakta. Bježeći od referendumu, bježeći od izjašnjavanja građana, vi se ovdje gađete rezolucijama liječeći političke i identitetske frustracije. A ako bih sada ovdje počeo da brojim 85% vas ovdje gospodo iz parlamentarne većine ste potomci ljudi koji su bili na Podgoričkoj skupštini, koji su slavili ujedinjenje, koji su potomci bjelaša i koji su bili za zajedničku državu Srbija i Crna Gora. Nemojte me prozivati ovdje imenom i prezimenom da vam govorim đe su vam bili očevi, đe su vam bili đedovi, đe su vam bili prađedovi. I vi danas poništavate oslobođenje, poništavate Odluku Podgoričke skupštine o želji da Crna Gora zajedno sa ostalim južnoslovenskim zemljama živi u zajedničkoj državi.

Ovu rezoluciju ste trebali da nazovete rezolucija Milo Đukanović protiv Đukanović Mila jer je Milo Đukanović vaš predsjednik i predsjednik države 1998. godine saopštio da je 1. decembar jedan od najznačajnijih datuma u istoriji Crne Gore kada je ostvarena vjekovna težnja Crne Gore i crnogorskog naroda da žive u zajedničkoj državi južnoslovenskih naroda i da je iz tog 1. decembra iznikla Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija, a prije pet dana rekao je onaj koji slavi 1. decembar slavi pečat izdaje i srama. Kada je Milo Đukanović govorio istinu 1998.g. ili 2018. godine. Svakih 20 godina, odnosno svakih 10 godina on mijenja svoj stav i mijenja svoj odnos i prema istoriji, i prema duhovnosti, i prema svojim identitetskim i nacionalnim korijenima. Odgovorite mi, vi gospodo ovdje, kada je Đukanović bio u pravu 1998.g. ili 2008. godine? On ima krizu identiteta svakih pola godine. Šta očekivati od čovjeka koji je 1998. godine u oktobru mjesecu kao član Savjeta vrhovne odbrane Savezne Republike Jugoslavije glasao da se Jugoslavija brani od NATO agresije svim raspoloživim sredstvima, a onda što je nezabilježeno u istoriji Crne Gore poput najvećeg veleizdajnika otišao u Brisel i odnio sve vojne planove i vojne tajne kako bi Jugoslavija i Crna Gora i Srbija bile bombardovane i ostavite vi tu priču da na Crnu Goru nisu padale bombe. Na Crnu Goru su procentualno više pale bombe i više je imala žrtava nego Srbija. Sada nam ovdje vi govorite o rezolucijama i pričate nam kako ste 29. članica NATO-a i kako ćete da mijenjate naš nacionalni identitet. Vi ste gospodine Pažin rekli da ćete emancipatorski da utičete na nas. Baš bih volio da mi objasnite kako ćete emancipatorski da utičete na nas. Tako što ćemo da se odrekne Mitropolije crnogorsko-primorske, tako što ćemo da se odrekne srpskog jezika, tako što ćemo da se odrekne našeg nacionalnog identiteta, tako da ćemo da se odrekne zbog toga što smo Srbi, da se odrekne Njegoša, da Njegošev dan ovdje ne može da bude nacionalni praznik i ako sve to ne prihvatimo onda treba da idemo po sudovima, tužilaštvima i zatvorima. Je li tako? Ne postoji te robije, zatvora i progona gospodine Pažin i vi gospodo iz Vlade, i vi gospodo iz parlamentarne većine na koju nismo spremni zarad naših ideala i zarad onih načela za koja smo se zalagali. Ovdje sad vidimo da Ranko Krivokapić izlazi sa Rezolucijom da se poništi referendum iz 1992. godine. Pa, 95% vas je tada glasalo za zajedničku državu i nemojte mi vi govoriti glasalo se na haubama. Vi ste 2006. godine glasali bre

u avionu, stjuardese su sa sendvičima donosile glasačke listiće onim Albanicima i Muslimanima koji su napustili Crnu Goru prije 30 godina, prvi put su se vratili 2006. g. da glasaju i nikad se više nisu vratili, a ja sam ostao ovdje, svi su moji ovdje ostali, tu su moji korijeni, tu su moji i živi, i mrtvi i sada ćete vi mene da emancipujete. Hoćete li da vam ja sada pokažem ovu bijelu knjigu 1.500 stranica bijele knjige crnih obraza o pokradenom referendumu. Hoćete li da mi, kad budemo parlamentarna većina, donesemo rezoluciju o poništenju 2006. godine? Hoćete li da se gađamo razolucijama do iznemoglosti? Ja bih najradije donio rezoluciju da se neki od vas nikad nisu rodili. Vjerovatno bi i vi uzvratili sa istom tom rezolucijom. Mogu vam želju nosit isto kao i vi meni, ali ovo što vi radite, ovo nije poziv na pomirenje. Vi ste organizovali večeras šačicu nacionalista koja sa bakljama nosi fotografije mitropolita Amfilohija, Andrije Mandića i mene na kojima piše fašisti, izdajnici. E, zbog mene ne trebaju ni ograde, meni ne trebaju nikakva obezbeđenja tamo, ja sam spreman da se prošetam svakom podgoričkom ulicom i znam kako ću se braniti od svakoga ko bude nasrnuo na moj lični identitet i integritet. Ne morate nikakve ograde, postavljajte vi ograde kad su majke, postavljajte ograde kad su radnici KAP-a, a kad dođe ta šačica nacionalista koju ste zaposlili u lokalnim i državnim upravama da nam prijeti. Sigurni budite da će dobiti adekvatan odgovor, pa evo pa neka bude opet da je Knežević agresivan.

Na kraju ja ću amandmanski da djelujem na ovu vašu Rezoluciju. Mislim gospodine Gvozdenoviću da ste izostavili jednu vrlo važnu rečenicu, a to je da napišete nikad više 1918.g. a samo je jedno nikšičko.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 17:55:04)

Sve se ovo može i drugim tonom ispričati, a druga stvar kad nekad ovdje u ovom parlamentu bude drugačija većina, ta većina će pokušavati da predlaže ono što oni smatraju u tom trenutku da treba. U svakom slučaju ćemo se svi truditi da poštujemo Ustav i zakon ove zemlje.

Poslanik Andrija Nikolić, ima riječ.

Izvolite. Neka se pripremi, poslanik Andrija Mandić.

ANDRIJA NIKOLIĆ (29.11.18 17:55:36)

Ja vas molim gospodo da stavimo na stranu istoriju Crne Gore. Što se pak tiče njezine političke istorije, ja je dijelim na dva dijela, na do juče i od juče. Mi više nijesmo Crnogorci nego Srbi. Ove riječi Sava Fatića, potpredsjednika samozvane i nelegalne velike narodne Skupštine srpskog naroda u Crnoj Gori najbolje svjedoče kako je prije ravno vijek kao gumicom izbrisano ime jedne države i jednog naroda.

Istorijska sudbina je htjela da Mojkovačka bitka, najveća pobjeda borbenog morala u Prvom svjetskom ratu, koja je savezničkoj srpskoj vojsci omogućila nesmetano povlačenje preko Crne Gore i Albanije najavi početak tragičnog kraja velike državne epohe pod krunom dinastije Petrović Njegoš koja se među Crnogorcima kovala više od 200 godina. Bez saveznika i u diplomatskoj mreži koju je još od prve polovine XX vijeka oko nje plela srpska vlada Nikole Pašića Crna Gora sa kraljem i vladom u egzilu bez vojske faktički je bila talac velikih sila koje su presudno uticale na kreiranje mape Evrope nakon Prvog svjetskog rata. A velike sile su imale novi veliki plan za Balkan. Trebalo je stvoriti državu koja će biti zamjena za habsburšku monarhiju. Odlučeno je da to bude Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca pod dinastijom Karađorđević. Za taj cilj, pa čak i po cijenu kršenja međunarodnog prava, trebalo je žrtvovati Crnu Goru. Ostvarenju tog plana pogodovala je okolnost da su do oktobra 1918. g. samoorganizovani crnogorski bataljoni gotovo u potpunosti oslobodili državnu teritoriju, pa su nakon povlačenja austrougarskih snaga Crnu Goru okupirale savezničke trupe sa glavinom srpskih i francuskih vojnika. Dok su se kraljevi Belgije i Srbije veselih lica vraćali, svaki u svoju otadžbinu, povratak kralja Nikole iz Francuske u Crnu Goru je spriječen uz učtivo pismeno upozorenje francuskog predsjednika Poenkarea da će u tom slučaju raskinuti diplomatske odnose sa crnogorskom vladom u egzilu. U istom pismu Francuska daje garancije kralju Nikoli da će savezničke trupe poštovati suverenitet i ustavne institucije Kraljevine Crne Gore. Pokazaće se da je francuski poslanik, pri crnogorskom dvoru, predao pismo

predsjednika Poenkarea kralju Nikoli u trenutku kad su u Crnoj Gori uz blagoslov savezničkih trupa vršene posljednje pripreme za organizaciju tzv. Podgoričke skupštine. Njene odluke nikada neće dobiti formalno-pravnu verifikaciju na međunarodnom planu što potvrđuje činjenica da ih nikad nijednim aktom nije priznala niti jedna velika sila. No nijedna neće učiniti ništa značajno da se stanje uspostavljenom na osnovu tih odluka promijeni. Stav tadašnjeg predsjednika Sjedinjenih Američkih Država Vudroa Wilsona iskazan pred Američkim kongresom u čuvenih 14 tačaka gdje poziva na restauraciju, odnosno poslijeratnu obnovu Crne Gore, Rumunije i Srbije još je držao u životu nadu crnogorske emigrantske vlade i kralja. Međutim, kad je predsjednik Francuske Poenkare 18.januara 1919.g. otvorio Konferenciju mira u Parizu, nabrajajući sve njene učesnike, nije pomenuo ime naše države. Stolica Crne Gore na Konferenciji sve vrijeme ostala je prazna, bio je to, ispostaviće se, samo vješt diplomatski manevar velikih sila na čelu sa tadašnjom Francuskom koji će nagovijestiti da u novoj podjeli svijeta nema mjesta za Crnu Goru.

Sudbina Crne Gore u Prvom svjetskom ratu ironično će podsjetiti na sudbinu Srbije čija se vojska sa oko 150.000 vojnika, na čelu sa kraljem, Vladom i Skupštinom povukla. Crnogorska vojska nije uspjela da se povuče između ostalog jer je značajno izginula na Mojkovcu, ali se povukao njen kralj i Vlada. U naknadnoj vrijednosnoj ocjeni tog čina kralj Nikola će biti klevetan kao izdajnik koji je pobjegao dok se kralj Petar herojski izvukao.

Kralj Nikola 1.marta 1921. godine umire. Njegova agonija u izgnanstvu trajala je pet godina. Vjerovatno je u tom petogodišnjem periodu naučio više nego za 60 godina vladavine. Iznevjeren od strane svojih vjernih saveznika na ... (Prekid).. domaću izdaju, klevetu i laž. Posljednje riječi koje je izgovorio bile su - neka Bog pomogne moje nesrećne Crnogorce. Knjiga američkog publiciste Whitneyja Worrena "Crna Gora - zločin mirovne konferencije" iz daleke 1922. godine kao da je ostavila u amanet velikim silama ispravljanje moralnog duga prema Crnoj Gori. U njoj je zapisano - među civilizovanim narodima postoji latentno osjećanje pravednosti koje samo treba probuditi da bi se obezbijedila pravda za zemlju koja je istrpjela najveću nepravdu koju poznaje savremena istorija. Rijetki su primjeri da neka velika sila prizna svoju grešku.

Orden legije časti, najznačajnije priznanje koje Francuska Republika daje zaslužnim pojedincima prošle godine stavljen je na srce Nikoli Petroviću, unuku kralja Nikole. Tokom svečanog čina ispravljanja moralnog duga prema Petrovićima, Florans Manžen iz francuskog Ministarstva spoljnih poslova podsjetila je da je Crna Gora bila jedina država u Istočnoj Evropi koja je vjekovima odolijevala otomanskoj imperiji, a onda se obratila princu Nikoli:

"I pored toga, mi smo ovdje među ovim zidovima, u pobjedničkoj euforiji 1918. godine, zbog Jugoslavije žrtvovali Kraljevinu Crnu Goru onome što smo smatrali višim interesima. Vaš pračed je od samog početka rata 1914. godine bio saveznik koji se hrabro borio protiv nadmoćnog neprijatelja, ali je na Versajskoj mirovnoj konferenciji to zaboravljeno." Bilo je to unaprijed pripremljeno i diplomatski odmjereno izvinjenje Crnoj Gori, našoj domovini koja je u proteklih 100 godina doživjela nestanak, poniženje, raskol i osporavanje, ali je preživjela. Naučili smo tragičnu lekciju iz 1918. godine da bismo na početku Drugog svjetskog rata, Trinaestojulskim antifašističkim ustankom, prvim u porobljenoj Evropi napravili novi istorijski uzlet. Čekali smo 88 godina da bi se 21. maja 2006. godine svijetom prolomio glas da je stara, humana i slobodarska država Crna Gora živa, preživjela i nadživjela svoje neprijatelje.

Ipak, nije dovoljno reći da je u prošlosti bilo loše niti da će u budućnosti biti bolje nego danas. Između ta dva viđenja je praznina koju treba naseliti vizijom. Naša vizija je da svi građani Crne Gore nađu želju i interes da se identifikuju sa sopstvenom državom, da zajedno gradimo modernu evropsku i demokratsku Crnu Goru, da u tom uzvišenom poslu učestvuju ljudi različitih političkih uvjerenja i identitetske pripadnosti, ali neupitno lojalni svojoj državnoj kući, da učimo iz istorijskog iskustva i da ne ponavljamo istorijske greške, da konačno shvatimo da budućnost Crne Gore ne može biti u krvlju zalivenim podjelama iz prošlosti. To će biti naša civilizacijska legitimacija pred onima koji su žrtvujući sebe učinili da ideja o slobodi Crne Gore živi. Njihovi pali životi svjedočanstvo su vječnosti Crne Gore. Hvala.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 18:04:29)

Hvala, poslaniče Nikoliću.

Sada riječ ima poslanik Andrija Mandić, a neka se pripremi poslanik Miodrag Vuković.

ANDRIJA MANDIĆ (29.11.18 18:04:37)

Dame i gospodo, ovo je, po meni, jedna od veoma važnih tema. Jer, ko ne poznaje vlastitu prošlost ne može dobro definisati ni budućnost za svoje potomke niti može održati postojeće stanje onako kako bi željeli svi da funkcioniše, da se pronađe zajednički jezik, da pronađemo zajedničke vrijednosti oko kojih se možemo okupiti. Na žalost, u Crnoj Gori, ne samo da nemamo isti pogled na budućnost nego nemamo iste poglede ni na prošlost, a ni na sadašnjost. Manje zemlje, a više podijeljene nego što je Crna Gora mislim da ne postoji na planeti. Imamo višak istorije, imamo višak događaja i svakako da imamo višak pogleda na sve to, iz jednostavnog razloga što neki među nama ne bave se istinom nego uglavnom projektuju ona svoja željena stanja i na prošlost pokušavajući da u prošlosti mijenjaju ono što im se ne sviđa.

Dakle, Crna Gora kao knjaževina, potom i kao kraljevina imala je svoje uspone i padove. Knjaz Nikola, a potom i kralj Nikola dostigao je do neslučenih visina kao kralj i knjaz jedne male države, ali je znao i da padne ispod one pristojne visine koja je bila nedolična za takvu funkciju koju je on obavljao. Svi smo mi u Crnoj Gori takvi, želimo da se upoređujemo s najboljima, ali smo spremni da završimo i kao najgori.

Ima jedna interesantna knjiga koju su pročitali ljudi koji se bave istorijom, eto sam imao privilegiju da i ja neke djelove iz te knjige čitam, ruskog vojnog agenta na Cetinju, izvjesnog generala Potapova, tada pukovnika Potapova koji opisuje stanje u Crnoj Gori, stanje na dvoru, stanje u zemlji, stanje u vojsci i svakako navodi sve te detalje koliko je Rusija carska uložila u crnogorsku vojsku. Samim tim treba da znate, poštovani građani, da u tom vremenu te siromašne knjaževine i kraljevine svaki šinjel, svaki uprač, svaki bajonet, svaku pušku, svaki top, izuzev nekih manjih poklona koje su dali Italijani, sve je to donirala ruska država. Da ne govorim da je i ona hrana koja se dijelila građanima, uz one donacije vezano za Carski most i za onaj prelijepi manastir u Nikšiću, takođe donirao car Nikolaj II, a prije toga Aleksandar III, čuveni ruski car koji je u jednom momentu nezadovoljstva s Obrenovićima u Srbiji izgovorio one velike riječi da on nema u Evropi drugog prijatelja osim Nikole crnogorskog.

Sada kada pogledate te zvezdane trenutke od Vučijeg dola do ove rečenice Aleksandra III pa se sjetite ovog izbjeglišta i napuštanja Crne Gore, uz jednu sramotnu kapitulaciju 1916. godine, želim vam pročitati odredbe za polaganje oružja crnogorske vojske potpisane na Cetinju 25. januara 1916. godine pošto sam čuo da su komite čudo napravile po Crnoj Gori, a crnogorska vojska je bila jedna od najbolje naoružanih vojski u tom trenutku na Balkanu. Kaže sve ratno oružje koje se u zemlji nalazi zajedno s municijom i priborom uključujući topove, mitraljeze, ručne granate, bombe, ratni materijal svake vrste, plovidbena sredstva, pa bila ona privatna ili državna svojina, predaće se cesarskim i kraljevskim vojnim komandama. Način predaje oružja - svaki Crnogorac predaće oružje i slično što se kod njega nalazi u sledećim mjestima Podgorica, Nikšić, Kolašin, Danilovgrad, Šavnik, Andrijevića i Goransko, Piva. Crnogorska Vlada odgovorna je da niko ne izostane od pomenute predaje. Crnogorska Vlada izjavljuje, pošto ne mogu sve čitati samo ovako interesantne djelove, da u zemlji nema više nikakvih utvrđenja, a ako bi slučajno takvih bilo slobodne su cesarske kraljevske trupe da ih zaposjednu. Naravno, to potpisuje artiljerijski komandir Petar Lompar koji je bio na onom čuvenom saboru 12. jula na Cetinju i brigadir Jovo Bećir koga su ubile ustaše 1942. godine u Sarajevu, izvjesni ...Šupić s austrougarske strane i Viktor Veber.

To je taj sramotni akt kojim je uništena Crna Gora i gdje se moralno sunovratio kralj Nikola da 1918. godine njegov narod nije želio više da ga vidi na prestolu, ni njega ni njegovu dinastiju. Sve je počelo, taj moralni sunovrat s onom bombaškom aferom iz 1907. godine kada su krenuli da se obračunavaju s vlastitom opozicijom, sa školovanom mladošću iz Beograda koji su tražili demokratske promjene u Crnoj Gori, željeli da i Crna Gora bude poput drugih evropskih država, da bude na ponos građanima Crne Gore, da ima slobodne izbore. Onda je knjaz Nikola krenuo s izmišljenim bombaškim aferama nakon toga, kako bi rekao Matija Bećković kome i ja želim da čestitam rođendan, najvećem živom srpskom pjesniku, kaže prvi Crnogorac je bjen 1909. a posle se nije ni prestajalo. Pet ljudi je strijeljano 1909. godine , trojica u Andrijevići, dvojica ovdje kod

crkve Svetog Đorđa u Podgorici. Otvorila se jedna velika priča koja je kompromitovala dinastiju, ali ova izdaja koja je bila suprotna Ustavu Crne Gore jer je knjaz, odnosno kralj po Ustavu Crne Gore bio obavezan da bude u zemlji. Ako napušta zemlju, po članu 16 Ustava Crne Gore, morao da je odredi prestolonaslednika da ostane u zemlji, odnosno crnogorsku Vladu. On je odredio Vladu i vidimo iz ovoga teksta ovdje da je Vlada potpisala kapitulaciju i da je devesto ...

...Crna Gora prestala da postoji. To što se foliralo i što se izvodilo ta predstava izvodile se kate po Rimu i po Parizu nikoga to nije moglo da zavara. Ja sam duboko nesrećan, govorim u ime Nove srpske demokratije, u ime Demokratskog fronta, što crnogorska vojska nije odstupila zajedno sa srbijanskom vojskom, što naš krstaš bajrak nije lepršao na Solunskom frontu. Ja mislim da smo to mogli veoma lagano da uradimo. Bliže je nama bilo odavde do Krfa, odnosno do Drača i Valone nego nekom Šumadincu ili nekom Beograđaninu koji je prešao stotine km da bi došao do Podgorice, ovdje umirao od gladi i ipak tako hrabar, snažan i izdržljiv stigao do Krfa i zalepršao veliku srpsku zastavu na Kajmakčalanu. Ali i mi imamo čime da se ponosimo to je ta velika Mojkovačka bitka, jer su naša braća iz Srbije govorila uvijek da nije bilo Božića na Mojkovcu ne bi bilo Vaskrska na Kajmakčalanu.

Dakle, imali smo veliku istorijsku ulogu, ali mislim da smo mogli da napravimo i veću i iz ove perspektive poništavati volju naših predaka koji 1918.godine koji na velikoj Skupštini srpskog naroda u Podgorici kažnjavaju kralja Nikolu tako što ga detronizuju, nije pošteno, a tu je bio njegov šura vojvoda Stevo Vukotić. On je bio predsjednik izvršnog odbora, tu su bili njegovi glavari, tu su bili njegovi rođaci. Nije njega uklonio neko nepoznat, nego je njega uklonila upravo ona elita koja je postojala u Kraljevini Crnoj Gori. I nemojmo da patimo toliko više za tom Crnom Gorom. Crna Gora je bila vojnički zbjeg koji je imao smisao postojanja da se objedine i ujedine sve teritorije pod jedan državni krov. Prvi problem je definisao sveti Petar Cetinjski, slaveno-serbskom carstvu. Njegoš je prvu ideju Jugoslavije i promovisao.

Dakle, treba da budemo srećni što smo došli u poziciju, da se ujedinito i da ne patimo za onim čemu je došao kraj. Evo vidite ja patim za državom Srbija i Crna Gora, ali vi ste 2006.godine uz onu bijelu knjigu koju je ovdje pokazivao gospodin Knežević, srušili onaj naš referendum od 1992.godine, za koji postoji samo jedna fotografija gdje se glasalo na nekoj haubi. A ovdje hiljade dokumenata o nepravilnostima o referendumu od 2006.godine. Zamislite 2106. kako ovdje zasijeda ili negdje drugo crnogorski parlament i donose rezoluciju kojom osuđuju referendum od 2006.godine i bave se sa ovom bijelom knjigom neko ovdje maše pokazuje i govori kako je to bila krađa, kakva je to bila prevara, kakva je to bila podvala.

Ja vas pozivam, ohrabrujem, svidio mi se jedan predlog da povučete ovu Rezoluciju, da tražimo zajednički jezik ili pošto ste odbili onu našu Rezoluciju od 1916.godine, koja je prethodila ovome što se desilo 1918.godine, da pronađemo zajednički jezik, kako bi ova Crna Gora bila uspostavljena, vjerujte mi. Ono klatno o kome je govorio Milovan Đilas, a on nije imao iskustva sa rušenjem on je imao iskustva sa eliminisanjem protivnika na sve moguće načine, to klatno kada krene vi ste ga odgurali daleko na suprotnu stranu. Žalit ćete kada krenu u suprotnom smjeru, a mi ne želimo to.

Pozivamo vas, dajte ljudi da pronađemo zajednički jezik, ovo danas što radite, samo još više je to klatno pomjerate u onom pravcu i dajete mu veći zamah da kada krene, da više čisti pred sobom. Pravite veliku grešku, dužni smo kao opozicija i danas kao parlamentarna manjina, da vas upozorimo na to, da pokušamo da vas dozovemo pameti, ako vi tu potrebu osjećate. Prihvatite nešto od ovoga što mi govorimo, a ako ne osjećate, samo nastavite naprijed, vjerujte ovo što pričate i čuo sam danas od predstavnika Vlade o državnom patriotizmu o tome kako crnogorski, da budemo svi Crnogorci, a onda da nalazimo tu naše identitete, a znate li ko je to prvi govorio, a to je prvi govorio kralj Aleksandar kad je uveo diktaturu i on je htio od svih da napravi Jugoslovene.

Priča o državnom patriotizmu, znate kako je završio? Vrlo tragično. Ta država koja je navodno trebala da ima državni patriotizam, gdje nema ni Srba, ni Hrvata, ni nikoga, nego će se pojaviti neki Jugosloveni, rastočila se u jednom krvavom građanskom ratu. Sporazum i dogovor, to je jedino što može ovu zemlju da očuva, ako vi ne primjećujete, da danas u ovoj zemlji postoji ogroman broj nezadovoljnih ljudi, mnogo veći procentualno nego što ih je bilo u Jugoslaviji koja je bila moćnija država od Crne Gore, koja je imala represivni aparat, značajnije od Crne Gore, pa to nezadovoljstvo je na kraju dovelo do toga da se ta država raspadne. Ako vi to ne primjećujete i

mislite da će te s nekom milicijom i s nekom bijednom tu ne znam, da ne uvrijedim nikoga, ali s nekom bijednom oružanom silom, da zaustavite procese koji se ne mogu zaustaviti. Vi pravite veliku grešku, pozivamo vas, molimo vas, evo da ne odemo ispod nekog nivoa, ali osjećamo opasnost, koja se nadvila nad ovom malom zemljom, a mislimo da vi to uopšte ne primjećujete. Vi svi govorite u NATO-u ste. Pa ne prijete Crnoj Gori opasnost od nikoga drugoga osim od država koje su već u NATO-u, a na našoj su granici.

Znate gdje su bile granice velike Albanije 1941.godine? Granice velike Albanije su podrazumijevale: Ulcinj, Tuzi, Gusinje, Plav i Rožaje. A Albanija u NATO mi u NATO. Albanija za nas velika sila mi mala država. I sutra će NATO koristeći član 5 da stane na stranu Crne Gore, a ne na stranu Albanije, pa nemojte da ste smiješni.

Dakle, da budemo razumni, da razmislimo o posljedicama koje mogu da nas zadese.

Hvala vam.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 18:16:51)

Hvala i vama.

Za komentar se javila, samo molim vas, dat ću vam riječ samo trenutak.

Prije nego što Aleksandra Vuković uzme riječ, jer je tražila komentar. Mi svi izlažemo svoje stavove povodom ovoga, ali ne može se uporediti referendum, organizovan 1992.godine u roku od sedam dana. Molim vas u roku od sedam dana sa referendumom koji je bio 2006.godine. Razgovarat ćemo mi još, razgovarat ćemo mi još.

Aleksandra Vuković, komentar. Izvolite.

ALEKSANDRA VUKOVIĆ (29.11.18 18:17:25)

Možete li, pošto mi teče vrijeme, izvinite predsjedniče.

Hvala vam predsjedniče, samo vas molim da mi vratite vrijeme, jer je već prošlo. Zahvaljujem vam.

Evo, prvo da pozdravim ako ima ljudi ispred, a sigurna sam da ih ima da ih pozdravim i da kažem kolegi Mandiću da siguran bude da u rukama tih ljudi nijesu nikakvi bajoneti, kao što su bajoneti bili u momentu kada se održavala takozvana Podgorička skupština.

Evo gospodo draga, kako se plela u stvari mreža intriga oko kralja Nikole, davno, davno još nije ona počela 1918. niti 1916.godine, počela je mnogo prije još u 19. stoljeću. Ali bih pomenula kao indikativnu jednu knjigu pošto se danas pozivate na Živka Andrijaševića, on vrlo dobro o tome piše.

Dakle, piše istine o Crnoj Gori, knjiga 1901. koja govori sve same neistine o kralju Nikoli i to je jedan prvi tekst koji je ustvari poslužio kao jedna vrsta propagande od strane Srbije i ta knjiga kako je potvrdio Gavro Vuković u svojim memoarima, ustvari je došla iz ruku kralja Petra. Da li je kralj Petar tu knjigu napisao nije sigurno, ali je instruisao to je sigurno.

Drugo, bio je takođe jedan važan momenat, a to je kako je Crna Gora zavedena za Goleš planinu. Zamislite bili su odlučili da od kralja Nikole naprave Brankovića, s tim što istorijski Branković naravno nije bio izdajnik, ali je bilo potrebno za svrhe propagande, napraviti još jednog izdajnika i našli ste baš kralja Nikolu, nasljednika prijestola Petrovića svetog prijestola Petrovića.

Ono što ste rekli to je tačno, da, Rusija je bila veoma privržena Srbiji, ali u momentu kada Srbija počinje da paktira sa Austrougarskom, Rusija se veoma intenzivno okreće kralju Nikoli i to su oni najbolji dani Rusije i Crne Gore. Naravno, ali šta se desilo? Okrenuli su nam svi leđa kad nije trebalo to da urade.

Da bih ovđe zaista onemogućila slavljenje groba radi Crne Gore, a da bi se štitila groblja i vaših i naših, povodom Jova Bećira koga ste danas toliko puta pomenuli. Postoji jedan intervju koji je Jovo Bećir 10 dana poslije, nažalost, predaje oružja, ali to je bila samo odredba kapitulacije koja nikad nije potpisana jer je kralj Nikola uvijek volio slobodu i govorio je - ja sam borac i oni su borci, neka se bore za Crnu Goru.

Dakle, nije bilo kapitulacije političke, taj Jovo Bećir kaže da je pobjeda nad Crnom Gorom

bila poraz Antante i molim vas čujte niđe ništa crnogorska vojska nije imala. 21 dan bili su gladni. Ništa nam nije poslato ni moderno oružje, ni municija, a kamoli hrana. Jednostavno smo ostavljeni na cjedilu. Još kaže: da se nijesmo ujedinili sa Antantom nije postojala mogućnost da izbjegnemo ono što je već srpska propaganda stvorila, a to je da smo izdajnici. Napravili smo naravno, pravi izbor i bili smo sa Antantom.

Zašto je kralj Nikola, ...novinara otišao, ja to ne znam još, ali je otišao da spasava svoju glavu jer je među crnogorskom vojskom protiv njega već napravljena takva propaganda da će mu sigurno skinuti glavu. Dakle, pobjedom Antante, kaže Jovo Bećir, bez dvoumice omogućeno bi bilo stvaranje velikosrpskog rajha i postignuto, dakle to govori čovjek po čijem danas groblju mi vršljamo, junak sa Skadra kao što ćemo vjerovatno vršljati i po drugim grobovima i sa onim koji je plivao preko Bregalnice, naš Nikšićanin, moj Nikšićanin Šćepan Mijušković. Dakle, šta se s njim dogodila o tome je posebna priča i o tome će drugi govoriti, ali dakle Jovo Bećir, junak sa Skadra čovjek koji ima 40, 45 godina i u tom trenutku kaže - Nije bilo težega trenutka u mom životu nego ovoga kada moram da potpišem ovu odredbu, jer ne znam što će biti sa mojom kukavnom Crnom Gorom. I danas vi želite te ljude da proglasite izdajnicima. Nevjerovatno zaista. Mislim neka, onda zaista neka nam se ne podmeće da mi nijesmo na liniji petrovićevske Crne Gore. Mi jesmo na liniji petrovićevske Crne Gore i neka nam se, molim vas, neka se onemogući da se, jer mislim da je to i za kaznenu repliku, da se nama govori da ne nastavljamo kontinuitet dinastije, jer ako Stiven Bonsal svjedoči da je kralj Nikola poslije svih pisama koje je poslao strancima ostao sam, siromašan, nije imao novca. Ovdje se priča o tome da je ponio nekakve pare, govoriću ja o tome. Dakle, čovjek koji je umro siromašan o čemu svjedoči i život njegove dece i njegovih nasljednika, kaže: "Ne ostaje više ništa no da pišem pjesme i da vjerujem da će moju Crnu Goru i moj crnogorski narod jednog dana obasjati sunce slobode". Hvala vam.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 18:22:27)

Hvala vama.

Odgovor na komentar ima pravo Andrija Mandić. Izvolite.

ANDRIJA MANDIĆ (29.11.18 18:22:32)

Ja sam želio da govorimo o tim opštim mjestima. Nedavno je, tada o opštim mjestima, ne o pojedinačnim situacijama kako vi želite da prevedete na sudbinu ovog ili onog pojedinca nego ono što je na kraju determinisalo sudbinu Crne Gore i dovelo do 918. godine.

Nedavno smo imali prilike na televiziji da gledamo profesora Radonjića, čovjeka koji je potpuno različit u odnosu na političko uvjerenje koje ja imam. Čovjek je objasnio, potomak onih čuvenih Radonjića sa Njeguša, vrlo lijepo, da čitava Crna Gora razumije da su uvijek postojale dvije Crne Gore. Postojala je ova Crna Gora koja je pripadala pravoslavnom krugu, kojoj je bila bliska Rusija, koja je bila vezana za crkvu i to je Crna Gora Petrovića, Petrovića i Nikole Petrovića do momenta dok nije krenuo na drugu stranu kao što je ovaj vaš Đukanović krenuo na drugu stranu. I postojala je Crna Gora prozapadno orijentisana koju su zastupali ovi Radonjići, guvernaduri kojima su Mlečani dali tu titulu računajući da će da rade za njih, kojima je bio zapad bliži. Tih nikada nije bilo previše u opštem biću Crne Gore, a ovih je, ovih Crnogoraca koji su pratili Petroviće uvijek je bila jedna dominantna grupa.

Slično je bilo i u Srbiji da ne bude da je to bilo samo u Crnoj Gori. Milan Obrenović je čovjek koji je Srbiju iz tog civilizacijskog kruga proistočnog, pravoslavnog, hrišćanskog, pokušao da prevedu na ovaj zapadni austrougarski. Dobio kraljevsku titulu, odmah mu Austrijanci rekli ne moraš više da budeš knjaz bićeš kralj, evo pare, evo tajna konvencija, evo podrška, evo možeš da napadneš Bugarsku, mnogo toga uradili za njega samo da bi ga održali u toj priči, ali mu narod nije bio u toj priči i završilo se na kraju velikom tragedijom 903. godine kojom je istražena dinastija Obrenovića a Srbija se vratila u prirodno ležište. E ovdje u Crnoj Gori mi danas imamo taj problem. Mi ne pripadamo civilizacijskom krugu u koji nas vi sada smještate i vi razumijete to i znate da ovo klatno koje ste odgurali tamo, evo kralj Milan je izdržao zajedno sa svojim sinom

dvadesetak godina. Vi ste već koliko ovo, od osamostaljenja 2006. to je 12 godina. A onda kad klatno krene da čisti sve pred sobom, vi ste mladi, možda budete svjedok toga i onda, ne mislim da ćete biti na ovim političkim pozicijama na kojima ste sada.

Profesor Radonjić se zahvaljuje Crnoj Gori što je poslije više stotina godina pobijedila opcija za koju su se borili njegovi preci koje su Petrovići izbacili iz Crne Gore, protjerali i da nijesu otišli poubijali bi ih sve. Dakle, to su bila surova vremena. Danas nisu surova vremena, danas su vremena u kojima ne treba da ubijemo jedni druge, ne treba da maltretiramo, mi moramo da se dogovorimo i mi smo to zagovarali. Ali, vi sa ovom rezolucijom nama gurate prst u oko i saopštavate - vi sada morate da se počinite vašoj istoriji i vašem viđenju, a to tako uopšte nije bilo. Sva Crna Gora, bili bjelaši, bili zelenaši, sva Crna Gora je bila za ujedinjenje. Nije se mnogo suza prolilo za kraljem Nikolom, nemojte da mislite da je tada, znate li koliko se suza prolilo, koliko za Svetom Marovićem kada je otišao u Beograd. Taman toliko se suza prolilo za kraljem Nikolom, samo što nijeste živjeli u tom vremenu pa ne možete da ocijenite kako je tada narod reagovao.

Dakle, nemojte da se bavimo pojedinačnim ličnostima, kralj Nikola je velika istorijska ličnost, služi na ponos Crnoj Gori. Imao je dva perioda, jedan onaj veliki period kada je bio najslavniji vladar sa prostora Balkana i ovaj drugi period u kome se nije baš najbolje snašao, ali to nije narod nešto doživljavao. Na kraju, izvinjavam se evo sa ovim završavam. Na kraju ako postoji već toliko poštovanje prema dinastiji Petrovića, ajmo da razgovaramo o tome da u Crnu Goru danas uspostavimo monarhiju, ajmo o tome da razgovaramo ako mislite da nešto dugujemo dinastiji Petrovića. Evo, mi smo otvoreni, mi bi predložili njihovu porodicu, mi bi iz Nove srpske demokratije predložili Karađorđeviće pa da pričamo i o tome. Ali, nemojte zaboraviti do 45. godine dinastija Petrović Njegoš, odnosno potomci kraljevske kuće dobijali su redovno apanažu od kraljevine Jugoslavije i princ Mihailo, otac ovoga prestolonaslednika crnogorskog, nuđena mu je crnogorska kruna i sve to imate u vašim radovima, on je to odbio i rekao je da ne podržava crnogorski separatizam da je lojalan dinastiji Karađorđevića.

Dakle, trebalo je razmišljati o dinastiji Petrovića dok su bili živi. Nije mi mило čitajući od čuvenog ministra spoljnih poslova, gospodina Pera Šoća, kako se Jugoslavija Titova odnijela prema princezi Kseniji. Umrla je pod vrlo problematičnim i sumnjivim okolnostima. Sve njene molbe da se ispoštuje ono što je 27. godine kraljevina Jugoslavija odobrila dinastiji Petrovića, Jugoslavija Josipa Broza nije htjela da im da ni jedan cent. Sumnja se čak da je i sama sebi oduzela život zbog teške materijalne situacije u koju je dopala, ali evo vi sada pošto ližete suze za dinastijom Petrovića, bilo bi lijepo da se malo osvrnemo i na taj period od 45. do 60. kako se ova država i kako se izvjesni predsjednik Administrativnog odbora Veljko Zeković iz Nikšića odnosio prema zahtjevu koji se slao da se izmire neke tamo sitne novčane obaveze koje su bile prema dinastiji Petrovića, odnosno posljednjoj odivi iz doma Petrovića Njegoš.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 18:28:31)

Dragutin Papović.

DRAGUTIN PAPOVIĆ (29.11.18 18:28:35)

Hvala predsjedniče.

Evo tokom dosadašnje rasprave je pomenuto dosta toga, izneseni su argumenti, stavovi i zaključci, kao što prije svega objektivni građani mogu da primijete predlagači imaju zaista kvalitetne diskusije, utemeljene i one činjenično govore u prilog ovoj rezoluciji. Dok s druge strane imamo jedno opšte nezadovoljstvo, buku zbog teških istina koje se ovdje čuju sa naše strane, ali to je tako.

Možemo mi da govorimo o crnogorskoj vojsci i onome što je radila Crna Gora u I svjetskom ratu i to nije nova priča. Već od 916. godine krenulo se sa opanjkavanjem i izmišljanjem optužbi na račun crnogorske vojske. Nego da podsjetim, 1914. Crna Gora ne mora u rat, Austrougarska joj nudi uslove da ne uđe u rat. Crna Gora ulazi u rat u korist Srbije. Mobilise oko 47 hiljada vojnika. Saveznici i Srbija se sa druge strane obavezuju da snabdijevaju crnogorsku vojsku. Od tog

snabdijevanja tokom naredne dvije godine ni 10%. Crnogorska vojska mora da ratuje gladna i sa vrlo malo oružja.

Na lovcenskom frontu pred kraj 1915. godine osam hiljada crnogorskih vojnika naspram njih 48 hiljada austrougarskih, plus mornarica u Boki, jedan naprema šest u ljudstvu, jedan naprema 12 u artiljeriji, kvalitet artiljerije kvalitet u opremi na strani Austrougarske neuporediv. Uprkos tome tokom borbi na lovcenskom frontu gine 1.250 austrougarskih vojnika. Toliko o onoj tezi da su Crnogorci izdali na Lovcenu koju je srpska propaganda nakon I svjetskog rata intenzivno koristila.

Pukovnik Petar Pešić koji je komandovao crnogorskom vojskom, nakon završetka Prvog svjetskog rata kaže da je svojim aktima djelovao tako da crnogorska vojska ostane kod Mojkovca, da ne može da se povuče, jer su austro-ugarske trupe presjekle put povlačenja kod Skadra. Dakle, smišljeno je rađeno. Prilikom povlačenja srpske Vlade, Nikola Pašić dolazi u Podgoricu i razgovara sa kraljem Nikolom i sugeruje mu, prihvatite separatan mir, vi ste svoje odužili. Vi ste se na Mojkovcu odužili, vi ste svoje obavili, svjesno ga navlači da počini grešku. Kralj Nikola naravno zna šta mu se sprema. Nije htio ni da potpiše kapitulaciju da li oko toga, nije htio sa Austrijom separatan mir, predsjednik Vlade crnogorske je sa njim otišao, ministri koji su ostali u zemlji nemaju nikakve ingerencije da potpisuju bilo kakve akte, nikakve akte nemaju da potpišu. Zatim, da se crnogorska vojska povuče kao što je srpska, da vas podsjetim...(Prekid)... preko Albanije 70.000 srpskih vojnika je poginulo, umrlo u stvari najviše zbog gladi i iscrpljenosti pijetet prema svim tim žrtvama, pijetet. 140.000 civila srpskih, znači oko 220.000 žrtava je imala Srbija tokom povlačenja preko Albanije, pijetet prema tim žrtvama i mi ovdje ne govorimo o Srbiji i o srpskom narodu, nego govorimo o postupcima srpske Vlade, to je velika razlika. Znači oko 220.000 žrtava, znači Crna Gora je trebala slično da uradi, koja tada ima nešto oko 400.000 stanovnika. Znači, trebalo je Crna Gora da izgubi polovinu svog stanovništva. Zbog čega kad je već uradila sve što je mogla.

Potom, još jedna činjenica, oko 1.500 crnogorskih vojnika i dobrovoljaca se povuklo zajedno sa srpskom vojskom. Uspjeli su da izbjegnu austro-ugarski obruč. Oni su došli pod svojim barjakom crnogorskim na Krf, a odatle na Solunski front. Naređenje srpske komande da se ili ta vojska raspusti ili da se uključi u srpsku vojsku. Ona je jedno vrijeme bila pod francuskom komandom. Kad su Francuzi prihvatili srpski predlog, većina oficira i vojnika tog crnogorskog bataljona nije htjela da to uradi. Nije htjela da se odrekne zastave svoje države, ni svojih oficirskih, odnosno vojničkih zvanja. Šta se desilo? Svi oni koji nisu bili državljani u ovom bataljonu, koji nisu bili crnogorski državljani, već dobrovoljci sa područja Boke i primorja su raspušteni i internirani kao državljani Austro-ugarske, odnosno prema njima je postupano kao prema građanima neprijateljske države. Oni koji su bili Crnogorci, crnogorski državljani, imali su dva izbora ili u srpsku vojsku ili na Korziku u internaciju. Većina ih je otišla na Korziku u internaciju. Eto šta bi se desilo da je kojim slučajem crnogorska vojska uspjela da se povuče. Znači masovno bi nastradala i onda bi doživjela sudbinu ukidanja na Solunskom frontu. Eto, to je ono što su istorijske istine i uvaženi građani, mi ovdje govorimo samo o onome što su istine.

Danas slušamo ovdje o Podgoričkoj skupštini pohvale. Ovo je jedan pravi nonsens, hvaliti Podgoričku skupštinu iz pozicije crnogorskog poslanika, iz pozicije jednog od najznačajnijih državnih funkcionera danas u Crnoj Gori. Podgorička skupština da je ostala na snazi, ona bi bila poslednja Crnogorska skupština. Danas ove Skupštine ne bi bilo i oni koji se bore da se ostvari dio odluka Podgoričke skupštine su danas najviši crnogorski državni zvaničnici, poslanik je najviši crnogorski državni zvaničnik. Će ima to danas u svijetu, da se borite za ukidanje svoje države sa pozicije državnog službenika, državnog funkcionera? Dakle, to su istorijski fakti, to je ono što treba da znate i dakle mi jesmo za pomirenje, ali ne možemo govoriti o pomirenju kako je rekao Milo Vujović, crnogorski ministar 1918. godine kad je čuo o Podgoričkoj skupštini, pa objavio jedan članak u novinama najpreciznije određenje, on je rekao podgorička podvala. Mi nećemo i ne možemo i to je besmisleno praviti pomirenje na podvalama, samo na istini.

Dakle i onda imamo još jedan nonsens. Slušam ovdje, mi smo predstavnici tradicionalne Crne Gore, mi smo predstavnici petrovićevske Crne Gore, a onda pozdravljaju odluke koje su uništile tu tradicionalnu Crnu Goru, koje su uništile tu petrovićevsku Crnu Goru. Priča se o apanažama, nije dinastija Petrović poslije 220 godina spala na to da prima apanaže od Karađorđevića, neka se Karađorđevići odreknu svog prestola pa neka primaju apanaže. Nije Crna

Gora spala na to da je Srbija izdržava. Pet vjekova borbe crnogorske za slobodu, da bi za pet dana zasijedanja Podgoričke skupštine tih pet vjekova bilo poništeno, to ne samo ovdje da ne govorimo o neustavnosti i neligitimnosti. Nije pošteno, jedan kolega je rekao dakle i nije pošteno i nije časno prema Crnoj Gori tada postupljeno. Hvala.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 18:36:07)

Hvala i vama.

Poslanik Mandić, odgovor na komentar. Izvolite.

ANDRIJA MANDIĆ (29.11.18 18:36:14)

Evo poštovani građani Crne Gore,

Ja imam polemiku sa historičarem, ali je važno da vi kao ljudi koji mogu da procjenjuju sve događaje i u našoj prošlosti, ali i u sadašnjosti, možete da ocijenite. Velika Pruska, nekadašnji žandar Evrope ne postoji. Velika Bavarska-nekadašnja najbogatija kraljevina ne postoji, ne postoji nekadašnja Burgundija, ne postoji Pijemont koji je stvorio današnju Italiju, ne postoji Sparta, ne postoji Atina, a vala neka ne postoji i Crna Gora. Ako ne postoje takve države, ako će da ulože...

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 18:36:56)

Molim vas, samo trenutak, ja bih da zamolim stvarno, vrijeme vam ne ide, zaista takve riječi ne možemo čuti u parlamentu. Samo polako, ja vam kažem, nemojte, vodite računa. Izvolite.

ANDRIJA MANDIĆ (29.11.18 18:37:29)

Ja nisam završio misao, a evo čovjek hoće da me nauči šta treba da kažem. Nisam rekao da Crna Gora ne postoji u tom smislu, nego sam trebao da završim misao, Crna Gora je priložila svoju državnost većoj državi Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca gdje je nestala i Kraljevina Srbije. Dakle, nestala je država Crna Gora, nestala je država Srbija, napravljena je Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca i Milan Stojadinović je govorio dva i po miliona bajoneta jugoslovenskih riješiće svaki evropski rat. Dakle, od male Crne Gore, ona je priložila svoju državnost velikoj državi.

Mi sada pričamo o ovoj današnjoj Crnoj Gori, koja dobija državnost zajedno sa Kosovom, zajedno s Makedonijom i hoćete to da povežete sa onom državnošću iz 1878. godine, pa nemojte to da radite. Nemojte da ponižavate, jer građani sve razumiju i današnju državnost koja je u istoj ravni sa državnošću Makedonije. Uz svo poštovanje Makedonije koja je stečena u AVNOJ-u, koja je stečena u Jajcu vi hoćete da uporedite sa onom državnošću koja je bila državnost nekadašnje Crne Gore, koja je svoj smisao postojanja, to je ono što ste me gospodine predsjedniče prekidali, niste trebali da radite, koja je svoj smisao postojanja poput Prusije, poput Bavarske, poput Pijemonta priložila većoj državi. Ako ne razumijete te procese, ujedinjuje se jedna Italija, ujedinjuje se jedna Njemačka, ujedinjuju se Južni Sloveni i vi žalite što Crna Gora, siromašna sirotinja u kojoj je 90% nepismenih koji sastavljaju kraj sa krajem, gdje svaki četvrti muškarac kopa po Montani tamo da bi poslao porodici da se prehrani, vi hoćete to da izvedete ko da su ovdje bili balovi, ko da je ovdje bilo bogato društvo, ko da su ovdje nosili svi šešire, da je to bila takva država, ne jedna sirotinja koja nije mogla kraj s krajem da sastavi, koja je sanjala o velikoj zemlji koja će im obezbijediti ekonomski napredak i od velike zemlje, danas rastočene, imamo ove ostatke. Ne zaboravite tri milijarde je spoljni dug današnje Crne Gore. Kada se osamostalila bilo je 500 miliona. Koliko će još to da izdrži, pa da onda počnemo ovdje da se raskubamo oko stolnjaka, kao što se veliki vojvoda Mirko raskubao sa svojom snahom, ženom knjaza Danila, to ćemo da vidimo. Ali da se na kraju sve svede za neko otimanje, ko će šta gdje da ponese, ja mislim da mi pravimo veliku grešku i ta velikodržavna priča da je državnost Crne Gore smisao sama po sebi, da

je to još veća greška i da je to jedna velika istorijska zabluda.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 18:40:17)

Diskusija poslanika Mandića je izazvala mnoge komentare.
Poslaniče...

Poslaniče Mandiću, uzeću sada pravo da prvo ja komentarišem, poslije ima komentar na vaše izlaganje poslanik Lekić i ima poslanik Krivokapić. Znači komentari.

Mislim da bi bolje bilo poslije moje intervencije da ste prekinuli da nijeste nastavili pričati. Po vas bi bolje bilo zato što ste s takvim pravom pričali o siromašnoj zemlji, o nerazvijenoj zemlji, pa ona je valjda vaša zemlja. I ta priča o tome kako smo mi zaboga žrtvovali sebe kao i drugi, a ne ta kraljevina se zvala Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca. A gdje su bili Crnogorci gospodine Mandiću? Vodite računa. Ovdje smo imali jedno vrlo argumentovano izlaganje jednog od predlagača, gospodina Papovića. Očigledno kad se nema argumenata da se na takav način odgovori prelazi se u neku priču koja vjerujte mi nije dobra. Mi ovdje govorimo o svojoj državi i dajte pokažimo svi dovoljno poštovanja prema njoj. Izvolite.

ANDRIJA MANDIĆ (29.11.18 18:41:51)

Ja mislim da ste trebali da uzmete riječ, ali ja ću sada da uzmem komentar, jer ste komentarisali to što sam saopštio. Moja država je bila prvo, ja sam rođen u Jugoslaviji, a moja država je bila Savezna Republika Jugoslavija, ali nijesam želio da se raspadne ona velika Jugoslavija ona se raspala, pa i Jugoslavija, pa Srbija i Crna Gora. Ova Crna Gora danas nije bila moj izbor, ona mi je nametnuta referendumom 2006.godine. Moja država je bila Srbija i Crna Gora i morate da razumijete pošto sam i ja vas razumio u vrijeme kada je postojala Savezna Republika Jugoslavija da postoje neki liberali SDP-ovci koji se bore za nezavisnu Crnu Goru. Nemojte meni uskraćivati pravo koje sam ja vama tada davao. I ja imam neki državotvorni san, da i ja kao Srbin imam neku državotvornu ideju i da će možda šutra, prekšutra na demokratski način ta ideja i da se ostvari. Nemojte da mi uskraćujete. Ja je vama nijesam uskraćivao a zamislite da smo donijeli savezni zakon da se zabrane sve stranke koje ne poštuju Saveznu Republiku Jugoslaviju i da se ovdje realizuje, ali se nije donio. Tako i treba i bolje što se nije donio. Sada vi hoćete da uradite nešto drugo. Ja mislim da to nije pošteno ...

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 18:43:14)

Izvolite.

MIODRAG LEKIĆ (29.11.18 18:43:22)

Pošto nijesam baš savladao ovu matematiku kvota vremenskih hoćete mi pomoći koliko imam pravo, a da bih imao kasnije određenu zalihu. Ako budem kraće vi mi onda produžavate. Naravno, onda vrlo kratko ću.

Pokušao sam da upozorim da je istorija vrlo delikatna, vrlo osjetljiva, vrlo kompleksna, pokušao sam da upozorim da ovo sve može da dobije jedan tok, jer nijesam siguran da građani uživaju u svemu ovome i poruke za sada su da imamo paralelne istine i povodom idenditeta imamo potvrdu da je naš idenditet podijeljen idenditet. Nije konstrukcija teška čini mi se da se razumije, tako da komplikujemo stvari. Javio sam se da bih ... malo mi smetaju...

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 18:44:41)

I meni smetaju gospodine Lekiću. Izvolite.

MIODRAG LEKIĆ (29.11.18 18:46:27)

Paralelne istine gdje opet ima dva segmenta. Negdje se argumentuju relativno dobro, a negdje lelek do neba. Nema potrebe za ovolikom dramatičnošću i ja dalje držim ovaj predlog da se povuče ova rezolucija, jer vidite u zemljama drugim ovo se zove kultura sjećanja. Ovdje mi danas imamo građanski rat sjećanja. To se osjeća, tako da, ako je neko mislio da će doprinijeti integraciji ove zemlje nije pogodilo sa temom, sa načinom kako se sve obrađuje...

Javio sam se povodom jednog stava kolege Mandića i tu je i moje neslaganje sa drugim dijelom ovog klatna famoznog o kojem govorimo. Naime, rečeno je da smo mi istok. Dosta je važno kada sam već ušao u temu ne želeći da je sada produbljujem postavlja se pitanje stvarno, Crna Gora je li istok ili zapad? Pa neko kaže zapad neko istok, neki kažu nijesmo ni istok ni zapad, treći kažu napravili smo kuću na sred puta, želim da kažem ne moje mišljenje nego ko iole čita literaturu od Hartigtona i tako dalje gdje se određuju te civilizacijske linije mi smo izvjesno i zapad i istok. Zar je potrebno govoriti? Zar se treba podsjećati? Neću ja da dociram sada istoriju da kritikujem da su se neki razigrali oko ovih svih tema, ali izvjesno smo to i susjedima i uticajima dakle Venecija, Italija, Srbija, Rusija je dalje, dakle jedna komponenta pravoslavna tako da u svim definicijama ozbiljnim, naučnim istočna sfera se negdje pominje u spoju pravoslavlja i islama. Nekoga će iznenaditi ova teza, ali je tačna. Katoličanstvo je više ka zapadu. Mi smo jedno i drugo i to nam je bogatstvo, apsolutno nam je bogatstvo. Ovo nije nikakva kritika nikome nego odnese nas retorika i ne bi dobro bilo da se tako auto definišemo, ali kažem vam javljam se povodom diskusije gospodina Mandića, ali ja češće čujem iz vladajuće strukture i nekih ovako po mentalitetu, stilu vrlo antizapadnih likova, struktura, stila i to je sad pjesmica mi smo zapad. Nijesmo. I zapad i istok smo i budimo ponosni na to, to su vrlo dragocjene tvorevine, pokušajmo da to ugradimo u identitet koji treba da gradimo.

Glavna vijest je koliko čitam, između ostalog izlaganje potpredsjednika Pažina. Crnogorski identitet koji treba graditi država i tako dalje. Ja sam saglasan, ali nemate politiku. Da li imate to izdiferencirano u vašoj koaliciji, pa nemate. Svjetovi ste, sudari iz civilizacija u koaliciji. Prema tome to treba izgrađivati, treba politikom izgrađivati. Lako je deklarativno reći. Ja sam za identitet koji će se vezati za crnogorsku državu, a da omogući reprodukciju svih nacionalnih bića, da bude integracija a ne asimilacija. Ne želim ni ja da budem na nivou opšteg a to može da se postigne ozbiljnom politikom. Ovako deklarativnom nije ubjedljivo. I dalje mislim da treba povući rezoluciju i da smirimo strasti.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 18:48:32)

Imate pravo da to mislite kolega Lekiću, ali nemojte da po fizionijama sad opredjeljujemo sa zapadnim ili istočnim vrijednostima, molim vas.

Odgovor na vaš komentar ima Andrija Mandić.

MIODRAG LEKIĆ (29.11.18 18:48:43)

Izvinite, proceduralno.

Ja nisam insistirao i tražio od vas da vi i ne interpretirate moje diskusije, jer ja mogu da tumačim koliko ste vi razumjeli ili niste i mislim da nemate nikakvo ovlašćenje da tumačite, da istrnete sada jedan segment. Ja sam ozbiljno govorio. Može vama da se ne dopadne sad neki stav. Nemojte me korigovati stvarno, nemam potrebu za tom korekcijom niti mislim da imate osnov da me korigujete i ostavite to za neku drugu priliku za nekog drugog sagovornika. Ozbiljno vas upozoravam.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 18:49:16)

A ne, nemojte vi mene ozbiljno upozoravati, vi ste proceduralno reagovali na moju reakciju, a uzećete stenogram onoga što ste rekli pa možemo da razgovaramo o tome poslije. Izvolite kolega Mandiću.

MIODRAG LEKIĆ (29.11.18 18:49:36)

Ja kad govorim o stilovima ....(Prekid)... nabrajam imena koji su tog stila, po što nemam pravo da to primijetim i koji se deklarišu agresivno ovdje, produciraju po Crnoj Gori da su oni zapadna ....

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 18:49:46)

Vi ste govorili o diskusiji danas ovdje na taj način.

"Ne zapadna civilizacija po fizionomijama i po stilu". Kako ste ih prepoznali gospodine Lekiću, oprostite.

MIODRAG LEKIĆ (29.11.18 18:50:07)

Ja ću vam objasniti. Hoćete li sada ili nekom drugom prilikom...

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 18:50:08)

Ne jer trošite vrijeme i da sačuvam da, pošto se vaš kolega javio mnogo ranije i nije u redu zbog njega.

MIODRAG LEKIĆ (29.11.18 18:50:14)

Ne, imam utisak da ste imali teškoća da shvatite moju diskusiju koja je vrlo jednostavna, vjerujte. Nemojte da izvlačite segmente.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 18:50:20)

Ne, ne. Najbolje pročitajte to što ste rekli.

Izvolite poslaniče Mandiću.

ANDRIJA MANDIĆ (29.11.18 18:50:27)

Ja mislim da je vrlo važno da smo danas u parlamentu i otvorili ovu temu, da smo popričali i da ..... koliko smo mi različiti. Kada sam govorio o pripadničtvu istoku, mislio sam prvenstveno na pravoslavnu vjeru, nijesam tada mislio na naše Bošnjake koji su takođe okrenuti prema istoku, ali sam mislio prvenstveno na pravoslavnu vjeru. Ona nije vezana samo za slovenske narode ni za Rusiju, nego su i Grci pravoslavci i centar te civilizacije je bio u Cargiradu i mi smo nekako, sticajem istorijskih okolnosti i prilika, izborom naših predaka pripali tom civilizacijskom krugu. To što mi smo usvojili mnoge vrijednosti sa zapada i imamo danas i višepartijski sistem, imamo demokratiju, možemo da saopštimo to što želimo, što su usvojile sve pravoslavne države istoka, to je dobra stvar. Tako da se slažem da imamo ta prožimanja, ali sam govorio o osnovnom našem

baznom identitetu koji je naslijeđen od strane naših predaka. Nešto je o tome rekao i ovaj gospodin Radonjić objašnjavajući te naše sukobe u prošlosti na šta su posvjedočili i ovi Obrenovići, ali je važno građani Crne Gore da mi se zalažemo za kompromis, za dogovor. Mi smo dvije različite Crne Gore. Znači, ne želim ja vas da mijenjam, ali ne prihvatamo ni vi nas da mijenjate. Mi smo takvi kakvi jesmo. Treba da nađemo neki sporazum, treba da nađemo neki istorijski dogovor, treba to da pretočimo u ustav i zakone, treba po tome da funkcionišemo i to je ono što je neophodno ako želimo da tražimo rešenje, a ako želimo da se vratimo na stare metode razbijanje glava jedni drugima, a ne da se dogovaramo, pričamo i ovdje polemišemo u parlamentu onda to svakako nije dobar put. Mi se kao Demokratski front zalažemo za ovo ne odustajući ni ne odstupajući ni milimetra od naših uvjerenja i onoga što mi doživljavamo tradicionalnom Crnom Gorom. Mi mislimo da ste se vi promijenili. Vi ste bili zajedno sa nama 1992.g. Zajedno smo bili, većina od vas, na onom referendumu kada smo se opredijelili da pripadamo, odnosno da ostanemo i dalje u tom krugu. Neki od nas su se promijenili, a to ste vi krenuli drugim putem. Ja ne mislim da taj put traje predugačko ako ne budete željeli da se dogovarate, ali svakako to je vaš izbor, pa ćemo imati prilike i u buduću da razgovaramo.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 18:53:00)

Hvala.

Sada komentar ima na vaše izlaganje, poslanik Krivokapić.

Izvolite.

RANKO KRIVOKAPIĆ (29.11.18 18:53:07)

Važno je da pročišćavamo istok i zapad. Tačno, mi smo dio dva istoka i jednog zapada. NATO je već na istoku. Grčka je mnogo prije nas otišla u NATO. Na istoku je. Nije zbog toga postala manje istok. Međutim, što je glavna razlika između vašeg istoka i našeg zapada. Kralj Nikola je pao zbog istoka, nije pao zbog zapada zato što nije razvijao demokratiju, zato što je mislio da možda da vlada kao ruski car. Da je razvijao demokratiju, da nije bio u minusu budžeta, budžet mu je bio 5,7 miliona perpera, a dugovao je 9 i po miliona perpera. To je dugovao Rusima, uglavnom. Pa, su mu oni postavili Pešića za komandanta vojske, pa je prvi put crnogorskom vojskom u njenoj istoriji komandovao neko sa strane. E, zato što je bio istok mi smo izgubili državu i međusobno se zakrvili, dodaću tu riječ. Rođaci, braća među sobom zakrvili. Da je razvio demokratiju, da je razvio zapad mi idemo na zapad ne da bismo bili manje pravoslavni no da bismo bili više demokrate. Evropska unija nije istok i nema malo istoka. Ima Bugarsku, ima Rumuniju, ima Grčku, imaće Srbiju, imaće nas. Ona je istok, ali ono što je zapad koji nam treba je demokratija, vladavina prava, razvoj. E, to je zapad. Ono što je vaša greška u kojoj vidim tonete sa onom rečenicom i da nema Crne Gore, ne podmećem, ali ću vam reći u dodatku rečenice što mislim pod tim, vaša je greška što vi velikodržavlje smatrate istokom. Velikodržavlje. Nije dosta što je to velikodržavlje koštalo Srbiju jedine države đe su svi Srbi živjeli u jednoj državi. Jesu li manje bili Srbi u SHS-u i u prvoj Jugoslaviji to vi ocijenite. Ja to ne mogu da mjerim. Jesu li bili potpuno Srbi u SFRJ to mogu da mjerim. Imali su svoju državu, imali su federaciju gdje su svi Srbi bili zaštićeni. Mislim da su 82% poslije Maspok-a u obavještajnim službama i policijskom upravnom sistemu Hrvatske bili Srbi. Čuli ste me, provjerite.

Dozvolite da završim. Prema tome, to što je vaše velikodržavlje bilo najveća opasnost po srpske interese u XX vijeku, što ste platili, molim vas, što ste platili gubitkom države, i svi Srbi da žive u jednoj državi, što ste platili gubitkom 15% teritorije, što ste izgubili prostor gdje je Beograd bio metropola istoka, a ne sada skraćene države to je vaša greška. To je greška vašeg istoka. Velikodržavlje i ako ne raskristite sa velikodržavljem, nije pitanje Crne Gore, ...(Prekid)... pitanje Srba u regionu. Ako ne raskristite sa velikodržavljem istok će vas pojesti kao što je pojeo kralja Nikolu.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 18:56:17)

Andrija Mandić, odgovor na komentar.

ANDRIJA MANDIĆ (29.11.18 18:56:20)

Naravno velikodržavlje postoji kada ima podrške sa strane. Vi sada pričate kako je nestala Crna Gora zbog toga što se odvojila od Rusije i ja mogu da podijelim sa vama to mišljenje, ali Crna Gora ne bi ni nastala da nije bilo Rusije.

Crna Gora je jedan mali siromašni kraj okupljen oko jednog manastira koji je vrlo brzo razoren od strane Ćuprilića. Da nije bilo redovne ruske pomoći, da nije bilo na raspolaganju ruske diplomatije to ne bi ni postala država. Neko je morao da ulaže da bi to postala država, kao što sada NATO snažno podržava veliku Albaniju. To ne treba da krijemo. Vidimo situaciju na Kosovu. Postoji jedna velika sila kao što je postojala prije 300 godina Rusija koja je podržavala stvaranje neke male države Crne Gore za koju je procjenjivala da pripada njenom civilizacijskom krugu, da može da ima uticaj na nju, da može ona s vremena na vrijeme da pravi neke pobune u odnosu na prvog neprijatelja koga ima Rusija. Ja sve razumijem te velikodržavne interese, ne treba mi ih razjašnjavati. Ja ih razumijem da su imali interese. Danas jedna velika sila koja je odabrala kao strateške partnere u ovom regionu Albance, mislite da će sutra, što je njihov izbor, da će sutra nešto da nas iz Crne Gore pretpostavi tom svom streteškom interesu na Balkanu. Naravno da neće. Toga treba da budemo svjesni i da znamo da se mi branimo dogovorom. A ovo oko nestanka Crne Gore, ja ne bih volio da me tu bilo ko šta podbaca. Ja sam govorio o nestanku velikih kraljevina koje su bile neuporedivo značajnije, veće koje su dale čovječanstvu neslućeni doprinos u svemu od vojske, nauke, umjetnosti. To su bila ogromna i velika kraljevstva, uticali su na tok civilizacije, pa su nestala. Priložili su svoju državnost većim državama. U tom kontekstu sam govorio, a ne sada da se mi sad zaklinjemo, busamo u prsa i rastežemo jedni drugima džamadane ko je veći Crnogorac ovdje, a ko je manji. Nego da sagledamo stvari realno, da popričamo u parlamentu potpuno otvoreno. Mislim da imamo dovoljno znanja i dovoljno poznajemo našu prošlost, a ne sumnjam da svi želimo budućnost dobru kako za naše potomke, tako i za sve građane Crne Gore.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 18:58:48)

Hvala vam.

Sad smo iscrpili komentare. Prelazimo dalje na diskusiju. Sada riječ ima poslanik Radule Novović, a neka se pripremi...

Izvinjavam se, oprostite molim vas. Ovako sada ću vam pročitati sledeću četvoricu, a prije toga želim da vam dam samo jednu informaciju. Pošto je ovdje bilo interesovanja i zalaganja da možda radimo večeras dok ne završimo, a da ne radimo sutra. Dobili smo informaciju iz Televizije Crne Gore da od 19:30 do 20:00 neće moći da prenose. Predlažem da tada mi održimo kolegijum i vidimo protok vremena i dogovorimo se o daljem radu. To je odgovor pošto vidim da me sa mjesta često pitate koliko radimo večeras. Znači, ne možemo još znati dok to ne dogovorimo.

Ja se izvinjavam, Miodrag Vuković ima riječ, a zatim pošto smo stalno išli jedan-jedan opozicija vlast, a mnogo je više poslanika, kao što znate DPS-a nego na primjer Front-a. Poslije Miodraga Vukovića će biti Radule Novović, Momčilo Martinović, pa Neđeljko Rudović. Govornika ima koliko god hoćete. Svi su iskazali interesovanje da govore. Znači, imate sad narednu četvoricu govornika.

Miodrag Vuković, izvolite. Izvolite, kolega.

MIODRAG VUKOVIĆ (29.11.18 19:00:08)

Predsjedniče, uvažene kolege,

Možda ću malo poremetiti ovu novo konstituisanu parlamentarnu idilu, ja ću se vratiti dnevnom redu. Kolko će to biti interesantno .... da hoće, ne podcjenjujući ni ovo što je kao digresija zaokupila pažnju mojih kolega. Zna te zbog čega? Zbog toga što se mi u konačnom moramo izjasniti o ovoj Rezoluciji. Sa špunde je komentarisati neutemeljenim stavovima, manje, više prihvatljivim ili ne prihvatljivim, nije to odgovoran odnos prema ovom dokumentu.

Mi bar iz DPS-a, koji smo ga predložili nastaviti ćemo da imamo takav odnos. Slušao sam sve ovo i o Srbima, i o Rusima, i o Crnogorcima, i o Turcima, i o Istoku, i o Zapadu, a naša Rezolucija koju smo predložili govori o državi i u pitanju je, gospodo, država Crna Gora.

Jednostavno, moj je utisak da je više nego bila očigledna potreba da se u visokom domu sad ću reći konačno razgovara na ovu temu, o njenom značaju i to je moj utisak.

Govore i oni koji su protiv nje, na ovaj ili na onaj način, a da ne govorimo o nama koji smo ubijedeni da ovim činom na pravi način se odnosimo i prema našoj istoriji, onoj istinitoj na činjenicama zasnovanoj i prema sadašnjosti i budućnosti naše nezavisne i suverene, a vječne Crne Gore.

Zašto? Pričamo o posljedicama Podgoričke skupštine, ne o Podgoričkoj skupštini, ne i o posljedicama, nego o efektima posljedica Podgoričke skupštine, u čitavom vremenu od njenog održavanja ili velike narodne skupštine, sasvim svejedno, do današnjeg dana.

Da bi konstituisali razlog, svoj politički stav ovog odgovornog doma, usmjeren na sadašnju državnu, građansku, nezavisnu i suverenu državnu stvarnost. A i zbog odgovornosti prema generacijama koje će nas naslijediti.

Radi se, ponoviti ću, o parekselans državnom pitanju. Radi se o epizodi o kojoj razgovaramo u državnom trajanju stare i hiljadogodišnje Crne Gore. Radi se o prekidu njenom državno-pravnom kontinuitetu, urađenom prethodno, pripremanom, izazvanom sa posljedicama nikada do tada i nikada poslije takvim i na taj način izvedenim.

Podsjetiću ja na nekoliko stvari, pokušat ću kratko. Crna Gora je mala država tačno. Hiljadu godina državne tradicije, skromne pravne i ustavne tradicije, nikada sebična, uvijek je težila integracijama, prije svega sa sebi bliskima. Sa narodima sa ovog južnog dijela Evrope. Ta njena nesebičnost je često, što je i još tačnije, zloupotrebljavana od velikih i moćnih. Ali, prvi put nikada prije i nikada poslije te Podgoričke skupštine tako dramatično i tako konačno. Zahvaljujući njenim zavedenim, ali ostrašćenim, ljudima iz Crne Gore, uz pomoć onih njihovih sa strane tako definitivno i tako katastrofalno.

Imali smo posebnu životnu filozofiju tokom svih vjekova našeg trajanja. Sloboda je početak i kraj te filozofije. U Crnoj Gori su se mijenjale dinastije i o tome je bilo riječi, mi ne govorimo o kralju Nikoli i Petrovićima, mi smo donijeli zakon o njima u ovom parlamentu, ne ponavljamo to. Pa je bilo čak, vjerujte, svak normalan će reći iz bioloških, ako ne iz političkih razloga za očekivati da ode dinastija Petrovića i da je zamijeni neka druga ili neko drugi. Ne govorimo o Petrovićima, govorimo o državi. To je suštinska razlika. Ali, nestali su Petrovići ali nikada nije smjela da nestane Crna Gora. Država je aksiom za sve one narode koji vjeruju u sebe, za svakog čovjeka koji misli o sebi.

Dakle, predložili smo Rezoluciju o takozvanoj Podgoričkoj skupštini. Jer, njene refleksije, njene posljedice, Crna Gora je živjela prethodnih 100 godina. Teško, mučno, ali ponosno i sa svim lošim se iznijela hrabro i dostojanstveno.

Izvinite.

Napisao sam jer kako govorim digresije bi me odvele. Danas Crna Gora kao emancipovana država ima očigledno one koji nastavljaju da promovišu upravo one interese oblikovane onim politikama, sa istim sredstvima tada primijenjenim, ako treba da bi se Crna Gora disciplinovala, da bi bila kako oni misle da treba bude. U svakom slučaju da bude drugačija nego danas. Tada ipak nije danas i tužno djeluju konzervativne reminiscencije na ta vremena ideološke, političke a prije svega i na početku velikodržavne. Stradala je Crna Gora tada i nacionalno, i vjerski, i duhovno, i ljudski, i ekonomski, ali najvažnije i to nas je rukovodilo stradala je kao država. Završio se veliki rat, bili smo pobjednici, svi su nam to priznali, zamislite samo nam nije priznao najbliži kome smo najviše vjerovali. Sve je rađeno na vrijeme ipak, ajde i ja da citiram. Profesor Slobodan Jovanović, nećete reći da niste čuli za njega, posebno nećete reći da niste Srbi čuli za njega je rekao - Nije bila rasprava u Podgoričkoj skupštini, da Crne Gore u projekcijama novog Balkana nije bilo i nema ni u primisli kao države od programa konstituisanog 1844.godine, srpskog

funkcionera ili nešto više od toga, Garašanina, a da ne govorimo o istorijskim nespornim činjenicama sa početka 20. vijeka, početka Velikog rata, kada Crna Gora nije trebala ratovati i predlagano joj je to ali je ušla u rat, dok su se drugi čuvali i sačuvali od tog rata u sukobu je stradala zbog drugih i za druge, neću da budem cinik.

Naša vojska je ginula a druga je otišla tamo đe je bila na Krf, ja sam pročitao ovih dana da je bila i u Tunisu. Govoriću i o pravnoj strani.

Velika skupština ili Podgorička skupština, sasvim svejedno nije bila institucija iz pozitivnog pravnog sistema kraljevine. Sve protiv ustavnog sistema. Preskočiću sve ovo, reći ću pišemo gospodine Bulatoviću, sada u Odboru novo izbornu zakonodavstvo. E pazite kako je napisano tada izbornu zakonodavstvo. Neki srpski državljanin na koljenu, na konju, ili autu ne znam je li između Peći i Berana bilo druma pisao je kako birati narodne poslanike. Sve po rješenjima dobijenim od srpske Vlade iz Beograda. I kakav je haos nastao u Crnoj Gori, biralo se i nije se biralo, mogao si da glasaš i nijesi mogao da glasaš. Ako si rekao je li to izbor za Crnu Goru, nije te više bilo. Prošli su samo oni nesumnjivi, a na samoj skupštini, na strani pripremljena Rezolucija i glasanje, ko će da glasa. Šta da glasamo, ajmo aklamcijom, aplauz i nestade i Crne Gore, aplauzom nestala država. Pa nađite mi to u istoriji, nađite mi to u istoriji i to treba progutati. Ljutite se. Mi kritikujemo skup u Budvi, ma ne zvali mi to ili vi i budvanskom šaradom, i borbom za srpsko more, i spajanjem novih srpskih država mi govorimo ne dirajte Crnu Goru, ne dirajte današnju Crnu Goru.

Završit ću. Ovo je dokument u nizu dokumenata koji oblikuje ovovremenu Crnu Goru. Zašto? Zato što ovim dokumentom šaljem ruku pomirenja, ruku kojom kažemo, dajte da razgovaramo onima nasljednicima i onih i onih politika iz te godine. Ne može se neozbiljno više igrati sa Crnom Gorom kao tada. Ali je rekao jedan mudri čovjek Indira Gandhi, davno - Ne može se pošten čovjek, politički pošten čovjek, sa ispruženom rukom rukovati sa onim koji prema njemu ide stisnutom pesnicom. I završit ću.

Gospodo, oponenti ovoj Rezoluciji osim nekih idete po mišljenje u Beograd, tamo je centar. Ne. Pa idete. Ne idem ja. Idete kod Vučića, kod srpske Vlade. Ja ne bih profesore, ali molim vas ja očekujem da završim.

Molim vas, završen je Prvi svjetski rat, Veliki rat ima svoj kraj. U Briselu, u Parizu u svim evropskim prijestonicama svi zajedno u Parizu, Merkelova ispred Njemačke, poražene sile i Makron ispred sile pobjednice i šalju istu poruku. Ja kao političar, ovo nije državni stav, sam očekivao umjesto riječi iz Beograda da napuštite, nek slave, da neko kaže, ne da se izvini, zbog posljedica koje je srpska Vlada preko svojih u Crnoj Gori nanijela Crnoj Gori i Crnogorcima 1918.godine, nego da kaže ajmo ostavimo to istoriji, a mi se okrenimo budućnosti. Crna Gora, ova demokratska, ostaje tu đe jeste, braniće Crnu Goru, a neko očigledno još dugo, dugo će čekati na svog Branta.

Hvala vam.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 19:13:10)

A mi nećemo dugo čekati, jer sada ima Branko Čavor. Izvolite.

Ovako gospodine Bulatoviću, vi ste potrošili, Demokratski front, baš mnogo vremena, mi ćemo sumirati toliko koliko je potrošeno. Izvolite.

Ali, ovo može da bude komentar.

PREDRAG BULATOVIĆ (29.11.18 19:13:38)

Da se obratim gospodinu Vukoviću, koji nije stvarno sa mjesta postavio pitanje vezano kakav je izborni model bio za Podgoričku skupštinu.

Ja bih vas zamolio gospodine Vukoviću, jer vi ste jedan od najkompetentnijih potpisnika sa pravnog stanovišta ove Rezolucije, inače ću ja u diskusiji da govorim ako bude vremena o mnogim drugim stvarima uključujući i najnovije događaje i referendum 2006 - 1992.godine i mnogo pravno spornih pitanja.

Molim vas, radi crnogorske javnosti, ako možete meni i crnogorskoj javnosti da kažete, ako je taj birački spisak izborni model bio takav kakav kažete pozvali ste se u Rezoluciji na AVNOJ, Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Jugoslavije, koje je započelo prvim zasjedanjem u Bihacu 1942.godine na kome je bilo 56 ili 58 delegata. Po kom izbornom modelu su izabrani tih 58 delegata u vihoru rata i socijalističke revolucije?

Drugo zasjedanje AVNOJ-a već je preraslo u Skupštinu i izabralo Vladu od 160 delegata. Koji je bio to izborni model, koja je to formula bila, koji birački spisak, na ratom zahvaćenom području, i na kraju, treće zasjedanje 1945.godine koje je faktički bilo skupština, sa 36 poslanika skupštine Kraljevine SHS iz 1938.godine? Pošto vam je ključni dokument da je AVNOJ taj koji je vratio Crnoj Gori ... Tačno je u jednom dijelu da je federativno uređenje, ali je to socijalistička revolucija. Samo mi recite koji je to izborni model, koji su to birački spiskovi i koja je to demokracija formiranja tog predstavničkog doma iz kojega smo mi napravili Socijalističku Federativnu Republiku Jugoslaviju.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 19:15:42)

Hvala.

Izvolite poslaniče Vukoviću.

MIODRAG VUKOVIĆ (29.11.18 19:15:51)

Kolega Bulatoviću, ja i vi smo i radili, a ne samo rođeni, u Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji, pa su nas jednog i drugog i u Kolašinu, to vi podržavate AVNOJ, su nas učili i ja mislim da je to tačno. Kontekst određuje politike rat i rat i zna se odakle se... Hoćete da čujete? AVNOJ vuče legitimitet iz narodnooslobodilačke borbe, kada smo već formirali početkom 1941.godine nove organe vlasti u Crnoj Gori i diljem Jugoslavije narodne odbore umjesto onih protiv kojih smo se borili.

Podgorička skupština, sad ću tek, ukapirao sam, da javno saopštim. To što su srpski vojnici oslobađali oslobođenu Crnu Goru, oslobodili Budvu, a ni jednog grobe ni ubijenog nema istorijskog događaja, nema neprijatelja, je potrebno bilo to je čitav scenario da bi legitimisali nasilje nad državom Crnom Gorom 1918.godine, a izborni proces, što je još gore, je rađen po izvornim dokumentima napisanim u Beogradu. Meni je zabranjen odlazak u Rusiju, ne znam zbog čega, nadam se da ću biti u prilici ako insistirate da malo prekopam i te arhive onih koji su nam skrojili sudbinu 1918.godine.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 19:17:49)

Hvala.

U ime predlagača Dragutin Papović. Izvolite.

DRAGUTIN PAPOVIĆ (29.11.18 19:17:57)

Izvinjavam se kolegama iz kluba, ovo je vrlo važno pitanje koje je gospodin Bulatović potegnuo.

Dakle, pitanje legitimiteta AVNOJ-a jer smo mi u Rezoluciji naveli da su Odluke Podgoričke skupštine faktički ukinute odlukama ZAVNO, CASNO i AVNOJ.

Dake, mi nijesmo se bavili karakterom ovih organa već smo samo konstatovali da su njihovim odlukama faktički poništene odluke AVNOJ-a. Tačno, dakle, AVNOJ je od njegovih organizatora označen kao revolucionarna smjena vlasti. Pravnici znaju šta znači revolucionarna smjena vlasti. Jer, u tom periodu međunarodno pravni legitimitet ima kraljevska Vlada u Londonu.

Međutim, između partizanske vlade, odnosno Narodnog komiteta oslobođenja Jugoslavije,

Vlade Josipa Broza Tita i Ivana Šubašića, predsjednika kraljevske Vlade, potpisan je sporazum Tito - Šubašić, čuveni sporazum Tito - Šubašić. U glavnom dijelu sporazuma između Tita i Šubašića koji je postignut 1. novembra 1944. potvrđene su državne reforme koje je izglasao AVNOJ. I u zajedničkoj objavi obje vlade, između ostalog je navedeno citiram -Suverenost narodnih individualiteta unutar državne zajednice biće u punoj ravnopravnosti poštovana i čuvana kako je to riješeno na drugom zasijedanju AVNOJ-a.

Dakle kraljevska Vlada u Londonu, jugoslovenska kraljevska Vlada koja ima nesumnjivo međunarodno pravni legitimitet saglašava se sa odlukama AVNOJ-a. Eto gdje je legitimitet i legalitet odluka AVNOJ-a.

Hvala.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 19:19:36)

Sada riječ ima poslanik Branko Čavor.
Izvolite proceduralno.

MILAN KNEŽEVIĆ (29.11.18 19:19:45)

Ja shvatam gospodine Brajoviću da je ova Rezolucija između ostalog jedan matematički rebus. Jer, kad god ko progovori od nas ili od od kolega iz parlamentarne većine, mi sad ovdje svi oduzimamo i sabiramo, koliko je kome što ostalo. E ja bih samo volio još da mi objasnite, kako je moguće da poslanik Papović, u ime predlagača, se javlja na diskusiju poslanika Vukovića, pominjući kolegu Bulatovića koji je imao komentar sa gospodinom Vukovićem.

Znači, smatram da ako ste na ovakav način tumačili Poslovnik da poslanik Papović ima pravo kao predlagač da dozvolite i kolegi Bulatoviću, pošto ga je pomenuo u svojoj diskusiji, ako treba i da vratimo stenogram da mu dozvolite da polemíše sa njegovim stavovima, jer je poslanik Papović polemisao sa stavovima Predraga Bulatovića a ne sa stavovima Miodraga Vukovića.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 19:20:41)

Hvala vam poslaniče Kneževiću.

Sad samo da vama kažem poštovane kolege.

Poslaniče Kneževiću, vi i poslanik Medojević i poslanik Mandić, ste kroz vašu diskusiju, kroz vaše komentare, odgovore na komentare potrošili više od pola vremena Demokratskog fronta.

To je vaše vrijeme.

A predlagač, po svakom poslovniku ima pravo da se uključi u diskusiju, u raspravu, kad god hoće. U ovom slučaju naravno, pošto je on na diskusiju Miodraga Vukovića uglavnom polemisao sa Predragom Bulatovićem, Predrag Bulatović ima riječ. Samo se vi ne uzbuđujte, pa jeste dok se on nije javio za riječ.

Znači, izvolite poslaniče.... Nemojte molim vas, i to vam se oduzima od vremena.

MILAN KNEŽEVIĆ (29.11.18 19:21:30)

Da ste ovako odbijali za Limenku, imali bi dvije.

Znači, vi ste najavili bili drugog poslanika, a ne kolegu Bulatovića, zbog toga sam ja proceduralno reagovao. Ja uopšte nijesam uzbuđen, nego čini mi se da ste vi uzbuđeni.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 19:21:43)

Uvažena je vaša primjedba poslaniče Kneževiću, ali nemojte da brkate stvari u proceduralnom reagovanju sa drugim stvarima.

Izvolite, poslaniče Bulatoviću.

PREDRAG BULATOVIĆ (29.11.18 19:21:57)

Gospodine predsjedniče Skupštine, kolega iz našeg zajedničkog prevrata 1989.godine, a vi ste nakon toga zasjeli na mjesto potpredsjednika Skupštine, ja se vratio u Radoje Dakić. Učesnik sam od tada do danas mnogih značajnih događaja i vrlo aktivan učesnik i pratim ovo sa velikom pažnjom, ne da dobijem politički poen nego zabrinut kako će sve ovo dalje da se razvija.

Znate, ja sam potpuno relaksiran. Slušam odgovarajuće priče, vi vjerovatno znate da je moj ded po ocu Radoš, jedan među posljednjim poginulim komitama 8.marta 1929.godine i ponosan sam na deda i ponosan sam što slijedim njegovu ideju ujedinjenja, koju je on imao.

Izvinite molim vas, pa valjda mi bolje znamo. Naravno, o njemu, o mom dedu je najviše vodio računa moj pokojni otac. Država Crna Gora i SFRJ nijesu brinuli brigu. Koliko su brinuli o tome poslali su mi oca na Goli otok. Kad pogledam sve to dobacuju da podržavam AVNOJ. Kako neću podržavati rekao sam da su mi i otac i majka borci, majka nosilac partizanske spomenice. Ja sam potpuno relaksiran kao učesnik 30 zadnjih godina teških događaja, đe je Crna Gora mogla da uđe u građanski rat bar nekoliko puta. Ja sam se obratio gospodinu Vukoviću, kao pravniku da mi kaže je li to centralno pitanje ovdje.

Mi možemo da govorimo o ovom i o onom, govorite o biračkim spiskovima. Bolje je Miodrag Vuković objasnio ovo nego ovaj istoričar Papović. Vuković mi je rekao ono što je istina živa, bio je rat, bio je kontekst koji je doveo do prvog, drugog i trećeg zasijedanja AVNOJ-a, pa očigledno da je 1918. dovela do konteksta da se donesu ove odluke.

Ja samo vam kažem, nemojte da govorite o biračkim spiskovima, jer ih nije bilo na prvom zasijedanju AVNOJ-a, pet, šest delegata jedva su došli tamo.

Bilo je 160, to je Skupština gospodine Brajoviću. Ivan Ribar je predsjedavao pa je bila dilema da li će biti dan republike 29. ili 30. negđe do ponoća bila završna riječ, ja sve znam ovo o čemu govori gospodin Papović. Učestvovao sam u jednoj stavu, u drugom, u trećem. Znam šta znače kontinuiteti i diskontinuiteti. Batalite tu argumentaciju, batalite tu argumentaciju biračkih spiskova AVNOJ-a itd.

Šta je drugo zasijedanje AVNOJ-a? Zbačena dinastija Karađorđeva piše tamo, a tek razvojem događaja u Drugom svjetskom ratu i definitivnog opredjeljivanja za koga će se opredijeliti velike sile je dinastija Karađorđevića pristala na to da se desi što se desilo. Šta je treće zasijedanje AVNOJ-a? Raspisala jednopartijske izbore, izbore za jednopartijski sistem ... i to je revolucija nažalost, i to je revolucija. I vi govorite o Podgoričkoj skupštini kao revoluciji, a negirate je sa revolucionarnim činovima. Meni je milo što se desilo to, jer podržavam republikansko uređenje, bio sam za to što je bilo čitavo vrijeme itd. rođen u to vrijeme gospodine Papoviću, ali uvedite malo logike u toj čitavoj priči koju imate. Taj birački spisak za Bihać, napisan je strašno, a posebno za drugo zasijedanje AVNOJ-a.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 19:25:36)

Poslanik Branko Čavor. Izvolite.

Ovo je izmjena odustao je poslanik DPS-a samo.

BRANKO ČAVOR (29.11.18 19:25:46)

Zahvaljujem predsjedniče, uvaženi članovi Vlade, kolegice i kolege poslanici,

Na samom početku da kažem da je dobro što smo danas u prilici ovdje u ovom visokom domu u Skupštini Crne Gore a povodom 100 godina Podgoričke skupštine razgovaramo o ovoj temi i razmatramo predloženu rezoluciju koju je predložila Demokratska partija socijalista, sa

svojim koalicionim partnerom i ono što je naravno već izvjesno koja će ista i biti usvojena.

Njenim usvajanjem pokazat ćemo istinski odnos poslanika, predstavnika građana prema ovom pitanju, konačno zaokružiti jedan istorijski ciklus. Zasižno doprinijeti prevazilaženju podjela u crnogorskom društvu i okrenuti se poštovanju, izgradnji, jačanju, prosperitetu i budućnosti naše zajedničke države.

Usvajanjem Rezolucije o Podgoričkoj skupštini smatramo da će Skupština Crne Gore zauzeti i iskazati objektivan stav o načinu na koji je ukinuta crnogorska država 2018.godine, a iz toga će proizići odgovarajuće moralne i političke poruke.

Time ne želimo da se miješamo u sud istorijske nauke, niti to parlamentu pripada, ali ne možemo i ne smijemo propustiti priliku koja pripada ovoj generaciji poslanika da se politički odredimo prema tako značajnom događaju kojim je prekinut istorijski kontinuitet crnogorske državnosti, njeno ime izbrisano sa mape svjetskih država na kojoj je postojala do tada, a njen narod je pretrpio nezapamćenu golgotu.

Rezolucija je sastavljena veoma odgovorno i zato predstavlja doprinos objektivnom tumačenju Podgoričke skupštine i svih dešavanja, koja su uslijedila i prije i nakon tog događaja.

Takođe, ovom rezolucijom Skupština Crne Gore jasno stavlja do znanja svima u Crnoj Gori i van nje, da se opšte protivi svakom netačnom tumačenju i zlonamjernoj afirmaciji događaja koji je presudno uticao na to da Crna Gora bude dovedena u poziciju prvo da nestane, a potom da se, gotovo čitav vijek, bori za obnovu svoje državne nezavisnosti.

Smatramo da je krajnji cilj svih onih koji na takav način tumače Podgoričku skupštinu i njene rezultate istovjetan kao njihovih političkih praotaca prije 100 godina. Negacija i dovođenje u pitanju crnogorske državnosti i nezavisnosti i u krajnjem njen ponovni nestanak. Poručujemo protiv takvih retrogradnih i opasnih političkih ideja i namjera borit ćemo se bezkompromisno i dosljedno. U skladu sa onim što su vrijednosti savremene Crne Gore.

Državni duhovni identitet i integritet su najuzvišenije vrijednosti do kojih treba držati i ne dozvoliti da budu ikada više dovedene u pitanje.

Upravo ugrožavanjem tih vrijednosti, odluke Podgoričke skupštine su izazvale prije 100 godina, najdublje i najtragičnije podjele u crnogorskom narodu, koje nažalost, traju i danas.

Zato je važno naglasiti da ova Rezolucija upravo ima za cilj prevazilaženje tih podjela ukazujući na njihove uzroke i osuđujući posljedice. Predložena Rezolucija promoviše istorijske i naglašava suštinske vrijednosti, savremene i demokratske Crne Gore.

Na osnovu opredjeljenja da nam je država Crna Gora zajednička kuća, a njen pravni poredak osnov za politički život, želimo da gradimo Crnu Goru u kojoj će njene državne institucije biti nosioci demokratije i da će ova i ovakve skupštine, a ne prevratničke i nasilničke, kao što je bila Podgorička, odlučivati o sudbini Crne Gore i njenih građana i naroda.

Čak i takvi tragični događaji poput Podgoričke skupštine, nijesu uspjeli da unište ono što Crna Gora suštinski jeste i što je od uvijek bila. Država utemeljena na multietničom, multikonfesionalnom i multikulturalnom skladu, slobodarskoj ideji i tradiciji.

To su garanti njenog istorijskog i državnog kontinuiteta i identiteta, zahvaljujući kojima smo uspjeli da dođemo i ostvarimo obnovu državne nezavisnosti Crne Gore maja 2006.godine i napravimo prekretnicu u istorijskom, političkom, demokratskom, ekonomskom i svakom drugom razvoju i prosperitetu naše države, njenih građana i društva u cjelini.

Demokratska partija socijalista Crne Gore, kao najmoćnija i najodgovornija politička struktura u Crnoj Gori, svjesna istorijskog nasleđa države kojoj pripada, kao i odgovornosti koja je obavezuje zajedno sa koalicionim partnerima ovom Rezolucijom daje objektivan i moralno politički doprinos u vrednovanju crnogorske istorije i osuđuje nedemokratsko i anticivilizacijsko ukidanje Crne Gore 1918.godine. Istovremeno pozivam sve da se ujedini oko savremene Crne Gore, njene budućnosti i njenih temeljnih vrijednosti. Da na osnovu toga iskazujemo svoja politička, nacionalna, vjerska i druga uvjerenja, uz punu svijest da nas upravo to bogatstvo različitosti ujedinjuje i predstavlja crnogorski državni identitet. Usvajanjem ove Rezolucije poručimo da uvijek moramo biti spremni da uradimo sve što je do nas, kako se Crna Gora ne bi opet našla ni u približno sličnoj situaciji kao što je to bilo prije 100 godina. Takve greške i zli naumi su nas skupo koštali i predugo je trajalo njihovo ispravljanje. Zato Crna Gora i njena sloboda su iznad svega. Zahvaljujem.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 19:31:33)

Hvala Vam.

Da bih bio do kraja korektan 30 sekundi prije vašeg završetka prekinut je prenos.

Poštovane kolege sledeći su kolega Martinović i kolega Rudović poslije pauze. Za deset minuta počinje sjednica Kolegijuma, da se dogovorimo, imaćemo pregled koliko je potrošeno vremena i da se dogovorimo, najviše raspoloženja postoji da se produži vrijeme poslije 20h da završimo to večeras i glasamo. U 19.45h počinjemo Kolegijum. Hvala vam.

PREDSJEDAVAJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 20:24:16)

Uvaženi građani Crne Gore, uvaženi poslanici,

Nastavljamo s radom na temu Predlog rezolucije povodom stogodišnjice Podgoričke skupštine. Napravili smo kolegijum. Dogovorili smo se da večeras radimo i da završimo rad povodom ove tačke dnevnog reda. Kao što je i najavljeno, sada govori Momčilo Martinović, a posle njega govori Neđeljko Rudović.

Izvolite, poslaniče Martinoviću.

MOMČILO MARTINOVIĆ (29.11.18 20:24:52)

Uvažene kolegice i kolege poslanici, poštovani građani i poštovani iseljenici,

Dozvolite mi da iz svog ugla povodom ove rezolucije večeras i nešto kažem. Cjelokupna priča za ovu moju diskusiju podstakla me je kada sam ušao u Istorijski muzej Crne Gore na Cetinju gdje je stajao jasan natpis lorda Gledstona koji je tada rekao - s Crnom Gorom ne bi se gore postupalo da se borila na strani naših protivnika.

Dakle, Crna Gora na kraju Prvog svjetskog rata skupo je platila cijenu uzaludne odbrane svog saveznika na Mojkovcu. Osim gubitka vojske i države čekao je bratski zagrljaj, ali ovoga puta zagrljaj bajonetima. Ako danas pojedini od nas imaju dilemu kako se zvalo prisustvo stranih trupa na tlu jedne zemlje po završetku Prvog svjetskog rata, u tom periodu je najbolje konsultovati komadante te vojske koji nijesu imali dilemu oko toga. Vojvoda Živojin Mišić u svojoj naredbi srpskoj vojsci kaže na okupiranoj teritoriji. Dalje, general Milutinović, komadant, za neupućene, jadranskih trupa u svojim memoarima piše da je dobio instrukcije o regenta Aleksandra Karađorđevića - nemojte biti meka srca u Crnoj Gori.

Da li se ovako govori o prijateljskoj zemlji? Minimum državnosti koju je uspjela sačuvati nasuprot osmanskom carstvu u teškim vremenima izgubila je od onih zbog kojih je žrtvovala sve. Svedena na oblast postala je poprište ljudskog, kulturnog i identitetskog uništenja. Skupštinom bez pravnog utemeljenja, poslanicima bez legitimnog izbora, glasovima bez glasanja u zgradi koja je sve bez institucija parlamenta bila, poništena je jedna država koja je milenijumom branjena, koja je punih deset vjekova uspjela da opstane i postane oaza slobode.

Branila se Crna Gora vjekovima od neprijatelja, ali 1918. godine ostala je nebranjena jer nije bila naviknuta braniti se od prijatelja koji su namjereni uzeti sve što je prijateljsko. Izbrisano joj je ime, pogažena je crnogorska zastava, pogažena je njena tradicija, njena posebnost, identitet i sve što je do tada asocijalo na Crnu Goru. Nijema pred bizarnošću terora s kojim se suočila, pažljivo smišljena za njene gore i za njene junake, postala je svjedok jedne nepravde načinjene ne samo njenom kralju već i jednom narodu. Svaki put ropstvo od slobode nije teško razaznati. Ustala je Crna Gora ne protiv drugih već je ustala za sebe. Kako reče Marko Miljanov jednom - čuvajući obraz drugima pred nepočinstvima njihovih djela. Tih januarskih dana 1919. godine okupila je Crna Gora heroje pred najtežim iskušenjem da odbrane pravo, čast i slobodu Crne Gore. Prvim da nevoljno priznaju zavjeru protiv crnogorske države, a drugim, još težim, da je brane od onih na koje su računali da bi je zajedno branili. Ni težih odluka ni hladnijeg jutra nije ostanulo od onoga na Božić, kada se Crna Gora vaspostavljaše, kada joj izginu mladost i junaci, kada spašeni emigriraše i nastaviše se boriti za istu, daleko od onoga za što se cijeli život boriše i na tom putu

još dugo ne zastadoše, ne tražeći ništa osim onoga što je pripadalo. Ostade kralj i umrije u tuđini, ostate stolica prazna u ... (Prekid).. koji zajedno izgradiše ... (Prekid)... građanski rat dobiše. Nakon bezbroj godina rata zaboravljajući više što mir znači, božićni ustanci za ravnopravnu Crnu Goru skretali su pažnju na zločin kako ga strani izvještaji tada okarakterisaše. Stradaše zato što se Crnoj Gori zakleše Šćepan Mijušković, Đoko Popović, goreli su Zviceri i mnoga ognjišta. Junake protjeraše i u šumu odmetnuše. Možda ništa bolje ne odslikava zablude Podgoričke skupštine i njenih odluka kao ona Svetog Petra Cetinjskog - vi činite ono što znate, no ne znate što činite.

Da zaključim. Rezolucija koju danas predlažemo je slovo koje nezaboravno dugujemo da se podsjetimo da još jednom razabramo imamo li i dalje ideju ko smo, njihovi ili naši, za državu ili protiv nje. Duboko vjerujući da su većini njih namjere bile čiste, a zablude trenutačne, ne dozvolimo da nam se više nikada ne ponovi ni 1916. ni 1918. godina već da se okupljamo oko svoje kuće i u svojoj kući, pa i da pogriješimo, ali volimo svoju Crnu Goru. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 20:31:36)

Zahvaljujem.

Suad Numanović, pa posle njega poslanik Rudović. Izvolite.

SUAD NUMANOVIĆ (29.11.18 20:31:44)

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Uvažene kolegice i kolege, poštovani predstavnici Vlade,

Danas smo čuli o rezoluciji dosta toga, dosta je bilo i poučnog. Siguran sam i daću sebi za pravo da kažem da građanska Crna Gora mora da smogne snage i da ima u sebi demokratskog kapaciteta koji joj sigurno ne fali da u narednom periodu razmišlja i ne samo razmišlja nego da kroz kvalitetan dijalog dođe i do pomirenja u našoj jedinoj Crnoj Gori. Kada govorimo o Crnoj Gori, onda moramo reći da je ona višenacionalna i viševjerska država i da su u njenom stvaranju ravnopravno učestvovali svi narodi koji u njoj žive i da je to naročito došlo do izražaja na referendumu 21. maja 2006. godine. Tada su i pripadnici manjinskih naroda dali kao što znamo nemjerljiv doprinos u obnovi države Crne Gore. Istorija Crne Gore naše je zajedničko nasleđe i sva pitanja koja proizilaze iz istorije tiču se svakog građanina Crne Gore bez obzira na vjeru i naciju. U tom duhu sagledavamo i pitanje Podgoričke skupštine. Iz teksta Rezolucije koja je predložena ovoj Skupštini i naročito iz obrazloženja ove rezolucije svako ko je objektivan mora zaključiti da je Podgorička skupština nelegalno i nelegitimno izvršila promjenu vlasti u Crnoj Gori i na taj način ukinula državu Crnu Goru. Ono što treba posebno da nas zabrine jeste da sa tim činom, ukidanjem Crne Gore pogaženi su i Ustav i zakoni koji su tadašnjim crnogorskim građanima garantovali osnovna ljudska prava.

U Crnoj Gori do 1918. godine to se prije svega odnosilo na zaštitu vjerskih prava Muslimana koji su bili najbrojnija manjinska zajednica. Podsjećam da Ustavom iz 1905. godine kralj Nikola je bio zaštitnik svih priznatih vjeroispovjesti u Crnoj Gori među kojima je bila i islamska vjera. Ustav je garantovao i slobodno ispovijedanje svim priznatim vjeroispovjestima i zakonski ih je štutio. U skladu sa Ustavom iz 1905. godine crnogorski državljani su imali jednaka prava i obaveze bez obzira na vjersku ili nacionalnu pripadnost. U posebnom dijelu Ustava iz 1905. godine bilo je uređeno djelovanje vjerskih zajednica. U skladu sa tim odredbama muftija crnogorski je bio vjerski poglavar crnogorskih Muslimana i imao je autonomno upravljanje u islamskoj zajednici. Pored toga, muftija crnogorski je bio jedan od poslanika u Crnogorskoj narodnoj skupštini po položaju ... poslanik. On je u svakom sazivu Crnogorske narodne skupštine imao zagwarantovano poslaničko mjesto. Ustavom su svim crnogorskom državljanima garantovana jednaka prava na sva zvanja u svim oblastima državne službe ako su naravno ispunjavali ustavne i zakonske odredbe.

Muslimani su u knjaževini, odnosno Kraljevini Crnoj Gori imali najbolji položaj u odnosu na druge Muslimane u dominantno hrišćanskim državama na Balkanu. Bila su im zagwarantovana prije

svega vjerska, imovinska i građanska prava. U jednom periodu su svi islamski sveštenici u Crnoj Gori tretirani kao državni činovnici, a potom su taj status imali crnogorski muftija i kadije. Djeca muslimana su u školama imali pravo vjerske nastave koju su samostalno izvodili muslimanski sveštenici. Učenici su imali pravo odsustva iz škole tokom vjerskih praznika Bajrama i Ramazana. Pravni propisi Crne Gore su oštro kažnjavali svako javno vrijeđanje vjerskih osjećanja. Pored ovih zakonskih prava kralj Nikola je nastojao da ličnim primjerom promoviše ravnopravan status Muslimana u Crnoj Gori. On je često u javnosti govorio da su svi crnogorski državljani ravnopravni bez obzira na vjeru. Na svom dvoru uvijek je imao nekog od pripadnika ove vjeroispovjesti. Ovakva državna i društvena politika u Crnoj Gori do 1918. godine stvorila je tolerantne i prijateljske odnose između vjeroispovjesti i na osnovu toga se tokom XX vijeka i do danas, što je za nas jako bitno u Crnoj Gori, razvilo društvo prepoznatljivo po međuvjerskom i međunacionalnom skladu i zajedničkom životu.

Na osnovu ovih nepobitnih činjenica možemo reći da su Muslimani u crnogorskoj državi do 1918. godine imali za tadašnje uslove dobar položaj i da su se kralj Nikola i crnogorska vlast prema njima odnosili s poštovanjem i u njima su vidjeli braću druge vjere. Crnogorski Muslimani su u Crnoj Gori imali autentični razvoj i njihova sudbina je bila vezana za Crnu Goru i zato je svrgavanje kralja Nikole i ukidanje Crne Gore 1918. godine na Podgoričkoj skupštini zaustavilo njihov autentični razvoj i proces širenja ljudskih i građanskih prava, a kad nekome oduzmete ljudska i građanska prava to su osjetili i crnogorski Muslimani. Želim samo da podsjetim na dešavanja u Šahovićima 1924. godine i stradanja istih u tom događaju. Zato mi, potomci tih crnogorskih Muslimana, ne možemo da se saglasimo sa onim koji danas veličaju i slave odluke Podgoričke skupštine. Ukidanje naše države na Podgoričkoj skupštini smatramo neslavnom epizodom u crnogorskoj istoriji i zato osuđujemo uzroke, odluke i posledice Podgoričke skupštine.

Na kraju, ponavljam, uz dijalog, uz demokratski kapacitet građanske Crne Gore sigurno da postoje ponavljam elementi pomirenja u nama jedinoj državi Crnoj Gori. Zahvaljujem na pažnji.

PREDSJEDAVALAČI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 20:39:01)

Zahvaljujem poslaniku Suadu Numanoviću.

Dajem riječ poslaniku Rudoviću. Poslije toga nek se pripremi Jovanka Laličić i Ana Nikolić.

NEĐELJKO RUDOVIĆ (29.11.18 20:39:16)

Hvala vam, poštovane građanke i građani Crne Gore, dame i gospodo,

Prije nego što pređemo na temu koja je večeras predmet naše pažnje i pažnje vjerovatno šire javnosti, samo ću kratko da se osvrnem na nekoliko teza koje su večeras saopštene ovdje. Prva teza je da postoje dvije Crne Gore. Ja mislim da postoji i da će uvijek postojati samo jedna Crna Gora. Naš problem je samo što je ona grdno posvađana i što je podijeljena, a ako smo podijeljeni onda naše resurse, našu snagu i energiju trošimo na međusobne rasprave o prošlosti, umjesto da se skoncentrišemo na sadašnjost, a samim tim i na budućnost Crne Gore. Druga teza je da je Crna Gora 1918. godine i nakon toga bila jedna, nikakva, siromašna i da kao takva nije mogla postojati. Mislim da je jako važno da svi zajedno imamo svijest o tome da Crna Gora nije postojala samo za vrijeme Petrovića, tokom XVIII i XIX vijeka, Crna Gora postoji od X vijeka.

Crnogorsko nasleđe nijesu samo nama ostavili Petrovići, ostavili su nam ga i Vojislavljevići, ostavili su nam ga i Balšići, ostavili su nam ga i Crnojevići. Crna Gora nije imala samo prvu državnu štampariju na Balkanu, Crna Gora je dala evropskoj civilizaciji i evropskom kulturnom nasleđu i Božidara Vukovića Podgoričanina, koji je u Veneciji bio štampar i plemić, dobrotvor i mecena. Crna Gora je za vrijeme Balšića imala konvertibilnu valutu koliko god se to nama činilo čudnim, groš za vrijeme Balšića je korišten i priznat i tada u XV vijeku u Veneciji. Crna Gora je imala opšte crnogorski zbor koji je djelovao sa prekidima od X vijeka, od Vojislavljevića. Taj crnogorski zbor je između ostalog izabrao i Šćepana Malog i za njegovih sedam godina vladavine u Crnoj Gori 25 puta se sastajao. Taj crnogorski zbor je i Radonjićima dao guvernadurstvo, taj crnogorski zbor funkcionise i za vrijeme Petrovića. Najzad, Crna Gora je .

... pravnoj misli i teoriji dala opšti imovinski zakonik koji se smatra jedinim autentičnim, pravnim aktom u Južnih Slovena, koji je kasnije korišćen za dogradnju i kod civila u Francuskoj i njemačkog krivičnog zakonika koji je u jednom dijelu bio uzor, vjerovali ili ne Japanu da donese svoj imovinski zakonik i mislim da je naša obaveza i naša dužnost da ne preskačemo osam, odnosno sedam vjekova crnogorske istorije prije Petrovića i prije ovoga što se desilo poslije balkanskih ratova, tokom Prvog svjetskog rata i nažalost tokom 1918. godine. Da budem potpuno jasan 1918. godine desio se jedan od najtragičnijih događaja u crnogorskoj istoriji. Crna Gora je ostala bez države.

Mislim takođe, da je dužnost onih koji se bave i politikom i bilo kojom vrstom društvenog aktivizma, da pronalaze rešenja za ono što su urgentni problemi Crne Gore, a oni su skoncentrisani u tome što su uslovi života danas u Crnoj Gori i kada govorimo o tome kako nam izgleda sistem zdravstvene zaštite, i kako nam izgleda ekonomija i da li imamo održivu ekonomiju, i što nam se dešava sa obrazovnim sistemom, što nam se dešava na planu borbe protiv organizovanog kriminala.

Međutim, gospodo vi birate da se bavite ovom temom. I sa jedne i sa druge strane vi se bavite istorijom, svojom interpretacijom istorije. Prema tome ako se već bavite time, molim vas da budemo poštteni prema istoriji i da budemo poštteni prema svima onima koji su tokom događaja 1918. godine doživjeli i lične, i porodične tragedije i da prosto imamo duboko poštovanje prema svima njima. Vi se služite Podgoričkom skupštinom ..(Prekid)... kalkulišući za sebe partijsku korist. Zašto ovo kažem? Kažem zato, evo dozvolite ja ću brzo završiti u okviru vremena koji klubu pripada, nisam saopštio ni pola od onoga što sam htio, završiću za dva minuta. Molim vas imam amandman, moram obrazložiti amandman, to neću koristiti kasnije, mogu, hvala vam.

Dakle, zašto ovo govorim? Imali ste 29 godina da donesete ovu rezoluciju. Nijeste je donijeli. Takođe, ste prećutali ulogu onih koji su pričali i sačuvali sjećanje na Podgoričku skupštinu i na sve ono što se dešavalo ..(Prekid)... Podgoričke skupštine. Najzad, vama priča o Podgoričkoj skupštini služi da sebe prikazete kao borce za očuvanje crnogorskog identiteta, crnogorske kulture. Ja mislim da zbog toga draga gospodo, treba da ova rezolucija sadrži još jedan stav koji glasi da su građanske demokratske antiratne, antifašističke i prozapadne snage u prvim godinama višepartizma sačuvali sjećanje na Podgoričku skupštinu i nakon toga na Božićnu pobunu, otimajući od zaborava sve one znane i neznane crnogorske heroje koji su životom platili borbu za pravo, čast i slobodu Crne Gore. Nije pošteno ako se vraćate i ako mijenjate ..(Prekid) ... ja to pozdravljam ovdje je danas bilo i emotivnih istupa.

PREDSJEDAVALAČI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 20:47:16)

Poslaniče Rudović, ja bih vas zamolio da pređete na amandman da bi mogli da komentarišete.

NEĐELJKO RUDOVIĆ (29.11.18 20:47:25)

Dakle, da bude jasno, glasaću za ovu rezoluciju, ali neću glasati zbog motiva Demokratske partije socijalista. Za ovu rezoluciju ću glasati zbog svih onih crnogorskih junaka koji su životom platili bez ikakve koristi po sebe borbu za Crnu Goru. Glasaću zbog Sava Raspopovića, glasaću zbog Krsta Popovića, glasaću zbog Milutina Muja Bašovića, glasaću zbog đenerala Radomira Vešovića, glasaću zbog svih ostalih komita koji su se borili za Crnu Goru i za nju krv prolivali. Na njihovim ramenima su izrasli savremeni borci za Crnu Goru, a jedan od njih mi je posebno drag, upravo završavam gospodine Gvozdenoviću, riječ je o Miodragu Vukmanoviću nekadašnjem potpredsjedniku Liberalnog saveza, koji je dok je ova partija koja je predložila rezoluciju ...(Prekid)... radila što je radila i izdajnicima nazivala one koji su se za nju borili u Beogradu, u punoj sali Šešeljevih radikala stajao i govorio za pravo, čast i slobodu Crne Gore, a taj Miodrag Vukmanović je između ostalog napisao " Nije časno poigravati se sa faktima koji se tiču sudbine čitavih naroda". Hvala vam.

PREDSJEDAVAJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 20:49:01)

Hvala vam.

Sledeći prijavljeni diskutant je Radule Novović, Jovanka Laličić i Ana Nikolić i onda prelazimo na dio opozicije.

RADULE NOVOVIĆ (29.11.18 20:49:18)

Hvala vam, potpredsjedniče.

Poštovane građanke i građani, uvažene kolegice i kolege, uvaženi članovi Vlade,

Ja bih iskoristio večerašnju temu da kažem nešto o crnogorskom identitetu, a počecu citatom iz "Balkanske carice" kralja Nikole - Ko crnogorstvu ne bio vjeran, bogom i ljudima svud bio tjeran. Odluke Podgoričke skupštine da se kralj Nikola i dinastija Petrović Njegoš zbace s crnogorskog prijestola, a Crna Gora prisajedini Srbiji bile su usmjerene protiv vitalnih, državnih, nacionalnih i društvenih interesa Crne Gore. Bile su usmjerene ka totalnom potiranju crnogorskog identiteta, odnosno crnogorske nacije. Nažalost, ovo traje do danas. Neke političke i ne samo političke strukture pokušavaju nipodaštavati, odnosno negirati crnogorski identitet na svaki način, posebno od Crne Gore koja je viševjekovna u političkom, ekonomskom, socijalnom i kulturnom životu, neminovno je uticala na formiranje svijesti o Crnogorcima kao samostalnom identitetu.

U radovima brojnih inostranih autora, već sredinom 18. vijeka Crnogorac se prepoznaje kao poseban tip, poseban u mentalitetu, običajima, državnoj i političkoj tradiciji. Neki tendenciozni istraživači pokašavali su da odrednicu Crnogorac isključivo svedu na teritorijalnu posebnost, dajući isto značenje odrednicama Crnogorac, Hercegovac, Dalmatinac. Sve bi se to i držalo logički da Crnogorac za razlikukod Hercegovca ili Dalmatinca nema državnu tradiciju u kojoj su tri srednjevjekovne dinastije, da vjekovima nema političke granice i političku vlast kojom je odvojen od drugih.

Uostalom, da je u pitanju jedan narod zbog čega bi onda postojale granice i zbog čega bi se na ovim granicama stalno insistiralo. Granice nekada jesu određivane nasiljem, ali nikada nisu slučajno, zato ni Crna Gora nije slučajnost. Mora postojati razlog zbog čega je ovdje stvorena država, odnosno morala je postojati posebnost kojoj je država potrebna.

Zahvaljujući toj državnoj posebnosti koja je stvorena prije više od hiljadu godina, stvorena je kod Crnogoraca i posebna državna tradicija. Na toj tradiciji, uveliko počiva savremeni crnogorski nacionalni identitet. Od 1948. godine prvi put na zvaničnom popisu stanovništva, građani Crne Gore daju iskaz o nacionalnoj pripadnosti. Prije 1948. godine održana su tri popisa, ali tada su se građani izjašnjavali samo o vjerskoj pripadnosti.

Dakle, prema popisu iz 1948. godine nacionalna struktura Crne Gore izgleda ovako: 90% Crnogoraca, 5,2% Albanaca, 1,8% Srba, 1,8% Hrvata i 0,1% Muslimana. Na popisu iz 1953. godine bilo je 86% Crnogoraca, dok je na popisu iz 1961. godine nacionalnih Crnogoraca bilo 81%, 2003. i 2011.godine broj Crnogoraca iznosio je nešto preko 40%. Dakle, crnogorski nacionalni identitet je konstanta Crne Gore i crnogorskog društva i svako njegovo osporavanje znači negiranje činjenica. Treba reći danas i sledeće.

Od 1945.godine do danas crnogorska nacija ima svoj nesporni legitimitet, svoje oficijelno i ustavno priznanje. Ona postoji, ona je dio naše stvarnosti bez obzira na osporavanja. Danas je, najblaže rečeno, neozbiljno negirati nacionalnu svijest 45% građana Crne Gore i smatrati ih zarobljenicima ideološke zablude ili komunističke izmišljotine.

Naivno je vjerovati da su komunisti izmislili crnogorsku naciju kao pandan nekoj drugoj naciji, a posebno kao izvor animoziteta prema njoj. Komunistička vlast je samo ozvaničila faktičko stanje jednog identiteta odnosno priznala nacionalni identitet koji je stekao istorijsku i svaku drugu prepoznatljivost.

Danas, nakon političke putanje koju smo prošli i velikog cilja koji smo ostvarili 21.maja 2006.godine jasno je gdje su korijeni osporavanja crnogorskog nacionalnog identiteta. Naime, kada jednu grupu ljudi ubijedite da nijesu nacija onda ih je lako ubijediti da im ne treba ni država. Taj proces "ubjeđivanja" kod nas je na sreću završen neuspješno. Hvala vam.

PREDSJEDAVAJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 20:54:13)

Zahvaljujem se poslaniku Radulu Novoviću.
Dajem riječ poslanici Jovanki Laličić. Izvolite.

JOVANKA LALIČIĆ (29.11.18 20:54:22)

Poštovani potpredsjedniče, kolege poslanici i poslanice, poštovani građani, predstavnici Vlade,

Odluke Podgoričke skupštine 1918.godine su nelegalne i nelegitimne. Dešavanje i odluke sa istorijskim posledicama utiru put istorije i onda kada idu stramputicom isto kao i veliki ljudi. Rekao je Tomas Karlajl, školski istoričar i filozof.

Podgorička skupština 1918. kao institucija odluke koje je ona donijela išle su stramputicom uz dalekosežne pogubne posledice za Crnu Goru. Neke od njih osjećamo i danas. Ako ne zna odakle se krenulo ne može znati ni šta se desilo. Podgorička skupština samo je završnica jednog dugoročnog poduhvata koji je započeo 1844.godine kada je Srbija poznatim načertanijem obznanila da Crnu Goru smatra srpskom zemljom i tako sve do Krfske deklaracije 1917.godine.

Sve aktivnosti tadašnje srpske Vlade bile su smišljene da dugoročni cilj prisajedinjenja Crne Gore Srbiji dobije svoju završnicu. Od formiranja crnogorskog odbora u Parizu sa zadatkom ujedinjenja do pružanja finansijske pomoći u odboru i njegovim povjerenicima u Crnoj Gori pa do ustanovljenja pravila za biranje narodnih poslanika za Veliku narodnu skupštinu.

Podgorička skupština kao organ nije prepoznata po važećem ustavu. Ustavno-pravnim pitanjima mogao je da odlučuje samo kralj, gospodar i to sporazumno sa Narodnom skupštinom.

Podgoričku skupštinu ustanovila je četvoročlana grupa lica koja je sama sebe promovisala u Privremeni centralni izvršni odbor za ujedinjenje Srbije i Crne Gore. Ako nije izabran od naroda Crne Gore ili nekog njenog legalnog organa, kako je mogao imati mandat da u ime crnogorskog naroda odlučuje o državnim pitanjima Crne Gore i njenoj sudbini?

Ovako ustanovljen nelegalan i nelegitimni odbor osiono je uzurpirao vrhovnu vlast, grubo povrijedio crnogorski suverenitet i crnogorsko dostojanstvo, a domovina je kao zdravlje, što je više gubimo sve joj više trebamo. A, kako su izbori izvršeni? Takozvani poslanici Velike narodne skupštine birani su na posredan način preko povjerenika na zborovima građana javnim glasanjem. Između dana zakazivanja izbora održavanja izbornih zborova razmak je bio svega nekoliko dana. U izborima nijesu učestvovali svi stanovnici Crne Gore a vršeni su u atmosferi prisustva srpske vojske. I da ponovim.

Ovako sprovedeni izbori nijesu odraz stvarne volje birača, ali odlukama te i tako izabrane Podgoričke skupštine ukinut je međunarodni subjektivitet Crne Gore kao države.

Teritorija Crne Gore jednako kao i Vojvodina prisajedinjuje se teritoriji Srbije, crnogorski narod utapa se u srpski, gubi svoje ime i svoj identitet.

Poštovani građani,

Podsjetimo se 2000. godine kada je sa osam amandmana izmijenjen Ustav Savezne Republike Jugoslavije i Crnoj Gori je oduzeto ustavno-pravo na ravnopravnost, a bez legalnih i legitimnih predstavnika Crne Gore. Tada je Crna Gora izjednačena sa pravima sa bilo kojom od izbornih jedinica u Srbiji. Postala je 27. izborna jedinica i tada je Skupština morala donijeti Rezoluciju o zaštiti prava interesa Crne Gore i njenih građana kojim se ne prihvataju izmjene Ustava i sve se to dešavalo, kao i tokom 1918.godine uz brojno prisustvo pripadnika takozanog sedmog bataljona.

Vjekovna težnja crnogorskog naroda da sudbinu svoje države uzme u svoje ruke imala je brilijantnu završnicu referendumom o nezavisnosti Crne Gore. Nakon tog slavnog datuma naše savremene istorije niko i nikada neće krojiti sudbinu Crne Gore suprotno volji njenih građana. Istorija nas uči i opominje.

Poslanicama ovog saziva pripala je čast i obaveza da jasno i javno iskažu svoj sud o ovom važnom pitanju i time doprinesu da se konačno i zauvijek stavi tačka na citiram: "Istorijsku

nepravdu koja je učinjena jednom malom narodu". A onima koji danas slave ovaj datum i za more i Boku u kojoj sam rođena i odrasla poručuju da nije crnogorska citiraću poruku mađarskog političara i pjesnika Kolceja:"Kome u srcu ne živi domovina taj se svugdje može smatrati prognanikom u duši mu je praznina koju ne ispunjava nikakva stvar, nikakvo osjećanje". Hvala na pažnji.

PREDSJEDAVAJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 20:58:36)

Hvala.

Dajem riječ Ani Nikolić. Izvolite.

ANA NIKOLIĆ (29.11.18 20:58:43)

Poštovani građani,

Moje izlaganje o Rezoluciji povodom stogodišnjice Podgoričke skupštine biće samo potvrda stava koje Cetinje o toj skupštini oduvijek ima. Dobro je znano da je crnogorska prijestonica vazda znala i umjela da viteški odbrani svaki nasrtaj kojim se ugrožavao suverenitet i nezavisnost Crne Gore.

Upravo takvo Cetinje je 1919.godine podiglo Božićni ustanak da odbrani Crnu Goru, da poništi odluke Velike narodne Skupštine srpskog naroda u Crnoj Gori. Na Cetinju su zauvijek ostala živa sjećanja i divljenja na ustanike heroje koji se nijesu mirili sa nestajanjem države Crne Gore. Duboko seže pamćenje o golgoti svih onih koji se nijesu htjeli pokoriti nasilju novih vlasti. Često sam i sama na Cetinju slušala kazivanja potomaka božićnih ustanika koji zbog odanosti svojoj državi ubijeni, a njihove porodice izlagane najstrašnijem teroru.

Vjerujem, da i među onima koji nastoje da neistinito tumače ove činjenice ima onih čiji su praedovi i njihove porodice, žene, deca žestoko osjetili posledice pružanje otpora odlukama Podgoričke skupštine, makar oni čiji su preci življeli u tadašnjoj Rovačkog republici.

O planovima da se na nasilnički i okupacioni način održi Podgorička skupština i Crna Gora bezuslovno prisajedini Srbiji postaje pisani fakti. Iz njih se može vidjeti da je zvanična Srbija pisala na Krfu u ljeto 1916.godine, a sprovela u novembru 1918.godine. Da bi se opravdalo jedno takvo činjenje prema Crnoj Gori verifikovano Podgoričkom skupštinom 1918.godine danas su saglasni oni koji govore da su navodno patriotizam i opšte narodna volja dali ovoj Skupštini legalnost i legitimnost.

Ne znam kakav se legalitet i legitimitet može zasnivati na neupitnim činjenicama da je Podgorička skupština sprovedena nasilno i suprotno tašnjem važećem Ustavu i pravnom sistemu. Čitav postupak oko njenog sazivanja bio je nelegalan i neligitiman. Kao takva je ukinula Crnu Goru ustavnu, parlamentarnu monarhiju, bespravno stavila van snage njen Ustav, njenu Skupštinu, njenu Vladu, detronizovala njenoga suverena i pripojila njenu teritoriju drugoj državi.

Ukinula je međunarodno priznatu državu, državu u čijoj su Prijestonici na Cetinju postojale ambasade skoro svih tadašnjih evropskih kraljevina i carevina. Jednom riječju 1918.godine odlukama takozvane Podgoričke skupštine izbrisano je postojanje jedne viševjekovne i suverene države, bez učešća i odlučivanja njenih legalnih organa vlasti.

Pa, zar se može vjerovati da i danas među nama ima onih koji misle da je tadašnja Crna Gora u istinu željela da u novu državu i ovu zajednicu uđe na ovakav način, gubeći svoje ime i svoj državni integritet. Zar se može vjerovati da su Crnogorci tog vremena sa uskraćenjem prihvatili odluke Podgoričke skupštine. Odluke koje su značile utiranje svega što je crnogorsko.

Poštovani građani Crne Gore, crnogorska mladosti,

Danas se u ovom visokom domu ispravlja jedna velika nepravda učinjena Crnoj Gori prije sto godina.

Rezolucija koju danas donosimo u Skupštini Crne Gore nosi snažnu poruku, da više nikad ne može nestati Crne Gore kao što je nasilnički nestala odlukama takozvane Podgoričke skupštine 1918.godine, jer Crna Gora se vratila sebi, odbranila samu sebe tokom slavne anti-fašističke, narodno-oslobodilačke borbe 1941 - 1945.godine i na referendumu 21.maja

2006.godine potvrdila za sva vremena da joj ništa nema svetije od države i svog naroda. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 21:02:40)

Zahvaljujem poslanici Nikolić.
Dajem riječ poslaniku Branku Raduloviću.

BRANKO RADULOVIĆ (29.11.18 21:02:48)

Ovo su jedni od mojih najtežih dana, prije 30 godina sam se vratio zbog Crne Gore ne zbog sebe. Danas po glavi premećem zašto sam to učinio. Nije mi žao, neću ni bazene, ni helikoptere u Kanadi, hoću Crnu Goru jer je volim beskrajno. Oprosti Paviću i Radoje, moji dedovi, ođe nosim sliku, ovo je moj intimni album, tako mi Bog pomogao, zajedno s mojim unukom, to je jednostavno moj svijet, oprostite što premećemo danas po vašim grobovima. Oprosti Stevo, moj prađedu, đe ste snimali film Božićni ustanak, to je moja prađedovska kuća. Oprosti pope Simo, prvi predsjedniče Skupštine Crne Gore. Nisam izuzetak da sam velika kuća nego sam jedan od svake kuće crnogorske. Jer, nema kuće crnogorske koja nije kao moja kuća. Drugari, ovo je moje veliko razočarenje i pitam se đe smo i kako smo. Moram da vam kažem nešto. Vi mijenjate mene kao zelenaša i kao izvornog Crnogorca 90-ih. Vukmanović je bio moj najbolji drug iz Liberalnog saveza. Bio sam prvi profesor Univerziteta, on je bio mali momak u Liberalnom savezu, koji sam jedini bio s Univerziteta Crne Gore za Crnu Goru, pravu Crnu Goru. Danas premišljam po sebi i ostao sam ono što sam nekada bio, veliki Jugosloven i veliki Crnogorac. To je jedno sažimanje. Ljudi, Jugoslavija je bila najljepši projekat na svijetu. Puna Jugoslavija, od Đevđelije do Triglava, da bude demokratska, da bude uistinu federalna ili konfederalna država, da se Crnogorci kao što su slavljani, bio sam najviše slavljen u staroj državi ne zato što sam bio samo genije, a bio sam genije nego zato što sam odavde, što sam Crnogorac. Kada mi neko priča da su Crnogorac i Crna Gora bili potlačeni u staroj državi onda kažem jesam li ja lud ili je ovo sve poluđelo. Završio sam ođe školu, završio fakultet u Skoplju, magistrirao u Ljubljani, doktorirao u Beogradu, dobio Avnojsku nagradu kao neko s 30 i kusur godina. Zna li što je bio Crnogorac u staroj državi? Zato, iz te države, iz tog svijeta, Srbijo, iz mog života, ne iz Vučićevog i drugog života, izvini, ne znamo što činimo. To je bila Srbija za Crnogorce, to je bila Makedonija za Crnogorce. Za mene je pala Jugoslavija kada je otišla Slovenija jer sam znao da nema više te države. Kakva Čehoslovačka, kakva Poljska, oni su bili trica za nas. Rumunija i Bugarska da ne pričamo. Mi smo bili bogovi, falila nam je demokratija. Nisam mogao da vjerujem da kod nas stanuju ludaci i stao na branik Crne Gore čim je pala Slovenija. Danas sam još više na braniku Crne Gore. Nemojte da mi sjećete grane. Nemojte vama da sjećete grane. Nemojte Crnogorce kao etnitet, nešto što je etnos da pravite od nas nešto što nijesmo. Platilo sam da bih do kraja bio jer nisam istoriograf, ne zato što mi ova pamet nije dozvoljavala nego što sam slušao Vasa i Ljubicu i ujaka Milovana koji je bio profesor koji su doživjeli čuda van onoga što je život, a u knjigama učio mnogo ...(Prekid).... Moja logika je matematička, prirodna. Mi smo u Crnoj Gori 85%, čujete li što vam kažem, ...(Prekid)... svi idemo iza Karpata. Došli smo iza Karpata. Albanci, vi ste posle nas najhomogeniji, ali vas 12% po muškarcima ste naši, 52% onih koji kažu, ljudi, ovo je istina, Bošnjaci 52 su došli iza Karpata. Mi zajedno s onima koji se nazivaju Srbi, s Hrvatima, sa Slovencima, s Makedoncima smo svi zajedno dojahali i osvojili ovaj prostor. Vi pravite nekakvu drugu genetiku. Jeste li vi normalni, bre?

Bio sam danas malo emotivan. Hoću da kažem, što se tiče Vučića, on je za mene isti kao Milo samo što je Milo veći muškarac od njega. Ja tako mislim. Danas ono što je na provokaciju bilo, odgovorio sam na određeni način figurativno. Ne bacam niđe ovako ili onako. Ja sam uistinu onaj koji je moj CV, koji plaćem i borim se za Crnu Goru. Daj da napravimo uistinu ono što treba, evropske vrijednosti pravoj Crnoj Gori. Nemojte sjeći. Imao sam veliku priču, ali neću da uzmem mojim kolegama. Molim vas da sačuvamo Crnu Goru istinsku, a da ostavimo istoriju istoričarima koji nisu u službi interesa. Živjela Crna Gora svih nas.

PREDSJEDAVAJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 21:09:58)

Zahvaljujem na ovom govoru. Siguran sam da ćete podržati rezoluciju. Hvala. Diskutant je Halil Duković. Izvolite, gospodine Dukoviću.

HALIL DUKOVIĆ (29.11.18 21:10:16)

Uvažene kolegice i kolege, poštovani članovi Vlade, uvaženi građani,

Kažu da nas istorija uči da ne bi ponavljali greške iz prošlosti. Glavno pitanje jeste da li smo mi ovu lekciju iz istorije naučili. Zaista je jako upitno ako danas znamo da mi u Crnoj Gori, posebno na Balkanu svi imamo svoju istoriju, ta istorija se razlikuje od onog drugog, s njom živimo, ali tu istoriju i doživljavamo kao da se sada odigrava. Tako da nam se čini da smo nekad u 19. vijeku, nekada smo u 20. ali vrlo malo u 21. vijeku gdje sav razvijeni, civilizovani svijet već uveliko kroči.

Vjerujem da je interes svih u Crnoj Gori da gradimo društvo jednakih, društvo u kojem ćemo svi biti jednaki i društvo u kojem naše razlike koje postoje će biti nešto što će nas spajati, a ne razdvajati. Možda najbolju lekciju iz istorije nijesmo naučili, da smo najviše svi patili onda kada smo se nacionalno ili vjerski prebrojavali i dijelili.

O Podgoričkoj skupštini, kao i o svakoj našoj priči bilo je više pogleda. Naravno, složićemo se svi u jednom, da je te 1918. godine nestala jedna država, nestala Crna Gora. Crna Gora je tada bila međunarodno priznata država. Odgovor istorije možemo sagledati i danas, 100 godina nakon toga događaja. Danas je Crna Gora nezavisna, međunarodno priznata država, država na pragu Evropske unije, država članica NATO alijanse, najvećeg vojnog i ekonomskog saveza koji danas u svijetu postoji. Naravno, obnavljanjem crnogorske nezavisnosti jednu veliku ulogu odigrali su manjinski narodi koji su gotovo 100 procentno podržali suverenu Crnu Goru i to je nešto što jedino Crna Gora ima u cijelom okruženju.

Naravno ponovo kažem da lekcije iz istorije moramo svi naučiti. Osvrnuću se ukratko na ono što su velike sile radile u ovih zadnjih 100 godina. 1918. godine, slijepo su posmatrali nestanak Crne Gore. Ali ću Vas podsjetiti da su 2006. godine konstatovali da većina u Crnoj Gori nije većina što i u svim državama u svijetu. Tako da je ovdje kod nas bila većina 55%, da danas sve te velike sile kažu da je Crna Gora faktor stabilnosti na Balkanu. To je samo dokaz da je istorija pa i velike sile bila nepravedna prema Crnoj Gori, a da konstatacijom da smo danas faktor stabilnosti na Balkanu samo dokaz da smo mi na pravom i ispravnom putu. I veliki narodi i velike države su pravili greške, ali odlika velikih naroda i velikih država je bila da priznaju te greške, mi nikako ne priznajemo greške. Na Balkanu još niko nije priznao nikakvu grešku. Zato na samom kraju, ne oduzimajući više vrijeme, poručio bih svim građanima - ne dozvolimo da se istorija ponovo ponavlja, i ne dopustimo da svi zajedno pravimo iste greške. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 21:14:14)

Zahvaljujem poslaniku Halilu Dukoviću.

Dajem riječ Željku Aprcoviću, posle njega Sanja Pavićević, onda Goran Danilović, Miliorad Vuletić i Ranko Krivokapić.

ŽELJKO APRCOVIĆ (29.11.18 21:14:27)

Zahvaljujem uvaženi potpredsjedniče, kolegice i kolege poslanici, uvaženi predstavnici Vlade, poštovani građani Crne Gore,

S obzirom na činjenicu da smo tokom današnje rasprave imali dosta različitih uglova gledanja o pogledu akta koji je danas predložen da se razmatra na Skupštini radi se o 100 godišnjici održavanja Podgoričke skupštine. Želim da kažem da sve ove različitosti u pogledima

na te istorijske trenutke ne dovode do onoga što je osnovna ideja i cilj predložene Rezolucije bila od strane Demokratske patrije socijalista i njenih koalicionih partnera. Želja nam je bila da zajednički pogledamo u budućnost, da probamo da prevaziđemo podjele pri tome ne zanemarujući ono što jeste osnov cijele naše priče, istorijski fakti koji govore o tome kako i na koji način je takozvana Podgorička skupština održana. Moram da istaknem da ono što jeste istorijsko nasleđe ne smijemo da zaboravimo. U ratu od 1914. do 1918.godine, odnosno na samom njegovom kraju Crna Gora je izgubila državni identitet, izgubila je nacionalni identitet, izgubila je vjerski identitet, potrla svoje kulturno istorijsko nasleđe i sve sa odluka koje u sebi nijesu imale pravnu snagu u smislu legitimiteta i legaliteta i načina kako su donošeni. Ako znamo da u trenutku održavanje velike Skupštine u Podgorici imamo važeći Ustav iz 1905.godine i ako znamo da 1914.godine su obavljani izbori na nivou Crne Gore, da smo imali legalno izabrane predstavnike naroda onda Skupština, takozvana Skupština 1918.godine nije bio izraz volje građana Crne Gore odnosno nije bio plebiscit naroda.

Ovo iz sledećih razloga. Prvo i osnovno takozvana Podgorička skupština je održana na način da su predstavnici odnosno poslanici birani mimo važećih zakonskih rješenja koja su donešena tokom prethodnog perioda, nego su ad hoc birani predstavnici koji su kasnije donosili odluku ko će biti predstavnik na toj takozvanoj Podgoričkoj skupštini. Takođe, ono što moram da istaknem da po prvi put bez obzira na zakonska i ustavna rješenja ta takozvana Podgorička skupština nije održana na Cetinju nego u Podgorici. Održana je u jednoj hali, održana je na način na koji je održana mimo toga što je Crna Gora 1918.godinu trebala da proslavi kao pobjednica, jedna od pobjednica tek okončanog rata, a u arhitekturu te slobode uložila je krv i djela građana Crne Gore. Moram takođe da kažem da je Podgorička skupština, takozvana samo u dva navrata zasijedala. To dovoljno govori o snazi akata koja je ona donosila.

S obzirom na tu činjenicu te odluke nije trebalo ni poništavati zbog toga što one u pravnom sistemu nijesu proizvodile pravno dejstvo. Međutim, kasnije ono što se dešavalo 23 godine, nakon održavanja Podgoričke skupštine tekovinama Narodno oslobodilačke borbe kasnim ustavima i na kraju referendumskim izjašnjavanjem građana Crne Gore, potvrđeno je ono što jeste utemeljenje bića Crne Gore, to je njena državnost i samostalnost. Vratila je Crna Gora svoj državni identitet, vratila je kulturno istorijsko nasleđe poštujući okruženje, poštujući i prve susjede o kojima su i prijatelji Srbije. Ono što je rekao uvaženi kolega Papović, a što bih sada istakao na kraju mog uvodnog izlaganja jeste da mi ovdje govorimo o postupcima srpske Vlade ne srpskog naroda, i želim da kažem da je Crna Gora u bližoj i daljoj istoriji imala puno značajnih datuma koje treba da slavimo i 13.jul i 21.maj i 1878.godinu odnosno 140 godina od održavanja Berlinskog kongresa, a ne da slavimo nešto što je suštinski doprinijelo da Crna Gora izgubi svoj državni identitet. Nadam se da će građani Crne Gore shvatiti naše poruke sa ove govornice kao želju da zajednički gradimo budućnost za dobrobit svih građana Crne Gore odnosno nacionalnog bića Crne Gore. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 21:18:58)

Poslaniče Željko Aprcović, zahvaljujem.

Sada dajem riječ Sanji Pavićević, po dogovoru posle toga je poslanik Goran Danilović.

SANJA PAVIĆEVIĆ (29.11.18 21:19:08)

Hvala potpredsjedniče, poštovane kolege i kolegice poslanici i poslanice, poštovani predstavnici Vlade, poštovane građanke i građani Crne Gore,

Kao poslanici ovog cijenjenog doma sve što činimo ima posebnu težinu, odgovornost i poruku. Tako se moramo danas odnositi i prema Predlogu Rezolucije povodom 100. godišnjice Podgoričke skupštine i sve što budemo radili sada i uvijek neka to bude za dobro Crne Gore. Niko nas neće cijeniti kada ne cijenimo svoju državu, niko. Ova sjednica Skupštine upravo je zato i zakazana, da osudimo istorijske trenutke koji su bili tragični za našu državu i da ne ponovimo greške koje su skupo koštale naše pretke. Takav jedan događaj bila je i ta takozvana

Podgorička skupština nelegalna i nelegitimna. Ponoviću, naša je obaveza da danas nakon 100 godina osudimo odluku Podgoričke skupštine i još jednom potvrdimo pravu trasu našem potomstvu. Istorijske činjenice su da je Crna Gora bila suverena i međunarodna priznata država na Berlinskom kongresu 1878. uređena Ustavom iz 1905. godine, država koja se u kratkom istorijskom periodu tri puta zajedno sa Srbijom borila protiv tadašnjih zajedničkih neprijatelja u dva balkanska rata i u I svjetskom ratu i bez obzira na sve to država je izbrisana sa svjetske političke mape odlukama takozvane Podgoričke skupštine. Navešću par rečenica iz intervjua koji je kralj Nikola dao Njujork tajmsu 29. januara 1919. godine - Ono na što se žalim jeste nezahvalnost, borio sam se tri rata za tu istu Srbiju, odbranio sam je od jedne nesreće i omogućio da povratim Beograd. Sjetite se da sam ja bio prvi koji je pritrčao da je spasi nakon austrijskog ultimatum, i ako me ni jedan ugovor nije obavezivao na to, i mada se nije znalo hoće li velike sile intervenisati. I šta je moja nagrada? Ova braotoubilačka invazija na slobodu mog naroda, i Andrić je pisao da nekad istorija stvara mit, a nekad mit stvara istoriju. U slučaju Podgoričke skupštine lažni mit je stvaran da je kralj Nikola izdao Crnu Goru. Na našu sreću taj mit nije mogao da zaživi. Mi se sponosom sjećamo stvaranja moderne i cijenjene države Crne Gore za vrijeme kralja Nikole. I te 1918. godine bilo je dobro znano da su Crnogorci narod koji je svoju državu stvorio snagom i junaštvom i očuvao u najmučnijim vremenima svoje istorije. Bezdušno bi bilo prepustiti zaboravu nepravdu koja je učinjena našem imenu i državnom identitetu tim događajem. Podgorička skupština je bila instrument kojim je napravljen prevrat u Crnoj Gori, ukinuta je jedna dinastija u korist druge, ali na koji način i sa kakvim posledicama? Bolna posljedica Podgoričke skupštine bila je stvaranje podjela u narodu, koje nažalost traju i danas i protiv kojih se moramo boriti svi zajedno. Stavimo tačku, okrenimo se budućnosti i očuvanju svih pojedinačnih vrijednosti građanske Crne Gore, kao i kulturi, kao i zajedničkom nasleđu, ali zajedničkoj obavezi i šansi. I završavam porukom - Naša građanska, multietnička i nada sve miroljubiva Crna Gora je dovoljno velika za sve nas koji je volimo i poštujemo i koji u njoj želimo da živimo normalan i skladan život. Dovoljno je velika i za one koji je kao takvu prihvataju, neka je vječna Crna Gora.

PREDSJEDAVAJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 21:23:22)

Zahvaljujem se poslanici Pavićević, dajem riječ Goranu Daniloviću.

GORAN DANILOVIĆ (29.11.18 21:23:31)

Uvaženi građani, kolegice i kolege,

Danas smo, molim vas da mi stavite 10 minuta, izvinite što počinjem iz početka.

Žao mi je što danas imamo priliku da slušamo, nedužni, istorijske časove koje niko nije tražio, niti naručio, ali imamo na to pravo. Mi mislimo da se na takav način odužimo znamenitoj i značajnoj istoriji.

Ja danas neću da govorim o istoriji, zbog toga što je bilo mnogo, ne zbog toga što ne znam, nego zbog toga što ne bih da se nadmećem s vama, nego da pokušam sa nekoliko riječi da doprem do vas i do onih čiji ste, a preci su nam zajednički.

Dakle, uvažene kolegice i kolege, volio bih ja danas da vi možete ovom rezolucijom nešto makar da uradite. Uvaženi predlagači, ona je besmislena zbog toga što ne miri ni mrtve ni žive. Mrtvima ne znači ništa, žive svađa. Možete i patetično i poletno i kako god hoćete u istoriji, možete i lijepo o kralju Nikoli, ja sam ponosan na kralja Nikolu. Potpisujem svaku njegovu pjesmu i spreman sam da je pjevam, a pitam vas uvaženi predlagači, možemo li zajedno da otpjevamo jednu. Svako njegovo crnogorstvo i svako njegovo srpstvo pjevam i danas i svako crnogorstvo i srpstvo Petra I i Petra II, da zajedno pjevamo ili da zajedno začutimo za ovo vrijeme moje diskusije i da se sjetimo o kome mi pričamo, sasvim sigurno o boljima nego što smo mi.

Junacima iz mita, iz prošlosti, ne drže se pridike danas. Trebalo bi da se vratite u to vrijeme, da oslušnete i vidite, napisao sam nešto o tome, malo je neskromno na to da se pozovem, ali zapamtite, ovaj narod šta smo god bili i šta smo god danas ne duguje ništa ni jednom svom kralju. Mnogi kraljevi ovom narodu duguju. Nemojte da mislite kako ste u pravu samo zbog

toga što, u međuvremenu, mislite da više volite nekoga koga su naši preci voljeli toliko da su za njim i zbog njega htjeli da polože glavu, da izgube život i da izgube porodicu.

Danas rezolucijom smo krenuli u 1918. godinu, da tamo podmirimo ono što ne možemo ovdje i sad. Mogao bih tako lijepo da govorim o tim historijskim činjenicama, o tome ko nam je komandovao, ko nam nije komandovao, šta smo sebi dopustili, šta nijesmo, ali me sramota zbog toga što mogu danas da vas pitam samo jednu stvar. Da nam nije komandovao veći tuđin nego što je u skorije vrijeme? Šta smo mi bili jedni drugima? Mislite li vi zaista da su izdajnici iz 1918. godine listom mogli podići Trinaestojulski ustanak? Izdajnici i njihovi sinovi su oslobodili Crnu Goru 13.jula 1941.godine. Nema jednog učesnika Podgoričke skupštine koji u međuvremenu jedino nije umro, koji je nešto značio i mogao da stane na štap da nije stao u odbranu Crne Gore 13.jula.

Možete vi rezolucijom danas da prekrojite i učinite šta god hoćete, ako ih i ima, to je samo dokaz da sam u pravu, ako ih i ima. Zbog toga što danas ovdje ja govorim i u ime onoga u koga biste se vi zakleli, ali opet samo u dio kao i u dio stihova kralja Nikole. Ja danas branim i Krsta Zrnova Popovića zbog toga što znam da o njemu znam više nego vi i potpisujem njegovo crnogorstvo i njegovo srpstvo. Šta vi hoćete? Nije meni što vi hoćete iz sebe da iščupate dio s kojim ste se ponosili do juče, nego hoćete iz cijela naroda i kad naiđete na otpor toga naroda koji ne da da mu uzmete i jedno i drugo, koji neće da prebira po kostima predaka i da govori o tome da mu je 50% krvi izdajničko, onda ne znate gdje ste krenuli. Molim vas još jednom, razmislite u tišini. Čemu služi ova rezolucija? Hoćete li da budemo mi junaci? Možda bismo i bili, no nema car junaka. Nije kralj Nikola istjeran srbijanskom vojskom iz Crne Gore i da smo ga istjerali, a nijesmo i da su ga istjerali crnogorski Srbi, a nijesmo, mi smo ga istjerali, moji i vaši preci. Ako ga nijesmo istjerali, nijesmo žalili što se nije vratio. Je li to naša bruka? Vjerovatno jeste. Je li nam prva? Sigurno nije. Je li nam potonja? Sigurno nije. Čerali smo i bolje. Zbog nas su ovi vladari u koje se zaklinjete govorili i pisali da im dođe i vjeru zbog nas da promijene.

Uvažene kolegice i kolege, mnogo je lakše putovati kroz budućnost, nego kroz prošlost, za prošlost nam treba malo znanja. Za budućnost samo dobre noge, niko vas ne pita, jer je počela prije jedan minut. Imajte to u vidu onoga trenutka kad pokušavate da se ratosiljate prošlosti koja smeta budućnosti, a samo ljudima koji ne znaju prošlost smeta budućnost. Ja vas pozivam danas, uvaženi predlagači iz kojih ste god partija da razmišljamo o današnjoj Crnoj Gori drugačije. Ja vas pozivam da ne prebirate po patriotizmu i izdajstvu onih koji su bolji od nas. Nijesu to grobovi izdajnika, nego junaka i slava junacima. Slava njihovim zabludama, slava Crnoj Gori, a Bog je vječan, a ona neka je vječna samo onoliko koliko je slobodna. Meni ne treba ništa ako nema slobode, nemojte patetikom da pokušavate da nam doskočite. Ja na patetiku svakako uvažene kolege, umijem da odgovorim patetikom, ali za razliku od vas ne čitam historijske govore, makar za razliku nekih od vas i ponosan sam na to što bi moj đed bio spreman da skine nekome glavu ili kapu da mu je rekao da nije dobar Crnogorac ili da nije dobar Srbin, za njega je to bilo isto. Ja znam očigledno da u vašoj vizuri je to uvijek bilo različito, ali gospodo, ako se vi ne sjećate, vaši grobovi se sjećaju, grobovi vaših predaka se sjećaju i naši grobovi, koliko god to bilo patetično će se sjećati jednoga dana. Šta ste htjeli da dokažete ovim, koga ste htjeli da osudite, koje ljude? Ponavljam vam, one što su bili na Mojkovcu svojevrijem. Mislite li da su išli da brane starog kralja Petra. Ja vam kažem da je to lažna istorija. Išli su da brane svoj obraz. Mojkovac nije trebao da odbrani srbijansku vojsku, jer je nije mogao odbraniti. Nije mogao, jer je u Srbiju u te dvije godine bilo već 200.000 ili 300.000 žrtava, trebao nam je da odbranimo naš obraz, naš brdski i crnogorski obraz. Da nije bilo Mojkovca mi danas ne bismo mogli da govorimo da smo bili ni pobijeđeni ni poraženi, nego bismo ćutali. Mojkovac je bio naša upisnica, da ne potonemo mučke.

Gospodo, uvažene kolegice i kolege,

Ova rezolucija istoriji ne treba ništa. Niti će je dopuniti, niti će je pofaliti. Ova rezolucija ne treba ni vama, ova rezolucija treba mržnji. Ako nudite jedan dan mržnju, a drugi dan ljubav razmislite samo koliko će vam se vjerovati. Ja vam nudim da ostavite prošlost tamo gdje jeste, ja vam nudim da zajednički odamo počast onima koji su na različitim krajevima šuma u istom nesrećnom vremenu gubili glave, vjerujući da se bore za slobodu, ne branite mrtvog kralja, jer se on odbranio dok je bio živ, branite žive ljude, a to se ne radi rezolucijom i deklaracijom...(Prekid)... dragi prijatelji, ako to smijem da vam kažem. To se radi drugačije. Danas da dovedete kralja Nikolu ovdje u parlament čudom se ne bi mogao načuditi ni za koga, ni protiv koga usvajamo rezoluciju koja, rekoh, i time završavam, nit' miri mrtve, nit' treba živima. Kažem čemu treba -

mržnji. Ako ćete od nje da nastavite da živite može neko vrijeme, ali ćemo doživjeti svi skupa istu sudbinu. Ništa od ovoga što se danas ovdje dešava nije istorijsko. Nijesmo mogli ni ove svečane toalete ili morali da oblačimo. Ovo će biti zaboravljeno.

Bilo je ođe mnogo krupnijih stvari. Ovo - mojčovačkim junacima i onima koji nijesu predali pušku po tom, ovo - učesnicima Podgoričke skupštine i onima koji su bili protiv nje, ne znači ništa, niti mi imamo ponta da im dodamo snagu koja im je tada falila.

Hvala vam i nadam se da se nećemo svađati i ćerati rezolucijama i ni dao Bog revolucijama. Hvala najljepše.

PREDSJEDAVALJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 21:34:56)

Dajem riječ poslaniku Miloradu Vuletiću, poslije toga Ranku Krivokapiću, a onda Maja Bakrač.

MILORAD VULETIĆ (29.11.18 21:35:06)

Zahvaljujem gospodine predsjedavajući.

Dame i gospodo, poštovani predstavnici Vlade, uvaženi građani,

Hoćete li vas dvojica ili ja da pričam? Ajde brate više je stvarno prešlo svaku mjeru i izvinjavam se i ja vama. Hoćete mi vratiti ovo vrijeme?

Svjesni dubine balkanskih tmušā koje uprkos novom milenijumu nijesmo uspeli do kraja da raščeramo svjesni mitova i mitomanija koji su zaposjeli i našu bližu prošlost, koji zaklonjeni tamom pokušavaju da opstanu da se odupru svjetlosti, da potvrde laž, da uljepšavaju svoje ružno lice ne bi li lakovjernim i neukim još malo prodavali maglovitu istoriju poraznu i lažnu, navodi me na zaključak da je priča o Podgoričkoj skupštini više tužna nego inspirativna, jer je imala za posledicu ukidanje i nestanak države Crne Gore. Božićni ustanak sa hiljadama žrtava i mnogo ljudske patnje, imala je za posledicu nestajanje autokefalne crnogorske crkve, imala je za posledicu godine zaostajanja, gladi, beznađa.

Poštovani građani,

Obzirom da o Podgoričkoj skupštini, kao istorijskom događaju, postoji obilje dokumenata koji iz različitih uglova osvjetljavaju ovaj događaj, svoj doprinos ovoj raspravi želim ograničiti samo na pravni aspekt, odnosno na ono što svi pravници žele da razgraniče, pravo i ne pravo.

Mogu li četiri čovjeka od čega trojica strani državljani koji sebe zovu centralni izvršni odbor za ujedinjenje Tomić, Kosović, Spasojević i Raičević, sa svim novcem i političkom podrškom, donijeti pravno valjanu odluku koju u roku samo mjesec dana, od 25.oktobra do 26.novembra, sprovode u djelo. Sve da i da su, kako neki tvrde, Crnogorci bili listom za ujedinjenje, ujedinjenje možda, ali prisajedinjenje nikako.

Iako su međunarodni poredak i tada uređivale Britanija, Sjedinjene Američke Države, Francuska, Italija, zemlje saveznice, članice Antante Crna Gora je te 1918. bila okupirana, zaboravljena i prepuštena "demokratskom kapacitetu okupatora". Iako su date garancije i obećanja saveznika da će Crna Gora biti sačuvana, iako je postavila stolice za Crnu Goru na Mirovnoj konferenciji u Parizu, iako je u 11. tački mirovnog plana Vudroa Vilsona, predsjednika SAD posebno pomenuta Crna Gora sa zahtjevom za političku i ekonomsku nezavisnost i teritorijalni integritet, Crna Gora je nestala sa mape Evrope. A imala je Crna Gora i svoj pravni sistem i institucije, Nikoljdanski ustav iz '905. legitimnu Narodnu skupštinu koja je bila u mandatu izabrana 11.januara 1914.godine koja se ničim osim golom silom i pravnim terorom nije mogla zaobići.

Sudbina Crne Gore više nije bila u njenim rukama. Pravno nasilje proizvelo je užas na koji se doduše oglašava britanski Dom lordova u kojem Lord Sidemham 11. marta '20. godine obavještava Dom lordova, Gornji dom britanskog parlamenta u kojem kaže - citat: "Teško mi je da opišem što sve proživljava crnogorski narod nakon ujedinjenja. Nema manje države koja ima veće pravo da traži od saveznika pomoć, jer je kao nagradu dobila mučeničku patnju nakon postizanja mira. Vjerujem da ne može biti kasno da se obnovi nacionalni život tog malo naroda sa toliko dugo

neprekinutom historijom herojskih postignuća". Završen citat, a Lord Sidemham veoma detaljno opisuje i crnogorsku borbu u I i II balkanskom ratu i ulazak u Veliki rat.

Da skratim, posebnu pažnju sudbini Crne Gore posvetio je član američke delegacije na mirovnoj konferenciji u Parizu Vitni Voren koji u svojoj knjizi "Crna Gora zločini mirovne konferencije" pozvao da balkanska laž ne postane istina. ... još o akademiku Živojinu Periću, Slobodanu Jovanoviću, no nemam vremena. Samo zaključna rečenica - sa ove historijske distance Podgorička skupština je sjeme zla posijano u Crnoj Gori čije posljedice i danas osjećamo. Ova rezolucija iznosi teške ali poučne istine, bez obzira na težinu istine, ona mora biti osnova novih mirnih političkih odnosa u Crnoj Gori. Zahvaljujem i izvinjavam se.

PREDSJEDAVAJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 21:41:12)

Dajem riječ poslaniku Krivokapiću.

RANKO KRIVOKAPIĆ (29.11.18 21:41:14)

Hvala potpredsjedniče.

Sama činjenica da je nastalo šest država poslije I svjetskog rata, a samo jedna nestala, i to saveznička, je dovoljno da danas pričamo o tome poslije 100 godina. I to saveznička, pobjednička koja je ušla u rat odbijajući neutralnost za milion zlatnih rajs maraka da bi pomogla bratsku Srbiju i to je tako bilo časno i pošteno a nije tako završeno. Da je bilo časno i pošteno SDP bi podnio amandmane za sve one koji su tu borbu nastavili 90. godine.

Kad su Liberalni savez, SDP i reformske snage, Monitor, da ne nabrajam redom, krenuli u tu borbu, priznaću nismo ni znali za sakrivenu stranu historije, nismo znali. Znali smo da je to pravo da nastavimo svoju državu, a za 18. u mraku, za 18. zlu nismo znali. Ne trebamo ni danas da znamo ako će to nekome pomoći, ali moramo da znamo da klatno ne postoji ako nema Crne Gore. Ona je klatno. Možemo je ljuljati i lijevo i desno, ako je nema, nema klatna, nemamo se oko čega dogovarati. Prvo treba da se dogovorimo treba li da ima klatna, pa onda kako ćemo ga ljuljati.

... amandmani sjećanja na Liberalni savez Crne Gore koji je 1998. inače podnio ovakvu Rezoluciju i želja ne da osudimo 1992. jer osuditi možemo 1918. a 1992. da naučimo, da naučimo svi zajedno. Ona je bila, pravnici imaju lijepu riječ, teško je prevodljiva - mutatis mutandis, mi smo je preveli kao analogiju sa onim što se desilo 1918.godine. I tada se druga država pitala što će biti u Crnoj Gori i tada nam je određen referendum. Ne zaboravite u tom referendumu pitanje je imalo i dodatak i sa drugima koji hoće u tu zajednicu. Znaete ko su bili ti drugi? Republika Srpska, krajine itd, itd. Opet ponavljam, ne da osudimo, nego da naučimo. Tada je Crna Gora ulećela do danas u najoštrije sankcije Ujedinjenih nacija. Tada je Crna Gora ulećela u blokadu NATO snaga na obali i tada smo nevoljno, hoću da vjerujem, nevoljno ušli u tuđi velikodržavni projekat kao i 1914, 1916. i 1918. da žrtvujemo svoju državu. Ne treba reći kako su te sankcije uništile našu ekonomiju. Ne treba reći da smo preživjeli najveću hiperinflaciju u evropskoj historiji, ne treba reći koliko se tada iselilo pameti iz Crne Gore, ne treba reći kako smo se tada podijelili i ovi amandmani su sjećanje na te ljude bez imena. Ne treba ime, neznani heroji, da ih tako zovemo, koji su sačuvali luču vjere da Crna Gora ima pravo na svoju državu i da je ime Jugoslavija uzeto od ...(Prekid)... Jugoslavije. Ubice Jugoslavije uzeli su ime Jugoslavija i tada smo bili u veliko državnom projektu koji nije bio jedini ali jeste zadržao čitav Balkan suštinski i šire i zato tražimo da se ta pouka nauči, ne tražimo krivce, tražimo samo pouku za budućnost. Zato je naš amandman da bi na to uputio.

Naravno, pravno je to učinilo ništavnim, to je pravno ništavno, politički treba naučiti. Naš amandman o nasilnoj aneksiji Crne Gore ugradio je SDP u Zakon o dinastiji Petrović. On već postoji u našem zakonodavnom sistemu. U članu 1 smo uspjeli, ostavićemo za memoare kako smo do toga došli, da ugradimo da je 1918. Crna Gora nasilno anektirana. To stoji u članu 1 o Zakonu o dinastiji Petrović, 2011.godine usvojen. To je nešto što već postoji u zakonu, nema razloga da ne bude i u ovoj Rezoluciji. To je međunarodno pravni termin za ono što se desilo u Crnoj Gori. Ne traži krivce, traži činjenicu. Klatno možemo da krećemo kako se dogovorimo, oko

klatna nema pregovora, to klatno je Crna Gora. Oni koji misle da će ga ljuljajući, uništiti mislim da su i dalje na pogrešnoj strani istorije. Mi nismo čuvali tu stranu ..(Prekid).... nama ništa ne treba, mi smo svoju istoriju mogli završiti 1998. i reći naše smo odradili, imamo dovoljno istorije. Nama treba zajednička istorija za budućnost. Ta pobjeda nije da bi smo bili vlast i SDP vam je to pokazao, ta je pobjeda da bi smo se okupili i prekinuli zavadu. Uvjeren sam kad dođe vrijeme bogobojažljivo, što bi rekao Petar I, da ćemo se moći naći , a da ne trošim vrijeme ostalo je još malo vremena. Potrebno je da to shvatimo, nije uništenje države Crne Gore srpsko uništenje države Crne Gore, nego je to uništenje velikodržavnog projekta jedne manje države. Da smo mi veći nego što je Srbija ne mislim da mi ne bi isto učinili Srbiji, ne mislim da mi ne bi isto učinili Srbiji i da mi ne bismo umarširali u Beograd i isto preuzeli tron, ali treba znati kako god se osjećali u Crnoj Gori ovo je dom jednako i jednih i drugih. Klatno moramo čuvati kao jedino koje imamo. Nije savršeno, što smo više okupljeni oko njega biće bolje, što smo više podijeljeni biće gore. Loše vlasti će u takvom prostoru profitirati, a mi ćemo se trošiti i vrijeme prolaziti.

Ovo je Balkan. Drugi se još uvijek razgraničavaju. Sve što znam, znam da nema razgraničavanja na Balkanu bez mirisa i dima čije ime neću reći. Što se prije okupimo oko toga da je ovo naša domovina, kakva god bila u prošlosti i nijesu krivi ni naši, ni njihovi, ni bilo koji đedovi. Oni su vjerovali u to što rade i put u pakao je popločan, ponekad, najboljim namjerama, ali istorijski nema dva odgovora, ima samo jedan odgovor. Ukidanje države Crne Gore bila je istorijska nepravda, formalno pravno, nasilna aneksija i da to ne može biti istorijsko opravdanje. Hvala vam.

PREDSJEDAVALJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 21:48:30)

Zahvaljujem poslaniku Krivokapiću.

Dajem riječ Maji Bakrač, poslije toga Branka Tanasijević. Poslije njih Marina Jočić.

MAJA BAKRAČ (29.11.18 21:48:49)

Hvala potpredsjedniče.

Poštovane kolegice i kolege, poštovani članovi Vlade, poštovani građani,

Poslanicama ovog saziva pružila se mogućnost da nakon vijeka tragičnih događaja daju svoj vrijednosni sud o onome što su činjenice i postojeća arhivska građa. Današnja rasprava ima za cilj da se širi znanje o ovim događajima zbog budućih generacija i zarad naših dobrih odnosa u budućnosti. Često se pitam zbog čega je moja generacija, generacija prije i poslije bila uskraćena informisanosti o tom značajnom datumu za Crnu Goru. Možda zato što je istina bolna. Da citiram jednog velikog pravnika - Istina je ljekovita ma kakva ona bila. Zarad te istine dozvolite da dam i svoj skromni doprinos na ovu temu onako kako je ja doživljavam, a istoriju svakako treba ostaviti istoričarima.

Na mjestu gdje je nekada bila zgrada duvanskog monopola u kojoj je održana nelegalna i nelegitimna Podgorična skupštinna donešeno je niz anticrnogorskih odluka koje su potom branjene od pobunjenog naroda. Podgorička skupština je poslužila kao instrument preko kojeg je tadašnja Vlada Srbije uz pomoć svojih povjerenika u Crnoj Gori izvršila prevrat i nedemokratski ukinula crnogorsku državu i njenu dinastiju. Za Crnu Goru je Podgorička skupština politički i pravno bila velika nacionalna i državna tragika koja je na patriote, učesnike Božićne pobune, na njihove porodice i na pristalice kralja Nikole ostavila stravične posledice.

Ako bacimo pogled na dvije države Crnu Goru i Srbiju u prvoj vidimo nečuveni bol, očajanje, ona vam daje izgled pokliča, truba i topova, sa divljim uništavanjem nevinih života i imovine, dok je u drugoj Srbiji stanje normalno, grade se na svim stranama putevi, čak se i pojedina sela vezuju željeznicama, reparirane su sve imovinske štete. Ova izjava lidera crnogorskih federalista dovoljno govori o nagradi koju je dobio crnogorski narod prisajedinjenjem Srbiji. Naoružani neobjašnjivom mržnjom prema Crnogorcima pljačkali su, ubijali, mučili. Tu čovjek, koliko god se trudio, ne može da ostane ravnodušan prema zločinima koji su vršeni na najsuroviji način, a posebno nad ženama i nejači. Ostala su brojna svjedočanstva o tim stravičnim

događajima širom Crne Gore. O činjenicama i istorijskom crkvenom aspektu tog događaja iz 1918. godine govorili su ili će govoriti drugi pozvaniji, a mi nešto mlađi koji nijesmo istoričari možemo da govorimo o nečemu što su refleksije vremena kada nam je oduzeto crnogorsko ime i državnost.

Ne pripadam onima koji insistiraju da se pretjerano ističe nacionalna pripadnost, ali nikada ne treba zaboraviti da je onima koji su se vjekovima borili i branili Crnu Goru najvažniji etnički ponos da su Crnogorci. Danas se najviše čuju oni kojima je cilj da bude što manje Crnogoraca. Zao duh negiranja i samoponištavanja sopstvenog nacionalnog bića povremeno provijava i danas. To su na žalost refleksije Podgoričke skupštine. Zato danas insistiramo da nema podjela. Napor da se svima dozvoli sloboda nacionalnog izjašnjavanja, jer je Crna Gora dom svih onih koji žive u njoj, da podjele iz prošlosti ostavimo iza sebe i da se okrenemo budućnosti. Evropa sa pravom pohvaljuje Crnu Goru, kao uspješnu zemlju, primjer multietičnosti i tolerantnog suživota različitih naroda, vjera i kultura. Zato odavde poruka, da svi zajedno čuvamo Crnu Goru kao nezavisnu i samostalnu državu i dalje jačamo građanski i demokratski karakter crnogorskog društva. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA TANASIJEVIĆ (29.11.18 21:52:40)

Zahvaljujem poslanici Bakrač, dajem riječ Branki Tanasijević.

BRANKA TANASIJEVIĆ (29.11.18 21:52:50)

Poštovani potpredsjedniče, poštovani predstavnici Vlade Crne Gore, poštovane kolegice i kolege, poštovani građani,

Ja sam u nekoj početnoj fazi imala namjeru da govorim o tri teme.

Jedna se odnosila na obrazovanje u vrijeme knjaza Nikole. Žao mi je što ne mogu o tome govoriti jer to je nešto o čemu niko od kolega nije posvetio pažnju, ali biće prilike da u nekom narednom javljanju kažem nešto na tu temu.

Drugi dio se odnosio na analizu društvenog konteksta i uslova koji su prethodili održavanju Podgoričke skupštine. Nije mi žao što o tome neću govoriti jer je veliki broj mojih kolega o tome rekao sve što je trebalo, a ja ću svoju pažnju posvetiti samo ovom trećem dijelu, a to su posledice odluka Podgoričke skupštine. U tom smislu želim da kažem da dugotrajan i uporan rad na ostvarenju prisajedinjenja Crne Gore Srbiji dobije završnicu 26. novembra 1918. godine, na Drugoj redovnoj sjednici takozvane Podgoričke skupštine. Ovim činom pogažen je Ustav Crne Gore, detronizovan je kralj Nikola i dinastija Petrović, a u suštinskom smislu to je bio udar na suverenitet Crne Gore koji je bio jednakog ranga sa suverenitetom svake druge nezavisne države po međunarodnom pravu, udar usmjeren na crnogorsku samobitnost, na crnogorsku kulturu i naciju, na ravnopravnost naroda i države i na niz drugih civilizacijskih vrijednosti. Odlukom Podgoričke skupštine Crna Gora je ponižena i pogažena, izgubila je ime i identitet, a kada se to desi narod i njegova država prestaju biti ono što jesu isto kao i ličnost. To je jedna rimska izreka koja je korišćena u istorijskim dokumentima, ali je činjenica kad neko izgubi ime da on izgubi identitet, da on izgubi ličnost. Tako je sa čovjekom, tako je i sa državom. Kolika je nepravda napravljena Podgoričkom skupštinom i kako je bilo živjeti i djelovati u Crnoj Gori posle tog dešavanja, kako se osjećao narod koji je očekujući ujedinjenje prevaren prisajedinjenjem najbolje govori sam Nikola Đonović u knjizi Zahtjevi Crne Gore privredni i politički koji je objavljen u Beogradu 36. godine na strani 22. U toj knjizi on govori kako je vodio razgovor sa jednim seljakom, a Nikola Đonović, agilni unionista, istaknut i uvaženi pisac se seljaku obratio riječima: Stvorili smo srećnu državu, naša privredna snaga je da nas neizmerno veća, danas smo veliki i jači od svake države na Balkanu. Na svaku od tih konstatacija seljak mu je posebno odgovarao riječima: Stvorili smo i veliku brigu, naše nacije su danas veće, dragi moj prijatelju. Bog dao da je tako kako zboriš, ali mi tako ne vidimo tu stvar u maloj kući svima nam je toplo, a u velikoj samo onima koji su oko ognja. Ovo je samo jedan od primjera koji pokazuje kako je bilo, kako se živjelo i kako se mislilo u Crnoj Gori, posle takozvane Podgoričke skupštine.

Međutim, zbog budućih generacija smatram da je naj mudrije prošlost ostaviti prošlosti na

način da ono što je bilo ne smije da određuje ono što jeste i ono što će biti. U tom smislu želim da kažem, da naša misija oko ove Rezolucije nije da poništimo poništetno, već da unaprijedimo ono što imamo. Poštujući taj princip naša dužnost je da čuvamo svoju državu, njen identitet, međunarodni subjektivitet i ustavni poredak. Sve što više u tome uspijemo manje ćemo biti opterećeni tragičnim događajima i tragičnim greškama iz prošlosti, manje ćemo o njima pričati. Reprize takvih događaja nam više ne trebaju.

PREDSJEDAVAJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 21:56:48)

Zahvaljujem poslanici Tanasijević.

Sada dajem riječ Marini Jočić, a nek se pripremi Bogdan Fatić i Nikola Divanović.

MARINA JOČIĆ (29.11.18 21:56:59)

Poništavanjem odluke slavne Podgoričke skupštine poništavate odluke slavne Podgoričke skupštine da bi sproveli odluke izdajničke Petrovdanske skupštine. Ovo poručuje jedan od onih od pola Crne Gore koja misli kao Demokratski front, ovo je izgovorio Bojan Bulatović, nesuđeni keramičar, silom prilika keramičar, a izražava naš stav kako mi vidimo Podgoričku skupštinu i vašu deklaraciju. U svojoj antisrpskoj histeriji pravite jedan presedan, i dovodite u trajnu opasnost Crnu Goru. Kada bude neka druga skupštinska većina dajete za pravo da dovodi u pitanje, da proglašava rezolucije o poništenju odluka AVNOJ-a, poništenju Rezolucije informbiroa, poništenju referendumu 2006. poništenje amandmana na Ustav 1974. sve dosadašnje izbore koje ste Vi sproveli, i svih štetočinskih odluka ove vlasti. Ono što je neposredno pa smo za Crnu Goru, a donosi ova rezolucija to je što ste se okomili na imovinu Srpske pravoslavne crkve. Kad budete donosili zakon o tome Vi ste namjerali da se pozivate na ovu Rezoluciju, pa ipak u svojoj antisrpskoj histeriji molim Vas da se ne odričete ili Vas pitam da li se odričete onoga što je napravljeno u velikoj Jugoslaviji koja je stvorena 1918.godine . Kumim vas Bogom nemojte u svojoj mržnji da rušite ono što je kralj Aleksandar i kraljevina podigli, ne mojte da rušite zgradu Skupštine opštine Podgorica, nemojte da rušite sve one divne zgrade na Cetinju, nemojte da rušite Gimnaziju podgoričku, a prije svega molim Vas nemojte da rušite most na Tari. U ovom vašem mrzilačkom pohodu sve je moguće i svemu se možemo nadati.

Pitamo se zbog čega ova Rezolucija? Ova Rezolucija kako je rekao Miško Vuković, član odbora u kome sam i ja je proistekla iz revolta prema veličanstvenom događaju u Budvi, gdje ste shvatili da nikakvi Čirgići, nikakvi Rastoderi, nikakve lažne istorije, nikakvo grbavo obrazovanje, nikakav Javni servis koji nikoga iz Demokratskog fronta nije pozvao na ovu temu da govori i ako naravno imamo pravo na to. Vidjeli ste da to nije uspjelo i pokušavate da stvorite novog čovjeka kako je nekadašnji ministar Backović nagovještavao ...(Prekid).. Vi pokušavate da sve drugo ...

Imam samo još jednu rečenicu.

Sve ovo vam neće uspjeti. Zato što svake nedelje idu kolone svadbene sa trobojkom crnogorskom, crngorskom trobojkom kralja Nikole.Rađaće se Srbčad koja će poništavati ove vaše rezolucije. Nijeste uspjeli u svom poslu. Nemojte danas 29.novembra, kada slavite Jajce da Crnoj Gori podmećete mućak.

PREDSJEDAVAJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 22:00:36)

Dajem riječ Bogdanu Fatiću. Posle njega, kao što sam rekao, je Nikola Divanović, a onda Jovan Vučurović.

BOGDAN FATIĆ (29.11.18 22:00:46)

Zahvaljujem potpredsjedniče.

Za dobro i kvalitetno sagledavanje nekog istorijskog događaja ili ličnosti kažu da je potreban određen protok vremena. Ta vremenska distanca nije potrebna kad je u pitanju Podgorička skupština iz 1918.godine. Činjenica je da je Skupština bila nelegalna i nelegitimna pa samim tim i odluke nastale u tom i takvom ambijentu moraju biti nelegitimne. Ove godine je prilika da se još jednom osvrnemo na ovaj skup, ali da sa Rezolucijom ovog skupštinskog saziva...(Prekid)....tačka 1918.godinu. Mnogi će reći razumljivo da smo ovakvu Rezoluciju morali donijeti ranije kao da nije bio dovoljan 21. maj 2006.godine. Sigurno jeste, ali pridodajemo im i ovu Rezoluciju kao generacijski odgovor na odnos prema našoj nezavisnoj državi. Treba i danas još jednom podsjetiti da u vrijeme pripremanja kao i održavanja izbora za Podgoričku skupštinu nedvosmisleno postoji međunarodni pravni subjektivitet Crne Gore, da postoji crnogorska Vlada ili dinastija, ali posebno podvući da je tada na snazi crnogorski Ustav iz 1905.godine.

Dakle, činom okupacije Kraljevine Crne Gore nije prestao da postoji njen međunarodni subjektivitet. Ustavom Knjaževine Crne Gore, članom 71 predviđena je nadležnost kralja i Crnogorske narodne skupštine u vezi sa raspisivanjem legalnih izbora i donošenjem izbornih zakona. Shodno tome Centralni izvršni odbor je i sam nelegitiman i kao takav nije mogao pripremati izbore za Podgoričku skupštinu. Formiran je četvoročlani odbor koji treba da radi na ujedinenju. Ovaj odbor je na sjednici u Beranama 7.novembra 1918.godine, propisao pravila za biranje narodnih poslanika za veliku Narodnu skupštinu. Dolazim iz kraja koji je Crnoj Gori uvijek kroz istoriju davao i daje prvake ljude koji su se borili za očuvanje, prosperitet i oslobođenje Crne Gore. Oni su svojim djelovima svjedoci polimskog kraja okrenuti prema Cetinju i Crnoj Gori, ali na žalost ova slika se često želi iskriviti pa i povodom Podgoričke skupštine.

U ovom obraćanju ne mogu da ne pomenem igumana Mojsija Zečevića, starještinu manastira Đurđevi stupovi od 1820. do 1851. godine koji je uz Petra I i Petra II Petrovića Njegoša radio na stvaranju Crne Gore. Obavljao je niz značajnih funkcija u Crnoj Gori i učinio je mnogo na ujedinenju Vasojevića i drugih brdskih plemena s Crnom Gorom. Prvi komita, brigadir Radomir Vešović koji je prilikom hapšenja ubio austrougarskog oficira i odmetnuo se u šumu. Moram napomenuti još Miljana Vukova Vešovića, vojvodu koji je još jačim i neraskidivim vezama vezao ovaj kraj za Crnu Goru. Ujedinenje vasojevićkoj kraja bio je jedan od osnovnih zadataka svih velikana Gornjeg Polimlja. Napomenuću samo za jedan događaj prilikom prisajedinjenja Vasojevića Crnoj Gori, prilikom prvog susreta između knjaza Danila i vojvode Miljana Vukovog, knjaz Danilo mu je saopštio - Pobratime Miljane, primam tebe i vasojevićko pleme svom dušom i srcem. Najsvečanije vam obećavam da od sada neću ništa pošteđeti da vas zadržim, branim i odbranim od svake opasnosti. Uslijedio je vojvodin odgovor - Ostajem s tobom i Crnom Gorom. Tako je bilo tada, tako je i danas. Sin Miljana Vukova, Gavro Vuković, diplomirani pravnik u Crnoj Gori je, takođe, svojim jakim i neraskidivim vezama vezao se za Crnu Goru. Završiću, današnja Crna Gora predstavlja pravi sklad multietničnosti i multikonfesionalnosti. Ovom rezolucijom jasno pokazujemo svoj odnos prema odlukama Podgoričke skupštine, a te odluke je porazilo i vrijeme iza nas. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 22:04:28)

Zahvaljujem, poslaniku Bogdanu Fatiću.
Dajem riječ Nikoli Divanoviću.

NIKOLA DIVANOVIĆ (29.11.18 22:04:40)

Hvala, potpredsjedniče.

Poštovane poslanice i poslanici, poštovani građani Crne Gore,

Bez obzira što smo danas čuli ovdje različite ocjene i različite interpretacije istorijske istine koja uvijek može biti samo jedna, vjerujem da ipak možemo biti spokojni. Jer, dok je Crne Gore kakvu danas personifikuje ova skupština, Crnoj Gori se nikad više neće ponoviti Podgorička skupština. S ove vremenske distance mogla bi se posmatrati kao fenomen činjenica da u prvoj polovini 20. vijeka, usred Evrope, nestane jedna viševjekovna država, saveznica pobjedničke

Antante, da se poništi njen nacionalni i teritorijalni identitet, da se uvrijedi njena prošlost i rani njena budućnost, a posebno da izvođači radova na ovom poslu budu angažovani unutar nje same.

U tom fenomenološkom sagledavanju Podgoričke skupštine, važno je razumjeti činjenicu da je ona Crnoj Gori došla spolja, a da je realizovana iznutra i to kao goraka ironija sudbine. U znak zahvalnosti Crnoj Gori za njenu bezrezervnu solidarnost i pogibiju saveznici su je ukinuli. Suprotno pravu i pravdi mlađa država ukinula je stariju. Crna Gora je izgubila državu, naciju i teritoriju, a Srbija je s tim kapitalom uz amin velikih sila, onih istih saveznika Crne Gore iz Antante ušla u Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca. No, bez obzira na subjektivni doživljaj, ovaj istorijski događaj na spoljnopolićkom planu za Crnu Goru nesumnjivo predstavlja formalizaciju tuđih političkih i teritorijalnih pretenzija, a na unutrašnjem planu predstavlja najtragićniji događaj u njenoj hiljadugodišnjoj istoriji i sinonim za jednu od najvećih istorijskih nepravdi.

Podgorićka skupština je danas najsnažniji izvor crnogorskih podjela, a njene odluke i zapisnici s tih zasijedanja zapravo su almanah prokletstva crnogorskog mentaliteta. Odnos prema Podgorićkoj skupštini je danas i odnos prema modernoj Crnoj Gori i pokazatelj nivoa njenog demokratskog razvoja. Dakle, svaki politički subjekt svojim odnosom prema Podgorićkoj skupštini izražava svoj demokratski kapacitet, ali svakako i odnos prema budućnosti Crne Gore. Uprkos činjenici da građansko biće države Crne Gore predstavlja njen najsnažniji temelj nećemo se praviti da ne primjećujemo kako i dalje pulsira tradicionalna, nacionalistićko imperijalistićka propaganda koja počiva na revizionizmu i podgrićjavanju istorijskih zabluda. Naša rezolucija je odgovor na sve pokušaje revizije tragićnih istorijskih događaja kako nam se nikad više ne bi ponovila nijedna skupština slična onoj iz 1918. godine.

Imamo snage. Crna Gora je danas ozbiljna država, najozbiljnija u svojoj istoriji. Ne samo zbog toga što je formalno nezavisna već zbog toga što je suštinski suverena. Postoji li bilo ko danas ko može zamisliti da na bilo kojoj međunarodnoj konferenciji stolica države Crne Gore ostane prazna. Ako neko takav i postoji onda mu moram reći da je u zabludi. Naravno, državotvornom politikom koja svoju snagu crpi iz građanskog tkiva mi osviješćeno i kontinuirano jaćamo državne temelje naše državne kuće, naše zajednićke i jedine državne kuće arhivirajući retrogradne zablude o istorijskim i nacionalnim mitovima. Zbog toga smo kadri da okupljamo, zbog toga nam basta da vodimo i da predvodimo. Zbog toga naša vizija inspiriše i evropsku porodicu gdje se ime Crne Gore danas pominje s posebnim pijetetom i posebnim poštovanjem. Naućili smo mnogo iz trnovite crnogorske istorije, naroćito iz tragićne 1918. godine kada su braća postala osvajaći, a saveznici saućesnici, kada su neki svoji poželjeli da malo budu tuđi, a neki drugi svoji odlučno ustali protiv toga, kada su zbog toga gorjele kuće po Crnoj Gori, kada su Zviceri gorjeli. E, da nam se više nikad ne ponovi i da nam je srećna Crna Gora. Hvala.

PREDSJEDAVALJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 22:09:34)

Zahvaljujem poslaniku Divanoviću.
Dajem rijeć Jovanu Vućuroviću. Izvolite.

JOVAN VUĆUROVIĆ (29.11.18 22:09:45)

Posle Paštrovića i Vasojevića teško je govoriti posebno što znam da su obojica bili Srbi nekad i njihove familije, odlićno znam to, pa neka pokušaju da demantuju.

Poštovani građani, nikad više 1916. nikad više kapitulacija sramna kakva je bila 1916. godine. Slava Velikoj narodnoj skupštini srpskog naroda 1918. godine, slava našim precima koji su znali da se oslobode i ujedine, slava i onim drugima koji su mislili drugaćije od nas.

Želim da kaćem da ste prenebregli činjenicu ovdje da je mitropolit, najvaćznija adresa ove zemlje poslala ovdje pismo svima i danas se ćuo s predsjednikom Nove srpske demokratije Andrijom Mandićem i izrazio zabrinutost zbog dešavanja u ovom parlamentu i posebno zbog nekih tonova koji su se ovdje ćuli, mržnje koja se ovdje ćula s ove strane i izrazio je zabrinutost zbog ove skandalozne rezolucije koja ovdje pokušava da se usvoji potpuno van istorije, jedan falsifikatorski i sramni dokument. Eto, to da prenesem.

Ono što sam htio da kažem, bavimo se istinom. Samo ću da kažem jedno svoje iskreno mišljenje, da podijelim s vama svima. Moje mišljenje je da je nakon prvog svjetskog rata trebala da se stvori jedna velika srpska država, ne ovo što je stvoreno tada, dakle to je moje mišljenje, da se stvori jedna velika srpska država na prostorima gdje živi većinski srpski narod od Makedonije, Crne Gore, Srbije, Hercegovine, Bosne, Banije, Korduna i Like i izbjegli bismo sigurno u budućnosti ono što nam se desilo 1941. i 1945. kada su nas nebraća i krvnici klali i ubijali i desetkovali naš narod i drugačije bi se ponašali 1992. u oslobodilačkim ratovima srpskog naroda, dakle od 1992. do 1995. godine. To je moj stav, ne morate ga uzimati kao stav ostalih, ali moj stav je da je trebalo da se stvori velika srpska država, ali naši preci su drugačiji mislili. Stvorili su Kraljevinu Jugoslaviju, ja ih poštujem i zbog toga i odajem im priznanje kao i Velikoj narodnoj skupštini srpskog naroda.

Još jedna stvar koju ovdje izbjegavamo da kažemo, žao mi je što nema Papovića ovdje, onoga kvazi historičara, da se mi pozabavimo ...(Prekid).. naroda koji se desio 28. novembra 1920. godine.

Jeste li me prekinuli ili mi se učinilo?

PREDSJEDAVAJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 22:12:33)

Prekinuo sam vas.

Sugeriram da se sa poštovanjem odnosite prema vašim kolegama koje ovdje govore onako kako se oni odnose prema vama.

JOVAN VUČUROVIĆ (29.11.18 22:12:46)

Važi. Vratite mi minut i po.

Hajde da stavimo tačku mi i na ovu priču sa ovim sad što ću da izgovorim. U Crnoj Gori je provjerena, gospodine Gvozdenoviću, volja naroda na izborima od 28. novembra 1920. godine koje je međunarodna zajednica tretirala kao referendum, konsult za koji su dali saglasnost kralj i vlada u emigraciji. Znači, ne samo na Podgoričkoj skupštini već i na referendumu narod u Crnoj Gori se izjasnio za ujedinjenje. To ste zaboravili ovdje da pomenete i to je suština čitave ove priče današnje i to ne može niko da poništi, ovu činjenicu. Jovan Plamenac u listu "Balkan", evo ako neko želi da negira, kaže: izvršeni izbori u Crnoj Gori na dan 28. novembra 1920. godine pod kontrolom velikih sila imaju se smatrati kao odluka naroda Crne Gore da se obje države, Kraljevina Crna Gora i Kraljevina Srbija, nemojte da me prekidate, Srba, Hrvata i Slovenaca sjedinjene u jednu zajedničku državu...

PREDSJEDAVAJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 22:14:03)

Poslaniče Vučuroviću, ja vas ne prekidam nego vas opominjem već ste prošli minut mimo našeg dogovora, ali kao što ste vidjeli ja sam vas samo onako upozorio.

JOVAN VUČUROVIĆ (29.11.18 22:14:23)

Imali smo, evo da završim, konsult naroda u Crnoj Gori koji je potvrdio odluke velike Narodne skupštine srpskog naroda čime je, da, i to je potvrdio Jovan Plamenac, čime je velika Narodna skupština srpskog naroda u Podgorici 1918. godine ima legitimitet, ima legalitet i neka živi velika Skupština srpskog naroda u Crnoj Gori 1918. godine.

PREDSJEDAVAJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 22:14:52)

Komentar na vaše izlaganje ima Aleksandra Vuković.
Izvolite, Aleksandra.

ALEKSANDRA VUKOVIĆ (29.11.18 22:14:59)

Uvaženi potpredsjedniče, zaista zbog istine jer smo se danas ođe i okupili zbog istine kako bismo u budućnosti mogli i dublje i potpunije i suštinskije razgovarati i jedni druge razumjeti.

Zbilja vam savjetujem kolega Vučuroviću i sve nas u Crnoj Gori da se makar kada je u pitanju slučaj Jovana Plamenca mentalnog i svakog drugog vodiča i vođu komitskog pokreta i onoga što je zaista časna Crna Gora u egzilu i njegovom dvoru, zaista mislim da bi trebalo da začutimo, s obzirom na to da su ozbiljni naučnici potvrdili i utvrdili i ja vas molim da pogledate deklaracije Jovana Plamenca kralju Aleksandru od 31.januara 1925. godine od originala do falsifikata. Vi znate da je to, da se sve temelji na onome što je Jovan Četković 1940. godine objavio kao zaista jedno zavještanje i možemo reći politički testament Jovana Plamenca, ali isto tako u knjizi ćete naći Janusovo lice istorije. Molim vas, to je veoma važno što imam da kažem. Viđete i naći ćete da je u stvari ovaj manifest koji vi čitate, i ja zaista neću da kažem da ste vi samo u zabludi kao što je takođe i Jovan Đonović, pretpostaljavaju istoričari, bio u zabludi. To je preuređeni manifest koji je nastao u kabinetu Nikole Pašića što će sam Nikola Pašić Jovanu Plamencu i reći s obzirom na to da u prirodi čovjeka koji je čuvao čast, pravo i dostojanstvo Crne Gore nikad i niđe ne može biti riječ - ponizno vam se obraćam gospodine kralju, vaše visočanstvo Aleksandre Karađorđeviću itd. Izmijenjene su riječi, izmijenjene su određene sintagme, a one su suštinske, gospodine Vučuroviću, zbog toga što Jovan Plamenac ne može izgovoriti ponizno nešto molim. On može da kaže da će biti odan novoj državi jer se on jeste 1925. godine vratio u novostvorenu državu, ali on je u tom manifestu pošteno pisao kako je zaista u Crnoj Gori bilo i mislim da bi trebalo da budemo veoma oprezni kada baratamo tim činjenicama jer ako zbilja hoćemo da budemo zagledani u istinu onda je istina jedna da je Jovan Plamenac i djelujući u svojoj vladi u egzilu, kao jedan od njenih premijera, pokazao kako se zaista voli, kako se biva odan čovjeku koji ti je ukazao povjerenje i pokazao kako se u stvari svojim postupanjem postaje suprotnost onima o kojima ću ja kasnije govoriti. Kojima je takođe ukazano to povjerenje na jedan dublji i značajniji način, a koji su ga iznevjerili na najgori mogući način.

PREDSJEDAVALJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 22:17:52)

Zahvaljujem.

Ja sada ako budem dao riječ Jovanu Vučuroviću tada ću morati da skratim diskusiju Milutinu Đukanoviću. Znači, vidjeli ste da je dosta vremena prošlo. Ja zbilja sugerisem da nastavimo prema redu kako smo se dogovorili, da dajemo riječ Marti Šćepanović, a poslije toga Milutin Đukanović.

Ja vam dajem 20 sekundi da bi zbilja mogli da završimo.

JOVAN VUČUROVIĆ (29.11.18 22:18:35)

.... da pozovem narod Podgorice, Crne Gore da dođu u subotu 1.decembra da proslavimo veliku Narodnu skupštinu srpskog naroda u kriptu Hrama u Podgorici u 19:00 časova i da kažem da ovo što ste vi rekli, gospođo Vuković, nije jednostavno istina. Ja baratam ovdje sa faktima i ako mogu da završim s jednom rečenicom, gospodine Gvozdenoviću. Ja bih se pozvao na Krsta Popovića, pošto barjače razni kao i oni udbaši što su bili ovdje ispred Skupštine danas. Krsto Popović kaže, iz emigracije, da je Crna Gora ona zemlja gdje se čuvala i sačuvala iskra slobode Srbinove.

PREDSJEDAVAJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 22:19:30)

Znači, ja vas molim da pokušamo da završimo ovu sjednicu onako kako treba. Dajem samo 20 sekundi i koleginci Aleksandri, jer zbilja radi se o različitom viđenju nekih činjenica i na taj način završavamo diskusiju tu. Poslije toga imaćemo procedure koje su se javile samo će se morati pozvati na članove.

Aleksandra, izvolite.

Izvolite, samo da završimo. Izvinjavam se, samo da završimo.....

ALEKSANDRA VUKOVIĆ (29.11.18 22:20:13)

Potpredsjedniče zbog paradigme jer je Jovan Plamenac za nas paradigma, saglasna sam sa tim da mnoge ličnosti iz naše istoriji su imale svoj jedan početak, pa nekako drugačiju sredinu, potpuno drugačiji kraj, ali molim vas zbog istine da svi pročitamo kako zaista u originalu izgleda taj manifest jer je to manifest kojim se služi Demokratska partija socijalista, kojim živi ovdašnju i sadašnju Crnu Goru. Dakle, kojom brani čast i dostojanstvo te države.

Veoma nam je važno, ja sam vama rekla đe se nalazi. Imate, evo vam knjiga, Janusovo lice istorije odabrani članci rasprave Šerbo Rastoder čovjek koji je pokušao.... Nemojte da se, molim vas, evo istorija je saslušajte, ja nijesam istoričarka. Ja vas molim, ja nijesam istoričarka, čitala sam zaista evo viđecete i sami da ću da citiram značajne srpske istoričare koji su i te kako obrađivali ovu temu, ali ovo je knjiga koju bi trebalo da pročitate, pa kada je pročitamo... Zašto apriori odbacujete nešto? To je onaj problem koji mi imamo. Ja čitam vaše izvore, vaša dokumenta i čitam naravno ona koja nam je ponudio relevantni istoričar u svojoj knjizi. Hvala vam.

PREDSJEDAVAJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 22:21:35)

Hvala vam.

Uvaženi poslanici, ja zbilja vas molim da date mogućnost da završimo ovu sjednicu kako treba. Dajem riječ poslaniku Popoviću.

Izvolite.

Upozoravam poslanika Vučurovića da ne dobacuje iz klupa.

Izvolite, gospodine Popoviću.

ANDRIJA POPOVIĆ (29.11.18 22:21:51)

Zahvaljujem.

Poštovani potpredsjedniče, vama se obraćam, mislim da ste morali reagovati. Čitava diskusija danas je protekla u jednom tolerantnom duhu. Emocije idu do neba i sve je to shvatljivo ali morali ste reagovati. Mi smo čuli prethodnog poslanika koji je rekao da su se večeras ispred Skupštine okupili, kako je rekao, udbaši. Dakle, večeras ispred Skupštine od spomenika Svetog Petra Cetinjskog do Skupštine su bili najveći borci za pravo, čast i slobodu Crne Gore koji se za to pravo bore od 1990.godine. Dobar dio tih ljudi ja poznajem i stvarno ja im odajem veliko priznanje i za ovo što su večeras uradili i nemojte takve najveće borce za Crnu Goru, takvim pogrđnim imenima nazivati. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 22:23:15)

Poslaniče Andrija Popoviću, potpuno ste u pravu bili. Trebao sam da reagujem, ali evo zahvaljujem se Vama što ste to uradili. Hvala.

Javio se Nikola Rakočević.

MILAN KNEŽEVIĆ (29.11.18 22:23:36)

Pošto se Vi kao predlagač ove Rezolucije i čovjek koji vodi Skupštinu slažete sa konstatacijom Andrije Popovića, ja samo želim da Vam saopštim da je danas na tom skupu ili večeras na tom skupu tih patriota i heroja bio jedan transparent na kome su bili mitropolit Amfilohije, Adolf Hitler, Draža Mihailović, Matija Bećković, Milan Knežević i Andrija Mandić. Znači, Vi se slažete, a ispod je pisalo "Dolje fašisti", znači Vi se slažete sa tim da jedna rulja mene stavlja u okvir sa Adolfom Hitlerom. Evo ja ih sad sve pozivam ....

PREDSJEDAVAJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 22:24:37)

Poslaniče Kneževiću, prvo Vas upozoravam....

Dajem pauzu pet minuta.

Molim vas sjedite, svi ste u kadru, izvolite.

Uvaženi poslanici, uvaženi građani Crne Gore, bilo je malo razmjene informacija vezano za događaj koji je bio ispred Skupštine. Imali smo zamjerku za dio dobacivanja i dio kvalifikacije određenih ljudi koji su bili na tom skupu od Jovana Vučurovića, takođe imali smo primjedbu od poslanika Kneževića za određene slike koje su bile na tom skupu i sa kojima se normalno ne slažemo.

Predlažem da nastavimo dalje. Po redosledu prijavljenih imamo Martu Šćepanović.
Izvolite. Marta Šćepanović.

MARTA ŠĆEPANOVIĆ (29.11.18 22:30:29)

Poštovani potpredsjedniče, poštovani građani, istina je kao voda, uvijek nađe svoj put. Tako je vremenom našla svoj put o najstrašnijoj crnogorskoj godini 1918. i stala u jednoj rečenici starog Katunjanina - Nama je tada oteta država, crkva i sloboda. Istina je jedna, ona je zasnovana na činjenicama, a to su: niti je bila velika, niti je bila narodna, niti je po proceduri i Ustavu Crne Gore iz 1905.godine bila Skupština. Jedino je tačno u svim odrednicama toga prevratničkog čina da je bila podgorička jer je zaista bila u Podgorici. To je jedini izvjesno u svim manipulacijama koje je prate. Podgorička skupština je bila u Podgorici.

Šta je zapravo Podgorička skupština u Podgorici? Podgorička skupština 1918. godine ustanovljena je aktom pravila za biranje narodnih poslanika za Veliku narodnu skupštinu koji su donijela četiri čovjeka po nalogu srpske vlade i sa tim aktom je utvrđena nadležnost Podgoričke skupštine da odlučuje o sudbini Crne Gore. Tim aktom je zgažen Ustav Crne Gore čijim je odredbama izričito utvrđeno da se o pitanjima koja se tiču države Crne Gore odlučuje saglasnošću Narodne skupštine i knjaza. Neću govoriti o nepravilnostima, kolege su već na to ukazale, ali na kraju je odluka o prisajedinjenju donijeta uz prisustvo srpske vojske. Sve je to učinjeno u vrijeme kada je država Crna Gora imala status nezavisne države, kada su na snazi bili Ustav za Knjaževinu Crnu Goru od 1905. godine i svi crnogorski zakoni, u vrijeme kad je Crnogorska narodna skupština imala legalan i legitiman mandat da vrši ustavotvornu i zakonodavnu funkciju.

Nije svako ko je glasao da se utre državno crnogorsko ime bio svjestan kakve će sve posledice imati to okupljanje u Podgorici. Htjeli su da sačekaju braću, a došli su okupatori, ne da pruže ruku nego da obesprave, ponize i utru ime Crne Gore i svega što je crnogorsko.

Bez obzira na nelegitimnosti, nelegalnost njene posljedice su brzo, odmah osjetili svi. Tim aktom crnogorska država je prestala postojati. Crnogorska teritorija priključena je srpskoj. Sprovodeći odluke Podgoričke skupštine, srpska vojna vlast preko izvršnog odbora uspostavila je zakone Kraljevine Srbije, na teritoriji Crne Gore.

Među onim crnogorskim časnicima, koji su osjetili najteže posljedice ove Skupštine su i Rovčani. Koji prije 100 godina nijesu prihvatili zvuk okupatorskih čizama po crnogorskim kaldrmama. Svaka vlast koja je neredovna i nezakonita prema Zakonu i Ustavu Crne Gore,

smatraju Rovčani kao uzurpatorsku, te joj se ne mogu pokoriti. Sve donde dok ne padna odluka o sudbini naše otadžbine, komandant, potpukovnik Besa Radić.

Onima koji ovih dana i mjeseci slave akt izdaje i okupacije Crne Gore, prevratnički događaj koji se zove Podgorička skupština, bi mogao i te kako da pomogne. Trebali bi da shvate da politički programi kojima se veliča izdaja, poniženje i nestajanje Crne Gore ne mogu više da prođu u Crnoj Gori.

Podgorička skupština je bila posljednja crnogorska naivnost i veličine originalnosti svenarodnog 13.jula i kolašinsko okupljanje 518 vijećnika, kada je novembra 1943.godine, vraćeno ime crnogorsko onim slovima ZAVNOJ-a i sve naredne decenije zaključno sa martom 1997.godine i majem 2006.godine, su potvrdili da je Crna Gora naučila i odbranila sve ono što je 1918.godine bilo oduzeto.

Možda je i sve to dalo dodatnu snagu crnogorskom uskrsnuću i crnogorskoj državotvornoj neuništivosti da se vijek nakon svjetskog ćutanja i tihog pristajanja da se Crna Gora izbriše, zastava Crne Gore nalazi na jarbolima koji su simbol svjetskih, civilizacijskih dostignuća. I pogled na tu zastavu i sva mjesta na kojima se ona danas nalazi obesmišljava sve što je učinila Podgorička skupština u Podgorici.

Hvala.

PREDSJEDAVALJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 22:34:54)

Zahvaljujem poslanici Marti Šćepanović.
Dajem riječ Milutinu Đukanoviću.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ (29.11.18 22:35:03)

Poštovani građani Crne Gore,

Pošto sad imamo restrikciju sa vremenom pokušat ću da budem maksimalno koncizan, ali svakome je jasno suština ove Rezolucije je da se Srbija i srpski narod proglašaju okupatorom.

Najiskrenije prijatelje i iskrene saveznike proglašavate ovom Rezolucijom za okupatore.

Moje kolege su dokazale istorijske činjenice. Ja ću se malo baviti posljedicama, šta se može dešavati u budućnosti kad imamo ovu Rezoluciju.

Pred našim očima je stvaranje velike Albanije, kao što vidite, granica i carine između Kosova i Albanije se ukidaju. Albanski narod je konstitutivni narod u Makedoniji, albanski jezik je službeni jezik u Makedoniji. Vidimo da Gusinje i Tuzi se bore za svoje granice, a Tuzi i Gusinje će da dobiju podršku od većinskih muslimanskih opština u Crnoj Gori od Petnjice, Plava i Rožaja. Ulcinju je već zaokružio svoju teritoriju.

Gospodo, šta će te da radite kad vam ispostave zahtjev Albanci, Muslimani u Crnoj Gori kao što su ispostavili zahtjev Albanci u Makedoniji? Kako će te vi od toga da se odbranite, ko će vam biti saveznik? Mislite da oni to neće uraditi? To je njihova strategija, to svaki normalni i ozbiljni čovjek mora da zna. A vi ste se potrudili da jedinog iskrenog saveznika, Srbiju i srpski narod, proglasite za okupatora.

Osim toga, ova Rezolucija znači strahovitu podjelu u pravoslavnom narodu i jedino dio naroda koji bi mogao da se suprotstavi takvim težnjama i tendencijama vi proglašavate za neprijatelja. Dijelite pravoslavni narod, podstičete raskol u pravoslavnoj crkvi.

Evo, poslanici Demokratskog fronta apelovali su na vas da ne usvajate ovu Rezoluciju, da ne širite dalje podjele i sad moram nešto lično da vam saopštim.

Ja imam čast da kao Starocrnogorac i pripadnik pravoslavne crkve, podsjetim na pismo visoko preosvijećenog mitropolita crnogorsko-primorskog Amfilohije u kojem naš mitropolit apeluje na sve poslanike da ne usvajaju ovu Rezoluciju jer ova Rezolucija pospješuje i produbljuje podjele u Crnoj Gori.

Takođe, zajedno sa mitropolitom i mi se pitamo otkud pravo jednoj sekularnoj skupštini da poništi odluke crkve od prije 100 godina. Pri tome, odluka svetog Sinoda Kraljevine Crne Gore nije donijeta na Podgoričkoj skupštini. Vi, na ovaj način, usvajanjem Rezolucije ustvari pravite prijeki

put nestajanju Crne Gore.

Još jednom apel - nemojte to da radite. Pozivam predlagače da povuku Rezoluciju, ne možete na jednoj strani voditi dijalog, a na drugoj strani zabijati prst u oko srpskom narodu.

Zahvaljujem na pažnji.

PREDSJEDAVAJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 22:38:58)

Zahvaljujem poslaniku Milutinu Đukanoviću.

Imamo komentar Petra Ivanovića.

PETAR IVANOVIĆ (29.11.18 22:39:05)

Hvala vam uvaženi potpredsjedniče.

Ne mogu da preskočim dvije teze koje ste iznijeli, niko nikome ne zabada prst u oko i niko nikoga ne svađa, a po najmanje sa narodima sa kojima živimo u našem okruženju. Nije ni jedan Crnogorac uveo bilo kada, policijski sat u bilo kom mjestu u Crnoj Gori, to je uradio jedan čovjek koga ste vi slavili na vašim skupovima po Primorju.

Naredba broj 1, ne 20, ne 50, ne 150, nego naredba broj 1 od 9.novembra 1918.godine, komandant mjesta na Cetinju, srpski potpukovnik Simović, naređuje da se od 19,00 sati uveče do pet sati ujutru zabrani izlazak iz kuća i slobodno kretanje ulicama.

Da li je i jedan Crnogorac nekada nekom zabranio slobodu na ovaj način? Ili, u Kotor smo stigli u 17 sati i zaustavili se na pristaništu pred gradskom kapijom, odmah su nas odveli u komandu mjesta. Tu nas je primio načelnik štaba 81.divizije, đeneral štabni pukovnik Konstantin Sekulić. Istome smo saopštili naš zahtjev o predaji ratnog materijala, a on nam je saopštio da ne raspolaže sa ratnim materijalom, već da se obratimo podmaršalu Pauseku. Morali smo čekati motorni čamac u Herceg Novom, a u međuvremenu smo svratili u pivnicu. Tu su počele zdravice i pozdravni govori. Je li to bila bitka za oslobođenje Crne Gore tako što se svraćalo u pivnicu? E zbog toga je nama bilo potrebno da govorimo o činjenicama, a ovo što sam citirao nalazi se u Arhivi Srbije u Beogradu, dva zvanična dokumenta. Zato je nama bilo potrebno da za rad budućnosti otvorimo jednu civilizovanu, kulturnu diskusiju u ovom parlamentu i da sukobimo činjenice. Ono gdje ja kao čovjek doživljavam veliko razočarenje noćas jeste što ste po najmanje govorili o činjenicama. A u par navrata ste pokušali gluvim falsifikatima da preokrenete istoriju. Ona se ne može preokrenuti, i za rad budućnosti mi moramo realno pogledati istorijske činjenice, onako kakvo one jesu, kako kod nas u Crnoj Gori, tako i svuda u svijetu.

Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 22:41:45)

Hvala.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ (29.11.18 22:41:53)

Poštovani građani, po malo je više nepristojno slušati ove tirade od predstavnika DPS-a. Ozbiljni historičari, pod njima ne podrazumijevam Šerba Rastodera, saopštavaju da je 1918.godine, preko 90% stanovnika Crne Gore bilo za ujedinjenje.

Okrenite se vi prema vašim porodicama, pogledajte kako su vam se ponašali očevi, dedovi i prađedovi. Nećemo namjerno sad da saopštavamo, znamo genezu svih porodica kod vas iz DPS-a, preko 90% bili su što ono kažemo bjelaška opcija.

Kazete da ne ubadate prst u oko srpskom narodu. Pa, šta još treba da uradite? Proglašavate nas za okupatore. Ovdje je nesporno - 1918.g. pravoslavni narod se izjašnjavao, svi su se izjašnjavali kao Srbi. Pa, niju su valjda Srbi okupirali Srbe. Ostvario se viševjekovni san. Ne pričate o Boki, da

je Crna Gora proširena za Boku. Vi ste se odrekli Metohije. Metohija je pripadala Kraljevini Crnoj Gori, Metohija je pripadala Zetskoj banovini. Eto, to koliko su Karađorđevi htjeli da vas ponize. Od Dubrovnika do Prizrena bila je Zetska banovina.

Moram još da saopštim, još jednom vas podsjećam, danas smo imali, naš predsjednik je imao intenzivnu komunikaciju sa mitropolitom. Još vas jednom podsjećam na njegov apel da ne radite ovo što radite, da ne sijete mržnju među građane Crne Gore.

PREDSJEDAVALJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 22:43:44)

Prelazimo na prijavljene diskusije. Imamo diskusiju Nikole Rakočevića, poslije toga Raško Konjević.

NIKOLA RAKOČEVIĆ (29.11.18 22:43:54)

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Već dugo raspravljamo o ovome i dobro je što je tako. Malo je vremena, a puno je velikih riječi koje bih kazao, a nijedna ne bi bila dovoljno velika da izrazi pijetet prema onome što se desilo 1918.g. prema tom sramnom fragmentu iz crnogorske istorije.

Ja sam čitao i pokušavao da saznam što više o političkoj sceni tada u Kraljevini SHS i o jednom potpuno uniženom i nepostojećem političkom subjektivitetu Crne Gore. Međutim, nemam vremena sada da govorim o tome. Biće prilike. Sad ću pročitati, a time iskazati stav, odnosno jedan od ciljeva i razloga zašto smo donijeli ovu Rezoluciju.

Nema života u prošlosti niti od nje, čemu Balkanci nikako da izmaknu, ali da bi se ostavila iza sebe i da joj ne bi bili robovi loši učenici ili ponavljači, istorija se mora prethodno poznavati i vrednovati bez kompleksa i bez skrupula u odnosu na istinu ili pak one koji agresivnošću svog neznanja i nacionalizma ovu temu žele držati stalno otvorenom jamom crnogorske države ili u najboljem, odnosno najgorem slučaju falsifikovati činjenice i značenja istorijska tih činjenica koja njima daju ideološko i kvislinško gorivo za nikad prežaljeni projekat državne eutanazije Crne Gore.

Prinijeli su 1918. godine Crnu Goru na žrtvenik vječitim aspirantima na našu ponositu i uspravnu zemlju, da je makar privremeno, ali i svejedno bolno dugo izbrišu sa mape svijeta da je bace u tamnicu i okuju mržnjom i progonom sve što diše crnogorski, slobodarski. Gospodo, nama je potrebno novo političko razumijevanje bez kojeg nema jačanja građanskog identiteta, ali bogami i ovovremenog patriotizma i tolerancije u Crnoj Gori. A preduslov takve ugledne i normalne Crne Gore je novi politički razgovor i dogovor na mnoge bolne teme pa i na ovu. U duhu političkog ekumenizma, ali i naučnog poštenja i bez pogovornosti da bi vidjeli dalje i hodali brže naprijed moramo hrabro pogledati u oči istoriji bilo prećutoj, bilo dekorisanoj. Kome još, pitam se, nije poslije 100 godina jasno ili neće da prihvati da je nemoguće još jednom zgaziti Crnu Goru, ugaziti buktinju naše odvažne i slobodoljubive nacije. Kome to odgovara da se zapodijevaju stare zlokobne svađe i svojatanja Crne Gore? Kome smeta istorijska stvarnost, istina? Ko bi to opet palio i žario pod barjakom anticrnogorstva? Ko to tamo slavi najveću prevaru i poraz u našoj istoriji? Zato, gospodo, je ova Rezolucija raširenih ruku i otvorenog uma posvećenje našoj slozi i sabiranju, našem jedinstvu, a tog novog nasušno nam potrebnog razumijevanja i povezivanja unutar Crne Gore ne može biti bez poštenog i hladnorazumnog suočavanja sa najtežim pogibeljnim traumama nacionalne prošlosti. Snaga jednog naroda se upravo mjeri njegovom moći da smjelo pogleda u ogledalo istorije, vrednujući je bespoštedno, da mu se ne bi agonije prošlosti nikad ponovile. Rezolucija bi mogla dakle, vjerujem, biti platforma našeg novog nacionalnog jedinstva koliko i nepokolebljivo arhiviranje jedne tužne i tragične istorije. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALJUĆI BRANIMIR GVOZDENOVIĆ (29.11.18 22:47:45)

Zahvaljujem, poslaniku Nikoli Rakočeviću.
Sledeći diskutant je Strahinja Bulajić.

Poslanik Ranko Krivokapić se prijavio za završnu riječ u ime Kluba SDP-a.

STRAHINJA BULAJIĆ (29.11.18 22:47:58)

Gospodine potpredsjedniče, shvatio sam da je ovaj Predlog Rezolucije ipak odgovor parlamentarne većine na svečanosti kojima je ovih dana srpski narod Crne Gore obilježio 100 godina oslobođenja od austrougarske okupacije.

Iskren da budem i pored najbolje želje nijesam u potpunosti uspio da shvatim zašto ova rezolucija. Mitropolit crnogorsko-primorski je svima nama, čuli smo, poslao i očinsko upozorenje gdje između ostalog kaže: ovakva Rezolucija ne da ne može postići svoj zadati cilj već će samo produbiti postojeće podjele i pojačati već i onako veliki potencijal nestabilnosti u crnogorskom društvu.

Poštovane kolege, ne želim da prihvatim da postoji bilo ko, a pogotovu ne neko ko pripada hrišćanskom pravoslavnom korpusu, ko želi dalje podjele i produbljivanja i onako dubokih podjela u tom dijelu naroda. Uvjerem sam da je upravo potreban obrnut proces radi opšteg dobra Crne Gore. S druge strane da li potreba za ovakvom Rezolucijom leži u dubokom, rekao bih, hroničnom osjećaju ili stanju nesigurnosti ili nezadovoljstva koje raste iz hronično neriješenih problema. Neko bi to možda nazvao frustriranošću jer frustracija ekspresno buja kad se susretnemo sa nekom preprekom ili, po sopstvenom često sebičnom mišljenju, problemom. Po pravilu sami sebi stvaramo takve osjećaje upravo zbog načina na koji definišemo prepreke, odnosno stvari i situacije koje nas samo po našem mišljenju koče. Čini mi se da parlamentarna većina bez ikakve potrebe sama sebi stvara probleme, a ako sama sebi kao vladajuća stvara probleme onda ih neminovno stvara i čitavom društvu. Ovdje se toliko puta čulo vi živite u prošlosti, vi se vraćate u prošlost itd. itd. Pa, zar neko misli da bi čudesni ruski narod imao Dostojevskog, Puškina, Suvorova, Kutuzova, Lomanosova, Mendeljejeva ili Englezi Šekspira, Milтона, Njutna, Hopkinga, Velingtona, Francuzi, Španci da ne nabrajam da se nijesu držali svoje prošlosti, svoje tradicije i svoje istorije. I mi, po broju mali srpski narod, imamo i ljude, i epohe kojima se punog srca ponosimo. Predug je taj spisak našega ponosa. Srbi su najstariji konstitutivni narod u Crnoj Gori i slavićemo sve naše stogodišnjice i hiljadugodišnjice jer to je naše, jer nas bez toga ne bi ni bilo. Volio bih da na sve te svečanosti svi dođete jer je to slavlje i vaše koliko i naše.

U vrijeme Velikog rata Kraljevina Srbija je bila Pijemont južnoslovenskih naroda. Poslije epohalnog proboja Solunskog fronta čime je konačno i slomljena okupaciona germanska kičma naša vojska je oslobodila sve teritorije gdje su živjeli i žive južnoslovenski narodi. Tamo dokle je najdalje dospio srpski vojnik danas je granica između Slovenije i Austrije. Svaki istinski i neostrašćeni slovenački ili hrvatski historičar potvrdiće činjenicu da nije bilo srpske vojske i stvaranja velike kraljevine ni Slovenija, ni Hrvatska ne bi danas imale državu, bile bi ono što su bile do dolaska srpske vojske. Danas ne bi ih bilo da nije bilo toga, a Skupština Crne Gore donosi danas ovakvu Rezoluciju. Položili oružje 1916. godine, izašli iz rata, isključili sebe iz kruga zemalja pobjednica, uspostavljena okupaciona vlast, praktično postali dio austrougarske carevine, a onda je 1918.g. došao neko kao i u druge južnoslovenske krajeve pa i odavde otjerao Švabe. A danas posle silnoga anatemisanja, satanizovanja i bombardovanja tog i takvog naroda, upravo od tog prostora, stvoreno je šest država i to je čista osveta germanskih gubitnika iz veliko...(Prekid)... I ništa im nije valjalo od one države, ali su im i te kako valjale avnojevske granice koje su proglasili za međudržavne. I dan danas nastavlja se taj anti srpski udar u sklopu opšteg anti pravoslanog udara i ovu rezoluciju, jedinu tako uspijevam da razumijem, jer anuliranje jedne odluke, odnosno događaja u pravu, nijesam pravnik, desi se samo jednom koliko ja znam, a vi ste to uradili em referendumom o razbijanju zajedničke države, ako računate AVNOJ, onda je ovo treće anuliranje iste odluke, a u pravu je to rijetkost. Ne znam da li prihvatate to i termin presedan i zaista priključujem se, pridružujem se apelu da na opšte dobro Crne Gore ovu rezoluciju povučete.

PREDSJEDAVAJUĆI BRANIMIR GVOZDENVIĆ (29.11.18 22:53:55)

Zahvaljujem se poslaniku Strahinji Bulajiću.

Evo polako privodimo kraju večerašnju sjednicu, samo još nekoliko dogovora. Imamo još dvije prijavljene diskusije, to je Tarzan Milošević i Aleksandra Vuković i imamo prijavljene ispred kluba da govore Predrag Bulatović, Ivan Brajović, Ranko Krivokapić i na kraju Dragutin Papović u ime predlagača. Predlažem sledeće da uradim.

Da damo sad riječ Tarzanu Miloševiću, a da onda redom Ranko Krivokapić, Ivan Brajović, Predrag Bulatović, daju završne riječi, s tim što bih i završnu riječ dao i Aleksandri Vuković i spojio diskusiju i završnu riječ i na kraju Dragutin Papović. Hvala vam.

Dajem riječ Tarzanu Miloševiću.

TARZAN MILOŠEVIĆ (29.11.18 22:54:45)

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Poštovani građani, poštovane kolegice i kolege, uvaženi članovi Vlade,

Budući da govorim među poslednjim govornicima, nakon gotovo evo devet sati rasprave, nije lako reći nešto novo i biti originalan u svom izlaganju. Ipak pokušaću inženjerski da dam na svoj način osvrt na ono što je bio cilj ove rezolucije, a da ne ponovim neke stvari koje su danas već ođe više puta izrečene i reći ću istorijske činjenice bez političkih konotacija koje se ne mogu osporiti.

Kraj Prvog svjetskog rata, doveo je na dnevni red i pitanje političke budućnosti Crne Gore i njene dinastije. Ideja sila pobjednica o stvaranju južnoslovenske države na Balkanu od nekadašnjih oblasti pod vlašću Austrougarske i nezavisnih kraljevina Srbije i Crne Gore isključivao je njihovo dalje samostalno postojanje. Za Srbiju i njenu dinastiju ova ideja je bila prihvatljiva, jer su i Srbija i njena dinastija u toj budućoj državi trebale da imaju vodeće mjesto.

Odlukom Podgoričke skupštine da se Crna Gora pripoji Srbiji i odlukom Narodne Skupštine naroda Vojvodine ulaskom u sastav Srbije, koja je donešena dan ranije, stvoreni su i formalni uslovi da se tako proširena Srbija ujedini sa ostalim južnoslovenskim oblastima u jednu državu pod vlašću srpske dinastije Karađorđevića. Dobivši njihovu saglasnost, Aleksandar Karađorđević je 1. decembra 1918. godine u Beogradu objavio proklamaciju u kojoj se kaže: " Proglašavam ujedinjenje Srbije sa zemljama nezavisne države Slovenaca, Hrvata i Srba u jedinstveno Kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca". Crna Gora u ovoj proklamaciji nije pomenuta, jer na Podgoričkoj skupštini nije ni odlučeno da ona uđe u sastav Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, što je bilo logično, već u sastav Srbije. Odluka u kojoj se kako kaže donijela Podgorička skupština temelji se na tri principa, kojima se dokazuje njena opravdanost i legitimnost. Prvi princip je istorijski, drugi ekonomski, a treći politički. Sva tri potpuno upitna, nažalost nije vrijeme da ih elaboriramo. Karakteristično i nelogično. Poštovani građani, da je Podgorička skupština izabrala delegaciju od 18 članova koju je predvodio mitropolit Gavriilo Dožić, da odluke Podgoričke skupštine odnese u Beograd. Delegacija je uručila odluke Podgoričke skupštine regentu Aleksandru 17. decembra 1918. godine ili 17 dana poslije proglašenja ujedinjenja i stvaranja Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, odnosno jugoslovenske države. Ovo govorim koliko su odluke Podgoričke skupštine bile bitne za samu Srbiju.

Ovim je praktično zaokružen okvir odluka Podgoričke skupštine kojoj je proglašeno pripajanje Crne Gore Srbiji, detronizovana crnogorska dinastija, ispostavljena privremena vlast koja je odluke trebala da sprovode u djelo. Odluke Podgoričke skupštine nije priznala ni jedna velika sila, sama Srbija je zvanično raskinula diplomatske odnose sa Crnom Gorom 28. decembra 1918. godine više od mjesec dana po donošenju odluke o bezuslovnom ujedinjenju. Odlukama Podgoričke skupštine crnogorska država je faktički prestala da postoji.

Poštovani prijatelji ili kolege,

Zašto rezolucija? Biću vrlo kratak. Znači cilj nisu nam podjele, već je cilj ponuda za pomirenje, da gradimo prijateljske i ljudske odnose da zavazda stavimo tačku da podijele, da sačuvamo svoj pogled na prošlost, da ona ne bude više izvor naših podjela, te da zajedno gradimo budućnost, poštujući jedni druge i naše različitosti - političke, nacionalne, vjerske, etničke i bilo koje druge, da poštujemo ono što je faktičko stanje, samostalnu, nezavisnu i suverenu Crnu Goru, priznatu od čitavog svijeta. U Demokratskoj partiji socijalista ćete zato uvijek imati partnera. Hvala na pažnji.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 22:58:32)

Hvala vam, poslaniče Miloševiću.

Sada riječ ima poslanik Ranko Krivokapić, to je završna riječ. Izvolite.

RANKO KRIVOKAPIĆ (29.11.18 22:58:42)

Hvala vam.

Suočavanje sa prošlošću nije samo naša potreba, čak i Evropska unija to traži od nas. Posle onoga što se desilo na Balkanu '90-ih mi smo stigli da riješimo ono iz 1918. godine, ne iz '90-ih godina, ali je to potreba da bismo išli naprijed. Da ponovim. Ovo nije okrivljivanje Srbije, ovo je okrivljivanje politike koja je tada vođena u Srbiji, kao što okrivljujemo i crnogorske politike u raznim oblicima. Crna Gora je u to upala svojim slabostima. Da je bila bolja vlast u Crnoj Gori pred Prvi svjetski rat i spoljni uticaj bi morao biti slabiji i ne bi uspjela nakana druge države da nasilnom aneksijom završi sa Crnom Gorom. Da vam bude lakše, isto što je napisao Arčibald Rajs o Srbima važi i za Crnogorce. Napisao je čovjek koji je došao iz Švajcarske da pravi evidenciju žrtava koju su načinili Bugari, Njemci itd. u Srbiji i napisao je " Čujte Srbi". Mogao je da napiše i "Čujte Crnogorci" kralju Nikoli isto tako, jer su iste brojke bile i Crnoj Gori, i Srbiji i tada, a bojim se i sada. On vrlo lijepo piše o pokvarenosti vaše elite, o korupciji koja vlada u vašoj državi, o vođama koji državu žrtvuju zbog ličnog interesa. Mogu još bolji da nabrojim i sve to važi za " Čujte Srbi", a čujte i Crnogorci pred Prvi svjetski rat i tokom Prvog svjetskog rata i mi ođe smo se obračunavali sa politikama ne sa narodima.

Crna Gora je svojom slabošću dala prostor da se to njoj i uradi. Da kralj nije brinuo o lojalnosti i kruni, a ne državi ne bi bilo moguće. Da nisu snimali operete " Vesela udovica" đe njegovi sinovi troše, a država se zadužuje, ne bi Crna Gora bila tako slaba. Crna Gora ko i sve države i velika Engleska, ima državni interes, a sve su ostalo saveznice, neki bliži a to su južnoslovenski, a neki dalji to je drugi. Koliko mi unutra budemo jaki, borili se protiv, u ovom vremenu zarobljene države, korupcije, pohare, nepravde, toliko će biti manje šanse da u bilo kojoj turbulenciji neko ponovo ukine državu Crnu Goru. Demokratija je najbolja odbrana Crne Gore, nema bolje odbrane Crne Gore od demokratije, a to znači modernizacija, pravda kao osnovna vrлина čitavog sistema, Ustav koji zaustavlja vlast, a brani građane i pouke 1918. godine su to, ne pouke o Srbiji, ni Crnoj Gori, no pouke o nama. Što budemo bolji, moderniji, evropskiji, zapadniji u smislu demokratije, istočni u smislu emocija, tradicije i kulture, toliko će biti jača odbrana Crne Gore od bilo kakvog istog ponavljanja. To zavisi od nas, 1918. godina nije zavisila od nas i jedni i drugi su imali svoje vjere i svoje namjere. Naravno, ne računam one koji su bili plaćeni da rade protiv Crne Gore. Ni vaši đedovi ni naši đedovi nisu bili iz zle namjernog iz vjere, ali i vjera ima svoj pogrešan tok i u prvom, i u drugom ratu, i u Podgoričkoj skupštini, i u Petrovdanskoj skupštini i to treba razumjeti i nismo tu bili da njima sudimo. Tu smo bili da sudimo lošim politikama i unutra i prema spolja i to je bio usud Crne Gore da joj se desi 18. i to će biti usud Srbije i Crne Gore ako ne naprave moderne demokratije. Na tome ćemo biti bliži. Što smo demokratskiji bićemo bliži sa Srbijom, i sa Hrvatskom, sa Bosnom, i sa Kosovom i sa svim ostalim. Što smo autokratskiji, zarobljeniji, koruptivniji, bićemo prijetnja i sebi i drugima i oni, i mi. I to su odgovori. To su odgovori koje nam može dati 18. i sve druge greške u istoriji Balkana.

Danas je 29. novembar i sa tim ću ponovo završiti - dan kad su ti narodi napravili najbolju državu u svojoj istoriji. Dan kad su ti narodi pokazali da mogu sami sebe da vode, da naprave veliku državu, prosperitet, ekonomsko socijalni razvoj i poštovanje u svijetu.

Reći ću samo jednu rečenicu i sa tim završavam. Kad bude prilike i koga bude interesovalo, mogu prenijeti utisak kako je Helmut Kol ujedinitelj Njemačke zborio u višesatnom razgovoru što je bila Jugoslavija. Griješili su veći narodi od nas i njemački narod je griješio, i italijanski narod je griješio, njihove politike, pa su znali da nauče pouku. Nije bio kriv njemački narod, ni italijanski narod. A uhvatila su ih bila veća zla nego nas. Politike griješe i nema dobrih i loših naroda, ima samo dobrih i loših vođenja naroda. I to je poruka i 18. i 92. i 2006. i 2018. Što smo više

demokratska država bićemo sigurniji od bilo kojeg izazova. Hvala vam.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 23:04:39)

Hvala vama poslaniče Krivokapiću.

Raniji predsjedavajući je najavio ko sve ima završnu riječ. Nije pomenuo Miodraga Lekića. On svakako ima završnu riječ u ime SNP-a i DEMOS-a, nije bio u tom trenutku u sali i pretpostavljam da bi i klub, posebni klub poslanika želio da ima završnu riječ, tako da ja ću sada davati riječ ovima koji su tu.

Izvolite gospodine Lekiću.

MIODRAG LEKIĆ (29.11.18 23:05:12)

Hvala, predsjedniče.

Nekoliko zapažanja na kraju o ovoj sjednici, o domašajima ove diskusije, rezolucije i td. i uopšte javnom diskursu jer je ovo sve spojeno na neki način. Ovo što gledamo, ove spektakle su dio ovog scenarija koji se danas ovdje pojavio. 11 sati je prošlo, ne znam gleda li nas Crna Gora, da li je otišla na spavanje, šta je čeka sutra rujnom zorom, hoće li biti nove parole, nikad više ovo, nikad više ono.

Ja mislim da je i ova rasprava i čitava ova inicijativa pokazala da je Crna Gora, nažalost, nezrela za kulturni i civilizacijski razgovor o prošlosti. Da je nezrela da izvuče pouke prošlosti. Ja bih se radovao, rado učestvovao, možda bih mogao dati skroman doprinos, možda ne bih uspio, da smo smogli snage da 100 godina poslije kraja I svjetskog rata nekako organizujemo zajedničku pobjedu ovdje u Skupštini ili drugdje. I to nije nemoguće, to rade drugi narodi. Mnogi su izašli traumatično iz I svjetskog rata, Njemačka je izgubila na svom terenu, ona nije imala poraz na frontu, desila se promjena vlasti. Rusija takođe, imala je revoluciju. I da sada ne idem u širinu, nemamo ni vremena. Dakle, svi nalaze sposobnost, hrabrost, pristojna je vremenska distanca od 100 godina da mi i ne pokušamo. Dakle, lajt motiv večeras je bio slavna ili sramna Skupština. Slavna ili sramna rezolucija. Ja zaista ne mislim da je ova skupština bila slavna ako je Crna Gora stvarno ispala iz jedne igre, političke, diplomatske, izgubila svoje ime, ne može biti slavna, ali nije ni sramna. Stoji činjenica da je većina željela, neko u očekivanju, neko u uluziji. Ima i plemenitih iluzija. I bjelaši, a i zelenaši su bili za ujedinjenje. Tako da ovaj ton crno bijeli nije prihvatljiv, mnogo je bilo patosa, mnogo je bilo patetike, mnogo je sumnjivo da vladajuća stranka ovako horski, orkestarski, hipersenzibilna za ovu temu, nisam ranije primijetio, vjerujte, da je tolika muka i da je to tako traumatična tema. Radi se o jednom podsticaju, o nečemu što ima svoje političke efekte u onom fenomenu da se izvlači upotrebna vrijednost, upotrebna vrijednost iz istorije. Očigledno da je to organizovano i u svakom slučaju, po meni, nije uspjelo.

Bilo je mnogo selektivnog večeras i na kraju krajeva meni je simpatično, meni je drago da nijesmo nešto napadali Austrijance, sto godina je prošlo, treba biti ljubazan. Završena je ta tema, ali zaista neko da je slušao cijelo vrijeme bi mislio da smo bili u ratu sa Srbijom koja ni malo nije bila naivna. Naravno, u čitavoj igri ,pogotovu na kraju. Bilo je nekoliko porodičnih ispovijesti, jer dodiruje svakoga, pa evo i ja da kažem. Moj đed, očev otac, Dušan Lekić je završio svoj život u Boldogasonu, u austrougarskom logoru. Protivike znam ko je. Je li tako? Drugi đed po majčinoj strani bio je 1916.godine na Mojkovcu, zajedno sa svojim ocem, koji je bio komandant durmitorske brigade Vule Knežević. To su činjenice to je u istoriji, ali to je obična crnogorska priča. Nemojte misliti da ja nešto pričam sa pretenzijom neke veće uloge. Obična priča, tragična priča i nemoguće je ne znati osnovnog protivnika u tome ratu i tako dalje, kažem večeras se to nije spominjalo. Dobro je što nije. Sto godina je prošlo i nijesmo morali, ali nijesmo ni morali da atakujemo sada na jednu državu, mada su bile igre svakakve mutne, problematične i tako dalje.

Konačno, da li se istorija odvija prema normama međunarodnog prava i u etičkim normama ili se ona odvija u lomovina istorije, u odnosu snaga o međunarodnom uticaju koji je bio dominantan, sigurno prije sto godina, tako da je proteklo ...(Prekid)... jedan dan, jer ne vjerujem da smo usrećili građane...

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 23:10:19)

Poslaniče Lekić, morate privesti kraju.

MIODRAG LEKIĆ (29.11.18 23:11:22)

Odmah ću.

Treba li se podsjećati da su nas građani izabrali da rješavamo probleme. Mi večeras smo stvorili jedan problem, mi smo razjedinjeni, sutra se nastavljaju raspave po Crnoj Gori i mislim da ovo sve nije uspjelo. Evo zaista i privodim kraju, makar dijelio određene navode na određene ocjene u rezoluciji koja je večeras data. Ja je ne mogu glasati. Ona nije rezolucija pomirenja i dalje želim da budem makar u iluziji da ćemo moći da nađemo snage da istorijske događaje, makar oni bili i traumatični kao što je bila 18. možemo da pretvorimo u zajedničku pobjedu. To je trebalo da bude rezultat. Zvuči li idealistički? Možda, ali ovo kako je bilo, opet razilazimo se razjedinjeni rezolucijom sukoba, još uvijek nemamo ne integrativno društvo. Hvala.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 23:11:28)

Hvala vam.

U ime posebnog Kluba poslanika završnu riječ ima Goran Radonjić. Izvolite.

GORAN RADONJIĆ (29.11.18 23:11:38)

Zahvaljujem.

Prvo, da izvinim se da smo sad ušli, jer smo čekali predsjednika kluba. Bili smo se dogovorili da će on da se obrati, ali budući da je on na putu, evo ja ću i u ime kluba i u ime Ujedinjene Crne Gore.

I današnja rasprava cio dan pokazala je da zapravo motivacija prava nije ono što je rečeno i što sam rekao potpuno, mislim sa pravom da je vrhunac hipokrizije, od vladajuće koalicije govorilo se o izdaji, govorilo se o poništenju, pa i uništenju vjerskog identiteta, o nekim za koje znam da idu u crkvu, da su išli, da su kršteni pa me zanima sad kako to, jer oni sad revidiraju svoje pripadništvo. Ali, na kraju to je lična stvar, važno je koje poruke mi šaljemo. Da li mi želimo neko zajedništvo i na koji način treba da ga gradimo? Da li ga gradimo tako što proklamujemo ustavno da je crkva odvojena od države i da ne smije niko da se miješa u crkvene poslove ili, nakon što se tako kunemo i propagiramo ustavni patriotizam, gazimo onda to ustavno načelo, pa se ovdje raspravlja. Čuo sam gotovo bezbroj puta danas ponovljene teze koje su netačne, pogrešne, štetne i koje su najava daljih podjela i daljih razdora. Nemam nikakvu dilemu, samo je pitanje vremena kada će doći na red to crkveno pitanje. Ovdje nam se obratio mitropolit, red je bilo valjda da neko iz vladajuće koalicije kaže to. Jer, ako je nama došlo pismo kao poslanicima od najviše crkvene adrese i to od crkve koju pretendujete da tumačite njenu istoriju u svom predlogu, valjda je bio red da se zapitamo kada nam se obrati neko tako uvažen i ko zna tu problematiku, valjda je red da nešto razmislimo, pa da i prihvatimo to što on kaže. Crkva je ovdje starija nego država. Ova država i postoji, i mi kao narod postojimo zahvaljujući toj crkvi. Prema njoj imamo veliku obavezu da budemo pažljivi, da budemo obzirni, da radimo za njeno dobro kao što je ona vjekovima radila za dobro svih nas, za dobro svih nas da naglasim. Zato se i čudim nekima koji pripadaju drugim zajednicama kako ne brane ustavno načelo i kako ne kažu da neće da se miješaju u pitanja koja su najosjetljivija i koja zadiru u naš identitet.

Rekao sam već da ova rezolucija ne znači ništa u nekom suštinskom smislu, mi ćemo svi ostati na pozicijama na kojima jesmo, samo malo više posvađani, malo više ljuti, malo više bijesni na opštu situaciju. Kao i svaki zulum proći će i ovaj. Neće, na žalost, donijeti ništa dobro, ni

ovakav predlog, ni ovakav način na koji se pristupa, pogotovo ovdje ga se treba sjetiti svaki put kada dođu izbori, kada nam se nastupa s pomiriteljskim obećanjima, s radnim mjestima, s novim perspektivama, a na kraju nam se odmah nakon izbora krene u ovakve projekte koji ništa dobro nikome od nas, kako sam rekao, ne mogu da učine.

Odluke Podgoričke skupštine poništili su na Petrovdanskoj skupštini koja je bila 12. jula 1941. godine. Narod je odmah rekao šta misli o takvoj reviziji istorije, šta misli o takvom falsifikovanju i o takvim fašističkim povicima koji su se čuli toga dana. Na žalost, mi nemamo danas društvo koje je otporno na fašističke pokliče iz 12. jula 1941. godine nego ih čujemo i danas na ulicama, pa ne čuh nikoga od tih vajnih antifašista da osude to. Ne čuh ni to da se neko etiketira, pa da se osudi na taj način djelovanje javno. Jer, valjda je ovdje garantovano ustavno demokratskim principima da svako ima pravo na mišljenje i da neće zbog toga doživjeti javnu stigmatizaciju.

Na žalost, ostaćemo na istim pozicijama duboko podijeljeni, duboko posvađani, više puta je ovdje korišćena ta metafora klatna. Ovo klatno, na žalost, istovremeno ima i još jedno značenje, a to je vrijeme. Vrijeme neumitno teče. Cio svijet i Evropa se razvijaju, razmišljaju o tehnologijama, o zapošljavanju, o boljim perspektivama, a mi, na žalost, što više vrijeme prolazi iako nam je obećano da idemo u bolji život idemo sve dublje u prošlost. Očekujmo da se i nekakve vizantijske odluke počinju ovdje problematizovati, iz rimskog doba, iz grčkog doba. Jer, ovdje je, što dublje idemo u prošlost sledeća prilika da se zaboravi naša tužna i tragična sadašnjost. Neće to za dugo trajati kao što nije ...(Prekid)... Hvala.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 23:16:39)

Hvala vam.

Sada riječ imam ja, u ime Kluba Socijaldemokrata i Liberalne partije.

Poštovane kolege, kada sam postavio pitanje i dao odgovor da li i zašto pričamo danas o ovoj rezoluciji, mislim da je današnja diskusija, ipak, pružila još jedno puno opravdanje stavljanja ove teme na dnevni red. Nismo mi pomirili stavove, pa čak mislim da se nismo ni približili u stavovima, ostali smo na svojim pozicijama, neko glorifikuje tu priču, neko oštro osuđuje tu priču, ali mislim da je Skupština Crne Gore mjesto gdje se ta priča trebala ispričati. Bolje bi bilo da smo je pričali i ranije, a mislim da je na ovom presjeku u 2018. godini, 29. novembra, kada je stvarno stvorena jedna sjajna država prema kojoj mnogi od nas imaju takve emocije kakva je bila Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija, naravno u raznim vidovima svog imena, ali da vas podsjetim da je 29. novembar bio i dan kada je završena tzv. Podgorička skupština. Zato je i dobar izbor da baš na taj dan razgovaramo, po više osnova, o toj temi. Jer, mi treba da pričamo ovdje. Mi o svemu treba da vodimo dijalog i da ga vodimo na način kakav smo u većem dijelu sjednice vodili. Je li bilo određenih iskakanja - jeste, ne možemo biti sigurni da možemo kontrolisati emocije uvijek, ali mislim da je bilo puno opravdanja zato što je rezolucija stavljena na dnevni red i što će se ona danas glasati i, naravno, sasvim izvjesno izglasati.

Država Crna Gora ili svaka država se ne voli zato što je velika ili mala nego zato što je svoja. Stvarno posebno insistiram na tome da to saznanje bude naša vrhovna vodilja kada razgovaramo o bilo kom problemu nezavisno od naših političkih razlika, od naše političke pripadnosti. Bilo je dosta priče o tome kako mi razgovaramo i o čemu. Mi ovdje nismo razgovarali o Prvom svjetskom ratu. Mi smo ga pominjali. Mi smo razgovarali o 1918. godini i Skupštini koja je u jednom periodu donijela i izazvala takve posledice po dešavanja u Crnoj Gori i detronizovala dinastiju i zabranila joj povratak i definitivno je tom Skupštinom Crna Gora nestala u jednom periodu, srećom ne za dugo. Zato sva priča ne stoji da govorimo o tome kako zaboga nismo pričali o osnovnom našem protivniku u ratu. Jeste, Crna Gora je objavila rat Austrougarskoj. Objavila ga je zbog toga što se njena saveznica, njena susjedna država Srbija našla u tom ratu. Mi ovdje govorimo o nečemu što se desilo po završetku tog svjetskog rata, o nečemu zbog čega Crna Gora je, na žalost, bila na meniju učesnika Versajske konferencije, bila je tema na stolu, čak i time što se nije pominjala, a ne partner za stolom. Ova Crna Gora današnja će uvijek biti za stolom gdje se odlučuje ne samo o njoj nego o svim važnim svjetskim pitanjima.

Mislim da je to velika stvar za koju smo se izborili, generacije političara i da nam je trebalo

dugo, posle 18. godine, da dočekamo 2006. referendum 21. maja i, naravno, govorimo kada su poništene neke odluke. Čuli smo da su poništene 12. jula, pa je reakcija na to bila 13. jula, pa ti koji su podigli 13. jul su u jednom trenutku i oni malo izdiferencirani jer je 13. jul bio opštenarodni ustanak, ali se onda došlo do avnojevske odluke i nesporna priča da smo na referendumu 2006. godine povratili nezavisnost i međunarodno priznanje naše države.

Što se mene lično tiče, bio sam pripadnik partije koja je od početka, koja je u startu željela da sačuva bilo kakav vid zajedništva na jugoslovenskom prostoru, federaciju ako je ikako bilo moguće, konfederaciju ako ovo prvo nije bilo moguće, asimetričnu federaciju koju su neki predlagali, samo da ostane neki vid zajedništva. Sjećam se jedne dobre polemike kada je jedan od mojih tadašnjih partijskih drugova potpisao neko saopštenje, kada nam je reagovano s druge strane i rečeno - ovi mladi momci se ponašaju kao neko ko je pošao na pijacu da kupi kruške, a ako njih nema onda kupuju jabuke. Odgovorili smo mu da to nije priča o jabukama i kruškama nego priča o ratu i miru. Došlo je do toga rata nekoliko mjeseci posle te naše razmjene saopštenja.

Zaista sam ponosan na svu tu priču, ali kad je bilo jasno da Jugoslavije nema onda smo zaista od samog početka bili za to da se završi potpuna disolucija bivše nam države, a to je moglo i razdvajanjem onih koji su poslednje ostale u tom nekom zajedništvu, prvo kao Savezna Republika Jugoslavija, a onda kao državna zajednica Srbija i Crna Gora. Ja mislim da je to bio ispravan put. U početku nas je bilo malo, u početku su taj mali plamičak, tu svijecu, neke ideje o crnogorskoj nezavisnosti zaista neki podržavali. Taj front je rastao i ja bih naravno veoma volio da taj front jača što više i da našu državu na pravi način podržavam i gledam na nju što veći broj naših građana. Zato mislim da smo napravili dobru stvar ovom raspravom. Zato mislim da smo govorili kao neko ko je zakonodavna vlast u sekularnoj državi. Zato nijesmo ni pominjali pisma koju nam je na primjer prosljedio mitropolit jedne od crkava u Crnoj Gori, svi ste ga dobili i čitava javnost je bila upoznata da je to pismo upućeno.

Ja Vam samo kažem da bi uvijek trebalo šansu dati dijalogu, razgovoru makar se složili ili ne složili posle njega. U tom ime naravno da kažem da će mo mi kao učesnici jedni od predlagača i potpisnika ove rezolucije jasno glasati za nju i nadam se da će ona dobiti više glasova nego što je bilo potpisnika te Rezolucije i kad smo je kandidovali na dnevni red. Hvala vam.

NEBOJŠA MEDOJEVIĆ (29.11.18 23:24:49)

Predsjedniče Parlamenta, želim da Vas informišem da su upravo sad ispred zgrade parlamenta opet kao i sinoć dva kombija interventne policije i ona lica sa kapuljačama koja su me sinoć pratila. Znači, ne želim uošte da dramtizujem situaciju, ja sam prišao i pitao sam ih ko su ti ljudi, zašto interventa policija i neki policajci u civilu ovdje čekaju poslanike Demokratskog fronta, posebno mene. O čemu se radi? Molim Vas, ja sam poslao pismo ministru Unutrašnjih poslova i predsjedniku Odbora za bezbjednost. Ja sam prišao večeras tim licima i pitao šta ćete Vi ovdje, koja je to službena radnja. Dajte molim Vas da plus u ovoj zgradi je danas nenormalni broj pripadnika policije.

Gospodine predsjedniče, ja Vas samo molim da mi sad odgovorite. Šta rade policajci u civilu, evo ja imam ako želite da pogledate snimak sa autom i sinoć su me pratili odavde do kuće, do ulaza u zgradu. O čemu se radi? Šta je fizička markacija poslanika DF-a? Zna li što znači fizička markacija? Znači, ili se radi o operativnoj mjeri praćenja ili se radi o pripremi neke ozbiljne akcije. Dajte da ovo riješimo. Šta rade policajci u civilu ispred naše zgrade i koga oni prate? Molim Vas, vrlo je važno nevezano za ovu diskusiju danas, ja sam se već obratio i očekujem da mi ministar Unutrašnjih poslova i Odbor za bezbjednost odgovore. Ali šta je ovo? Molim Vas, ako možete da nam date informaciju. Što se nas tiče ja sam im prišao i pitao ih. Mi se njih ne plašimo. Što znači to? Ko šalje ovdje ljude u kapuljačama da prate kao Duška Jovanovića, hoćemo li ovdje da se ubijamo danas ili nekoliko dana gospodine predsjedniče Skupštine. Ko je u policiji naredio fizičku markaciju mene? Šta je to, je li to Crna Gora? Je li vam to - nikad više 1918? Nemojte ovo da shvatite neozbiljno. Recite nam zašto policija u civilu prati poslanike Demokratskog fronta?

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 23:27:16)

Poslaniče Medojeviću, ovo nije proceduralna intervencija.

Molim Vas slušao sam Vas pažljivo.

Vi ste ovdje saopštili vaša zapažanja, ja Vam ne mogu dati objašnjenje zašto su određene policijske snage van ove zgrade. U zgradi nema nenormalnog obezbjeđenja nego ima obezbjeđenja kakvo je potrebno da se nađe u trenutku po procjeni onih koji vode te poslove.

Molim Vas nemojte dobacivati dok govorim, sasluša sam Vas pažljivo.

Vi meni govorite ...

Poslaniče Medojeviću, dozvolite da završimo ovu raspravu. Molim Vas, čuli smo ako bude potrebno ministar će reagovati ili neko iz ministarstva.

Ja sad dajem riječ Predragu Bulatoviću, koji govori ..... Ne ja sam vrlo precizno rekao, ovo nije proceduralna intervencija, a ja nemam informacije zašto je ...

Predrag Bulatović u ime Demokratskog fronta.

Izvolite.

PREDRAG BULATOVIĆ (29.11.18 23:28:49)

Završite ovo pitanje.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 23:29:33)

Predrag Bulatović, ima završnu riječ u ime Demokratskog fronta.

Izvolite.

PREDRAG BULATOVIĆ (29.11.18 23:29:38)

Gospodine predsjedniče Skupštine, čuli ste reakciju gospodina Medojevića, i evo se ponavlja i sinoć, i večeras i ja bih Vas zamolio da to ne pretrčite to tek tako. Važnije to pitanje riješiti jer sva ova debata koja je trajala čitav dan pada u vodu. Nijesam počeo diskusiju ako ovo pitanje ne riješite, tako ili preuzmite obavezu da za deset minuta, petnaest dobijete informaciju, da crnogorska javnost zna jer sigurno je sa ovim uznemirena što je čula. Ja Vas molim, ja ću izložiti završnu riječ u ime Demokratskog fronta, ali da dobijemo informaciju oko toga. Ja Vas molim.

Evo ja počinjem, kako god hoćete što se vremena tiče.

Ovdje je rečeno da je stav DPS-a pomirenje, dijalog, pružena ruka. Ako ste pružili ruku onda ja vama kažem povucite ovaj tekst, pa sa povučenim tekstom imamo, meni se svidjela lično, to je moj lični stav jedna ideja koja se čula, danas da debatujemo na način koji je ozbiljan o otvorenim pitanjima do dana današnjeg i u bliskoj i u daljoj prošlosti. Čujemo ovdje neke stvari da ste Vi iznijeli činjenice, ovdje smo podijelili vrijeme na 90 minuta 150 i mi ćemo da riješimo jedan događaj koji je evo do dana današnjeg veoma važan za podijeljenu Crnu Goru, i on nije samo dijelio Crnu Goru. Ovdje sam u jednoj diskusiji sa jednim poslanikom DPS-a, dobio na mene zadovoljavajući odgovor namjerno sam stavio pitanje AVNOJ-a i baš kad smo kod toga za 15 minuta je na današnji dan 1943.godine, doktor Ivan Ribar, objavio odluke drugog zasijedanja AVNOJ-a na koje se Vi pozivate. AVNOJ - potreban je kontekst da bi se razumio, a valjda i Podgorička skupština ima neki kontekst, a to je Prvi svjetski rat. Bijeg kralja Nikole, kapitulacija ili polaganje oružja i sve je to kontekst. Kontekst je i pad tri carevine i stvaranje nekih novih država, i odlazak država kao što su Srbija i Crna Gora koje su ušle u veću državu, Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca i hoćete da raspravimo ovdje .Da vam kažem jednu stvar. Pitao sam se zašto je ova rezolucija 12 godina poslije referendumu. Ima nekoliko razloga naravno, na 10 godina

referenduma ja kao vođa bloka za zajedničku državu i gospodin Milan Knežević kao predsjednik DNP-a smo pravili analizu istraživanja javnog mnjenja. Porazne rezultate na pitanje nezavisnosti ste dobili. Ne zato što ljudi ne vole Crnu Goru nego zato što je Crna Gora poklopljena od strane vrha vlasti DPS-a, Mila Đukanovića i vas. Vi ste nesigurni u tu nezavisnu državu, prepali ste se skupa u Budvi i događanja naroda i činjenice da DF personifikuje jednu polovinu onoga što vi želite da, kako je gospodin Pažin rekao, ugrate novi identitet.

Mi smo spremni za dijalog gospodo. Samo se obraćam, gospodo iz DPS-a, kao lider bloka za zajedničku državu. Mi vam nismo potpisali ni jedan zapisnik. Mi smo napravili bijelu knjigu. Slika koju je Ljubo Popadić napravio nema poslanika bloka za zajedničku državu.

I gospodo pravnici, sad ću prvi put da kažem, pravni ustavni koncept proglašenja nezavisnosti je krajnje problematičan. Autori Ustava iz 92. godine treba da znaju da su bile potrebne dvije dvotrećinske većine, to pravnici znaju. Zašto vam ovo govorim? Vi se bavite Podgoričkom skupštinom, a nezavisnost Crne Gore je na tim temeljima. Izgovaram u ovaj mikrofon kao vođa bloka za zajedničku državu da vam kažem da je to sporno i to može da bude sporno. Ako ne otvorimo dijalog i o tome, i o drugim stvarima, klatno o kome je pričao Andrija Mandić koje se vrti u Crnoj Gori, Crna Gora postoji, postoji na ovaj ili onaj način, može da se zaljulja i da oduva ovo što mi mislimo da smo završili. Ajmo da završimo neke stvari. Mi nismo osporavali pitanje nezavisnosti Crne Gore. Nezavisna Crna Gora je sama po sebi definisala ono što u prošlosti je možda bila nepravda po vašem mišljenju, a vi to sada forsirate.

Sada sam ubijeđen, između ostalog, i sljedeću stvar. Ono što je govorio gospodin Milan Knežević, maloprije, ovaj skup ste vi organizovali. Da ga je organizovao neko drugi bila bi ograda. Nama je svejedno ima li ograde ili ne, tamo su bili funkcioneri vaše partije i vi ste proglasili lidere Demokratskog fronta fašistima i to vam je pružena ruka. Nemojte to da radite. I da vam kažem nešto - bar četiri puta smo u zadnjih 20 i nešto godina bili pred sukobom ili mogućnošću građanskog rata - 92. Iz udobnih pozicija gledati na 92. akteri tog događaja na ozbiljan način znaju da je to moglo da se završi sukobom. 97, odnosno 98. godina je bila sporna, 99. godina takođe, i da je ova pamet koja je sastavila ovu rezoluciju tada radila te stvari mi bi imali građanski rat.

Ovdje sjedi čovjek čiju ideologiju više ne podnosim nego vašu, gospodin Ranko Krivokapić. Znae šta znači saglasje? Ja protiv NATO-a, on za NATO. Evropske integracije na dnevnom redu prije referenduma 2005. godine. S ovim čovjekom sam postigao saglasnost jednako onako kao sa ljudima iz DPS-a 99. godine, 100% usvojena Rezolucija o građanskom miru. Nije građanski mir sačuvan sam od sebe, nego zato što smo vodili dijalog. Ja dobro znam ...(Prekid)...DPS-a, iz SDP-a iz drugih stranaka koji su željeli sad i odmah da se proglasi nezavisna Crna Gora i da uđemo u građanski rat. Ne bi mi pričali o Podgoričkoj skupštini da nije konsenzusom usvojena ta rezolucija. I odajem priznanje Liberalnom savezu koji je rekao - prihvatam sve što se najjači dogovore koji su suprotstavljeni. To je pružena ruka.

I pazite još jednu stvar i završiću. Da ste ozbiljno to radili vi bi napisali da se, ovo se ne zove Podgorička skupština nego Velika skupština srpskog naroda u Crnoj Gori i ovaj vam dokument nema nikakvu ....

Milije to. E, na kraju jednu stvar želim da vam kažem. Razumio bih da ste se bavili ovim stvarima jer imate neku političku potrebu. Zašto će vam ovdje odnos prema crkvi, zašto? Zato je pismo mitropolita Amfilohija.. ....(Prekid)...Dobili smo pismo mitropolita Amfilohija koji upozorava na moguće posljedice. Ovdje je jedan poslanik, gledao sam na televiziji, na nekom odboru rekao, ali nisu svi, nijesu svi vješti kao što je danas jedan od najstarijih poslanika na pitanje o AVNOJ-u, odgovorio, moram da vam odam priznanje, vrlo vješto. Nije želio da elaborira nešto što se ne može elaborirati. Ali, zato neki poslanici na odborima kažu - ovo će nama da posluži za zakone, za strategije, za ćeranja. Ja vas pozivam da to gospodo ne radite. Mi imamo dosta problematičnih stvari i ja vas pozivam da povučete ovu rezoluciju, otvorimo dijalog kako je neko rekao o svim spornim pitanjima da vidimo i u kontekstu određenih stvari.

Završiću time, referendum 2006. godine nijesmo ga mi sami realizovali. Realizovao nam ga je Lajčak, Lipka, Evropska unija. Nikada na ovim prostorima ni jedna odluka nije bila donesena bez velikih sila i učešća velikih sila, ali vam ta ne odgovara iz 918. a odgovara ova iz 2006. Hvala.

Hvala.

Molim vas . Poslanici, kolega Vukoviću i ostali, molim vas privodimo kraju.

Ruiječ ima u ime Kluba poslanika DPS-a Aleksandra Vuković, izvolite.

ALEKSANDRA VUKOVIĆ (29.11.18 23:39:34)

Uvaženi predsjedniče Skupštine, uvaženi kolege i kolegice poslanici, dragi građani i građanke Crne Gore,

Pa evo čuli smo različite tonove. Približava se ponoć, ja bih željela reći da u svim ovim govorima, izvinite predsjedniče ja ne mogu da čujem sebe, izvinite, ako mogu da govorim.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 23:39:59)

Kolege poslanici, molim vas da saslušamo. Izvolite.

ALEKSANDRA VUKOVIĆ (29.11.18 23:40:04)

Dakle, čuli smo različite tonove ali bih željela da poručim da u ovome što smo danas govorili, u ovoj rezoluciji nema ni patetike, ni dramatike, ni romantike, ni hromatike, ima samo jedna velika potreba DPS-a i njegovih koalicionih partnera da ispružimo ruku drugima i da zaista izvršimo pomirenje.... Ja se izvinjavam predsjedniče, pošto evo sugerišu mi da vi ne reagujete.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 23:40:26)

Znate kako, da nije bilo dobacivanja i sa strane vladajuće koalicije ne bi bilo ni ovakvih reakcija koje su prevazišle u lošem tekstu i načinu i svemu. Za to vas molim da svi zajedno doprinesemo tome da završimo ovu diskusiju. Izvolite.

ALEKSANDRA VUKOVIĆ (29.11.18 23:40:46)

Uvaženi predsjedniče, zahvaljujem, ali sama nijesam bila akterka takvih razgovora tako da mislim da je trebalo da meni omogućite da govorim i da se koncentrišem na svoj govor.

Dakle, mi zaista želimo da pružimo ruku ali ne želimo da nastavimo u maniru proizvodnje balkanskih laži, zaista nam je cilj da dođemo do neke istine. Ja znam da svako ima svoju istinu, ali ova o kojoj sam ja čitala i o kojoj želim da govorim zbilja mislim da može biti pomirbena i da može pružiti šansu svima nama da konačno počnemo da razgovaramo.

Danas na dan gašenja Crne Gore prije 100 godina mi ovom rezolucijom dodajemo svjetla svijetloj majskoj zori u kojoj se 2006. godine ostvario san koji su nam kao zavjet ostavili potonji kralj i Vlada u egzilu, crnogorski mučenici i borci za pravo, čast i slobodu Crne Gore.

Danas mi ne govorimo o crnogorstvu i srpstvu. Mi zborimo o Crnoj Gori. Ona je rodila Crnogorce, Srbe i ostale svoje narode. Danas mi ne zborimo ni o dinastiji Petrović Njegoš iako je ona zlatni majdan naše prošlosti, ona je samo u stvari jedna njena velika, možda i najveća priča. Ali, ne dozvoljavamo da nam podmećete da smo mi antipetrovićevska Crna Gora, s obzirom na to da ću ja danas govoriti o dvoru i Vladi u egzilu i o njihovim pokušajima da spasu Crnu Goru od konačne propasti, jer upravo smo mi ovom rezolucijom na liniji petrovićevske Crne Gore a protiv odluka Podgoričke skupštine koja je bila jedna antipetrovićevska, antidržavna prije svega i anticrnogorska Skpština.

Danas mi ne zborimo ni o ujedinjenju, jer kao država nikad, do duše nijesmo punije mislili o njemu s obzirom na to da smo zagledani u evropsku budućnost Crne Gore, niti kazujemo o

ujedinjenju u smislu velike potrebe južnoslovenskih naroda da se ujedine, mi danas govorimo o razdržavljenju. Razbaštinjene i razurene željeli ste da damo vrijednost nekoj zajednici. Crna Gora, njeno ime i znamenje 918. godine je obezvrijeđena, poblijeđena, ponižena, ali ne i pobijeđena. Crna Gora je toga neslavnog novembra doživjela smutnu jesen svoje državnosti.

Danas mi govorimo o pomirenju a pomiriti se možemo samo u istini. Nema ođe ni vaše ni naše istine. Istina je samo jedna. Crna Gora nije smjela biti izbrisana sa karte Evrope pretvorivši svoje tlo u Vučji do, postavši Fundina đe je važio samo jedan jedini princip da se ni jedan majci kući sa bojišta ne vrati. Međunarodno proširena i priznata Crna Gora nije smjela biti žrtvovana. Da, u svijetu su propala mnoga carstva i dugovjeke dinastije, ali ni jedna nije bila na strani saveznica u I svjetskom ratu niti je jedna tadašnja dinastija zamijenjena drugom, po svemu drugom, ako ćemo suditi po djelima.

Danas mi u ovoj skupštini ispred koje je prije 100 godina iskopana raka crnogorskoj državi znamo da je na njoj izniklo cvijeće koje su u Crnoj Gori i u emigraciji zasijali crnogorski komite i kralj, i vlada u egzilu. A ta skupština koju su prema riječima Sava Vuletića izveli berberi umjesto hirurga, pridjevima je sebe uveličavala i mijenjala suštinu bića ustavne crnogorske narodne skupštine. Kratkodaha Skupština donijela je odluke koje nas, vidimo, dugo čine podijeljenim a katkad i rizičnim društvom.

Ja sam zaista izabrala jednu temu koja čini mi se danas je u ovom političkom momentu potrebna, a to je kakva je sudbina kralja i njegove vlade u egzilu. Neću se baviti sudbinom kralja Nikole i time što se saglašavam sa pojedinim ocjenama što sam ovdje čula. Ne, ni ja ne podržavam nepotizam koji je vladao za vrijeme kralja Nikole. Ne, ni ja ne podržavam to što se kralj ponekad okruživao ljudima koji nijesu bili dostojni funkcije koju im je davao kada ih je dovodio s livada i činio oh serdarima, ministrima i premijerima jer su takvi, nepotpuni sobom, pomislili u jednom trenutku da im pripada više, pa su umjesto da budu najodaniji pripadnici svoje države, i da upotrijebim tu riječ - sluga svoga gospodara, postali ono što je moja zaista riječ koju nikad ne upotrebljavam, ali zaista izdajnici.

A kakva je bila ta vlada i kralj u egzilu? Imamo tu Nikolinu i imamo tu malu državnu administraciju za koju je srpski historičar priznao da je jedna od najpregalačkijih koja je pokušavala na sve načine da umilostivi velike sile da Crna Gora ostane država, da Crna Gora zaista doživi svoju vaspostavu kako su se zaista svi nadali poslije onih 14 tačaka donesenih januara 918. godine. Međutim, unutrašnja situacija je bila takva da se to nije moglo ostvariti. Mi smo ipak vjerujem sinovi i kćeri ....(Prekid)... trebalo da pristanemo na intrige i smicalice, ono što je zaista okruživalo kraljev dvor u to vrijeme. Pet godina se kralj Nikola nije borio sa strancima. On se sa strancima borio protiv onih koji su na sve načine izdavali Crnu Goru i to lice oličeno baš u kralju i njegovoj vladi.

Ono drugo lice Crne Gore oličeno je, ne volim da izgovaram imena, ali moram jer je Andrija Radović bio na čelu Odbora za ujedinjenje, jeste zaista bila ona druga Crna Gora. Njega je Vitni Voren nazvao Benediktom Arnoldom izdaje i zaista i njegovi trabanti koji su anticrnogorske brošure i brukanje Crne Gore i njene slavne prošlosti na liniji započetoj mnogo ranije ostvarivali na svakom uglu i na svakom ćošku. I dok je cilj bio ne samo srušiti kralja Nikolu, već izmaći stolicu Crnoj Gori i ustoličiti u njoj ne crnogorsku državu i drugu dinastiju, ...(Prekid)... ozbiljnim ljudima, ministrima koji su tada zasijedali na mirovnoj konferenciji u Parizu i to zamislite kada Nikola Pašić čuje da su stranci koji su imali, čini mi se, jedan realni vrednosni sud o tim događajima, a čija nam svjedočanstva danas služe zaista kao jedna istina o našoj velikoj dramatici i tragici koju smo tada doživjeli, upravo kada čuju da je stigao glas recimo od grofa Desalisa i njegov izvještaj, onda se angažuju trupe Andrije Radovića i donose brošure koje ovako kazuju našem kralju, a ukazujem na ovo zbog toga što mi ovo pomalo liči na današnji manir. Slušajte ko je kralj Nikola u brošurama koje dijele na mirovnoj konferenciji u Parizu uoči toga da se Crna Gora spase: "Pljačkaš, izdajnik, otmičar tuđih žena, mrzitelj Srbije i svega srpskog, krvnik koji se pravi da je jagnje, potkupljen od svih, Turske, Austrije, Italije. Volio je njemačko zlato, volio je čak i Austrijance, okoreli Austronjamac, italijanski najamnik. Sin Petar je prodao Lovćen za pare, pare za kocku, a pare i i tajne za ženu, itd.itd."

Dakle, dok su ovakve brošure kružile po Parizu i drugim svjetskim metropolama, na drugoj strani kralj Nikola je pisao memorandum i ostaće zapisano, taj je ja mislim i najvažniji Vudrou Vilsonu koga poziva za sudiju. Kaže: "Molim vas budite sudija i otkrijte da ja zaista nikada nijesam

radio kao izdajnik, posebno ne izdajnik naše savezničke stvari, kako su me srpski agitatori evo optužili".

Dakle, on je to radio kao i njegova vlada, kao i Jovan Plamenac, koga smo danas spominjali i drugi pripadnici kao što je drugi predsjednik emigrantske vlade Andrija Radović ... Takođe, želim samo da kažem dok smo mi zaista sastavljali pamflete za istoriju i dok su nam oni ostavljali, čini mi se te pamflete koje je trebalo da nam budu opomena da danas se o rezoluciji ne čujemo ni jedan negativan ..(Prekid).... na to da osuđujemo Skupštinu koja je detronizovala jednu veliku crnogorsku dinastiju, pravili su se filmovi. I ne zaboravimo, ja sam Nikšićanka i želim da pomenem jer je to prvi crnogorski sineasta djelovanje Vladimira Đ. Popovića koji je u stvari napravio jedan film izuzetan koji je možda i važna poruka da ga pogledamo, jer sve sam više počela da sumnjam u riječi, vjerujem slikama. Dakle, napravio je film "Voskrsenja ne biva bez smrti", đe nam zauvijek kao poruka ostaje slika đenerala Radomira Vešovića sa podignutom rukom u znak da je vazda spreman da brani Crnu Goru.

I sada da kažem da pozivam za svjedoka svetog Vladimira Dukljanskog da je Crna Gora samo jednom bila na gubitku, baš te 1918. godine kada je u njenom trajanju napravljena pukotina iz koje su nam do danas nicala kavge, omraze, dušegubija. Pozivam ovdašnje da se pomirba izvrši sa Crnom Gorom. Pomiriti se sa Crnom Gorom prvi je uslov svih naših unutrašnjih sporazuma i budućih saveza. Zahvaljujem.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 23:50:18)

Hvala i vama.

I sada u ime predlagača završnu riječ i time završavamo.

Diskusiju ima Dragutin Papović. Izvolite.

DRAGUTIN PAPOVIĆ (29.11.18 23:50:29)

Hvala gospodine predsjedniče.

Uvažene kolegice i kolege,

Nakon današnje rasprave moram da ukažem na jednu pojavu koja zabrinjava. Naime, ozbiljne političke snage u ovom parlamentu negiraju postojanje crnogorskog državnog suvereniteta i legalnosti, odnosno legitimnosti kralja Nikole pred održavanje Podgoričke skupštine. Podsjećam, poslanik, odnosno učesnik ove skupštine, Ljubo Glomazić kaže: "Dok je on na prestolu, ne može biti ujedinjenja. Kralj Nikola je još vladalac Crne Gore". A Ljubo Bakić kaže: "Ujedinjenju prethodi izbacivanje suvereniteta. Ovo mislim da ne treba pojedinačno rješavati, nego će jednostavno biti odluka Narodne skupštine u kojoj će doći kao prva tačka detronizacija, odnosno skidanje dosadašnjeg pravnog suvereniteta, potom ujedinjenje".

Dakle, oni koji su na Podgoričkoj skupštini ukinuli Crnu Goru i zbacili kralja Nikolu i dinastiju Petrović Njegoš sa vlasti nijesu negirali suverenitet Crne Gore niti su negirali legalnost kralja Nikole. U današnjem crnogorskom parlamentu se negira to nakon 100 godina. E sad vidite kojim vrijednostima smo bliži.

Takođe, moram istaći u kontekstu današnje rasprave da ovo nije prvi put da se u Crnoj Gori raspravlja na jubilej Podgoričke skupštine. Prvi put je to urađeno 28. godine povodom desetogodišnjice Skupštine. I znate ko je to uradio? Oni koji su 918. podržali njene odluke, odnosno razočarani bjelaši. Oni su predlagali da se organizuje opšte crnogorski zbor na Čemovskom polju, gdje bi se razmotrile odluke Podgoričke skupštine jer nijesu bili zadovoljni onim što su nakon 10 godina dobili, to je državu. Dakle, tada prvi put se ozbiljno razmatra šta je Podgorička skupština donijela Crnoj Gori, kao što vidite sa vrlo više kritičnosti od onih koji su je podržali 918., nakon 10 godina nego recimo današnje njene apologete. I evo da navedem, recimo jedan od takvih razočaranih i potpredsjednik Podgoričke skupštine Savo Fatić, u II svjetskom ratu prelazi, odnosno uključuje se u Narodnooslobodilački pokret, bori se za obnovu crnogorske nezavisnosti 1945. postaje predsjednik Vrhovnog suda Crne Gore. Onaj koji je bio potpredsjednik Podgoričke skupštine. Dakle, to su neke pojave, fenomeni koji evo moraju da nas svakako

zamisle, koji moraju da nas zabrinu.

Kralj Nikola je mjesec dana prije održavanja Podgoričke skupštine uputio proglas Jugoslovenima i rekao - Mi hoćemo ujedinjenje. Dakle, mi ovdje nijesmo sporili da je bilo raspoloženje za ujedinjenje, ali velika razlika kako ujedinjenje. Kralj Nikola predlaže konfederaciju, Narodno vijeće, odnosno država Slovenaca, Hrvata i Srba iz Zagreba predlaže konfederaciju. To je bila idealna prilika Srbiji da ukoliko je željela zaista iskreno ravnopravno ujedinjenje formira jednu državnu tvorevinu koja bi imala sigurno svjetliju budućnost, odnosno koja bi tokom 20. vijeka bolje prošla nego što jeste.

Na žalost regent Aleksandar, podsjećam prekršio Ustav Kraljevine Srbije, dezavuisali institucije Srbije, poništio odnosno dezavuisao ili anektirao Crnu Goru, poništio legalno izraženu volju države Slovenaca, Hrvata i Srba iz Zagreba, ponašao se kao Cezar s vojskom i prema svojoj zemlji, i prema onima koje je anektirao i na taj način nanio trajnu štetu svim državama koje su ušle u Kraljevinu SHS, odnosno Kraljevinu Jugoslaviju. To je imalo traumatične posljedice po čitav 20. vijek za čitav region, za čitav region to su bile zaista traumatične posljedice. Tada je bila prilika da se postavi ujedinjenje na ravnopravne osnove. Dakle, mi ovdje potenciramo odgovornost tadašnjeg regenta, odnosno Vlade Srbije, niđe naravno i protiv toga smo da se bilo kakva odgovornost prepisuje na srpski narod ili bilo koji narod. Dakle, ovdje govorimo o političkim subjektima koji su odgovorni za Podgoričku skupštinu. I zbog toga, dakle mi ne poništavamo ni odluke Podgoričke skupštine, ova rezolucija iznosi konstatacije, ne pričamo o izdajnicima, pričamo o načinu na koji je Crna Gora nestala.

Takođe, moram podsjetiti građane mi nismo nametnuli ovu temu. Ova tema je od početka godine nametnuta nama. Kad je već tako mislim da je bilo odgovorno da mi ponudimo pravi odgovor na sve to. Neka građani sami prosude na osnovu ovoga što su danas čuli. Rasprava jeste bila svakako burna, logično je jer ovo je pitanje koje nije samo pitanje jednog istorijskog događaja, već je ovo pitanje političkih ideologija koje su i danas žive u Crnoj Gori, zbog toga je ovo značajno. Dakle, neka građani prosude na osnovu ove rasprave i činjenica ko je, da tako kažemo, iznio bolje stavove, odnosno ko je bliži onome čemu svi težimo a to je ipak istina, ipak jedan bolji politički ugao i politički program. Na osnovu toga treba imati u vidu budućnost. Dakle, ovdje smo svi, mi ne sporimo ničiji identitet. Mi ne sporimo bilo koga, bilo koji vjerski, nacionalni identitet u Crnoj Gori, svi su utemeljeni u Crnoj Gori, svi imaju pravo da biraju svoj identitet i da budu to što jesu i da to zastupaju u ovome parlamentu. Ali moramo se sporiti oko načina .... (Prekid) ... odnosa u Crnoj Gori. Ne možemo promovisati načine i događaje iz prošlosti gdje su poništavani temeljni crnogorski zakoni, ustav, gdje je poništavana crnogorska državnost. Mislim da oko toga ne može biti kompromisa. Crnogorska državnost treba da nam bude okvir gdje ćemo sve svoje različitosti manifestovati i oko kojih ćemo razgovarati i na osnovu toga donositi odgovorne odluke za budućnost.

Ja zaista želim da se zahvalim svim kolegama koji su govorili o ovoj temi, bez obzira sa kog aspekta i sa kojim stavovima. Mislim da smo na taj način danas ipak proveli jednu odgovornu političku debatu i to je funkcija ovoga parlamenta i to je funkcija na kraju nas kao poslanika, jer građani su nas birali upravo da debatujemo o najznačajnijim političkim dokumentima, pa i ovim događajima.

Dakle, pomirateljski i ovo je završna poruka, mislim ako prihvatimo tačne konstatacije iz ove rezolucije imamo mogućnost da gradimo bolje političke odnose. Hvala vam predsjedniče.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (29.11.18 23:57:33)

Hvala i vama.

Završili smo diskusiju po ovoj tački dnevnog reda.

Zahvaljujem se svim učesnicima, zahvaljujem se i predstavnicima Vlade koji su pratili ovo naše dugo zasijedanje.

Sada prelazimo na izjašnjavanje povodom Predloga rezolucije povodom stogodišnjice Podgoričke skupštine.

Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Na Predlog rezolucije podnijeto je sedam amandmana i to Zakonodavni odbor jedan

amandman koji je sastavni dio Predloga rezolucije, Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu dva amandmana koji su sastavni dio Predloga rezolucije.

Poslanik Ranko Krivokapić tri amandmana. Amandman 3 je preformulisan i čini sastavni dio Predloga rezolucije, a o amandmanima 1 i 2 treba glasati.

Poslanik Neđeljko Rudović jedan amandman o kojem treba glasati.

Prelazimo na obrazloženje amandmana o kojima treba glasati, ali to smo već obavili u pretresu. Nema diskusije o tome, nema razgovora.

Prelazimo na izjašnjavanje.

Amandmani poslanika Krivokapića. Stavljam na glasanje amandman 1. Izvolite.

Hvala vam. 45 poslanika je glasalo, šest za, protiv 33, šest uzdržanih, pa konstatujem da amandman nije prihvaćen.

Stavljam na glasanje amandman 2 poslanika Krivokapića. Izvolite.

Hvala vam. 43 poslanika su glasala, šest za, 33 protiv, četiri uzdržana, pa konstatujem da amandman nije prihvaćen.

Prelazimo na izjašnjavanje o amandmanu poslanika Rudovića.

Stavljam na glasanje ovaj amandman. Izvolite.

Hvala vam. 44 poslanika su glasala, sedam za, protiv 34, tri uzdržana. Konstatujem da amandman nije prihvaćen.

Sada ću da stavim na glasanje Predlog rezolucije u cjelini.

Da li žele da glasaju o njemu i da se izjasne poslanici Demokratskog fronta? Izvolite.

Stavljam na glasanje Predlog rezolucije u cjelini. Izvolite kolege.

Hvala vam. 61 poslanik je glasao, 46 za, 15 protiv, nije bilo uzdržanih, pa objavljujem da je Skupština usvojila Predlog rezolucije povodom stogodišnjice Podgoričke skupštine.

Poštovane kolege, bila je duga rasprava, ponekad se čulo i malo žustrijih i neodmjerenih tonova.

Izvolite proceduru, molim vas, sačekajte molim vas.

MILUN ZOGOVIĆ (30.11.18 00:01:44)

Iako se iz našeg glasanja evidentno vidi naš odnos prema ovoj rezoluciji, bitno je da vi kao predsjednik Skupštine koji niste reagovali na neke dodatne okolnosti koje su pratile sve ovo dešavanje u današnjem parlamentu niste reagovali na adekvatan način, odnosno da ste ovdje promovisali i dozvolili poslanicima da promovišu i da potvrđuju da su pojedini ljudi koji su nosili večeras ispred ovog parlamenta transparente na kojima je pisalo da se ovdje nalaze neki fašisti i da su određeni ljudi iz poslaničkog Kluba Demokratske partije socijalista pozivali i afirmisali te ljude. Međutim na našu odlučnost ne mogu da utiču ti vaši pokušaji ....